

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Český egyptologický ústav

Diplomová práce

Mgr. Dana Bělohoubková

Amenhotep III. – sluneční a královská ideologie

Amenhotep III – solar and royal ideology

Praha 2016

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jana Mynářová, Ph.D.

Konzultant: PhDr. Filip Coppens, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 12. 8. 2016

.....
Jméno a příjmení

Ráda bych poděkovala doktorovi Filipu Coppensovi za četné konzultace a hodiny strávené nad zapeklitostmi textů z Luxoru, Stáně Kučové za korektury gramatiky a stylistiky. Největší poděkování patří paní docentce Janě Mynářové za četné konzultace, chuť poslouchat moje nápady a výborné vedení, bez něhož by diplomová práce nikdy nevznikla.

Klíčová slova (česky):

Amenhotep III., Kóm el-Hittán, architektura, ikonografie, písemné prameny, sluneční kult, královský kult, Nová říše

Klíčová slova (anglicky):

Amenhotep III, Kom el-Hettan, architecture, iconography, written evidence, solar cult, royal cult, New Kingdom

Abstrakt (česky)

Vláda Amenhotepa III. představuje významný mezník 18. dynastie. Královská ideologie, jako jeden z významných nástrojů moci egyptského panovníka, se v průběhu 18. dynastie zásadním způsobem vyvíjela. Ve spojení s Amenhotepem III. je často diskutována možnost, že byl deifikován již za svého života. Žádná ze studií se však nezabývá analýzou soudobých pramenů, ať už královské redakce, či pramenů spojených s poddanými panovníka.

Tato práce, právě pomocí analýzy textů a ikonografie reflektující postavu Amenhotepa III., na tuto otázku odpovídá. Není opomenut ani pohled na panovníka skrze materiál spojený s lidmi v jeho okolí, kteří spoluvytvářeli obraz svého pána na veřejnosti, a navíc skrze něj legitimizovali své vlastní postavení. Detailní studií jmen, epitet a zobrazení panovníka bylo nejen zjištěno, že ke zbožštění panovníka došlo ještě za jeho života, navíc bylo možné definovat charakteristiky slunečního božstva, kterým se Amenhotep III. v závěru své vlády stal.

Abstract (in English):

The reign of Amenhotep III represents one of the most crucial period of the Eighteenth Dynasty. Over the course of this dynasty, royal ideology, as a major means of power of the Egyptian ruler, was constantly being developed and underwent significant alterations. One long lasting debate has focused on the possibility that Amenhotep III was already deified during his lifetime, but up to now no detailed study that would analyse contemporary documents, whether connected to the king himself or related to his officials, has taken place. The aim of this thesis was to find and answer to this question by means of an analysis of written and iconographic sources from both the royal sphere as well as the domain of the officials. The result of this research, based among others on an in-depth study of the names, epithets and iconography of the ruler, indicates that Amenhotep III was already deified during his life and it allows even the definition of his divine characteristics and aspects as a solar god.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	KRÁLOVSKÝ MAJESTÁT	8
3	JMÉNA KRÁLE	12
3.1	KRÁLOVSKÁ TITULATURA	12
3.2	SEBEREPREZENTACE KRÁLE V TEXTECH KRÁLOVSKÉ PRODUKCE	15
3.2.1	<i>Trůnní jméno a jeho obměny.....</i>	<i>17</i>
3.2.2	<i>Syn Re'uv.....</i>	<i>18</i>
3.2.3	<i>Horovo jméno.....</i>	<i>20</i>
3.2.4	<i>Zlatý sokol (Zlatý Hor).....</i>	<i>23</i>
3.2.5	<i>Obě paní.....</i>	<i>25</i>
3.3	OBRAZ KRÁLE VYTVOŘENÝ JEHO ÚŘEDNÍKY	27
3.4	JMÉNA KRÁLE – SHRUTÍ.....	29
4	EPITETA KRÁLE	32
4.1	EPITETA KRÁLE Z JEHO VLASTNÍCH PAMÁTEK.....	34
4.2	EPITETA KRÁLE Z PAMÁTEK JEHO PODDANÝCH	43
4.3	EPITETA KRÁLE – SHRUTÍ	49
5	IKONOGRAFIE – PANOVNÍK ZOBRAZENÝ V HROBKÁCH JEHO PODDANÝCH	51
5.1	IKONOGRAFIE	51
5.2	AMENHOTEP III. VE SVĚTLE IKONOGRAFIE	52
5.3	SCÉNY ZOBRAZUJÍCÍ PANOVNÍKA	54
5.3.1	<i>Panovník v kiosku jako ikona.....</i>	<i>64</i>
5.3.2	<i>Dekorace a její prostorové rozmístění.....</i>	<i>67</i>
5.4	IKONOGRAFIE – SHRUTÍ	68
6	PŘÍPADOVÁ STUDIE – LUXORSKÝ CHRÁM.....	70

6.1	LUXORSKÝ CHRÁM AMENHOTÉPA III.	70
6.2	SLUNEČNÍ DVŮR	72
6.2.1	<i>Stěna</i>	72
6.2.2	<i>Architrávy</i>	75
6.3	HYPOSTYL	84
6.3.1	<i>Stěna</i>	85
6.3.2	<i>Architrávy</i>	101
6.4	PŘÍPADOVÁ STUDIE – SHRUTÍ	104
7	ZÁVĚR	108
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	114
9	SEZNAM ZKRATEK:	126
10	PŘÍLOHA	127
11	APPENDIX – NÁPISY Z LUXORU	199
11.1	ARCHITRÁVY Z NÁDVOŘÍ SLUNEČNÍHO DVORA	199
11.2	HYPOSTYL	214

1 Úvod

„Potřeby řádu a vůdcovství jsou podmínkami lidské existence. (...) enkulturace zajišťuje značnou podobnost v tom, co od sebe lidé navzájem očekávají a navíc způsobuje, že i ty nejbizardnější zvyklosti se zdají přirozené a samozřejmé. (...) cesta zajišťující přežití spočívá v ovládnutí našeho okolí tím, že ovlivníme chování ostatních. Tou měrou, jak ostatní na člověku závisí a poslouchají ho, se jeho životní situace stává předvídatelnější a méně nebezpečná; tento člověk manipuluje společenským prostředím, nikoliv naopak. (...) Hledání prestiže a úcty je téměř univerzálním znakem (...)“

Murphy (2010, 148–149)

„Legitimita předpokládá existenci určitého souboru hodnot a přesvědčení, které dodávají vládě oprávnění vládnout. (...) autorita a legitimita jsou vzájemně spojeny, aniž bychom legitimitu chápali jako prvotní a nutnou podmínku existence autority. Jestliže jsme se z behaviorálních oborů něco naučili, tak je to poznatek, že lidé většinou své postoje a hodnoty přizpůsobí tak, aby vyhovovaly tomu, co je nevyhnutelné nebo neodvratitelné. (...) Jednou z nejběžnějších cest získání legitimacy je přimknutí se k náboženství.“

Murphy (2010, 168)

Pro starověké civilizace doby bronzové byl klíčový vládce, ať už se jednalo o kněze či krále. O panovníkovi se dozvídáme již z prvních písemných památek, myšlenka královského majestátu je tedy ještě starší. Období jejího formování vzhledem k nedostatku srozumitelných pramenů je, a nejspíš už navždy bude, předmětem akademických debat¹ (Oakley 2006, 10). Královský

---

¹ Pro starověký Egypt se předpokládá, že jeho základy měli již obyvatelé pouště v období mezi sedmým až pátým tisíciletím př. Kr., jak dokládají některé malby z Jeskyně šelem a Jeskyně plavců, viz M. Bárta (2009, 69–75; 2014, 186–199).

majestát (angl. *kingship*) je problematikou fascinující vědce, zejména antropology a historiky, již od konce 19. století. V pionýrské práci J. G. Frazera *Zlatá ratolest* (2012)², která toto téma definovala a je dodnes považována za relevantní, je královskému majestátu věnována kapitola nazvaná *Břímě královské moci*, která ukazuje pojetí královského majestátu ve všech jeho známých variantách. Ačkoliv má královský majestát některé společné prvky u více civilizací (viz níže), je jeho realizace v různých kulturách odlišná.

Frazer (2012, 191–202) se domníval, že raná společnost věřila v nadpřirozenou božskou moc krále/kněze,³ protože on byl tím, kdo komunikoval s nadpřirozenou sférou – bohy. Kolem vladaře tak vzniklo nepřeborné množství tabu a zvyků.

Jelikož byl panovník vnímán jako žijící bůh (jako opěrný bod pro komunikaci a pro rovnováhu světa), byl pro jeho poddané fyzický kontakt s ním nemožný. V Egyptě se z 5. dynastie zachovala příhoda, kdy se kněz náhodou dotkl králova žezla. Aby tato chyba nebyla potrestána smrtí, musel se za něj přimluvit samotný král. Tento příběh dokládá, že bylo zakázáno nejen dotýkat se panovníka, ale toto tabu platilo také pro královské insignie (Bárta 2008, 183–184). U Aztéků bylo dokonce zakázáno i jen se podívat panovníkovi do očí (Trigger 2003, 90). I panovník samotný byl vázán množstvím předpisů. U některých národů mu bylo zakázáno dotknout se země, například v etiopském Aksumském království 18. století, či v Bulharsku 10. století (Oakley 2006, 13).

Panovník byl nejen zodpovědný za komunikaci s božstvem, navíc svým příkladným, či naopak špatným chováním mohl ovlivňovat přírodní děje, či dokonce existenci světa. Proto byl pro svůj lid stejnou měrou požehnáním jako nebezpečím (Frazer 2012, 194). U mnohých národů, například v subsaharské Africe, docházelo při špatné úrodě k zabití vládce (Oakley 2006, 13), Skýtové za špatnou úrodu dávali králi pouta (Frazer 2012, 99).

V mnohých civilizacích, například v císařském Japonsku nebo u kmene Grebo v Sierra Leone, byl panovník osobou natolik výjimečnou, že musel celý život podstupovat celou řadu tabu, aby své zemi neublížil, ale na druhou stranu

---

² Anglický originál vyšel již v roce 1890, zde je vycházeno z českého vydání z roku 2012.

³ Král jakožto prostředník mezi lidmi byl také nejvyšším obětníkem, ačkoliv často docházelo k delegaci této povinnosti, jako například v Egyptě.

neměl vůbec žádnou výkonnou moc a stal se tak pouhou loutkou, žijící v zajetí ceremoniálů, které bylo třeba naplnit (Oakley 2006, 19–23).

U některých civilizací se dokonce stalo, že post krále byl natolik nechtěnou záležitostí, že po úmrtí předcházejícího panovníka byl zvolený král bezprostředně zajat, spoután a uvrhnut do izolace na tak dlouho, dokud nesouhlasil s přijetím koruny. U Temneů, opět v Sierra Leone, bylo zvolení panovníkem nástrojem, jak se zbavit nenáviděného soka. Dle tradice bylo zvykem v předvečer korunovace panovníka zbít. Nezřídka se stávalo, že panovník se tedy svého nástupu na trůn již nedožil (Frazer 2012, 200).

Kromě nadpřirozeného a posvátného konceptu královského majestátu, legitimizovaného bohy, prováděného skrze rituál, má královský post často i nejvyšší výkonnou moc, král byl vrchním soudcem, vedl vojska do bitev atd. Civilizace samy od sebe tyto dvě součásti pojetí královského majestátu nerozlišovaly. Z pohledu dnešního badatele je však královský majestát, jako rituální a zároveň výkonná funkce, hůře uchopitelný. U zaniklých starověkých civilizací existuje tendence nadsazovat, či na druhou stranu podceňovat, nadpřirozenou funkci krále.⁴

V egyptologii je první klíčovou studií o královském majestátu kniha H. Frankforta *Kingship and the Gods* (Frankfort 1978),⁵ jež je stejně jako Frazerovo dílo stále vyhledávána.

Královský majestát ve starém Egyptě, můžeme-li tuto po dlouhá staletí vyvíjející se problematiku zobecnit, se výrazně neodklání od obecných představ na toto téma. Panovník jako zástupce bohů na zemi a syn slunečního boha Rea byl garantem řádu maat. Pomáhal bohům odklánět ne-řád,⁶ a to svou rituální činností v chrámech, kterou samozřejmě delegoval na kněží, ale i tím, že v zemi udržoval řád díky svědomité správě, opět vykonávané skrze množství úředníků na různých důležitých postech. Panovník měl také za úkol bránit chaosu, jež je

---

⁴ Například dílu H. Frankforta je vyčítáno, že egyptské pojetí vlády popisuje příliš nadpřirozeně ve srovnání s mezopotámským. Toto vidění je však dáno dochováním jiných typů pramenů pro oba civilizační celky (Hill – Jones – Morales 2013, 7).

⁵ Mezi další klíčové studie na téma královského majestátu v Egyptě a na Předním východě patří například: Sallaberger (2012); Charpin (2013), Frahm (2013), Radner (2010), Faist (2010), O'Connor – Silverman (1995).

⁶ Viz Janák (2010).

personifikován cizinci, s čímž souvisí častý ikonografický prvek panovníka pobíjejícího nepřítele.

Královský majestát byl pak božskou institucí, kdy jednotliví panovníci byli zástupci boha, ale zároveň také lidmi se všemi omezeními, která s touto skutečností souvisí. Panovník byl určitá lidská osoba, která se dala spatřit, měla specifické lidské vlastnosti a také umírala (O'Connor – Silverman 1995, XXV, Silverman 1995, 67). Na druhou stranu, aktem korunovace byla tato lidská osoba vyčleněna ze společnosti, aby po dobu své vlády zprostředkovávala komunikaci s bohy a byla jejich zástupcem. Po smrti se k nim přidala. Již od nejstarších dob je zemřelý panovník spojován s bohem zemřelých Usirem. Skrze Usira byl pak zemřelý panovník také zodpovědný za nilskou záplavu (Frankfort, 1978, 59).

Ideologie spojená s králem vychází z Memfidské náboženské tradice, která je také používána pro legitimizaci nástupnictví. Zemřelý panovník je spojen s Usirem a nastupující panovník – jeho syn – zase s Horem, stejně jak praví mýtus (Frankfort 1978, 25; Bohême 2001, 242; Baines 1995a, 4). V 5. dynastii nejspíše historické momenty vedly k tomu, že vznikla potřeba legitimizovat nástupnictví skrze mýtus o božském zrození panovníka, který je nadále využíván zejména v 18. dynastii.⁷ Celá struktura, aby dobře fungovala, však musela být také podpořena závazáním si elit.

Kolem královského dvora tedy existovala celá síť vztahů, která vyvstává při bližším studiu pramenů. Problematické však je, stejně jako u studia většiny již zaniklých civilizací, že se dochovaly hlavně písemné prameny oficiálního rázu. Ty byly vydávány královskou kanceláří a jasně z nich vyplývá, že veškerá výkonná moc je v rukou panovníka. Jestli se jedná o obraz skutečný, či ne, však nelze zjistit. Stejně tak jsme prameny limitováni v otázce, do jaké míry zasahovali nejvyšší úředníci do chodu státu a ve kterých rukou byla faktická moc.

Zdá se, že někteří charismatičtí panovníci, například Thutmose III.⁸, Hatšepsut,⁹ Ramesse II.¹⁰, mohli být strůjci vlastních nařízení. Na druhou stranu,

---

⁷ Viz Brunner (1964).

⁸ Viz Cline - O'Connor (2009).

⁹ Viz Roehrig (2005).

¹⁰ Viz Kitchen 1982.

fakt, že vláda nedospělého panovníka chod země negativně nepoznamenala, by nasvědčoval tomu, že panovník nebyl jediný, kdo o chodu země rozhodoval.

U vládce 18. dynastie Amenhotepa III. se názory badatelů na jeho statut liší. Můžeme se setkat s tvrzeními, že ničím nevybočil z běžné královské ideologie. Nicméně často se také uvádí, že překročil tradiční egyptské pojetí královského majestátu a byl zbožštěn již za života. V literatuře se můžeme setkat například s těmito formulacemi:

- H. Goedicke (1992, 52–69) se nedomníval, že by byl Amenhotep III. zbožštěn. Na základě analýzy koruny ze scény Amenhotepa III. obětujícího Nebmaatreovi z chrámu Solebu (Schiff Giorgini 1998, Pls. 21–22), která bývá uváděna jako doklad panovníkova kultu, dochází k závěru, že se nejedná o nic výjimečného. Celá teze je postavena na komplikované koruně s beraními rohy, kterou má Nebmaatre na hlavě. Goedicke upozorňuje na výskyt stejné koruny na scénách, kde je vyobrazen Thutmose III., Amenhotep II. a Thutmose IV. (Goedicke 1992, 53–56). Jelikož u zmíněných panovníků nebylo dokázáno, že by byli zbožštěni za života, dochází k závěru, že koruna byla spojena spíše s demonstrací authority. Slabinou této teorie je, že se soustředí pouze na korunu domnělého božstva a neanalyzuje scénu a texty jako celek.
- D. Laboury (2010, 66) na druhou stranu sice připouští, že solarizace panovníků probíhala po celou 18. dynastii, ale Amenhotep III. zašel dál. Podle něj se totiž prohlásil bohem a stal se bytostí, již byl určen oficiální kult. Argumentaci pro toto své tvrzení však nezveřejnil.
- D. Redford (1997, 35) Amenhotepa III. nazývá slunečním králem (angl. *Sun-king*). Upozorňuje na fakt, že Egypt nikdy předtím ani potom nebyl v mezinárodní politice v takto silné pozici. V publikaci zabývající se královským majestátem (1995, 172) sice uvádí, že panovník byl obrazem slunečního božstva na zemi, tuto myšlenku však již dále nerozvíjí.

Jak je z příkladů patrné, přesně definovat pojetí královského majestátu Amenhotepa III. není jednoduchou záležitostí. Žádný z uvedených badatelů nezohlednil široké spektrum pramenů, které se k vládě Amenhotepa III. váží. Analýza různorodého materiálu by však mohla vést k zodpovězení otázky, zda byl

Amenhotep III. už za života zbožštěn. Mohla by odhalit rozhodující argumenty k potvrzení či vyvrácení této teorie.

Cílem této diplomové práce je představit na základě primárních pramenů královskou ideologii Amenhotepa III. a skrze ni odpovědět na otázku, zda byl zbožštěn za života. Vzhledem k nevyrovnané publikaci některých památek Amenhotepa III. tvoří jádro studie památky, které byly zahrnuty do edice *Urkunden*.

Práce je členěna na dvě části, za nimiž následuje případová studie. V první části jsou zohledněny písemné prameny. Předmětem analýzy jsou královská jména a epiteta. Oba dva fenomény jsou řešeny zvlášť pro texty královské redakce a texty z památek úředníků, jelikož se dá předpokládat, že obě skupiny pracovaly s fenoménem královské ideologie jinak. Studie sleduje variabilitu a výskyt jednotlivých jmen a epitet. Klíčovými jsou doklady jmen a epitet, jež jsou doložena sice v malém procentu, ale jsou významné pro odlišné vnímání krále Amenhotepa III. Epiteta jsou pro oba celky rozčleněna do obecnějších kategorií podle významu. Procentuální zastoupení jednotlivých kategorií mezi texty královské redakce a z památek úředníků je navzájem srovnáno. Rozdíl v procentuálním zastoupení ukazuje odlišný účel použití jmen a epitet u obou celků.

Druhá část se zabývá ikonografií. Vzhledem k faktu, že královské zobrazení na stélách je velmi standardizované, je hlavní těžiště této části přesunuto na scény z hrobek úředníků. Za výchozí bod jsou brány hrobky, jejichž texty byly analyzovány v předchozí části. Analýza se soustředí na zobrazení krále. Sledováno je jak umístění zobrazení panovníka v rámci prostoru hrobky, tak i způsob, jak je Amenhotep III. prezentován. Zobrazení panovníka je zasazeno do kontextu scén, které jsou kvalitativně i kvantitativně vyhodnocovány.

Příkladová studie se zabývá chrámem v Luxoru. Jsou zde analyzovány texty i ikonografie ze dvou místností – slunečního dvora a hypostylu. Obě dvě jsou spojeny se závěrem vlády Amenhotepa III. a mají paralelu v jeho chrámu miliónů let (Kóm el-Hittán). Vzhledem ke špatnému stavu dochování může být ikonografická analýza provedena pouze na dvou stěnách. Textová část se zabývá nápisy na architrávech z obou místností. U skladeb je třeba určit jednotlivé motivy, které se dále zasadí do prostorového uspořádání místností. Cílem této

studie je podpořit výsledky získané v hlavní části studie a ukázat, jak je nakládáno s jednotlivými prvky královské ideologie Amenhotepa III.

Cílem práce, jak již bylo zmíněno, je odpovědět na otázku, zda byl Amenhotep III. zbožštěn již za jeho života. Na tuto otázku odpoví vyhodnocení a srovnání dílčích analýz a závěrů.

2 Královský majestát

Panovník, jako klíčová postava staroegyptské kultury, využíval pro svou sebe prezentaci celou škálu prostředků. Velká část materiálu, dokládající tuto skutečnost, se již ze své povahy do dnešních dnů nedochovala. Předpokládá se totiž velká úloha ústně hlášených královských rozhodnutí a celý okruh ústně tradovaných skladeb¹¹. Další domněnkou je, že pouze část z nich byla zapisována, a jen zlomek se pak dochoval do dnešních dní (Bleiberg 1985, 6, 9). S orálně sdělovanou královskou ideologií souvisí i fakt, že na královském dvoře byl přítomen úředník s titulem *whmw n nsw* – herold krále¹². Na papyru Brooklyn 47.218.50,¹³ datovaném do 5. či 4. století př. n. l., je popisována slavnost Nového roku, zohledňující úkony, jež při ní prováděl panovník. Ten po probuzení odešel z paláce, aby byl očištěn před vstupem do chrámu, kde byl korunován. Pak došlo k uvedení krále, k jeho kojení bohyněmi a usazení na trůn. Celá slavnost vrcholila provoláním královské titulatury. Očekává se, že podobně mohla probíhat i korunovace nového krále, v níž byl zastoupen prvek veřejného provolání královské titulatury (Goebs 2010, 290).

Stopy královské ideologie pak můžeme nacházet na různých médiích, jako jsou například stavby krále s rozsáhlými texty, zahrnujícími jak titulaturu panovníka, tak i popis jeho činů, jež dohromady tvoří obraz dokonalého vládce, kterým ideálně egyptský faraon byl. Na stěnách hrobek velmožů či v chrámech bohů se nachází rozsáhlá zobrazení panovníka,¹⁴ který je přítomen různým svátečním událostem a je obklopen složitým systémem symbolů, odkazů na roli svrchovaného vládce a prostředníka bohů na zemi.

---

¹¹ Předpokládá se, že existoval žánr opěvování panovníka; král byl oslavován veřejně a ve verších. Části těchto chvalo zpěvů mohly být použity v úvodních částech královských stél (Baines 1995, 10). K orální tradici také viz Baines (2007b).

¹² Tento titul je doložený od Střední říše (Ward 1982, 90). Pro období 18. dynastie viz studie E. Pardey (1997).

¹³ V edici s hieroglyfickým přepisem hieratického textu Goyon (1974).

¹⁴ Pro zobrazení panovníka v hrobkách například viz M. Hartwig (2004, 53–86). Výzdoba chrámů Nové říše je souborně pojednána D. Arnoldem (1962).

Pro problematiku královské ideologie je proto klíčové, zabývat se prameny různé povahy. Písemné prameny, tedy zejména nápisy na velkých monumentech (chrámy, hrobky) a menších předmětech (amulety, předměty denního užití), je nutné rozdělit do dvou skupin podle vydavatele nebo spíše zadavatele textu. Skladby, které nechali na své monumenty vytesat přímo král či „královská kancelář“, jsou oficiálním obrazem toho, jak mělo být na panovníka nahlíženo. Naproti tomu texty z památek, zejména z hrobek, jeho úředníků, již s předkládaným obrazem pracují a dávají mu jinou funkci. Obvykle se jedná o snahu ukázat a legitimizovat vysoké postavení majitele hrobky skrze vládnoucího panovníka. Úředník odkazuje na svůj blízký vztah k panovníkovi a na účast na důležitých událostech státu.

Ikonografické prameny pracují s královskou ideologií obdobně. V oficiálním zobrazení je panovník zachycen při různých činnostech, kde svou roli vykonává aktivně, jako například při motivu pobíjení nepřátel¹⁵ či při rituálních úkonech v chrámu¹⁶. V hrobkách svých úředníků je naproti tomu zobrazen, jak pasivně přihlíží různým událostem, jimž předsedá. Přesně takto jsou zobrazení bohové, pro něž panovník vykonává v chrámech různé rituály.

Jelikož se chrám dělil do tří zón, které byly striktně rozdělené podle míry posvátna a kam měl přístup odlišný typ lidí, je s tímto fenoménem spojená také problematika toho, pro koho byly dané scény s texty určeny. Mnohé památky byly totiž přístupné pouze částečně podle postavení majitele, a to při svátečních příležitostech. Běžný člověk, jenž navštívil chrám, mohl vstoupit nejdále do prostoru otevřeného dvora, a to ještě pouze během náboženských svátků (Shafer 1997, 5).

Další otázkou, která již přesahuje zadání práce, je, jak s jednotlivými motivy mohla nakládat gramotná část¹⁷ publika a jeho ngramotná část. Vzhledem k povaze hieroglyfického písma mohla i ngramotná část částečně rozklíčovat symbolické vyjádření u ikonografických pramenů¹⁸ (Bell 1997, 135). K tomuto

¹⁵ K motivu *pobíjení nepřátel* viz Swan Hall (1986).

¹⁶ Panovník zobrazovaný při vykonávání rituálních úkonů v chrámu viz Doxey (2001).

¹⁷ Pro období Nové říše se předpokládá o něco větší gramotnost než ve Staré říši, kde dosahovala 1 %.

¹⁸ Podobně jako ngramotné dítě ví, kam si v restauraci zajít na toaletu, jelikož rozumí značkám na dveřích.

mohla dopomoci i její přítomnost na veřejných akcích, kde byla provolávána nejen titulatura krále, ale mohly být také opěvovány činy panovníka, podobně jako v severských ságách.

Přestože se kvůli omezenému dochování pramenů z předchozích období zdá, že pojetí královského majestátu bylo v 18. dynastii něčím výjimečným, jejich náznaky ukazují, že panovníci Nové říše navázali na již dobře ustanovenou ideologii. Po znovuvládnutí země a vyhnání Hyksósů z Egypta navázali panovníci na předchozí období. Znovu byl ustálen prastarý koncept dědičnosti trůnu z otce na syna, který byl spojen s Horem a Usirem. V oficiálních královských seznamech byla celá 2. přechodná doba vypuštěna. Panovníci tak přímo navazovali na 12. dynastii. Někdy se dokonce uvádí, že umění Amenhotepa I. otrocky kopíruje své středoříšské předlohy (Redford 1995, 159). Motivy popisující panovníka jako silného muže – válečníka navazují na ideologii postulovanou pro Senusreta I.; *znovusjednocování země a potírání rebelů* vykazuje jasné podobnosti s texty konce 1. přechodné doby a začátku Střední říše (Redford 1995, 159–161).

Z období vlády Amenhotepa III. (cca. 1390–1353 př. Kr.)¹⁹ se dochovaly královské nápisy, jež jsou různé povahy. Pro pochopení orientace ideologie vlády panovníka může sloužit analýza královských jmen a epitet. Z nich se totiž dá vyčíst propaganda, jíž se panovník reprezentoval. Nicméně výsledky takovéto analýzy mají svá omezení.

V první řadě je nutné zdůraznit, že analýza všech nápisů není možná, jelikož ne všechny jsou dostupné a řádně publikované. Proto bude v této práci zahrnuta jen analýza textů publikovaná v edici *Urkunden des Ägyptischen Altertums*, která představuje rozmanitý a velký korpus textů, mimo jiné i z období vlády Amenhotepa III., a je proto dostatečně kvalitativně i kvantitativně vypovídající. Je však třeba mít na paměti, že se jedná jen o omezenou část textů, jež se z období vlády Amenhotepa III. dochovaly.

Dále si je třeba uvědomit, že náš obraz je velmi zkreslený také tím, že se vesměs zachovaly a v edici *Urkunden* byly publikovány památky, které byly původně vztyčené v Horním Egyptě, zvláště pak v Thébách a jejich okolí. Tato skutečnost však neodráží předpokládanou stavební aktivitu Amenhotepa III., který

---

¹⁹ Chronologická data podle: Hornung – Krauss – Warburton (2006, 492).

zajisté neměl rozsáhlý stavební program jen v Thébách²⁰, ačkoliv se jednalo o centrum jeho říše. Tento jednostranný pohled je pak velmi zavádějící, a to z mnoha důvodů:

A) Oblast Théb totiž byla kultovním centrem thébské triády, tedy Amen(rea), Muty a Chonsua, což sebou neslo určitý systém náboženských představ, mytologie a kosmogonii a vlastně i specifické vidění světa jako takového. Zdejší náhled na svět se mohl lišit, a určitě i lišil, od ostatních center Egypta.²¹ S tímto „myšlenkovým nastavením“ pak panovník musel pracovat při volbě epitet a vytváření skladeb zapsaných na památkách v této oblasti.

B) Théby byly také městem se statutem, který bychom dnes přirovnali k hlavnímu městu říše. Amen(re) byl natolik „státním bohem“, že byl nejen velmi blízce svázán s vládnoucí dynastií, ale musel také plnit roli univerzálního boha, který by byl srozumitelný i pro oblasti mimo samotné nilské údolí.

Tato skutečnost tedy vytváří obraz královské ideologie Amenhotepa III., která je přímo závislá na dochovaných pramenech, i když ty mohou být velmi jednostranné. Je proto nutné si uvědomit, že rekonstrukce královského majestátu bude ovlivněna tímto dvojím filtrem, skrze nějž sice můžeme zrekonstruovat královskou ideologii, která odráží vidění krále v thébské oblasti, ale není jasné, zda se stejným způsobem Amenhotep III. prezentoval v celém Egyptě. Jestli lze zrekonstruovat prezentaci krále, jak byl viděn v celém nilském údolí, je otázkou, na jejíž zodpovězení možná nikdy nebudeme mít dostatek pramenů.

---

²⁰ Pro přehled stavební aktivity Amenhotepa III. viz R. Johnson (1998). O rekonstrukci stavebního programu tohoto panovníka v oblasti Mennoferu se pokusila A. Garnett (2011).

²¹ Pro vnímání lokálních božstev viz J. Assmann (2002, 29–50).

3 Jména krále

3.1 Královská titulatura

Plná titulatura panovníka obsahovala pět jmen.²² Její konečná podoba se ustálila během období Nové říše. Panovník titulaturu obdržel při korunovaci spolu s královskými insigniemi. Tento rituál vyčlenil faraona z lidské společnosti a umístil ho na nové místo jako prostředníka mezi lidmi a bohy. Jméno, pod nímž panovník vystupoval do tohoto aktu, a jež odkazovalo na lidskou stránku panovníkovy bytosti, bylo v titulatuře umístěno pod pojem Syn Reův.

Celá titulatura tak představovala krále jako prostředníka bohů na zemi a hlavně jako syna slunečního božstva, který je totožný s bohem Horem. Každé jméno reflektovalo vztah panovníka k jednotlivým bohům a vyjadřovalo část jeho panovníckého ideologického programu.

Jak již bylo zmíněno výše, do korunovace panovník používal jméno, jež se pak stalo součástí titulatury pod označením *z3 rʿ*, tedy Syn Reův (*nomen*). Toto jméno se poprvé objevuje u panovníka 4. dynastie, Radžedefa. Od panovníka 5. dynastie Venise je zapisováno v kartuši²³ (Beckerath 1984, 32). Přímě tak odkazuje na panovníkův vztah ke slunečnímu božstvu a reflektuje důležité postavení tohoto boha prakticky v průběhu celých egyptských dějin. Re, sluneční božstvo a bůh-stvořitel, byl tedy přímo spojen s panovníkem (Goebis 2010, 283).

Dalším jménem, které se psalo v kartuši, bylo trůnní jméno (*prenomen*), uvozené spojením *njsw-bj.tj*, což se doslova překládá jako „patřící ostřici a včele“. Tato formule odkazuje k základnímu pojetí královského úřadu, jenž spojuje obě

---

²² Základní informace ke královské titulatuře viz A. Gardiner (1969, 71–76) a v rozsáhlé studii J. von Beckeratha (1984, 1–42), která se stala tradiční příručkou pro toto téma. Z novějších studií se královskou titulaturou zabývá například R. Leprohon (2013, 1–20; 2001, 409–411) a S. Quirke (2010, 8–25).

²³ V Nové říši kartuše nabývá významu (vládce) všeho, co je obkrouženo slunečním kotoučem (Quirke 2001, 123).

části země dohromady.²⁴ Odkazuje k dualitě země a bývá častěji překládána jako král Horního a Dolního Egypta (Goebs 2010, 283). Toto jméno se v této podobě stalo součástí královské titulatury v průběhu Staré říše. Ačkoliv se jeho podoba, která odkazuje jen k jedné části země, protože chybí část *bj.tj*, objevuje již ve 2. dynastii (Kaplony 1980, 642).

K dualitě také odkazuje jméno *nb.tj*, tedy jméno Obě paní. Jsou jimi myšleny Nechbeta, bohyně hornoegyptské lokality El-Káb, která má podobu supice, a Wadžeta bohyně v podobě kobry pocházející z Bútó, tedy z oblasti nilské delty.²⁵ Tato města v době formování jména v 1. dynastii odkazovala ke dvěma velmi vzdáleným místům v oblasti, jež byla ovládána panovníkem (Baines 1995b, 127). V podobě obou bohyní se toto jméno stalo součástí titulatury až v období Střední říše (Kaplony 1980, 643). Nechbetě i Wadžetě se přijetím jména panovník svěřil do péče, jelikož obě, mimo jiné, platily za ochranné bohyně.²⁶

Nejstarším jménem je *hr*, Horovo jméno, které se objevuje již na počátku 1. dynastie (Kaplony 1980, 642). Toto jméno je psané v serechu, což je prvek, který znázorňuje fasádu paláce a zdůrazňuje tak fakt, že panovník je skryt v paláci.²⁷ Toto jméno vyjadřovalo přímou identifikaci panovníka s posledním božským vládcem Horem z Hierakonpole (Goebs 2010, 281).

Ve 4. dynastii za vlády Snofrua se objevuje nejvíce diskutované jméno *bjk nbw*, tedy Zlatý sokol, jež svou konečnou podobu²⁸ získalo až ve 12. dynastii v období Střední říše (Beckerath 1984, 21–23). Již čtení tohoto jména, které je v hieroglyfickém zápisu zapsáno jako sokol stojící na znaku pro zlato, je nejisté.

---

²⁴ Tato úloha panovníka je dále rozvíjena, například v motivu spojených korun, dolno- a hornoegyptské, kterými je panovník korunován. Také na trůnu panovníka je akcentován prvek propleteného papyru a lotosu vyjadřující stejnou myšlenku.

²⁵ Obě bohyně jsou pak připojeny ke koruně a ochraňují panovníka.

²⁶ Dále se můžeme setkat s označením panovníka jako syna těchto bohyní. V ikonografii může být zobrazen, jak je těmito bohyněmi kojen (Goebs 2010, 283).

²⁷ Tato interpretace je podložena pasáží v textech pyramid (PT 141d), kde jsou Hor spolu se Sutechem popisováni jako ti, kdo dlí v paláci (Beckerath 1984, 10).

²⁸ V dřívějších obdobích se místo sokola objevuje jedna či více značek pro boha *ntr(.w)*. Další variantou je umístění dalších značek na znak zlata vedle sokola, jako například žezlo *šhm*, amulet *w3d* (Beckerath 1984, 22).

Ve starší literatuře je dáována přednost čtení *hr nbw*, tedy zlatý Hor.²⁹ Důvody, které by upřednostňovaly a vysvětlovaly toto čtení, jsou taktéž nejasné. Předpokládá se, že by toto jméno mohlo akcentovat spojení panovníka s nebeským Horem, jednalo by se tedy opět o spojení panovníka se slunečním aspektem (Beckerath 1984, 24). V tomto pojetí by jméno Zlatý Hor mohlo vyzvedat božskou podstatu panovníka, protože se zlatou barvou byla spojena kůže bohů (Goebs 2010, 284). Nezdá se však příliš pravděpodobné, že by v titulatuře byl použit stejný bůh a odkazoval na stejné vlastnosti u dvou různých jmen.

Další možností, diskutovanou také již ve starší literatuře (Shäfer 1933, 1–17), je čtení *hr nbw.tj*, tedy Hor z Ombu. Toto čtení by odkazovalo na město Ombos, které bylo významným kultovním střediskem boha Sutecha. Jméno by pak odkazovalo na střet Hora se Sutechem, v němž zvítězil Hor, a stal se tak pánem Ombu. Výkladem jména by tedy bylo Hor (vítěz nad Sutechem) z Ombu. Ačkoliv by tento výklad v královské ideologii dával smysl, pro jeho potvrzení či vyvrácení chybí doklady.

V. Dobrev (1993, 189–194) doporučuje čtení *bjk nbw*, tedy Zlatý sokol. Vychází z předpokladu, že bůh Hor je již v královské titulatuře zastoupen, navíc jsou z období Staré říše známy příklady, kdy na znaku zlata stojí víc než jeden sokol.³⁰ Domnívá se, že se původně jednalo o epiteton panovníka 4. dynastie Snofrua, které se poté stalo součástí titlatury. Beckerath (1984, 24–25) ke konci kapitoly, věnované tomuto jménu, také připouští, že by bylo lepší používat obecnější označení Zlatý sokol, jelikož by to mohlo odkazovat také k Antejovi³¹, jak navrhoval Barta (1969, 87–88).

---

²⁹ S touto interpretací se můžeme setkat například u Beckeratha (1984, 21–25), nově se ke čtení Zlatý Hor přiklání také Spalinger (2015, 333–350). Také je použito u hesla Königstitulatur v Lexikonu der Ägyptologie (Kaplony 1980, 641–642), která platí za základní egyptologickou referenční příručku. V českém prostředí je v Encyklopedii starověkého Egypta uvedeno jméno Zlatý Hor (Verner 2007, 263).

³⁰ V případě Chufua se jedná o dva, u Radžedefa tři.

³¹ Nemtej/Antej viz Janák (2005, 128).

3.2 Sebereprezentace krále v textech královské produkce

Přestože královská titulatura zahrnovala pět jmen, z dochovaných písemných pramenů vyplývá, že nemusela být vždy použita celá a ve stejné podobě. Záleželo samozřejmě na účelu a na médiu, na němž byla umístěna. Ve zkoumaném korpusu textů z období vlády Amenhotepa III. se nejčastěji vyskytuje Trůnní jméno a jméno Syn Reův. Tato dvě jména stačila k plnému označení panovníka; další již byla doplňující. Setkáváme se s nimi i na menších předmětech nebo na předmětech s omezenou plochou pro nápisy. Například u soch (na zádočných pilířích, na podstavci, na boční straně trůnu) titulaturu zastupují právě tato dvě jména, jimž předchází nejběžnější epiteta. Celá titulatura pak byla používána u rozsáhlejších textů, jako byly stély panovníka či texty umístěné na architektonických prvcích (např. chrámové nápisy).

Analýza zahrnuje 44 skladeb různé povahy, které byly vyprodukovány panovníkem či královskou kanceláří³². Tyto texty byly vydány v edici *Urkunden der 18. Dynastie*, konkrétně se jedná o skladby z URK IV. (1646–1775; 1955–1961). Amenhotep III. nebyl v tradici používání královských jmen nijak výjimečný, proto je v nápisích nejčastěji označen svým trůnním jménem Nebmaatre,³³ dále pak jménem Syn Reův, které znělo Amenhotep (je pán Vésetu).³⁴ Další tři jména byla: Horovo jméno³⁵, Zlatý sokol³⁶ a Obě paní³⁷. Jak již bylo zmíněno, tato tři jména byla používána jen v celých titulaturách. Nevyskytují se tedy na rozdíl od prvních dvou samostatně.

Horovo jméno, Zlatý sokol a Obě paní mají také více variant. Na základě dochovaných pramenů není možné stanovit, zda je zvolení jiné varianty jména způsobeno chronologickým vývojem titulatury během vlády panovníka, protože jen málo nápisů se dá přesně datovat. Proto je vytvoření posloupnosti vzniku

---

³² Viz Graf 1, Tab. 1.

³³ Re je pán *maat*.

³⁴ Obě tato jména mají více variant (viz níže).

³⁵ *k3 nḥt ḥꜥj m mꜣꜥ.t*, tedy „Silný býk, jež se zjevuje v záři *maat*“.

³⁶ *ꜥ3 ḥpš ḥw stꜥj.w*, tedy „Silnou paží poráží Asijce“.

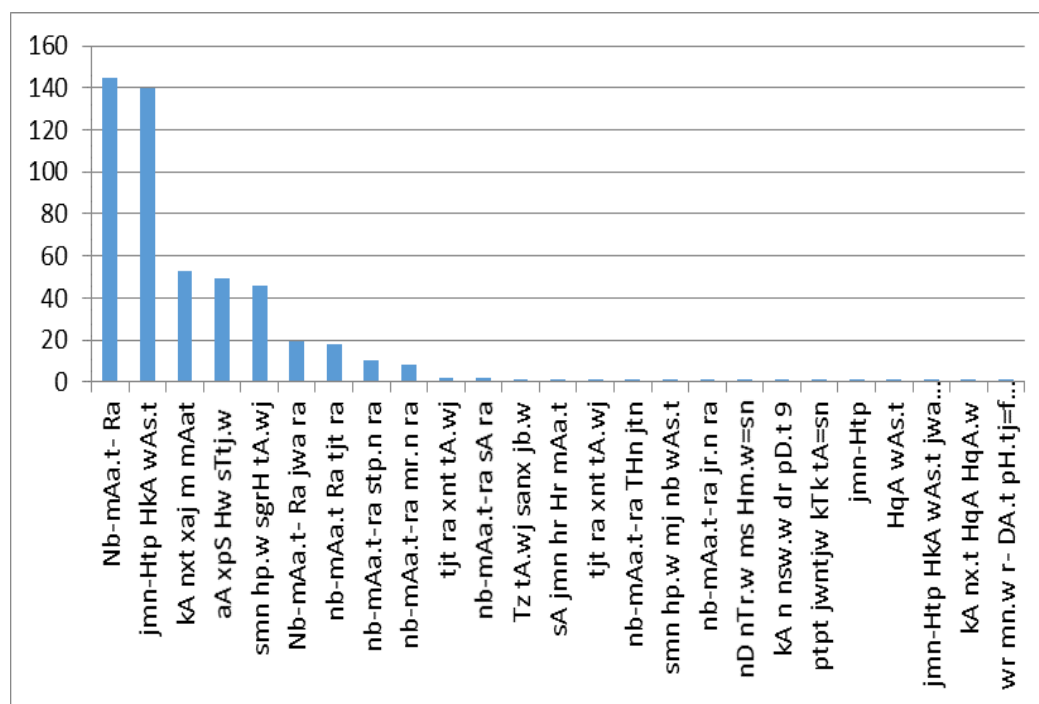
³⁷ *smn ḥp.w sgrḥ t3.wj*, tedy „Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země“.

textů nemožné. Během stárnutí panovníka mohlo dojít k potřebě zdůraznit v titulatuře některý motiv. Dále je možné se domnívat, že varianty jmen byly voleny podle toho, kam bylo jméno umístěno. Některé varianty mohly být vybrány podle kontextu památky, a nemusejí tedy vypovídat o možné změně panovníkovy politiky.

R. Gundlach (2004, 128) tematicky rozděluje motivy královské titulatury do 3 okruhů:

- A) Prostorové vymezení Egypta oproti cizím zemím, tedy vytvoření posvátného místa, kde vládne řád *maat*. Tento motiv by odkazoval k „zahraniční politice“ panovníka.
- B) Péče o Egypt a ustanovování řádu na egyptské půdě. Tedy „vnitřní politika“.
- C) Péče o kultovní záležitosti, skrze něž se legitimizuje.

K tomuto členění by pro titulaturu Amenhotepa III. bylo možné přidat další kategorii, a sice panovník proklamující své nástupnictví na trůn boha, svého otce. Je to právě Amenhotep III, který je nazýván opravdovým synem boha, čímž legitimizuje své postavení a právo na vládu.

Graf 1 Výskyt jmen krále v textech královské redakce

3.2.1 Trůnní jméno a jeho obměny

V edici *Urkunden* bylo zaznamenáno 205 výskytů trůnního jména, které se objevuje v textech vydávaných panovníkem či královskou kanceláří (*Graf 2*). Základní verze trůnního jména Amenhotepa III., *nb m3^c.t r^c* – Re je pán Maat, byla užívána nejběžněji, je přítomna v 71 % z analyzovaných textů, což odpovídá 145 výskytům. Tento základ je často rozšířen, a to přidáním dalších částí do kartuše před, či za něj. Takhle vzniklé jméno má obvykle podobu „Nebmaatre – vztah definující nástupnictví – Re.“

Z analyzovaného souboru vyplývá, že nejčastěji používaným rozvinutým jménem bylo *nb-m3^c.t-r^c jw^c r^c* – „Nebmaatre je dědicem Rea“ a *nb.m3^c.t-r^c tjt r^c*³⁸ – „Nebmaatre je obrazem Rea“. Obě tyto varianty královského jména se objevují v 9 %. *Nb-m3^c.t-r^c spt.n r^c* – Nebmaatre byl vybrán Reem je zastoupeno 5%. A v neposlední řadě výskyt varianty jména *nb-m3^c.t-r^c z3 r^c* – „Nebmaatre je Syn Reův“ je 1 %.

Jak je z příkladů patrné, je zde akcentován nástupnický vztah mezi panovníkem a bohem, který byl pro legitimizaci panovníka na trůně už ze své podstaty naprosto klíčový. Byl to právě sluneční bůh Re, kdo na panovníka přenášel královský majestát. Jedná se ideálně o nástupnictví v rovině otec – syn.

Jméno *nb-m3^c.t-r^c tjt r^c* panovníka přímo připodobňuje ke slunečnímu božstvu. Gundlach (2004, 187) jej překládá jako „Nebmaatre je hieroglyf Reův“, autorka se však přiklání k interpretaci „Nebmaatre je obrazem Rea“, která ukazuje Amenhotepa III. jako ideálního vládce, který se chová stejně, jako by byl (nebo taky je) slunečním bohem.

U ostatních variant se jedná o ojedinělý výskyt, který je pro procentuální vyčíslení sice zanedbatelný, o to zajímavější je překlad těchto možností a jejich možná interpretace.

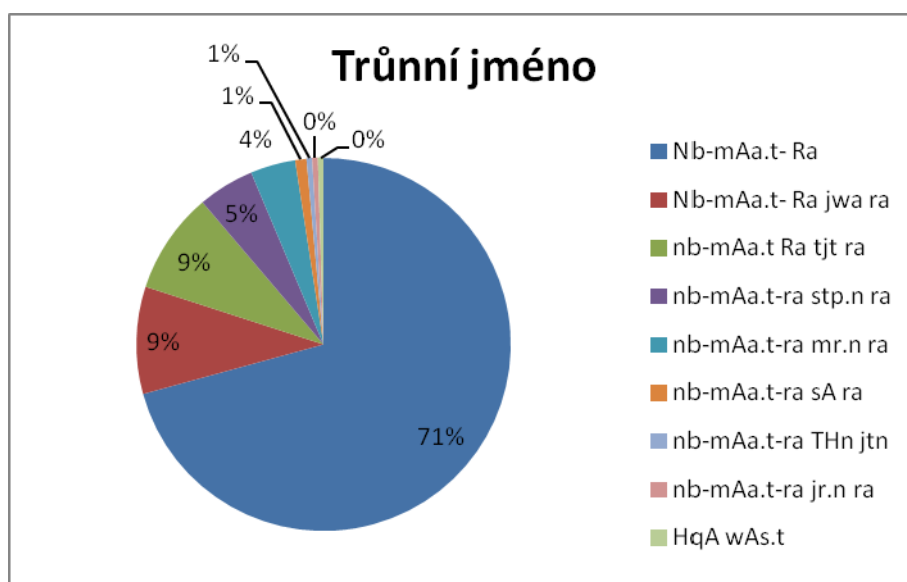
Klíčovou variantou trůnního jména je kartuše umístěná na severní části 1. architrávu (*Tab. 12*), jež se nachází napravo v hypostylu luxorského chrámu (URK IV. 1697.6), kde je panovník označen jménem *nb-m3^c.t-r^c tñn-jtn* – „Nebmaatre je zářící sluneční kotouč“. Text na tomto architrávu (viz str. 214–

³⁸ Thutmose III. měl stejnou variantu jména: *mn-hpr-r^c tjt- r^c*, která se objevuje například v titulatuře tohoto panovníka v chrámu v Medínit Habu.

215) pojednává o stavbě chrámu, vojenských úspěších panovníka a v neposlední řadě se z velké části zabývá legitimizací panovníka skrze bohy. Je zde osloven jako:

- „Vznešené vejce/embryo Pána věčnosti“ (URK IV. 1696. 17).
- „Syn Amonův, zrozený Nutou, vládce všeho, co obkružuje sluneční disk“ (URK IV. 1696. 20).
- Je také silou přirovnáván k Horovi (URK IV. 1697. 7).

Ačkoliv je jméno „Nebmaatre je zářící sluneční kotouč“, výmluvné samo o sobě, jeho zakomponování do textu, který panovníka označuje jako syna několika bohů a popisuje jeho kvality, podtrhuje obraz panovníka, které měl být vnímán jako sluneční božstvo.

Graf 2 Výskyt variant Trůnního jména v textech královské redakce

3.2.2 Syn Reův

Syn Reův je další ze jmen Amenhotepa III., které se velmi často objevuje. V analyzovaném souboru se vyskytlo hned 142 krát (Graf 3). Spolu s trůnním jménem tvořilo dvojici, která byla napsána v kartuších, a jež se objevuje na všech památkách Amenhotepa III. Tedy, jak již bylo řečeno, se s nimi můžeme setkat na téměř každém zádovém pilíři panovníkových soch, ale i na menších předmětech, jako byly například nádoby atd. Samotné označení jména Syn Reův může mít dvě varianty. Obvykle je nad kartušemi králů napsáno prosté $z3-r^c$ – Syn Reův.

Nicméně v průběhu 18. dynastie se v některých případech panovník přímo prohlašuje, $z3-r^c n h.t=f^{39}$ – „Synem Rea z jeho těla“⁴⁰. „Z jeho těla“ je specifické vyjádření statutu, jímž byli již od Staré říše, konkrétně od 4. dynastie, označováni biologičtí synové panovníka, protože staroegyptská příbuzenská terminologie byla velmi omezená. Slovo syn mohlo označovat prostě jen člověka, který byl o generaci mladší a nemusel tedy mít nic společného s označením příbuzenského vztahu (Schmitz 1976, 44–49). Panovník pak jako Syn Reův vystupuje v roli Hora, jímž zároveň i je.

Samotné jméno Syn Reův (z jeho těla) pak nemá tolik variant jako trůnní jméno. Nejčastěji se panovník prezentuje jako Amenhotep, vládce Vésetu, jak je označen v celých 98 %, což odpovídá 140 výskytům (*Graf 3*). Tuto afiliaci panovníka do thébské oblasti můžeme přičíst, jak již bylo zmíněno v úvodu kapitoly, jednostrannému dochování pramenů. Není však vyloučeno, že panovník používal jméno „Amenhotep je vládce Vésetu“ pro celý Egypt.

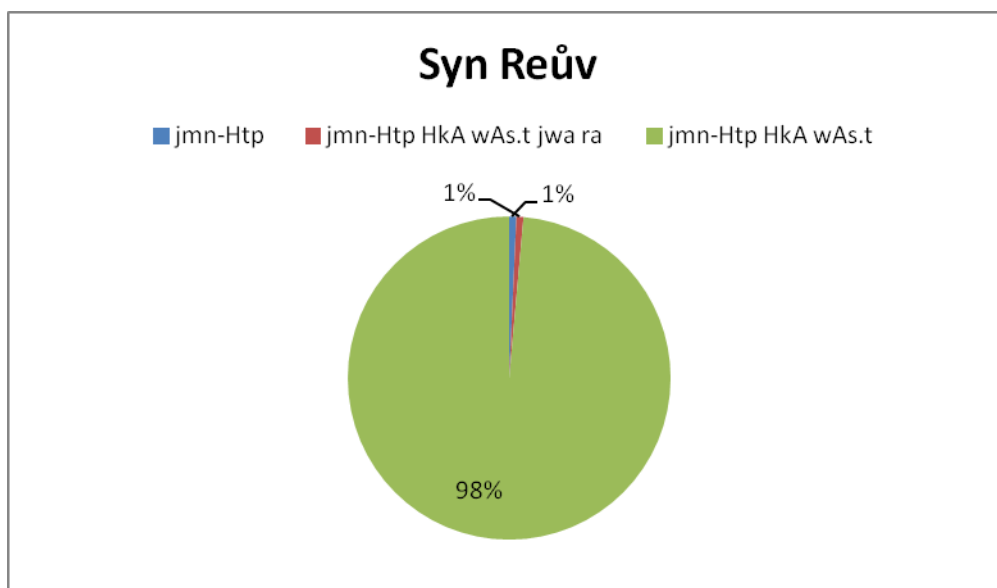
Základní varianta jména, *jmn-htp*, se vyskytla v celém zkoumaném souboru textů jen jedenkrát, a to na stéle z ostrova Sahel (*Tab. 5*), kde je panovník osloven Amenreem, jenž jej nazývá milovaným synem. Amenre panovníka informuje, že mu dal severní i jižní země, které jsou nyní pod nadvládou Amenhotepa III. Dále přímo provolává Amenhotepa III. svým synem a svěřuje mu svou sílu a královský majestát (URK IV.1663.11–1665.4). V těsné blízkosti této stély je další stéla z pátého roku vlády Amenhotepa III., která oslavuje jeho vítězství nad Núbijci (*Tab. 4*). Promluva Amenrea ke králi je stejného rázu, avšak je zde použita varianta jména „Amenhotep je vládce Vésetu“. Anomálie ve jméně panovníka nemůže být tedy způsobena umístěním mimo thébskou oblast a nemůže být spojena ani s určitým typem textu (URK IV. 1661. 10–1663. 6).

Co se rozšířeného jména týče, zachovala se jedna jeho varianta: *jmn-htp hḳ3-w3s.t jw^c-r^c*, „Amenhotep, vládce Vésetu, je dědicem Rea“ (*Tab. 11*). Jedná se o doklad z vápencové stély z 2. roku vlády Amenhotepa III. z Tury (URK IV. 1680–1681). Její text nás informuje o otevření nových vápencových lomů kvůli začátku stavby chrámu miliónů let Amenhotepa III. na lokalitě Kóm el-Hittán.

³⁹ V 18. dynastii je toto označení doloženo již pro prvního panovníka, tedy Ahmoseho. Například z kaple pro Tetišeri v Abydu (URK IV. 26.7).

⁴⁰ Amenhotep III. tuto formulaci používá velmi často.

Klíčové je, že je na této stéle velmi akcentován fakt, že je Amenhotep III. legitimním panovníkem, a to jak uvozením „Syn Reův z jeho těla“, tak i doplněním jména na variantu „Amenhotep, vládce Vésetu, je dědicem Rea“. Tento důraz na dědictví úřadu skrze otce – boha Amenrea může být způsoben tím, že se jedná o stélu ze začátku vlády panovníka, kdy mohla vzniknout potřeba zdůrazňovat vztah otec – Amenre a syn – Amenhotep.

Graf 3 Výskyt variant jména Syn Reův v textech královské redakce

3.2.3 Horovo jméno

Jak již bylo řečeno, Horovo jméno je použito v případě, kdy je součástí celé titulatury panovníka. Velmi často se s tímto jménem, stejně jako s celou titulaturou, můžeme setkat u stél panovníka a v chrámové architektuře, kde titulatura bývá často umístěna na architrávy.⁴¹ Ani u tohoto jména se Amenhotep III. zcela nedrží tradice. Toto jméno, psané v serechu, bývá v tituluře jednoduše označeno značkou *hr* – Hor.

V analyzovaném souboru se vyskytlo 55 případů použití Horova jména (Graf 4). Nejčastější znění tohoto jména je *k3 nht hꜥj m m3ꜥ.t* – „Silný býk, jež se zjevuje v záři v *maat*“, a to v celých 96 %, které odpovídají 53 výskytům. První

⁴¹ Nejvýmluvnějším příkladem této praxe je chrám v Luxoru. Na architrávech nemusí být nutně doprovázeno jmény Obě paní a Zlatý sokol viz appendix (198–228).

část tohoto jména, „Silný býk“, odkazuje na motiv panovníka jako na válečníka, který poráží cizí národy, čímž chrání svou zemi. Zatímco druhá část jména, „zjevující se v záři v *maat*“, zase odkazuje na motiv panovníka, který svou vládou nastoluje v Egyptě řád *maat* skrze porážku cizích národů⁴². Horovo jméno v sobě tedy kombinuje jak program pro zahraniční i domácí ideologické nastavení vlády Amenhotepa III.

Ve zkoumaném souboru se objevily další dvě varianty Horova jména, obě sice pouze jedenkrát, nicméně, jak již bylo ukázáno výše, obvykle jsou méně časté varianty jmen klíčové, jelikož jsou nositeli přímočařejší informace o pojetí královské ideologie Amenhotepa III.

Varianta Horova jména *tjt-r^c hnt t3.wj* – „Obraz Rea je na čele Obou zemí“ (URK IV. 1646. 12) na první pohled odkazuje, nebo spíše přímo spojuje panovníka se slunečním bohem Reem. Navíc zvýrazňuje úlohu panovníka jako vládce Egypta. Tato obměna Horova jména byla použita v rámci titulatury na stéle z chrámu miliónů let Amenhotepa III. na Kóm el- Hittánu (URK IV. 1646–1657; Petrie 1897, 10–11; Pl. XI–XII). Jedná se o stélu (*Tab. 2*), jež nese restaurační nápis Sethiho I. a posléze byla uzurpována Merenptahem. Dnes je umístěna v Káhirském muzeu (inventurní číslo CG 34025).⁴³ Stéla popisuje stavební činnost Amenhotepa III. Jmenovitě poskytuje popis:

- stavby chrámu miliónů let a na Kóm el-Hittánu
- stavby západního pylonu na Kóm el-Hittánu. Jméno pylonu je: „Amon obdržel svou božskou bárku“. Účelem stavby mělo být poskytnutí odpočinku bohu při *Svátku údolí*
- stavby Luxorského chrámu. Postaven měl být pro Amona, protože jej vybral, aby byl jako Re/ byl Reem⁴⁴ pro národy Devíti luků⁴⁵
- vytvoření bárky pro Amona z cedrového dřeva, které přivezly princezny ze země Recenu

---

⁴² K motivu nastolování řádu skrze porážku nepřátel například viz B. Kemp (2006, 92–110) a J. Assmann (1990, 213–222).

⁴³ Viz Klug (2002, 393–407).

⁴⁴ Použitá předložka *m* dovoluje oba překlady. Není jasné, který z nich byl myšlen.

⁴⁵ Národy Devíti luků viz Wildung (1982, 472–473).

- postavení 3. pylonu v Karnaku. Měl být pokryt zlatem ze země Karoj, které Amenhotep III. získal na své válečné výpravě proti Kuši
- postavení chrámu v Solebu. Výslovně je zde uvedeno, že „postavil dům miliónů let pro otce Amona, aby měl kde spočinout během všech svátků“

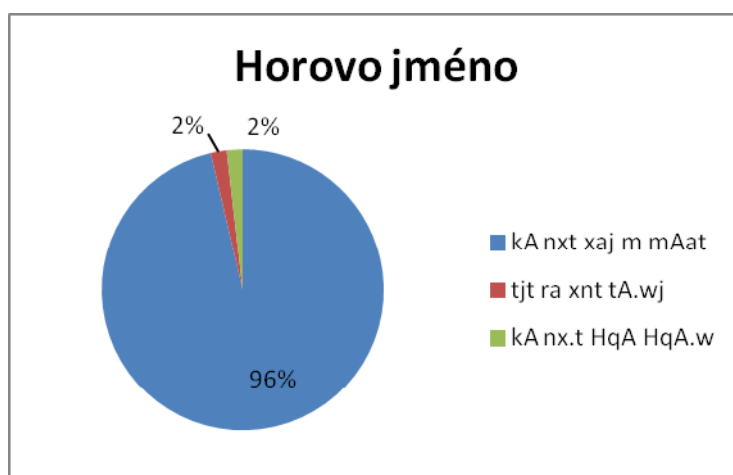
Po popisu stavebních prací následuje hymnus na Amona, který nazývá Amenhotepa III. svým synem ze svého těla a svým živoucím obrazem. Stéla tedy ukazuje obraz ideálního panovníka, který staví chrámy pro bohy a stará se o jejich kult. Navíc chrání svou zemi tím, že dobývá cizí území (Núbie) a potírá tak neřád. Dále je na stéle opět akcentováno, že se jedná o syna boha, který je (jako) sluneční bůh. Použití tohoto jména mohlo být motivováno jasně zvýrazněným faktem, že Amenhotep III. je ve skutečnosti slunečním božstvem, tedy „Obrazem Rea na čele Obou zemí“.

Další varianta Horova jména akcentuje významné postavení vládce Egypta, který ovládá i území mimo samotný Egypt, jak je vyjádřeno v podobě jména *k3 nḥt ḥk3 ḥk3.w* – „Silný býk, vládce vládců,“ jež je doloženo na zadní straně jižního Memnonova kolosu z chrámu miliónů let Amenhotepa III. na Kóm el-Hittánu (URK IV. 1746. 13–1747. 2; *Tab. 19*). Zvláštní je již zápis Horova jména. Je totiž napsán bohem Horem v podobě sokola, který šlape po hadovi a za hlavou má znázorněný sluneční kotouč obkroužený ureem. Může se jednat o motiv panovníka / slunečního boha, který ničí neřád znázorněný v podobě hada,⁴⁶ čímž ustanovuje *maat*. Na této památce je použita nejběžnější varianta jmen jen v případě jména Syn Reův a trůnního jména. Ostatní tři jména jsou v obměnách, které jsou doloženy jen v tomto textu. Narativní část se omezuje na pouhé konstatování, že panovník postavil mnohé monumenty pro svého otce Amona. Jelikož se však jedná o kolosální sochu panovníka, která stála před vstupem do chrámu miliónů let Amenhotepa III. na Kóm el-Hittánu, je vzhledem k limitovanému místu pochopitelné, že většinu textu zabírá titulatura panovníka. Je možné, že je to také důvod, proč pro zdůraznění své moci panovník použil jiné Horovo jméno, které jej vykresluje jako vládce všech zemí a není limitováno pouze oblastí údolí Nilu.

---

⁴⁶ Tedy Apop zastupující celý *isfet*.

Graf 4 Výskyt variant Horova jména v textech královské redakce

3.2.4 Zlatý sokol (Zlatý Hor)

Jméno Zlatý sokol patří k těm nejrozmanitějším, které Amenhotep III. používal. Ve zkoumaném korpusu textů je na 54 výskytů tohoto jména použito pět různých variant (Graf 5). Obecně lze říci, že tento typ jména ukazuje panovníka v roli vládce starajícího se o řád *maat* tím, že poráží cizí národy a pečuje jak o svůj lid, tak o egyptská božstva. Nejčastěji, a to hned v 90 %, které představují 49 výskytů, se objevuje varianta $\text{ḥw} \text{stj.w}$ – „Silnou paží poráží Asijce“. Jak je z překladu patrné tato varianta jména odráží vojenské dovednosti krále.

Jak již bylo zmíněno, rozdílné jméno Zlatý sokol je zapsáno na zadní části jižního Memnonova kolosu (Tab. 19) z chrámu miliónů let Amenhotepa III. na Kóm el-Hittánu (URK IV. 1746. 13–1747. 2). Jeho znění je $\text{s}^{\text{ḥ}} \text{ḥw.t jt=f n.t d.t}$ – „Ten, který zvětšil otcův dům věčnosti.“ Nedostatek místa mohl zapříčinit fakt, že i u tohoto jména bylo rozhodnuto zvolit pro kolos jeho jinou variantu. Tato obměna přímo odkazuje na konkrétní stavbu, kterou zvětšil pro svého otce, kterým je s největší pravděpodobností myšlen Amenre. Stavbou, zde nazývanou otcův dům věčnosti, by pak mohl být – s ohledem na panovníkovu stavební aktivitu – Luxorský chrám.

V Moncuově chrámu (Tab. 7) se v dedikačním nápisu Amenhotepa III. (URK IV. 1667–1671. 3; Varille 1943, 12–13; Pl. XX–XXIX) objevilo jméno Zlatý sokol v podobě $\text{z3 jmn hr hr m}^{\text{ḥ}} \text{.t}$ – „Syn Amonův, jenž je spokojený kvůli *maat*“. Narativní část nápisu se dá shrnout do těchto bodů:

- již jako dítěti byl Amenhotepovi III. odkázán trůn

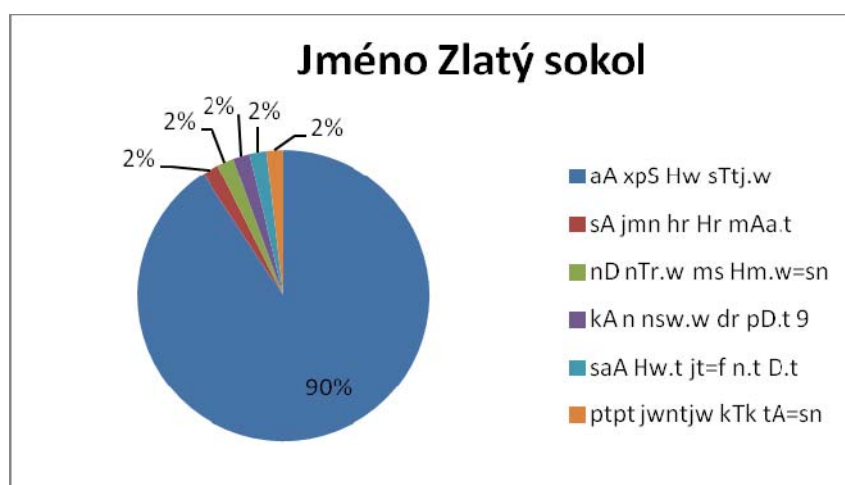
- Amenhotep III. přestavěl chrámy bohů a ozdobil je zlatem
- své monumenty postavil pro svého otce Amenrea; dále se zde objevuje popis památek
- popis toho, jak Amenhotep III. zabral cizí země
- samotná dedikace a popis stavby, na níž tento nápis byl
- jmenovala se: „*nb-m3^c.t-r^c h^c-m-m3^c.t^c*“
- seznam s použitým materiálem

Z těchto bodů nic nenasvědčuje tomu, že by zde byla nutnost použít jiné jméno Zlatý sokol, neboť se jedná o poměrně běžný typ textu.

Dvě rozdílné varianty jména Zlatý sokol nesla také sfinga z Mutina chrámu v Karnaku (URK IV. 1747; *Tab. 20*). Obě se vztahují k motivu panovníka jako mocného válečníka, který zabezpečuje řád maat tím, že pobíjí ostatní národy. Tato skutečnost může souviset s rolí sfingy, kterou v Nové říši měla. Jedná se tedy o tyto varianty:

- *k3 n ns.w dr pḏ.t psḏ.t* – „Býk králů, který poráží národy Devíti luků“
- *ptpt jwn.wtj kṯk t3=sn* – „Ten, který pošlapává Asiaty a bere si jejich zemi“

Poslední obměnou jména Zlatý sokol je *nd ntr.w ms hm.w=sn* – „Ten, který chrání bohy a tvoří jejich služebníky“, která se nachází na jedné z beraních soch (*Tab. 23*) z chrámu v Gabal Barkalu v Núbii (URK IV. 1750–1752). V tomto případě se nejedná o zdůraznění motivu panovníka jako válečníka, ale panovníka jako ochránce bohů, který zabezpečuje jejich kultovní záležitosti.

Graf 5 Výskyt variant jména Zlatý sokol v textech královské redakce

3.2.5 Obě paní

Jméno Obě paní se v analyzovaném souboru vyskytlo 49 krát (*Graf 6*). Nejčastěji je použita varianta *smn hp.w sgrḥ t3.wj* – „Ten, který ustanovuje řád a uspokojuje Obě země“, a to v 94 %, což odpovídá 46 výskytům. Toto jméno vyjadřuje ideální domácí politiku krále (Gundlach 2004, 192). Je zde také obsažena myšlenka duality země, která je na první pohled přítomná již v názvu tohoto jména. Kromě nejběžnější varianty obsahuje soubor další 3 možnosti; každá z nich je pak zastoupena pouze jedenkrát.

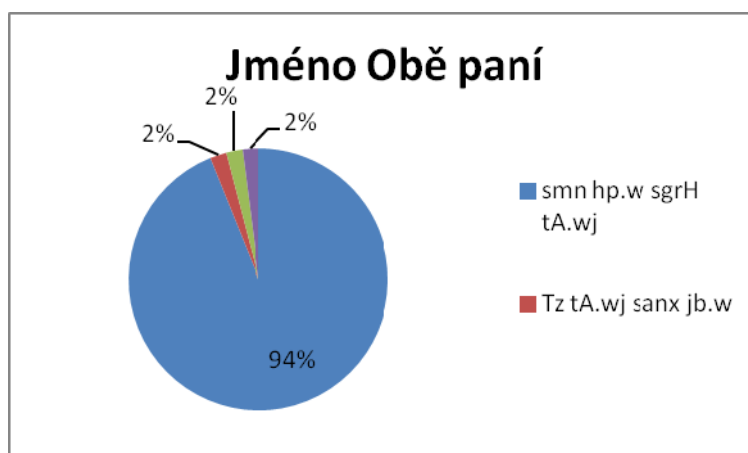
V již zmíněném dedikačním nápisu z Moncuova chrámu (URK IV. 1667–1671. 3) se objevuje varianta *tz t3.wj sḥnh jb.w* – „Ten kdo pozdvihuje Obě země a oživuje srdce“ (*Tab. 7*), která se opět váže k motivu panovníka jako dobrého vládce Egypta.

V Luxorském chrámu (*Tab. 12*), tentokrát na druhém jižním architrávu, je použita varianta *smn hp.w mj nb w3s.t* – „Ten, který ustanovuje řád jako pán Vésetu“. První část jména je shodná se základním jménem Obě paní, druhá část opět připodobňuje panovníka k Amenreovi. Opět je zde přítomný motiv panovníka jako ideálního vládce, který jedná v souladu s řádem *maat*.

K oblasti Vésetu se vztahuje i další varianta jména Obě paní pocházející opět ze zadní strany jižního Memnonova kolosu (*Tab 19*), znějící *wr mn.w r- d3.t ph.tj=f jn m jnw mḥtj r jnw rsy* – „Mnohé monumenty, jež odpovídají jeho moci, jež přinesl ze severní do jižní Heliopole“.⁴⁷ Je možné domnívat se, že tímto jménem nemuselo být nutně myšleno, že by Amenhotep III. přesouval stavby přes celou zemi. Toto jméno se dá číst metaforicky, tedy že přenesl náboženské centrum slunečního boha, jenž byl úzce spjat s královskou mocí, do vésetské oblasti. To znamená, že se Amenhotep III. chlubil, že vytvořil nové náboženské centrum slunečního božstva. Stejně jako u ostatních jmen z této památky bylo jméno Obě paní začleněno do titulatury v této podobě, aby rozvíjelo krátkou narativní část textu. Pomocí titulatury se z něj tedy můžeme dozvědět, že Amenhotep III. ovládal cizí země a dobře spravoval svou zemi (Silný býk vládce vládců), že rozšířil luxorský chrám (Ten, který zvětšil otcův dům věčnosti) a že přenesl

⁴⁷ Tj. Vésetu.

Heliopoli⁴⁸ do oblasti Vésetu (Tab. 19). Opět je třeba zdůraznit, že se nemuselo jednat o činy konkrétního panovníka, spíše o vykreslení ideálního krále.

Graf 6 Výskyt variant jména Obě paní v textech královské redakce

Graf 7 Výskyt jmen panovníka v textech jeho poddaných

⁴⁸ Tedy náboženské centrum slunečního boha Rea.

3.3 Obraz krále vytvořený jeho úředníky

Král hrál v životě svých úředníků klíčovou roli. Stejně tak tomu mělo být v ideálním případě i po smrti. Proto je zmiňován jak v textech vytvořených pro život, tj. na nejrozličnějších stélách, graffitech, tak i v těch vytvořených pro onen svět, tedy v hrobkách. V obou typech textů je panovník prvkem, který legitimizuje postavení majitele, proto se v nich setkáváme se stejnými jmény a epitety panovníka.

Ve zkoumaném souboru textů (URK IV. 1776–1954) se jméno krále objevilo 105 krát (*Tab. 41*). Nebylo však zmíněno ve všech textech publikovaných v edici *Urkunden*. Analýza se tedy zabývá pouze 20 poddanými Amenhotepa III., v jejichž textech se jméno panovníka objevuje. Graf výskytu jmen panovníka na památkách jeho poddaných (*Graf 7*) kopíruje výskyt jmen z jeho vlastních památek. Rozmanitost však není tak veliká, nicméně i na těchto památkách se objevují rozšířená jména. Navíc se zde zachovala jména, která z památek Amenhotepa III. neznáme. Může to být způsobeno prostým nedochováním se žádného z nápisů, kde toto jméno původně bylo. Stejně tak může jít o zvýraznění podstaty panovníka, kterou on sám zdůrazňovat nemusel, nebo pro něj nebyla důležitá.

Stejně jako v případě královských nápisů je panovník nejčastěji označen trůnním jménem, a to v 57 %. Trůnní jméno je na památkách úředníků rozmanitější, objevuje se ve čtyřech variantách. Nejjednodušší mutace trůnního jména „Nebmaatre“ se objevila v 57 případech z 60 doložených. Potvrzuje se tedy předpoklad, že se jednalo o nejčastěji užívané jméno panovníka, které samo o sobě stačilo k jeho identifikaci.

V analyzovaném souboru textů nekrálovské redakce se také vyskytl ojedinělý příklad použití rozvinutého královského jména *nb-m3^c.t-r^c tjt r^c* – „Nebmaatre je obrazem Rea“ (*Tab. 57*) na stéle jistého Amenhotepa v Silsile (URK IV. 1920–1921). Tato stéla je datovaná do 35. roku vlády a mnoho se z ní o jejím zadavateli nedozvíme. Text se zabývá víceméně jen postavou panovníka. Nejedná se však o narativní text, nýbrž jde téměř jen o epiteta a ustálené formule s nimi spojené. Použití rozvinutého trůnního jména je zde nasnadě, jelikož je zde použita celá titulatura. Navíc struktura textu je velmi podobná textům z architrávů v Luxoru (198–228).

Zvláštní psaní trůnního jména pochází ze sochy vezíra Amenhotepa, nalezené v Bubastidě (URK IV. 1840; *Tab. 45*). Zde je v kartuši napsáno nejen *nb-m3^c.t-r^c*, ale i označení samotného Trůnního jména tedy *ntr-nfr* – „Dobrý bůh“⁴⁹ a pak epiteton za jménem *mrj m3^c.t* – „milovaný Maatou“.

Pouhým označením „Vládce“, avšak řádně zapsaným v kartuši, je trůnní jméno Amenhotepa III. provedeno hrobce TT 57 královského písaře a představeného sýpek Chaemheta (*Tab. 46*). Tato hrobka je zdrojem našich znalostí o prvním svátku *sed* Amenhotepa III.

Jméno Syn Reův se v analyzovaném souboru textů objevuje ve 28 %, tedy 29x, vždy pouze v základní variantě *jmn-htp hk3-w3s.t* – „Amenhotep, vládce Vésetu“.

Horovo jméno se vyskytlo ve 12 případech, jedná se tedy o 11 %. Nejčastěji pak v základní podobě *k3 nht h^cj m m3^c.t* – „Silný býk, jež se zjevuje v záři v *maat*“, a to v šesti případech. Pro další varianty Horova jména je klíčová hrobka Cheruefa TT 192 (*Tab. 47*)⁵⁰. Dá se říci, že je jedním nejlepším z příkladů pro rétoriku královské moci Amenhotepa III. v nekrálovském kontextu.

Dvakrát se zde objevuje Horovo jméno, jak jej známe ze stély z chrámu miliónů let Amenhotepa III. na Kóm el-Hittánu, tedy *tjt r^c hnt t3.wj* – „Obraz Rea je na čele Obou zemí“. Jednou se toto jméno vyskytuje také v hrobce Amenemheta řečeného Surer TT 48 (*Tab. 55*), toto jméno však nebylo přepsáno do edice *Urkunden*. Tento nedostatek pravděpodobně vznikl zakomponováním jména do scény s kioskem,⁵¹ kde tvoří kryptogram; je totiž zapsáno v podobě slunečního kotouče obkrouženého kobrou, na níž je zavěšen znak *nh*, jenž směřuje k ústům panovníka, zbytek jména je zapsán do prostoru mezi ocasem a hlavou urea (*Obr. 7*).

V hrobce Cheruefa se dále dochovala tři jména, které neznáme z královského kontextu. Obě se vztahují ke svátku *sed*: *k3 nht tz hb-sd* – „Silný býk pozvedající svátek *sed*“ a *k3 nht wḥm hb-sd h^c m s.t wr.t* – „Silný býk

⁴⁹ Tj. vládnoucí panovník.

⁵⁰ Tato hrobka je klíčová i pro ikonografickou studii, viz kap. 5.

⁵¹ Viz kapitola 5.

opakující svátek *sed*, objevující se v září na mnohých místech“. Na první pohled je patrné, že se každé z těchto jmen vztahovalo k jinému svátku *sed*.⁵²

Jméno Obě paní je v textech poddaných Amenhotepa III. nejméně častým typem královského jména. Objevuje se jen ve 4 %, jedná se tedy o 4 výskyty. Třikrát je toto jméno v základní podobě *smn hp.w sgrḥ t3.wj* – „Ten, který ustanovuje řád a uspokojuje Obě země“. V posledním případě se opět jedná o variantu, kterou neznáme z královského kontextu, a opět se nachází v hrobce Cheruefa TT 192. (Tab. 47). Jméno Obě paní Amenhotepa III. zde tedy zní: *ḥꜥ m ḥd.t tꜥ dšr.t* – „Ten, který se objevuje v září v Bílé koruně a pozvedá Červenou korunu“. Toto jméno odkazuje na dualismus, který je obsažen již v názvu typu jména a který je symbolem sjednoceného Horního a Dolního Egypta. Jedná se o motiv přítomného v královské ideologii již od prehistorie. Dá se tedy říci, že jméno obsahuje stejnou myšlenku, jaká je vyjádřena v názvu jména Obě paní, jen jsou použita jiná slova.

Jméno Zlatý sokol se vyskytlo pouze jednou, a to ve své základní variantě.

3.4 Jména krále – shrnutí

Jak z uvedené analýzy vyplývá, celá titulatura Amenhotepa III. ukazuje ideální obraz vládce Egypta. Trůnní jméno a jméno Syn Reův se, na rozdíl od zbylých jmen královské titulatury, neobjevují ve více variantách. V textech královské redakce se trůnní jméno často vyskytuje v rozšířené podobě, která definovala vztah mezi slunečním bohem Reem a panovníkem. Jedná se o vztah otec – syn; garant vlády – vykonavatel vlády. V pramenech poddaných Amenhotepa III. se rozšířené trůnní jméno neobjevuje vůbec. Poddaní skrze panovníka legitimizovali své postavení, o jeho statutu nepolemizovali. Nebylo tedy třeba definovat vztah bůh – panovník, protože byl jasně daný.

Jméno Syn Reův se vyskytlo v rozšířené variantě pouze jednou. Logickým se zdá být vysvětlení, že pro toto jméno již nebylo nutné definovat vztah mezi slunečním bohem Reem a panovníkem, jelikož je tento motiv obsažen již

---

⁵² Amenhotep III. svátek *sed* oslavil třikrát, v hrobce Cheruefa se však objevují jen dva (v 30. a v 37. roce panovníkovy vlády). Pro vztah výzdoby hrobka Cheruefa a událostí spojených s koncem vlády Amenhotepa III. viz P. Dorman (2009).

v samotné podstatě tohoto jména. Název jména Syn Reův je navíc prvkem, který byl rozšiřován o upřesnění vztahu otec – syn formulí z jeho těla.

Pro další tři z panovníkových jmen Horovo jméno, Zlatý sokol a Obě paní nejsou používány rozšiřující formule. Mohou se však objevit jejich různé varianty, které mají velmi limitovaný výskyt. Jedná se o několik málo památek. Pro volbu konkrétní varianty se jeví jako klíčové spíše umístění a kontext titulatury, než datace vzniku památky samotné⁵³. Jistě není náhodou, že se již zmíněné anomálie vyskytují právě v chrámu miliónů let Amenhotepa III. na Kóm el-Hittánu, v Luxorském chrámu a chrámových okrscích Karnackého chrámu (Mut, Moncu); z textů poddaných se jedná hlavně o hrobku Cheruefa TT 192.

Přestože, jak již bylo zmíněno, se jedná o ojedinělé výskyty, jejich zkoumání může být pro pochopení královské/sluneční ideologie Amenhotepa III. klíčové. Ukazují totiž na panovníka v hraniční roli, kdy je těžké rozlišit, zda chtěl být ještě vnímán jako panovník nebo již vystupoval jako sluneční/měsíční božstvo. Zajímavým fenoménem jsou jména z textů poddaných, která se nevyskytla v oficiálních nápisech. Je možné, že je tato disproporce způsobena nedochováním pramenů nebo pak zdůrazňováním prvků, které pro panovníka nebyly tolik důležité. Obvykle se tato jména vztahují k svátku *sed* a pochází z hrobky Cheruefa TT 192.

Analýza ukázala větší variabilitu královských jmen z textů královské redakce. Dle předpokladu je nejčastěji u obou případů užito Trůnní jméno, které samo o sobě stačilo k identifikaci panovníka. Obvykle se však vyskytuje ve dvojici se jménem Syn Reův. Volba použití jen těchto dvou jmen je obvykle zapříčiněna menším prostorem pro text.

Ostatní jména byla začleněna pouze v textech, kde byla snaha zohlednit celou panovníkovu titulaturu. Jedná se tedy o delší skladby, kde je prostor pro celou titulaturu i s epitety krále. Zde se opět ukazuje jiná motivace pro zapsání jména panovníka v souboru textů jeho poddaných. Zde se v 84 % objevuje pouze trůnní jméno a Syn Reův. Je tedy jasné, že důležitá byla identifikace panovníka, nikoliv jeho královská ideologie.

V krátkých textech je výjimkou jižní Memnonův kolos (*Tab. 19*), na němž je i přes nedostatek prostoru zapsána plná titulatura Amenhotepa III. Nedostatek

---

⁵³ Datace památky samotné navíc není ve většině případů možná.

místa pro narativní část však s největší pravděpodobností zapříčinil volbu neobvyklých jmen, která jsou doložena jen na této památce. Samotná jména zde totiž zastupují narativní část, jelikož se zabývají motivy, s nimiž se v narativní části skladeb obvykle setkáváme (srov. texty na architrávech str. 198–228).

4 Epiteta krále

Královská titulatura je často doplněna rozličnými epitety panovníka, která dotváří v textové tradici jeho obraz. Jsou jedním z důležitých pramenů pro zkoumání královské ideologie. Odhalují nám, na co jednotliví panovníci kladli důraz a v delších časových úsecích ukazují vývoj pojetí královského majestátu v souvislosti s širšími společenskými a náboženskými změnami.

Výskyt epitet krále je velmi různorodý (*Tab. 62, 80*). Do jejich analýzy nebudou zahrnuta epiteta z luxorského chrámu, jež budou pojednána v rámci samostatné kapitoly, která je tomuto chrámu věnována. Důvodem pro vyčlenění textů z této památky je skutečnost, že se jedná o zcela odlišný soubor epitet, který by sice rozšířil jejich množství, ale jednalo by se o epiteta s jediným výskytem. Navíc je v tomto případě velmi sporné, zdali jsou to epiteta, nebo se jedná o součást narativní části popisující panovníkovy schopnosti.

Na začátku kapitoly je také třeba zdůraznit, že nejen v případě luxorského chrámu je hranice mezi epitemem krále a prostým narativním popisem panovníkových schopností občas nejasná. Proto zařazení některých slovních spojení do kategorie „epiteton“ může být spíše subjektivní záležitostí.

Pro získání většího množství informací, je opět výhodnější odděleně analyzovat texty královské redakce a texty z památek jeho poddaných a v závěru pak dílčí výsledky obou analýz porovnat. Oba soubory, co se výskytu jednotlivých epitet týče, jsou velmi různorodé, a to jak kvalitativně, tak i kvantitativně. Pro snadnější orientaci a další práci s nimi, je možné epiteta rozdělit podle role panovníka, jež je náplní epitet, do čtyř kategorií. Panovník je epitety představován jako:

- 1. Obraz boha** – panovník je připodobňován bohu a nazýván jeho obrazem. Bohem je v tomto případě sluneční bůh Re, který je vnímán jako stvořitel světa a zároveň prvotní vládce. Má nejen moc dosazovat na svůj trůn toho, koho vybere, ale díky své povaze univerzálního božstva, které je srozumitelné ve všech zemích, je také vhodným bohem zejména v období válečné expanze a imperiální politiky (Redford 1995, 171–172). Legitimizace skrze sluneční božstvo byla zahrnuta

dokonce i do královské rétoriky hyksóského panovníka Apopiho. Ten je na paletě z Medínit Fajjúm nazýván: *twi ṛnh n rʿ tp t3* – „žijící obraz Rea na zemi“ (Helck 1975, 58).

2. Dědic boha – tato kategorie legitimizuje nástup panovníka na trůn. Panovník je zrozen bohem.⁵⁴ Dále je na svoje místo vybrán „z miliónů“ (URK IV. 1722), a to buď slunečním bohem Reem, nebo „státním“ bohem Amenreem. Klíčové je, že přestože je panovník zplozen bohem, samotný tento fakt je vždy navíc podpořen i tím, že je jím na svůj post vybrán. Zdá se tedy, že pro nástup na trůn nestačila pouhá skutečnost, že panovník byl opravdovým synem příslušného božstva, bůh mu navíc úřad musel vědomě svěřit a nad to jej ještě musel korunovat (Redford 1995, 163–164).

3. Starající se o bohy – Pro udržení *maat* ve světě bylo od panovníka požadováno, aby obětoval bohům a přinášel zádušní oběti zesnulým (Janák 2010, 132). Proto je i tento fenomén často přítomný mezi epitety krále. Panovník tím podtrhuje své ctnosti ideálního vládce.

4. Silný muž – kategorie, která se vyčleňuje ve Střední říši, konkrétně v 11. dynastii. Předpokládá se, že za jejím vznikem stojí důraz na činy, které jsou prováděny z vlastní vůle a iniciativy u nomarchů.⁵⁵ Panovník pak tuto rétoriku převzal jako trvalou součást královské ideologie. Král těmito epitety deklaruje svou moc a fyzickou sílu. Obvykle pak velmi přímočaře popisuje, jakým způsobem ničí své protivníky (Redford 1995, 161). S tímto fenoménem také souvisí opěvování fyzických sil panovníka, který je, jak v epitetech, tak i v ikonografii, představován jako atlet.⁵⁶ V mytologickém zakotvení se jedná, jak už je v pojetí královské ideologie zvykem, o obraz panovníka, jenž udržuje řád *maat* na zemi skrze pobíjení nepřátel, kteří jsou jedním z projevů ne-řádu *isfet*. Skrze mýtus o Horovi a Sutechovi je tato kategorie velmi úzce provázána s kategorií *dědic boha*. Panovník plní úlohu boha Hora musí skrze svou sílu porazit nepřítele Sutecha, opět vystupujícího jako představitel *isfetu*, a tím dokázat svůj nárok na otcův trůn (Redford 1995, 166).

---

⁵⁴ Viz fenomén božského zrození krále.

⁵⁵ Např. u Antifeje (Vandier 1950)

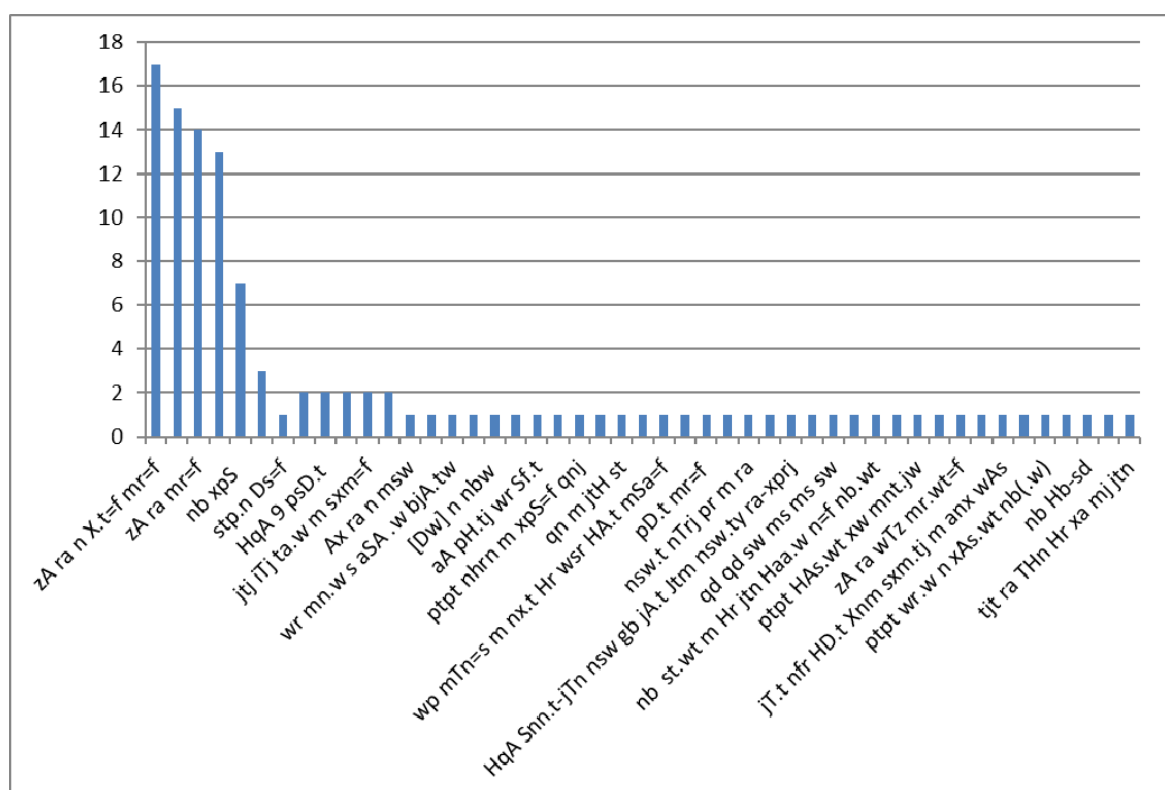
⁵⁶ Nejvíce zvýrazňováno v královské ideologii u Amenhotepa II.

Jak je patrné z rozčlenění epitet do jednotlivých kategorií, tvoří společně obraz ideálního vládce, který je garantem řádu *maat* na zemi. První dvě kategorie kladou největší důraz na legitimizaci panovníka skrze božskou sféru. Další dvě zase více podtrhují ctnosti panovníka, kterými se stará o udržení *maat*. Hranice mezi kategoriemi není pevná, některá epiteta mohou patřit do více kategorií, záleží pak, na který aspekt je dán subjektivní důraz.

4.1 Epiteta krále z jeho vlastních památek

Soubor královských epitet v textech vytvořených na popud panovníka či královské kanceláře zahrnuje ve zkoumaném korpusu textů 117 epitet ve 47 různých variantách.

Do epitet krále (Graf 8, Tab. 62) je v rámci této studie zahrnuto i rozšířené označení jména Syn Reův. Jedná se o rozšíření o další dva prvky, které nejen celé jméno dotváří, ale je také možné vnímat je jako samostatný prvek, tedy epiteton. Na druhou stranu jméno Syn Reův, rozšířené jen o jeden prvek, *n h.t=f* – „z jeho těla“, do analýzy zahrnuto nebylo, jelikož se jedná o specifikaci jména, která blíže definuje vztah mezi panovníkem a božstvem, ale dál ho už nerozvíjí.

Graf 8 Výskyt epitet panovníka v textech královské redakce

Opakovaně se v textech královské redakce objevuje pět epitet. Nejčastěji se jedná o již zmíněné rozšířené označení Syn Reův, tedy *z3 r^c n h.t=f mr=f* – „syn Reův z jeho těla, jím milovaný“. 17 výskytů tohoto epiteta souvisí s častým použitím jména Syn Reův, které bylo klíčové pro každého panovníka, nicméně Amenhotep III. často navíc volil jak rozšířená jména, tak do označení jmen vkládal další prvky, čímž je přetvořil tak, že je v některých případech můžeme chápat i jako epiteta. I v tomto případě panovník odkazuje na dědictví trůnu po otci, bohu Reovi.

Královská jména, jež byla umístěna v místech s omezeným místem pro text, byla obvykle doplněna o krátká epiteta umístěná před jména Syn Reův a trůnní jméno. Jedná se obvykle o zádové pilíře a jiné části soch (např. trůn, podstavec), kde hlavním cílem bylo označení panovníka. Na památkách Amenhotepa III. se nejčastěji před jménem můžeme setkat s královským epitem *nb h^c.w* – „pán korun“. ⁵⁷ Toto epiteton odkazuje ke korunám jako k prostému odznaku královského úřadu (Gundlach 2004, 127). V analyzovaném souboru se vyskytlo patnáctkrát.

Motiv panovníka, starajícího se o kultovní záležitosti bohů, jak se na dobrého syna patří, je vyjádřen v dalším epitemu, které se v analyzovaném souboru objevilo třináctkrát. Jedná se opět o velmi časté epiteton používané v Nové říši, ⁵⁸ a to sice *nb jr.t h.t* – „pán rituálů“. Dalším krátkým epitemu, které se ve zkoumaném korpusu objevilo vícekrát, konkrétně sedmkrát, je označení panovníka jako *nb hpš* – „pán meče“. Opět se jedná o motiv, který zachycuje jednu z panovníkových ctností. Tentokrát je zdůrazněna jeho fyzická síla, díky níž si je schopen podrobit si cizí národy. Třikrát se v analyzovaných textech objevilo poslední krátké označení Amenhotepa III. jako *nb 3w-jb* – „pán radosti“.

Druhou skupinou epitet, která jsou méně standardizovaná, jsou ta, jež se ve zkoumaném souboru objevila ve dvou případech. Jedná se o pět epitet, z nichž tři odkazují na sílu a moc panovníka, který je schopen porazit všechny cizí národy.

⁵⁷ *h^c.w* má více možností překladu. Epiteton by se tedy dalo také interpretovat jako: pán zjevování se, nebo pán manifestací.

⁵⁸ Doloženo je například v textech: Thutmose I. (URK IV. 92. 8), Thutmose II. (URK IV. 144. 15), Thutmose III. (URK IV. 194. 4), Hatšepsut (URK IV. 283. 11), Amenhotep II. (URK IV. 1284. 4) a Thutmose IV. (URK IV. 1550. 2).

Prvním z nich je tvrzení, že panovník je *ḥk3 psd.t-pdw.t* – „vládce národů Devíti luků“ (Tab. 68). Obraz, který je tímto myšlen, opět odkazuje na panovníka jako ideálního vládce, který ovládl všechny symbolické nepřátele Egypta a udržuje tím řád *maat*. Stejný motiv je vyjádřen v epitetu *jtj t3.w m šhm=f* – „vládce, který dobyl (všechny) země svou mocí“ (Tab. 68). Posledním epitetem, vypovídajícím o panovníkově fyzické zdatnosti, je *hr hr nh.t* – „ten, jenž je spokojený kvůli vítězství /síle/moci“ (Tab. 65).

Další dvě epiteta jsou spojena se bohem Thébské oblasti Amonem, skrze něž panovník legitimizuje své postavení. Konkrétně ve tvrzeních *jmn mr dj ʿnh* – „ten, jenž je milovaný Amonem a jemuž byl dán život“ (Tab. 63); *z3 jmn mrr=f* – „syn Amonův, jím milovaný“.

Stejně jako u královských jmen jsou těmi nejzajímavějšími epiteta, která se v souboru objevují jedenkrát. V případě těchto jednotlivostí bude nepřehlednější při jejich představování a interpretaci postupovat podle na počátku nadefinovaných čtyř kategorií.

Nejméně problematická je skupina epitet, která se dá zařadit do kategorie panovník jako *silný muž*. Z analyzovaného korpusu textů se do ní řadí 14 různých variant na toto téma, všechna se však vyskytla pouze jedenkrát. Nejčastěji odkazují k motivu panovníka jako mocného bojovníka a dobyvatele cizích zemí. Tato epiteta se obvykle nevztahují ke konkrétní události, pouze vykreslují obraz ideálního vládce, jehož válečné úspěchy byly důležitou součástí královské rétoriky (Galán 1995, 1–9, 158–160). Jediné doložené válečné tažení Amenhotepa III. se uskutečnilo v pátém roce jeho vlády a bylo namířeno proti vzbouřeným kmenům Kuše (na území dnešního Súdánu) (Berman 1998. 10–11)⁵⁹. Ideálně je ale Amenhotep III. představován jako *ptpt nhrn m ḥpš=f knj* – „ten, jenž zašlapal Naharínu svou mocnou paží“ (URK IV. 1658. 16), *sk jwʿ.t n kš ḥz.t* – „ten, jenž zničil dědice odporné Kuše“ (URK IV. 1658. 10), *wp mtn=s m nh.t hr wsr ḥ3.t mšʿ=f* – „ten, jenž otevírá cestu (Egyptu) silou, když je na čele své armády“ (URK IV. 1662. 16), *ptpt ḥ3s.wt ḥw mn.tjw* – „ten, jenž pošlapal cizí země a zaútočil na Asijce“ (URK IV. 1670. 10), *ḥ3s.t nb.t hr tb.tj=f* – „všechny cizí země jsou pod jeho sandály“⁶⁰ (URK IV. 1670. 14), *ptpt wr.w n ḥ3s.wt nb(.w)* – „velmi zašlapal

⁵⁹ Toto tažení je popsáno na stéle nacházející se v 1. kataraktu (Tab. 67).

⁶⁰ Tento obrat viz Lorton (1974, 129–132).

všechny cizí země“ (URK IV. 1692. 15), *pd.t mr=f* – „on je milovaný mezi vojáky“ (URK IV. 1666. 19).

Další epiteta ukazují panovníka jako mocného vládce, například: *ʿ3 ph.tj wr šf.t* – velký mocí a velký majestátem (URK IV. 1658. 14), *ḥk3 ḥk3.w* – „vládce vládců“⁶¹ (URK IV. 1758. 10).

Druhá méně problematická kategorie vykresluje panovníka jako dobrého syna, jenž *se stará bohy*; o jejich kultovní místa a potřeby. Zde se jedná pouze o čtyři typy epitet, což činí tuto kategorii nejméně rozmanitou i nejméně početnou. Epiteta samotná se drží běžných motivů královské ideologie, ničím tedy nevybočují z normy. Jedná se o prohlášení jako: *ḥtp jb ntr.w m mnw=f* – „ten, jenž uspokojuje srdce bohů skrze své monumenty“ (URK IV. 1657. 7) a *jr 3ḥ.wt psd.t* – „ten, jenž je prospěšný Devateru“ (URK IV. 1669. 17).

Kategorie *dědic boha* je zastoupena sedmi různými epitety. Některá se soustřeďují pouze na proklamaci toho, že panovník vládne s pověřením některého z bohů jako např. *rdj.n jmn ḥr nsw=f* – „ten, jenž byl dán na svůj trůn Amonem“ (URK IV. 1667. 7), *ḥʿ ḥr ns.t jt* – „ten, jenž se objevuje v záři na trůně otce“ (URK IV. 1681. 8). Na stéle z chrámu miliónů let Amenhotepa III. na Kóm el-Hittánu (URK IV. 1646–1657. 8) (*Tab. 63*) je u ostatních panovníků běžné prohlášení, epiteton *vybrán jméno boha*, ve znění *stp.n ds=f* – „vybrán sebou samým“ (URK IV. 1646. 12). Tato formulace by opět odkazovala k tomu, že Amenhotep III. nepotřeboval ke svému dosazení na trůn přičinění žádného boha, jelikož on sám byl bohem. V analyzovaném korpusu textů královské redakce se jiná varianta tohoto epiteta nezachovala. V textech jeho úředníků se naproti tomu na stéle představeného prací Meny objevilo epiteton *spt.n rʿ* – „vybraný Reem“ (URK IV. 1942. 8). Je tedy možné, že varianta z chrámu miliónů let byla okrajovou záležitostí, která se vztahovala právě ke kontextu této památky.

Více epitet se však, stejně jako rozšířená královská jména, vztahuje ke slunečnímu božstvu Reovi. Na stéle s vozem z chrámu miliónů let (URK IV.

⁶¹ Toto epiteton souvisí s označením vládců na Předním východě. V Egyptě na rozdíl od Předního východu byl vždy jen jeden vládce, proto epiteton vládce vládců před vznikem *impéria* neexistovalo. Epiteton je převzato právě z Předního východu, kde byl bezpočet menších království; panovníci byli tedy hierarchizováni. Nejvyšší vládce se od svých vazalů lišil označením *šar šarri* – král králů, egyptská varianta je prostým překladem (Redford 1995, 168). K problematice egyptského impéria viz Morris 2005.

1657. 10–1658. 5; Petrie 1897, 10; Pl. X) (*Tab. 64*) je panovník označen jako *mr n r^c* – „milovaný Reem“ (URK IV. 1658. 3). Na dedikačním nápisu z Moncuova chrámu Amenhotep III. přímo tvrdí, že je *km3.n r^c* – „ten, jenž byl stvořen Reem“ (URK IV. 1670. 18) a také *z3 r^c wtz mr.wt=f* – „syn Reův, jenž je pozvedán jeho přízní“ (URK IV. 1669. 16). Stejný nápis obsahoval i další epiteton, které nejen že popisuje panovníka jako vládce všeho, ale navíc mu připisuje dědictví hned po několika bozích *hk3 snn.t jtn nsw gb j3.t jtm nsw.ty r^c-hprj* – „vládce toho, co obkružuje sluneční kotouč: trůn Geba, úřad Atuma a královský majestát Re-Chepriho“ (URK IV. 1667. 8). Geb je spojován s trůnem krále, protože představuje první bytost zrozenou ženou-bohyní, která kdy usedla na královský trůn (Janák 2005, 58). Atum byl stvořitelem božstvem, které opět vystupuje jako panovníkův předek či otec (Janák 2005, 36–37). Re-Chepri je varianta slunečního božstva, která je spojována s cyklickou obměnou (Janák 2005, 91). Celé epiteton tedy pojímá královský úřad jako celek. Amenhotepovi III. byl svěřen trůn prvního božstva, jež vyšlo z lůna ženy, úřad jeho předka/otce a neustále se obnovující královský majestát.

Nejproblematictější a zároveň nejpočetnější je kategorie *obraz boha*, která je zastoupena 11 různými epitety. Na hranici s kategorií *silný muž* je tvrzení *šlm jb mj jmj w3s.t* – „ten, jenž je statečný jako ten, jenž přísluší Vésetu“⁶² (URK IV. 1658. 15), které se zachovalo na stéle s vozem. Zde je sice opěvována panovníkova statečnost, ale zároveň jde také o přirovnání panovníka k bohu Amonovi. Panovník tedy vystupuje jako hlavní božstvo oblasti, proto bylo epiteton zařazeno právě do této kategorie. Klíčové je, že obrat *šlm-jb* může být na jednu stranu samostatným božstvem, které je doloženo od Střední říše, na druhou stranu se jedná o epiteton několika bohů: Amona, Strážců dveří Západních⁶³, Ptah-Sokar-Usira, Moncu, Sobka a Oriona (Leitz 2002f, 525–526). Královo epiteton může odkazovat jak k samotnému božstvu, tak i k epitetu. Vzhledem k tomu, že v tomto případě nebyl použit determinativ pro boha, zdá se pravděpodobnější, že se jedná o odkaz na epiteton, které pravděpodobně mělo odkazovat na Amona. Amenhotep III. je tedy označen stejným epitemem jako bůh Amon a navíc je v jeho druhé části k tomuto božstvu přirovnán.

⁶² Tj. jako Amon.

⁶³ Myšleno: obyvatel západu.

Kvůli stavu zachování lze pouze hypoteticky zrekonstruovat další epiteton [dw] n nbw – hora zlata (URK IV. 1658. 13). Další skupina epitet, pak panovníka silně spojuje a ztotožňuje se slunečním božstvem Reem. Amenhotepovi III. jsou zde velmi explicitně prisuzovány aspekty slunečního božstva. Na již několikrát zmíněné stéle s vozem z chrámu miliónů let na Kóm el-Hittánu (*Tab. 64*) je označován jako *h^c hr ssm.t mj wbn r^c* – „ten, jenž vychází v záři na koni stejně, jako vychází slunce“⁶⁴ (URK IV. 1658. 13). Na stéle z Konossa (URK IV. 1661.6–1663.6) (*Tab. 65*) je zastoupena podobná myšlenka, která je navíc doplněná o nástupnický vztah na úrovni panovník – Amon: *h^c hr nsw.t jmn mj r^c dt* – „ten, jenž vychází v záři na trůnu Amona jako Re navěky“ (URK IV. 1663. 6). Amon, Amenre i Re vystupují v navzájem zaměnitelných rolích. Stejně jako Re (viz výše) byl Amon vnímán jako král bohů, který na svůj trůn dosazuje svého milovaného syna. Toto epiteton nápadně připomíná epiteton Amona či Hora, *h^c hr ns.t=f* – „ten, jenž vychází v záři na svém trůnu“ (Leitz 2002e, 646). Je možné, že první část epiteta byla komponována s přihlédnutím k Amonovi či Horovi.

Nejzajímavějším pramenem pro epiteta je však dedikační nápis v chrámu boha Moncua v Karnaku (URK IV. 1667–1671. 3) (*Tab. 68*). Nemůže zde být pochyb, že Amenhotep III. je v této skladbě vnímán jako bůh. Tento fakt je demonstrován, ve volbě jmen panovníka:

- Horovo jméno: *tjt r^c hnt t3.wj* – „Obraz Rea je na čele Obou zemí“
- obě paní: *tz t3.wj s^cnh jb.w* – „Ten kdo pozvedá Obě země a oživuje srdce“
- trůnní jméno: *nb-m3^c.t-r^c tjt r^c* – „Nebmaatre obraz Rea“.

V této skladbě se objevují také netradiční epiteta. Král/ sluneční bůh je totiž označován jako:

- *kd kd sw ms ms sw* – „ten, jenž je stvořen svým tvořením a zrozen svým zrozením“ (URK IV. 1669. 18). Toto epiteton má dvě části. První by mohla vycházet ze dvou různých epitet, která se objevují v kontextu s božstvy. Jednou možností je varianta *kd sw* – „ten, jenž se sám stvořil“. Jedná se o epiteton Rea, které je však písemně doloženo až z Pozdní doby

⁶⁴ V zápisu tohoto epiteta je použit pouze ideogram zobrazující sluneční kotouč, nejobecnější čtení je tedy slunce. Nicméně možností čtení je více, například by se mohlo jednat o označení slunečního boha Rea či slunečního kotouče. Ponecháním obecnějšího překladu jako slunce však neznamená, že by tím sluncem nebyl myšlen právě bůh Re, jelikož se jedná o synonyma.

(Leitz 2002g, 229). Další možností, která je používána již od Střední říše a je doložená jak pro Novou říši, tak i pro Pozdní dobu, je *kd sw ds=f* – „ten, jenž sám sebe stvořil“. Jedná se o epiteton, které bylo používáno u tří božstev spojených se sluncem, tedy: Amenre, Aton, Atum (Leitz 2002g, 229). U druhé části epiteta Amenhotepa III. lze uvažovat, že má stejně jako první část dva možné prameny. Tedy variantu *ms sw* – „ten, jenž se sám zrodil“ (Leitz 2002c, 411). Oproti první části epiteta Amenhotepa III. je tato možnost doložená pro Novou říši i Pozdní dobu. Jedná se o božské epiteton opět spojené se slunečními božstvy: Amenre, Aton, ale také s měsíčním božstvem Jah.⁶⁵ Druhou možností je, že toto epiteton je inspirováno z *ms dt=f* – „ten, jenž se zrodil ze svého těla“ (Leitz 2002c, 415). Jedná se o epiteton Chepriho a Ptaha, jež je doložené od Nové říše (Leitz 2002c, 415). Pokud za vznikem tohoto epiteta stálo epiteton boha, což je více než pravděpodobné, není jasné, která z variant byla inspirací. Není také vyloučené, že komponent epiteta pro Amenhotepa III. vycházel z obou variant. Možnost *kd sw* – „ten, jenž se sám stvořil“ sice zatím není pro období Nové říše doložená, to ale nemusí znamenat, že by neexistovala, ať už v orální či písemné verzi. Jisté je, že i toto epiteton mělo Amenhotepa III. dávat do souvislosti se slunečním božstvem.

- *mj.tj r^c šd t3.wj mj 3ht.j* – „ten, jenž je stejný jako Re a ten, jenž ozařuje Obě země jako Ahti“⁶⁶ (URK IV. 1670. 7). U tohoto epiteta není zcela jasné, zdali je panovník připodobňován k bohu Achtimu, jelikož se toto slovní spojení dá interpretovat také v tom smyslu, že panovník sám je ten, který přísluší horizontu, tedy je jedním z projevů slunečního božstva. Celé epiteton by se pak dalo vyložit následovně: Amenhotep III. je stejný jako Re, on je ten (myšlen Amenhotep III.), kdo ozařuje obě země jako (tedy ve formě) „Příslušející horizontu“.

⁶⁵ Přepis do češtiny podle Janák (2005, 102).

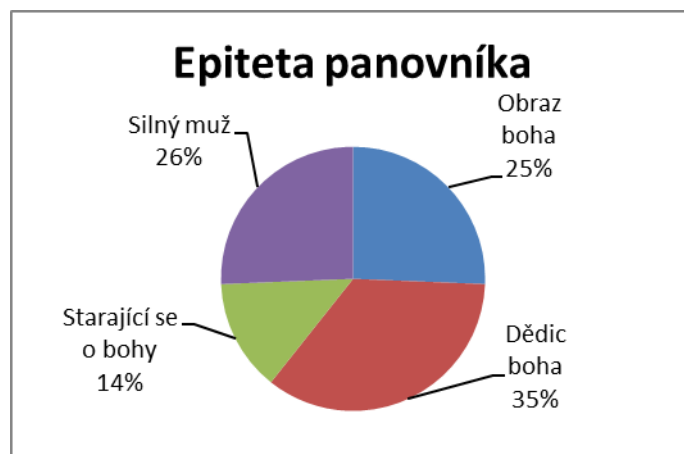
⁶⁶ Překlad *3ht.j* jako „horizont“ v tomto případě není možný, jelikož je zde použit determinativ sedícího boha. Ahti doslova „Příslušející horizontu“ je božstvo doložené od Staré říše. V ikonografii se objevuje jako bůh se sokolí hlavou se slunečním diskem a ureem. Označení Ahti však může také sloužit jako epiteton různých bohů např. Amona, Usira, Rea, Reharachteje, Atuma atd. (Leitz 2002a, 53–55).

- *nb st.wt m hr jtn ḥꜥ.w n=f nb.wt* – „pán paprsků, jako obličej Atona, pro něž jásají paní“ (URK IV. 1670. 8). Toto epiteton se skládá ze tří částí. *Nb st.wt* – *pán paprsků* je epiteton objevující se od Nové říše, které označovalo sluneční božstva, jako například Amenrea, Atona, Minrea, Rea, Harachteje, Šua a Atuma (Leitz 2002c, 743–744). Další dvě části jsou inovací, která není mezi epitety bohů doložena. Které paní, či bohyně jsou tímto označením myšleny, není jasné.
- *ntr ntr.j šm b3.w* – „božský bůh, mocný mocí“ (URK IV. 1670. 9). V případě první části epiteta se opět může jednat o samotné božstvo, jež je doloženo od Nové říše, ale také o epiteton boha Amenrea, objevující se převážně v Litanií na slunce.⁶⁷ Dále jsou takto označena i další sluneční božstva, například Amon, Harachtej, Atum, ale také Anup, Usir, Ptah a Mnevis (Leitz 2002d, 434). Druhá část epiteta *šm b3.w* – „mocný mocí“ je také doložena v božském kontextu. Jedná se o epiteton Amenrea doložené od Nové říše (Leitz 2002f, 531). Proto je možné se domnívat, že by i první část epiteta odkazovala spíše k Amenreovi, než k jiným bohům. Došlo nejspíše ke zkombinování dvou epitet Amenrea do jednoho, které označovalo Amenhotepa III.

Posledním klíčovým epitetem je epiteton ze sochy šakala (URK IV. 1761–1762.10; Petrie 1897, 9; Pl. IX. 3–9) (*Tab. 77*), jež byl umístěná v zádušním chrámu Amenhotepa III. na Kóm el-Hittánu *tjt rꜥ thn hr ḥꜥ mj jtn* – „obraz zářícího Rea, jenž se objevuje v záři jako sluneční kotouč“ (URK IV. 1761. 6) *tjt rꜥ* – „obraz Rea“ je označení Hora (Leitz 2002g, 365). Druhá část epiteta je velmi popisná sama o sobě. Panovníkovi jsou zde opět přisuzovány charakteristiky slunečního božstva.

---

⁶⁷ Viz Piankoff 1964.

Graf 9 Procentuální zastoupení jednotlivých kategorií u epitet panovníka královské redakce

Ve zkoumaném souboru textů královské redakce (Graf 9) je nejvíce zastoupena kategorie *dědic boha*, a to v 35%. Dále je velký důraz dáván ve 26% na obraz panovníka jakožto *silného muže* a ve 25% jako *obraz boha*. Nejméně důležitou se v těchto textech jeví kategorie *starající se o bohy*, která je zastoupena pouhými 14%. Epiteta, která jsou zastoupena vícekrát, se neliší od standartních epitet používaných v období Nové říše, jež doprovází titulaturu panovníků. Klíčovými pro zjištění, kam byl kladen důraz v rámci královské ideologie Amenhotepa III., jsou epiteta, která se v souboru objevila jedenkrát či dvakrát. Opět, stejně jako u královských jmen, pochází tyto anomálie z několika málo nápisů. Jedná se o dedikační nápis chrámu boha Moncua v Karnaku (URK IV. 1667–1671. 3) a texty z chrámu miliónů let Amenhotepa III. na lokalitě Kóm el-Hittán, konkrétně o stélu, jež byla později uzurpována Merenptahem (URK IV. 1646–1657. 9), stélu s vozem (URK IV. 1657. 10–1658) a nápis na soše šakala (URK IV. 1761–1762. 10). Tyto anomálie, které využívají epitet bohů, nejčastěji slunečních božstev (obvykle Amenrea), staví Amenhotepa III. do pozice boha. Toto božstvo by odpovídalo projevům a charakteristikám slunečního boha. Panovník vychází jako sluneční božstvo a je mu dokonce přiřknuta schopnost ozařovat Egypt. Nadto je na dedikačním nápisu z chrámu Moncua v Karnaku popisován jako ten, který sám sebe zplodil, stejně jako heliopolské božstvo Atum.

4.2 Epiteta krále z památek jeho poddaných

Zkoumaný soubor obsahuje texty dvaceti poddaných Amenhotepa III., kteří zmiňují vládnoucího panovníka (*Tab. 80*). Pouze v polovině případů, tedy u deseti hodnostářů, je jméno panovníka doplněno epitetem. Je tedy patrné, že hrobka, popřípadě socha úředníka, se primárně soustředila na sebeprezentaci svého zadavatele. Pro legitimizaci vysokého postavení úředníka stačilo jméno vládnoucího krále, jak již bylo zmíněno výše. Nejčastěji se jednalo o trůnní jméno. Je logické, že pro majitele památky bylo důležitější prezentovat své tituly, začleňující jej do egyptské společenské hierarchie, v jejímž čele stál opět král, než epiteta krále. Zdá se tedy, že poddaní pracovali s královskou ideologií tak, jak oni sami potřebovali. Proto jsou v analýze zohledněny základní informace o zadavateli památky. Důležitým ukazatelem společenského postavení a blízkosti k panovníkovi jsou tituly konkrétního úředníka. Z tohoto důvodu je struktura této podkapitoly pojata jinak než podkapitola zabývající se texty královské redakce. První budou zohledněny památky, které ve svých textech označují krále stejnými epitety jako jeho vlastní texty. Zbylé památky, tedy ty s epitety neznámými z královského kontextu, budou řazeny geograficky.

Z analýzy vyplývá, že výjimečně se u textů nekrálovské redakce objevují stejná epiteta, jako v textech panovníka. Stéla Meniho a Beka z Asuánu (URK: IV. 1942–1943. 7; Morgan – Bouriant – Legrain – Jéquier, 1894, 40. 174; *Tab. 90*) je pozoruhodná tím, že se jedná o stélu se dvěma majiteli, texty i dedikacemi. Část, v níž je zmíněn Amenhotep III., je dedikována Menou, který na výjevu provádí oběť před sochou panovníka. Druhá část byla zasažena *damnatiem memoriae*. Jelikož se jednalo o dedikaci Amenhotepovi IV., byly z ní stesány kartuše a zobrazení panovníka. Vznik stély, vzhledem k použití ortografie charakteristické pro novoegyptštinu, a to u obou jejích částí, lze datovat do období vlády Amenhotepa IV. Jedná se tedy o dedikaci, která vznikla v době, kdy Amenhotep III. již nebyl naživu⁶⁸. Zadavatel stély, Men (*Tab. 106*), byl nositelem titulů *jmj-r3 k3.t m dšr.t* – „představený prací na Červeném vrchu“ a *hrj sʿnh.w m mn.w ʿ3.w wr.w n nsw* – „představený sochařů na velkých a důležitých

⁶⁸ Vycházíme-li z předpokladu, že Amenhotep III. v závěru svého života nevládl v koregenci se svým synem, jak je často diskutováno v literatuře. Viz například: Aldred (1988), Dorman (2009), Redford (1967, 113–117).

monumentech panovníka“. S tímto titulem může souviset zobrazení panovníka jako sochy, a také fakt, proč stéla vznikla v období, kdy byl panovník již mrtvý. Epiteta, jež byla na této památce použita, odpovídají standartním epitetům používaným královskou kanceláří. Dvě z nich spadají do kategorie *silný muž* a jedno do kategorie *dědic boha*. Jedná se tedy o epiteta: *ḥkꜣ ḥkꜣ.w* – „vládce vládců“ (URK IV. 1942. 8), *nb ḥpš* – „pán meče“ (tamtéž), *stp.n rꜥ* – „vybraný Reem“ (tamtéž). Je možné, že na výběr epitet na této stéle mělo vliv zaměstnání zadavatele. Jedná se totiž o epiteta, s nimiž se setkáváme právě na kolosálních sochách panovníka, za jejichž výrobu byl nejspíše Men zodpovědný. Vzhledem k jeho titulům je možné se domnívat, že se mohl podílet na sochařské výzdobě chrámu miliónů let Amenhotepa III. Pro svou stélu pak použil epiteta krále, které znal z památek, na nichž pracoval.

Na stéle ze Silsily (URK IV. 1920–1921; *Tab.* 88), která je velmi zničená, a proto není znám její zadavatel,⁶⁹ se nachází tři epiteta kategorie *silný muž*. Jedná se o stélu z 35. roku vlády, která obsahuje velmi standardizovaný text, jež začíná datací a plnou titulaturou panovníka. Jsou v něm také popisována vítězství Amenhotepa III. Nejedná se však o žádné určité vítězství, ale o běžné formulace, které popisují, jak panovník rozšířil hranice Egypta, strach nepřátel z mocného panovníka, přinášení tributu náčelníky cizích zemí atd. V tomto kontextu byla zvolena epiteta, která nejlépe dokreslují celou skladbu. Panovník je označen jako: *jtj n ḥpr mj.tj n=f* – „vládce, jemuž neexistuje rovný“ (URK IV. 1920, 8), *ḥw wr.w ḥꜣs.t nb.t* – „ten, jenž pobíjí všechny vládce všech cizích zemí“ (URK IV. 1910. 9), *ḥpš.wj n=f ḥw tp.w nb.w* – „meče pro něj stínají všechny hlavy“ (URK IV. 1910. 10).

Jedno jediné epiteton panovníka se zachovalo v hrobce TT 226 (URK IV. 1877–1879; Davies 1933, 35–40; Pl. XL–XLV), která byla nalezena ve velmi špatném stavu. Jméno majitele se nedochovalo, známe pouze jeho tituly (*Tab.* 96), které vypovídají o osobě vysokého postavení, jež měla úzkou vazbu na Amenhotepa III. Neznámý z hrobky TT 226 byl: *jrj pꜥ.t ḥꜣtj-ꜥ* – „dědičný princ a

⁶⁹ V edici URK (IV. 1920. 1) je uvedeno, že zadavatelem by měl být nějaký Amenhotep, nicméně v textu se žádné jméno neobjevuje a nic této afiliaci nenasvědčuje. Je možné, že by se mohlo jednat o stélu královské redakce, jelikož stéla začíná datací a plnou titulaturou panovníka a pokračuje popisem jeho činů. Jiné jméno než jméno panovníka se v ní neobjevuje. Nejsou zde ani popisovány činy nějaké další osoby než panovníka.

kníže“, *jmj-r3 k3.wt nb.t n.t nsw* – „představený všech prací panovníka“, *smr w^c.tj* – „jediný přítel (krále)“, *jmj-r^c mn^c.(wt) n z3 nsw* – „představený kojných syna krále“, *sš nsw* – „písař krále“, *jr.tj nsw* – „oči krále“, *jmj-r3 pr n hm=f* – „představený domu jeho veličenstva“, *jmj-r3 pr n hw.t -mn-hpr-r^c-jmn* – „představený domu Hetmencheperreimen“. Jak je u hrobek majitelů s úzkou vazbou ke králi běžné, i tato hrobka obsahovala znázornění Amenhotepa III. sedícího v kiosku (viz níže). Jedná se jednu z mála scén, z této hrobky, která zůstala nepoškozená. V této scéně byla zahrnuta i titulatura panovníka s epitetem *nb jr.t h.t* – „pán rituálů“ (URK IV. 1877. 6). Jedná se epiteton, které bývá obvykle umístěno před trůnním jménem panovníka. Nejinak je tomu i tady.

Kategorie *silný muž* převažuje také u epitet, jež se objevují v hrobce vezíra Ramoseho (Tab. 81) TT 55 na lokalitě Šejch Abd el-Kurna (URK IV. 1776–1792; Davies 1941). Svým významem jsou tato epiteta shodná s panovníkovými prohlášeními, kde se honosí tím, že všechny země jsou pod jeho sandály a podobně. Ničím tedy nevybočují z běžné královské rétoriky. Samotná hrobka začala vznikat na konci vlády Amenhotepa III. Její výstavba pokračovala za vlády jeho syna. Tato skutečnost je výrazně patrná ve výzdobě hrobky (viz níže), ale odráží se samozřejmě i v její textové části. Objevující se epiteta nejsou všechna určena samotnému Amenhotepovi III., proto je třeba v analýze zhodnotit, která epiteta se vztahují právě k tomuto panovníkovi a která označují jeho syna. Do analýzy byla zahrnuta pouze ta, u nichž je afiliace jasná. Co se epitet Amenhotepa III. použitých v hrobce Ramoseho týče, jsou uzpůsobena tomu, komu jsou vkládána do úst. Jsou zde totiž varianty, kde je použito sufixu pro druhou i pro třetí osobu čísla jednotného. Došlo zde také k záměně mezi otcem a Reem, je však patrné, že se v tomto kontextu jedná o synonyma. Čtyři epiteta panovníka ve dvou různých zněních z hrobky TT 55 patřící Ramosemu mohou být zařazena do kategorie *silný muž*: *t3 nb.w hr tb.t.j=k* – „všechny cizí země jsou pod tvými sandály“ (URK IV. 1781. 1), *shr=f/k hf.wt=f/k m mwt m n^h* – „svrhl /jsi své/tvé nepřátele mrtvé i živé“ (URK IV. 1781. 2; URK IV. 1780. 10). Poslední epiteton je možné zařadit do kategorie *obraz boha*, *mn.tj hr sw.t jt/r^c n^h.w /d.t mj r^c* – „jsi trvalý na trůně otce/Rea živoucí/ jako Re navěky věků“ (URK IV. 1781. 4; URK IV. 1780. 11). Jak již bylo řečeno, epiteta objevující se v této památce, alespoň ta, jež lze bezpečně přiřknout Amenhotepovi III., se svým významem nijak neliší od

epitet běžně doplňujících královskou titulaturu. U hrobky, která svou strukturou, umístěním i výzdobou patří mezi výjimečné, se jedná o poněkud zvláštní jev. Je možné, že je tento fakt způsoben tím, že pouze velmi malá část mohla být dokončena za života Amenhotepa III., proto jeho postavě nebyl věnován takový prostor jako jeho synovi. Toto tvrzení lze podepřít faktem, že se výzdoba hrobky, kde je zobrazen panovník, celá soustředí pouze na Amenhotepa IV. / Achnatona.

Jedno epiteton, příslušející do kategorie *silný muž*, jež zcela odpovídá běžnému vidění panovníka, který je zde označen jako *ḥkꜣ nh.t* – „mocný (vítězný) vládce“ (URK IV. 1794. 11), je dochováno na jedné z památek představeného Mennoferu Amenhotepa (URK IV. 1793. 15–1804. 10).

S památkami spojenými s osobností Amenhotepa, syna Hapuova (URK IV. 1813–1839. 3) se přesouváme mezi netypická epiteta krále Amenhotepa III., která neznáme z textů královské redakce (*Tab.* 83). Amenhotep, syn Hapuův měl na dvoře Amenhotepa III. významné místo, čemuž odpovídají i jeho tituly: *zš nsw mꜣ.t* – „opravdový písař krále“, *ḥrp jꜣ.wt nb.t n nsw* – „vedoucí všech úřadů panovníka“, *zꜣ rd.wj n nb tꜣ.wj* – „strážce nohou pána Obou zemí“, *jmj-rꜣ kꜣ.wt nb.t* – „představený všech prací“ atd. (*Tab.* 93). V textech Amenhotepa syna Hapuova jsou doložena čtyři různá epiteta, z nichž tři by se dala zařadit do kategorie *obraz boha* a jedno do kategorie *dědic boha*. Amenhotep III. je zde nazýván *zꜣ smsw n ḥr-ꜣḥ.t* – „starším synem Harachteje“ (URK IV. 1820. 10). Jedná se o epiteton, které je doloženo z řecko-římského období, kde označuje Harsomta (Leitz 2002f, 93). Dále pak *rꜣ pw ntf* – „on je Re“ (URK IV. 1822. 8), *dj.w n=f nhḥ ḥb-sd nn ḥn.tj=f* – „ten, jemuž byla dána věčnost a svátek *sed*, jež nemá konec“ (URK IV. 1822. 9). Do kategorie *dědic boha* je možné zařadit epiteton *ntf js jwꜣ jtm* – „on je dědic Atumův“ (URK IV. 1822. 14). Všechna tato epiteta odkazují na skutečnost, že Amenhotep III. byl přinejmenším božského původu.

Hrobka Cheruefa, *jmj-rꜣ ḥm.t nsw wr.t tjy* – „představeného věcí velké královské manželky Teje“, TT 192 (Nims – The Epigraphic Survey, 1980; *Tab.* 95) je klíčovou pro pochopení královské ideologie Amenhotepa III., tak jak byla formována v posledních letech jeho vlády. Co se epitet panovníka, objevujících se v této hrobce, týče, jedná o poměrně velký soubor deseti různých variant epitet (*Tab.* 84). Panovník byl na stěnách Cheruefovy hrobky označován, jak běžnými

epitety, tak i těmi, která nejsou doložena nikde jinde. Mezi běžná epiteta, kterými byl panovník označován na svých památkách, jež byly na očích i široké veřejnosti a jsou doložena z hrobky Cheruefa, patří například: *z3 r^c mr=f* – „syn Reův, jím milovaný“, *ḥk3 psd.t psd* – „vládce národů Devíti luků“, *nb jr.t ḥ.t* – „pán rituálů“, *nb ḥ^c.w* – „pán korun“, *z3 r^c n ḥ.t=f mr=f* – „syn Reův z jeho těla, jím milovaný“, *z3 jmn* – „syn Amonův“. Mezi epiteta, která nejsou v textech královské redakce, ale popisují motiv běžně spojený s královskou ideologií, je možné zařadit dvě epiteta: *nb nḥt* – „pán vítězství“ (URK IV. 1869. 5) a *ḥnm šhm.tj* – „on je ten, jenž spojuje obě koruny“ (URK IV. 1866. 7). Netypická epiteta Amenhotepa III. z hrobky TT 192 jsou zakomponována do scény zobrazující svátek *sed* panovníka. Amenhotep III. sedící v kiosku je označen jako *jr ḥb.w-sd mj jt ḥr-t3-nn* – „ten, jenž učinil svátky *sed* jako otec Hor Tatenen“⁷⁰ (URK IV. 1865. 13) a *nb 3w mj Mn ḥr s.t wr* – „pán trvání jako Min na velkém trůně“ (URK IV. 1865. 14). Volba netypických, nebo možná dokonce kompozice nových epitet v tomto případě souvisí s přelomovou událostí, kterou pro panovníka svátek *sed* byl. Je pravděpodobné, že k příležitosti obnovy sil panovníka byla vymyšlena nová epiteta, která byla veřejně ústně vyhlášována, a tedy se v písemném zápisu dochovala pouze zlomkovitě. Je možné, že k jejich zápisu došlo pouze výjimečně, tak jak se to mohlo stát v hrobce „představeného věcí velké královské manželky Teje“ Cheruefa.

Epiteton, které je možno zařadit do kategorie *obraz boha*, bylo použito za jménem Amenhotepa III. na soše *ḥrj ḥ3.w n jmn* – „představeného měřičů zrna Amona“, Nebnefera (URK IV. 1884–1886. 11; *Tab.* 98). Jedná se o epiteton *ḥ^c.w ḥrs.t ḥr n.t ḥnḥ mj r^c r^c-nb* – „ten, jenž se zjevuje v záři na Horově trůnu žijících jako Re každý den“ (URK IV. 1885. 12).

Kvantitativně je Amenhotep III. v textech svých poddaných nejčastěji označen jako *tḥn jtn* – „zářící sluneční kotouč“. Toto epiteton se ve zkoumaném korpusu textů objevilo celkem sedmkrát, a to na památkách dvou úředníků. Na soše nosiče standarty Kamoseho (URK IV. 1923; Schulz 1992, Tf. 99a; *Tab.* 105)

⁷⁰ Tatenen viz Leitz (2002g, 346–348).

je tak panovník označen dvakrát, v hrobce TT 107 královského písaře Nefersecherua⁷¹ (URK IV. 1881–1883) (*Tab. 97*) dokonce sedmkrát.

Graf 10 Procentuální zastoupení jednotlivých kategorií u epitet panovníka z textů poddaných

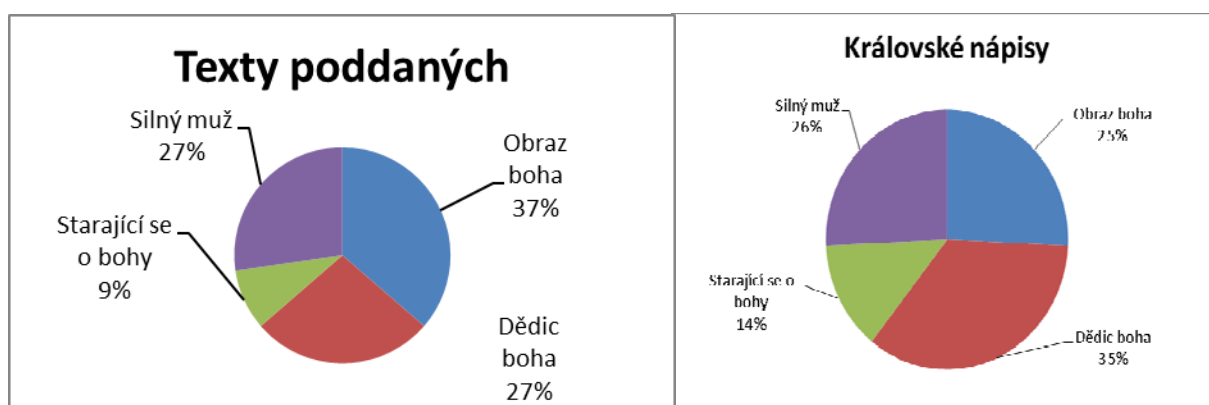
Ve zkoumaném souboru textů z památek poddaných Amenhotepa III. (*Graf 10*) je nejvíce zastoupena kategorie *obraz boha*, a to v 37%. Stejný důraz je hodnostáři kladen na vykreslení panovníka jako *silného muže* a *dědice boha*, obě kategorie jsou totiž zastoupeny 27 %. Nejokrajovější, stejně jako v textech královské redakce, jsou epiteta ze skupiny *starající se o bohy*, jež se objevila v pouhých 9%. Překvapivé je, že ve zkoumaném souboru je nejpočetnější epiteton *ḥn jtn* – „zářící sluneční kotouč“. V tomto případě je však třeba zohlednit fakt, že se i přes vysoký počet výskytů jedná o pouhé dvě památky, kde bylo toto epiteton doloženo. Výskyt běžných epitet, která doprovázela jméno panovníka na památkách přístupných a dobře viditelných, u nichž se dalo předpokládat, že budou nejčastěji se jménem Amenhotepa III. spojena i u textů jeho poddaných, je zanedbatelný. V kategorii *silný muž* se však objevují motivy, které jsou pro královskou ideologii běžné a pro poddané veřejně dostupné. Stejně jako u textů královské redakce je v kategorii *obraz boha* kladen důraz na sluneční

⁷¹ V hrobce je také zmiňován první svátek *sed*. Jedná se tedy o text, který vznikl v pozdním období vlády Amenhotepa III.

charakteristiky, které přebírá panovník od slunečních božstev či od božstev se slunečními aspekty.

4.3 Epiteta krále – Shrnutí

U obou analyzovaných souborů textů, tedy jak ve skladbách královské redakce, tak v textech jeho poddaných, jsou zastoupeny všechny kategorie epitet. Procentuálně se výskyt jednotlivých kategorií liší (Graf 11). Zatímco v textech královské redakce je největší důraz kladen na motiv *dědic boha*, skrze nějž panovník legitimizoval své postavení, v textech jeho poddaných tato kategorie zabírá spolu s kategorií *silný muž* druhé místo. Zdá se tedy, že hodnostáři Amenhotepa III. necítili ve svých nápisech potřebu zdůrazňovat to, že jejich král byl na svůj trůn dosazen bohy. Důvody k tomuto „opomenutí“ mohou být různé. Jedna z možností je, že se jedná o skutečnost natolik danou, že není třeba ji vyzdvihovat. Skutečností také je, že je v textech poddaných Amenhotep III. nejčastěji označován epitety z kategorie *obraz boha*. Panovník má tedy charakteristiky boha, tudíž již nebylo třeba další legitimizace skrze božstva. Téměř stejné procentuální zastoupení měla skupina *silný muž* a stejně okrajovou záležitostí byla u obou souborů textů epiteta kategorie *starající se o bohy*.

Graf 11 Srovnání kategorií v textech poddaných a v textech královské redakce

Dále se v obou korpusech textů setkáváme jak s epitety běžně se vyskytujícími před jménem panovníka, tak s méně častými, ale motivem se neodlišujícími od standardních epitet královské ideologie. Klíčovými epitety pro pochopení rétoriky moci Amenhotepa III. jsou ta, která jak počtem výskytů, tak motivy můžeme označit jako anomálie. Zatímco v souboru textů královské redakce převládají krátká epiteta, která byla součástí titulatury, u textů poddaných

tomu tak není, přestože by to bylo logické. Jedná se totiž o epiteta, která byla běžně viditelná i pro širší veřejnost, jež neměla přístup do paláce ani do většiny prostorů v chrámech. U úředníků jsou tato epiteta zpravidla zaznamenána, tvoří-li součást scény krále sedícího v kiosku. Epiteta s menším počtem výskytů, ale odpovídající běžným motivům královského majestátu, jsou hlavně epitety ze skupiny *silný muž*, a to u obou souborů. Plní zde svou běžnou funkci, jelikož vykreslují panovníka jako ideálního vládce. Naproti tomu již několikrát zmíněné anomálie spadají u obou souborů do kategorie *obraz boha*. Jak u epitet královské redakce, tak i u těch z textů poddaných je kladen velký důraz na sluneční charakteristiky panovníka. Obvykle jsou jeho epiteta komponována na základě epitet slunečních božstev, nejčastěji Amenrea.

Můžeme říci, že skupiny textů sloužily k rozdílným účelům. I z velmi malého výskytu epitet panovníka v textech jeho poddaných je patrné, že sloužily k oslavě hodnostáře a panovník v nich byl použit jako prvek, který měl demonstrovat úředníkově vysoké postavení. I přesto analýza nekrálovských textů ukázala jeden důležitý fenomén, kterým je připisování aspektů slunečního božstva Amenhotepovi III. Panovník, který je v textech svých poddaných nejčastěji označován jako *ḥn jtn*, by mohl být vnímán jako sluneční božstvo, minimálně v thébské oblasti, z níž analyzované texty pochází.

5 Ikonografie – panovník zobrazený v hrobkách jeho poddaných

5.1 Ikonografie

Porozumění obrazovému materiálu z období vlády Amenhotepa III. klade na badatele stejně velké, ne-li vyšší nároky než porozumění klasickým dílům evropského umění. Můžeme konstatovat, stejně jako E. Panofsky, jehož práce věnovaná umění renesance je klíčovým metodologickým nástrojem, užívaným běžně i v uměleckovědných studiích z oblasti Starověkého Egypta, že: „*S uměním musíme nakládat jako se symptomem něčeho dalšího, co je vyjádřeno pomocí nespočetných množství dalších příznaků. My pak interpretujeme jeho kompoziční a ikonografické funkce jako blíže určené důkazy toho něčeho dalšího*“ (Panofsky 1939, 8). Při ikonografické analýze je třeba pracovat s obrazy, příběhy a alegoriemi, proto je nutné, aby badatel znal materiál v co nejvíce možné šíři.

Přestože je ikonografie nedílnou součástí egyptologického bádání, nebyla jí po metodologické stránce věnována dostatečná pozornost.⁷² Stále neexistuje komplexní studie, která by přesně definovala metodologii pro práci s egyptskou ikonografií, jež má svá specifika, proto na ni nelze bezesbytku aplikovat metodologii již definovanou pro evropské křesťanské umění nebo renesanci.

V teoretickém bádání existují dílčí studie od M. Müller (1993; 2002; 2015), která upozorňuje na absenci manuálu, zároveň však předkládá vlastní východiska, jak přistupovat k egyptské ikonografii. Dle ní se na scénách egyptských zobrazení na rozdíl od evropských maleb nejedná o zachycení nějaké určité události, jde spíše o generická vyobrazení, která jsou součástí tematických cyklů. Tematické cykly však nikdy nejsou reprezentovány ve své úplnosti nebo v kanonickém pořadí, jedná se o stejný fenomén jako například u Knihy mrtvých, kde u jednotlivých případů nemáme stejné řazení, ani stejný počet kapitol. Dalším specifikem je, že se osoby zobrazené v jednom tematickém cyklu mohou

---

⁷² Metodologické úvody chybí i u studií zabývajících se egyptským uměním, jako je například: Donovan – McCorquodale (2000), Wilkinson (1992), Callender (2006), Freed (2006), Arnold (2008).

přesouvat z jedné scény do druhé. Je tedy obtížné určit, zdali je ve sledu scén zobrazený tentýž člověk ve stejném čase, či není. Například na stěnách chrámů jsou panovník i božstvo zobrazeni při různých úkonech s různými atributy; tyto scény lze vnímat jako stavební kameny pro různé tematické cykly. Podle pořadí mohou nést jiný příběh. Scény jsou uplatnitelné v různých tematických cyklech a nejsou tedy pevně ukotvené. Je proto patrné, že tematické cykly nemají jednoduchý lineární ani chronologický pořádek. Naproti tomu se jeví, že některé tematické cykly jsou spojeny s určitými místnostmi či budovami, ačkoliv je obtížné určit, proč zde tato provázanost je. Jelikož jsou naše znalosti o starověkém Egyptě stále omezené, ne vždy se podaří přesně určit tematický cyklus, či ho odlišit od jiného (Müller 1993, 337–339).

Velké tematické cykly, jako například kult boha, se dají dále rozdělit na menší jednotky – cykly, například denní rituál, které se pak skládají ze scén, například nošení kytic. Na úrovni scén se dále dají identifikovat tzv. ikony (Hartwig 2004, 54). Těmi jsou myšleny standardizované scény, jež se objevují v ústřední části zdí hrobek, obvykle v prostoru široké síně *vesechet* nebo kaple. Můžeme se s nimi setkat ve většině hrobek 18. dynastie. M. Hartwig (2004, 54) definuje celkem tři ikony: panovník v kiosku, zemřelý před obětním oltářem a uctívání boha Usira.

Při snaze pochopit motivy a významy výzdoby hrobek je důležité zařadit jednotlivé scény či ikony do širšího kontextu, tedy zohlednit součásti, které scény a tematického cyklu, daná ikona je. Pro ikonografii je důležité rozluštit význam použitých symbolů pomocí znalostí egyptského náboženství, literatury, mýtů a sociální historie (Hartwig 2004, 53). Pro členění výzdoby je možné vycházet ze standardní topografické příručky *Topographical Bibliography*, která při popisu výzdoby hrobek ve snaze co nejvýstižněji, nejpresněji a heslovitě popsat hrobku uvádí slovní spojení, jež je možno identifikovat jako názvy scén (Müller 1993, 340).

5.2 Amenhotep III. ve světle ikonografie

Textové prameny jsou ve staroegyptské kultuře doprovázeny obrazovými, které tvoří nedílnou součást dané památky. Pro potřeby diplomové práce se analýza ikonografických motivů drží stejného souboru pramenů jako textová analýza. Nejedná se tedy o vyčerpávající studii, která by si kladla za cíl

komplexně zpracovat problematiku ikonografie Amehotepa III. Tato studie má za úkol zohlednit rozmanitost pramenů, v nichž se s motivem panovníka setkáváme. Výhodou zvoleného souboru je možnost spojení textové i ikonografické části u jednoho a téhož pramene.

V případě královské sféry se jedná se o poměrně standardizované výjevy⁷³. Na stélách je vždy zobrazen panovník tváří v tvář bohu či bohům, kteří jsou pro daný text důležití. Může se například jednat o božstva uctívaná v dané lokalitě nebo o božstva, která mají něco společného se sdělením, jež je uvedeno níže na stéle.⁷⁴ Luneta je zpravidla dekorována schematickým zobrazením Hora Bechdetského v podobě okřídleného slunečního kotouče. Panovník stojící (Klug 2020, Abb. 32), obětující (Petrie 1897, Pl. X), nebo porážející nepřátele (Klug 2002, Abb. 30) je obvykle oděn do kratší suknice a jeho hlava bývá pokryta různými typy korun. Doložena je celá škála korun, jako například *nms* (Klug 2002, Abb. 20), spojená dvojitá koruna *šlm.tj* (Klug 2002, Abb. 27) nebo koruna *3tf* (Klug 2002, Abb. 32), či *hnw* (Petrie 1897, Pl. X), ale i modrá koruna *hprš* (Klug 2002, Abb. 11).

Různorodější jsou pak výjevy z chrámů, kde panovník koná různé rituální úkony. V analyzovaném korpusu textů se jedná o chrám miliónů let Amenhotepa III. na lokalitě Kóm el- Hittán, který je, jak již bylo několikrát zmíněno, špatně dochován, ale i nedostatečně publikován, proto není jeho detailní ikonografická analýza možná. Pro ni je nejvhodnějším pramenem Luxorský chrám, který zasluhuje komplexnější pohled, proto mu bude věnována samostatná kapitola (viz níže).

Ikonografie je pak důležitým pramenem pro pochopení vztahu k panovníkovi u památek úředníků. Jedná se zejména o jejich hrobky, jelikož zde byl kladen velký důraz na obrazovou část, která je v hrobkách hodnostářů nejen 18. dynastie nositelem informací. U scén a potažmo rozsáhlejších cyklů tvoří texty jen přípisky, děj je zastoupen obrazově.

---

⁷³ Což platí i pro tento korpus zkoumaného materiálu, formuláře viz příloha (Tab. 107–115).

⁷⁴ Například na jižní stéle z Asuánu je Amenhotep III. zobrazen v přítomnosti bohyně Anukis, která je spojená s asuánskou oblastí. Navíc, jelikož se jedná o tradiční hranici mezi Egyptem a Nubií, je zde přítomen apotropaický prvek v podobě panovníka zachyceného v momentě, kdy poráží nepřátele za přítomnosti boha Amenrea (Klug 2002, Abb. 30).

5.3 Scény zobrazující panovníka

Jak již bylo zmíněno, zobrazení panovníka bylo klíčovým prvkem výzdoby hrobek hodnostářů od 2. poloviny 18. dynastie. Do zkoumaného souboru bylo zahrnuto šest hrobek, v nichž byl textově zmíněn Amenhotep III. Ve většině z nich, konkrétně v pěti (TT 55, TT 57, TT 192, TT 226, TT 48), se nachází zobrazení panovníka. Tři hrobky (TT 57, TT 192, 48) pak obsahují více než jednu scénu spojenou s králem. Nejčastěji, a to šestkrát, se jedná o zobrazení královské audience, jejímž významným motivem je ikona král v kiosku. Této ikoně bude věnována samostatná podkapitola. V jedné z hrobek je panovník sice zmíněn, ale není zde zobrazen.

Majitelem zmíněné hrobky je starosta města a vezír **Ramose**. Jeho hrobka je jednou z nejkrásnějších a nejnavštěvovanějších na pohřebišti Šejch Abd el-Kurna (Kampp 1996, 262–265; Davies 1941). Dnes nese označení TT 55, půdorysem sice připomíná hrobku *typu T*, nicméně široká síň *vesechet* je pojednána jako hypostyl, můžeme ji tedy také zařadit mezi *chrámové hrobky* (Davies 1941, Pl. I). Panovník je v ní zobrazen dvakrát, nicméně jelikož se jedná o hrobku vznikající na konci vlády Amenhotepa III. a začátku vlády jeho syna Amenhotepa IV. / Achnatona, je v ní fakticky zobrazen pouze Amenhotep IV. / Achnaton.

Centrální část západní stěny široké síně *vesechet*, která je naproti vchodu do hrobky, nese po obou stranách zobrazení Amenhotepa IV. / Achnatona. Nalevo od vstupu do kaple se jedná o ikonu panovník v kiosku (Davies 1941, Pl. XXIX). Napravo je tentýž panovník zobrazen v rámci scény typické pro Amarnské období, tedy královský pár v okně *zjevování se* (Davies 1941, Pl. XXXIII). Oba výjevy jsou poškozeny a titulatura panovníka z části odstraněna. U ikony král v kiosku lze s jistotou říci, že zobrazený panovník je Amenhotep IV. / Achnaton a to díky zachované části Horova jména panovníka, které bylo zakomponováno do zobrazení sloupů kiosku, a proto bylo vykonavateli *damnatio memoriae* na Achnatona opomenuto. Obecně lze říci, že jelikož centrální místo ve výzdobě hrobky bylo určeno Amenhotepovi IV. / Achnatonovi, považoval zemřelý pro svou legitimizaci za důležitější svůj vztah k tomuto panovníkovi, než k jeho předchůdci, který v této hrobce není obrazově zachycen, ale pouze zmíněn. Je však také možné, že scéna nalevo od vstupu do kaple, tedy královská audience

obsahující ikonu *král v kiosku*, byla původně myšlena jako podoba Amenhotepa III. Po jeho smrti se pak majitel hrobky mohl rozhodnout pro „aktualizaci“ výzdoby a do ikony *panovník v kiosku* nechal vepsat titulaturu nového panovníka. Napravo od vstupu do kaple pak nechal umístit zobrazení odpovídající novému stylu vládnoucího panovníka. Tuto časovou posloupnost naznačuje i fakt, že scéna s *oknem zjevování se* nebyla nikdy dokončená. Její část, přijímání tributu od vyslanců z cizích zemí (Davies 1941, Pl. XXXIV–XXXVII), zůstala pouze předkreslená černou barvou. Použití černé barvy pak naznačuje, že scéna byla připravena k vysekání do nízkého reliéfu⁷⁵, stejně jako zbytek stěny, k tomu však pak už nikdy nedošlo.

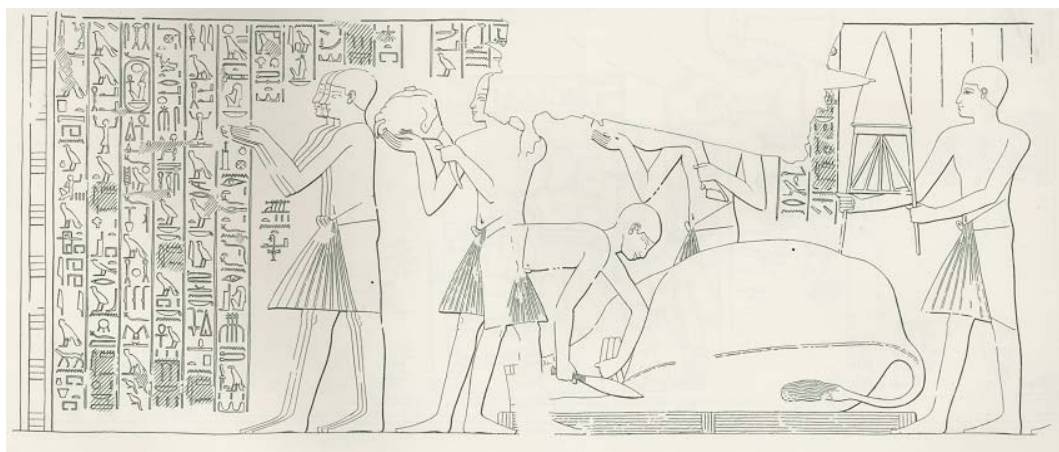
Amenhotep III. je zmíněn na protilehlé, tedy východní stěně široké síně *vesechet*, a to v její jižní polovině ve spodní části zdi. Celou stěnu lze interpretovat jako velký cyklus vztahující se k zádušnímu kultu (viz *Tab. 116–117*). Jsou zde zobrazeny scény konání obětí, pohřební hostiny atd. Cyklus scén nejbližší centrální části stěny, tedy kolem vstupu do hrobky, pojednává o obětinách spojených se slunečním kultem. Je zde zobrazen Ramose s manželkou konající zápalnou oběť pro Amenrea (Davies 1941, Pl. IV; Pl. VI); tato část je doplněna nosiči obětí, rituální porážkou býka a scénou, kde byl zmíněn Amenhotep III. – chórem zpěváků (Davies 1941, Pl. XIII.2; *Obr. 1*). Jedná se o vyobrazení tří mužů v zástupu, kteří tleskají a zpívají do rytmu. Zástup tří mužů zde nejspíše symbolizuje celý chór, jelikož trojice v hieroglyfickém zápisu zastupuje plurál a ikonografie se drží stejných pravidel (Schäfer 1986, 184). Navíc je před zpěváky přípisek *šsp.t n.t šm^c.w* – „chór zpěváků“⁷⁶. Text písně, kterou zpívají je zde také přítomen:

šsp.t n.t šm^c.w [j3w] m p.t hnw m hwt.t-3.t jhhj m hnw-wšh.t tw jmn hr ns.t wr.t wbn=f [jmn-r^c] r^c-nb sw3h=f nb-m3^c.t-r^c dj ^cnh dj=f ^ch^c.w=f zm3=f m nhh rnp.wt=f dmd m hfn.w jmj-r3 nj.wt t3.t r^c-ms m3^c.t-hrw hs.wt nb=k jmn m pr=k n ^cnh.w ntr.w nb.w jmn.tjw h^c m mr.tw=k jw wdn.n=k dj.t nsw http n jmn hr-3h.tj jtm nb jwn.w n jr.t=f dr.t=f n d.t=f n wsjr hn.t-jmn.tjw n hwt.t-hr hr-tp sp3.t jnpw nb t3-dsr [ntr.w nb.w] dw3.t

⁷⁵ Ústní konzultace s Gabriele Pieke únor 2016.

⁷⁶ Scéna s chórem zpěváků je přítomna také v hrobce TT 192 Cheruefa (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. 47), kde je součástí cyklu 3. svátku *sed*.

„Chór zpěváků: [Chvála] je na obloze, jásot v paláci. Raduje se široká síň v rezidenci, když je Amon na svém velkém trůně a vychází v záři jako [Amenre] každý den. Necht' učiní trvalým Nebmaatrea, jemuž byl dán život. Necht' učiní spojení času jeho života s věčností, aby jeho roky daly dohromady desetitisíce. Ó starosto města, vezíre Ramose ospravedlněný, jsi chválen svým pánem Amonem, když vycházíš mezi žijícími, všichni bohové Západu jásají kvůli tvé kráse. Obětoval jsi, to co dal král, abys uspokojil Amona, Harachteje, Atuma pána Heliopole, pro jeho oko, pro jeho ruku a pro jeho tělo; pro Usira Chontamentiho a Hathoru představenou oblasti, Anupa pána posvátné země, a [všechny bohy] Duatu.“

Obr. 1 Chór zpěváků z Ramseho hrobky (Davies 1941, Pl. XIII.2)

Jedná se tedy o scénu, která náleží do cyklu obětování bohům, kde má poměrně jasný smysl. Dokládá, že obětování božstvům bylo spojeno i s hymny, které byly zpívané. Není však jasné, jestli tato scéna vznikla za života panovníka, tedy by se zakomponováním jména panovníka Ramose obracel k Amenreovi s žádostí o ochranu života svého pána. Text by pak po úmrtí krále již nebyl revidován a proto by jméno Amenhotepa III. zůstalo, buď proto, že bylo opomenuto, nebo nebylo důležité jej změnit, když na protější stěně byl nový vládnoucí panovník již zastoupen. Scéna také mohla vzniknout po smrti Amenhotepa III. a obrací se pro přimluvu k již mrtvému panovníkovi.

Představený (věcí) velké královské manželky Teje⁷⁷ **Cheruef zvaný Senna** si za místo svého posledního odpočinku zvolil část pohřebiště dnes nazvanou Asasíf, která se nachází v údolí před zádušním chrámem panovnice 18. dynastie Hatšepsut, avšak pohřben zde nebyl (Nims – The Epigraphic Survey 1980, 9). Jeho hrobka, která dnes nese označení TT 192, byla dopodrobna publikována v rámci epigrafického výzkumu Orientálního institutu Univerzity Chicago (Nims – The Epigraphic Survey 1980). Stejně jako v případě hrobky vezíra Ramoseho TT 55 se jedná o rozsáhlejší hrobku (Kampp 1996, 480–483), jejíž široká síň *vesechet* je pojednána jako hypostyl a chodba vedoucí do kaple je zdobena dvěma řadami pilířů (Nims – The Epigraphic Survey 1980, pl. 3). Amenhotep III. je v hrobce Cheruefa zobrazen hned několikrát (*Tab. 118–122*), v rámci tří různých cyklů: obětní scéna – Amenhotep IV. / Achnaton obětuje svým rodičům, zobrazení 1. svátku *sed* – se zastoupením ikony král v kiosku i narativním zobrazením průběhu svátku, zobrazení třetího svátku *sed* – se zastoupením ikony *král v kiosku* i narativním zachycením usirovského svátku.

V průchodu mezi širokou síní *vesechet* a otevřeným dvorem je na jižní stěně zobrazena nyní velmi poničená scéna Amenhotepa IV. / Achnatona, který koná oběť a úlitbu svým královským rodičům Amenhotepovi III. a Teji (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. 13; *Obr. 2*). Scéna je doplněna výjevem, kde Amenhotep IV. / Achnaton opět obětuje slunečnímu božstvu Reharachtejovi. Téměř celá postava obětujícího krále i s jeho titulaturou byla v rámci *damnatio memoriae* odtesána. Nelze určit ani jeho oděv a koruny, ani případné další atributy královské moci, pokud zde nějaké byly. Jelikož se v této scéně nejedná o Amenhotepa III., nebyla podrobena další analýze.

---

⁷⁷ Pro další tituly tohoto úředníka viz příloha (*Tab. 95*).

Obr. 2 Amenhotep IV. / Achnaton obětuje svým rodičům (Nims – *The Epigraphic Survey* 1980, pl. 11)

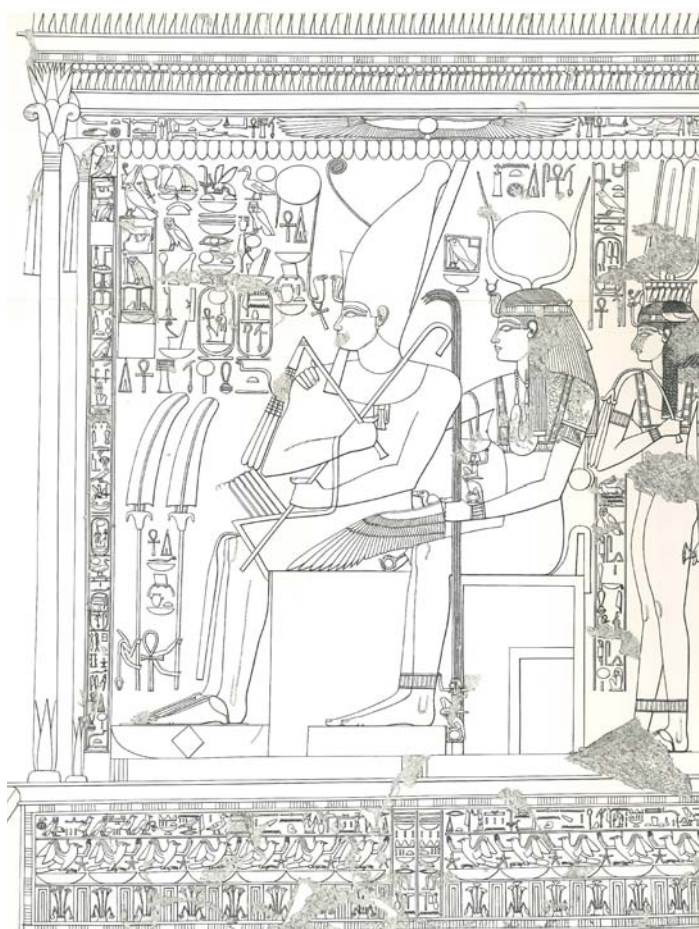
Zobrazení Amenhotepa III. s manželkou Tejí je také ve velmi špatném stavu dochování, nicméně s jistou mírou nepřesnosti se dají některé prvky identifikovat. Co se rozměrů týče, jim obětující syn Amenhotep IV. / Achnaton je zde zobrazen stejně veliký jako jeho otec. Královna Teje je, jak je u zobrazení královen běžné, menší než oba muži. Manželský pár nestojí ani na saních, ani na podstavci. Je tedy vyloučeno, že by se jednalo o sochy již zesnulých rodičů, pro něž by Amenhotep IV. / Achnaton konal úlitbu.⁷⁸

Amenhotep III. stojí s pravou rukou překříženou na prsou, nejspíše v ní svíral žezlo, pravděpodobně se jednalo o žezlo *ḥk3*. Na hlavě měl pravděpodobně korunu *ḥnw* skládající se z dvou vysokých pštrosích per, jež byla umístěna na horizontální beraní rohy, podobné jako má bůh Chnum. Zdali byla koruna doplněna slunečním kotoučem či urei se slunečním kotoučem již nelze zjistit. Panovník byl oděn do delší suknice sahající po kotníky, která byla na bocích našasená. Opasek byl zdoben motivem zvlněné vodní hladiny a byla k němu připojena kůže kočkovité šelmy, která visela ve středu suknice a navazoval na ní visící cíp opasku trojúhelníkovitého tvaru, jenž má po stranách dva urei se slunečním kotoučem. Z opasku panovníkovi téměř až k patám visel býčí ocas. Panovník dále držel v levé natažené ruce znak *ʿnh*.

⁷⁸ K této scéně byla rozvinuta debata o identifikaci jednotlivých postav, potažmo byla považována za doklad koregence, viz Dorman (2009, 65–82); Redford (1967, 113–117).

Královna Teje, stojící za svým manželem, jej drží za levé předloktí, má na hlavě korunu ze dvou vysokých per, stejnou, s níž je obvykle zobrazena bohyně Mut; zezadu k týlu Teje je připojen sokol s roztaženými křídly. Horní část postavy královny je velmi poničená, nejspíš byla oděna do dlouhých přiléhavých šatů přepásaných v pase dlouhým zřaseným pruhem látky.

Cyklus (Tab. 119–120) pojednávající o prvním svátku *sed* Amenhotepa III. (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. 24; Obr. 3) je zobrazen na západní část portiku jižně od vstupu do široké síně *vesechet* přiléhajícímu k otevřenému dvoru. Je zde zobrazena ikona krále v kiosku (viz níže), která je součástí scény oslav svátku *sed*, jenž je pojat narativně. Kromě tanečnic, hudebnic a nosičů obětin je zde zachycen královský pár při klíčových okamžicích tohoto svátku. Jedná se o dvě epizody: odchod královského páru z paláce a jejich plavba na lodi. Jelikož se jedná o zachycení jednoho svátku, mají hlavní protagonisté stejný oděv.

Obr. 3 Zobrazení panovníka při prvním svátku *sed* (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. 24)

Amenhotep III. má na hlavě bílou korunu *ḥd.t*, k níž jsou nad čelem stužkou přivázány znaky bohyně Vadžet a Nechbet, supice a kobra. Oděn je do pláště svátku *sed*, který má stejnou formu již od predynastického období⁷⁹. Na krku má široký náhrdelník v půlce ozdobený esetíným uzlem *tj.t*. V rukou drží žezlo a důtky, zkřížené na prsou.

Královna doprovázející panovníka je opět zobrazena menší než Amenhotep III. Na hlavě nemá žádnou korunu pouze na čele, bez znaků diadému či stužky, ureus s kravskými rohy, mezi nimiž je umístěn sluneční kotouč. Oděna je do dlouhých upnutých šatů s širokými ramínky přepásanými v pase dlouhou širokou stužkou. V ruce zkřížené před hrudníkem drží žezlo v podobě lilie, z níž vyrůstají dlouhé lístky tvořící dohromady stejný tvar jako královské důtky.

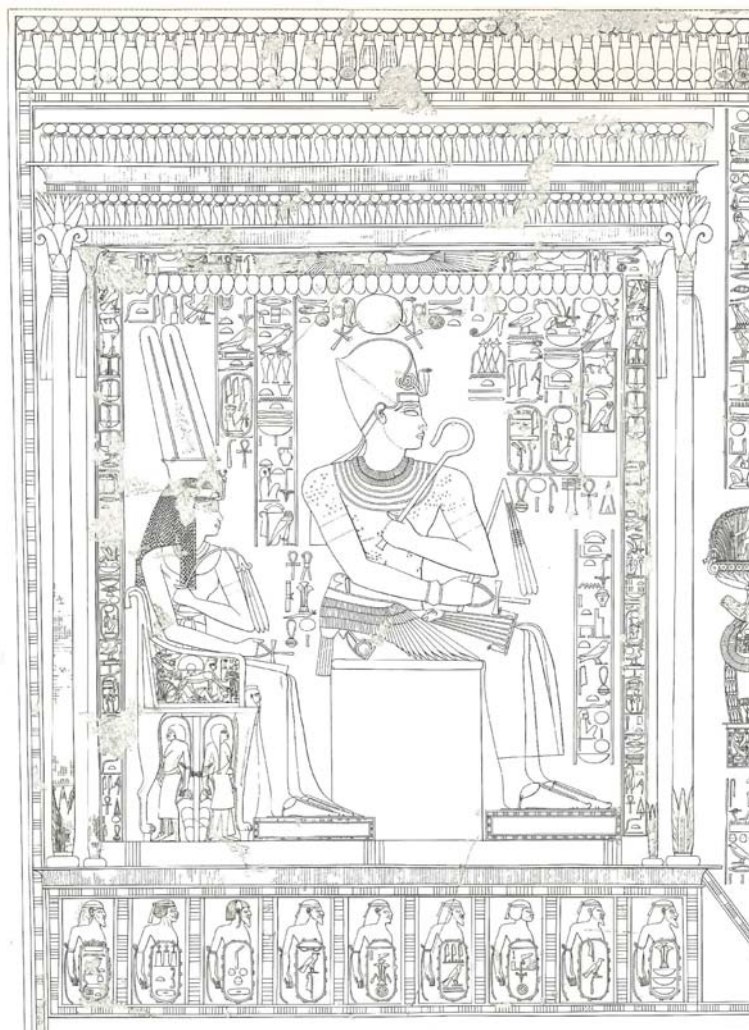
Cyklus (*Tab. 121–122*) pojednávající o třetím svátku *sed* Amenhotepa III. (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. 47; *Obr. 4*) je zobrazen na západní část portiku, severně od vstupu do široké síně *vesechet*, přiléhajícímu k otevřenému dvoru. Opět obsahuje ikonu král v kiosku, o níž bude také pojednáno v samostatné kapitole.

Třetí svátek *sed* je doprovázen přijímáním darů a usirovskými svátky zahrnujícími vztyčování fetiše *ḏd* a obětování panovníkem kultovnímu obrazu boha Usira v podobě mumiformního těla s obličejem nahrazeným fetišem *ḏd* s očima. Opět se jedná o zobrazení klíčových momentů ceremonie, proto je panovník zachycen ve stejném oděvu.

---

⁷⁹ Nejkomplexněji se tímto tématem zabývají studie E. Hornunga (1991), dvě z nich publikoval ve spolupráci s E. Staehelin (Hornung – Staehelin 1974, 2006). Na problémy s historickým přístupem k této problematice poukázal W. Murnane (1981).

Obr. 4 Zobrazení Amenhotepa III. při třetím svátku sed (Nims – *The Epigraphic Survey* 1980, Pl. 47)

Pro tuto příležitost má Amenhotep III. na hlavě modrou korunu *hprš*, a oděn je pouze do suknice krátké po kolena, s našaseným předním dílem. Od opasku opět splývá pruh zakončený po stranách dvěma urei, tentokrát bez slunečního kotouče. Zezadu má panovník opět připojen odznak královské moci, tedy býčí ocas. Krk Amenhotepa III. zdobí široký náhrdelník *wsḥ.t*.

Královna má na hlavě korunu tvořenou prstencem ureů se slunečním kotoučem na hlavě, na níž jsou dvě vysoká pera. Kolem hlavy má pak Teje běžnou korunu královen ve tvaru supice a na čele dva urei, jednoho s hornoegyptskou a druhého s dolnoegyptskou korunou na hlavě. Oblečená je do dlouhého volného průsvitného oděvu, který je kolem pasu přepásán stužkou. V ruce drží své typické zvláštní žezlo z lilie.

Představený domu královských úředníků Amona, písař krále **Amenemhet zvaný Surer**⁸⁰ si nechal v části pohřebiště dnes nazývaném el-Chocha postavit rozsáhlou hrobku označovanou jako TT 48. Její široká síň *vesechet* je opět pojednána jako hypostyl, navazuje na ni dlouhá chodba, v níž jsou umístěny dvě řady po deseti sloupech. Chodba vede do vnitřní haly, která má tentokrát čtyři řady po šesti sloupech a v samotné kapli jsou dvě řady pilířů po třech (Säve-Söderbergh 1957, Pl. LXII; Kampp 1996, 248–251). Celá hrobka je pojata nebývale monumentálně, použití sloupů ve všech místnostech je v architektuře hrobek 18. dynastie výjimkou. Samotný Amenemhet však nebyl nositelem nejvyšších titulů, které by vysvětlovaly velikost této hrobky. Vysvětlením však může být titul jeho matky Muttuy, která byla královskou konkubínou a mohla tak představovat další významné pojítka mezi hodnostářem a panovníkem. Amenhotep III. v tomto monumentu zaujímá významné místo, jeho zobrazení není limitováno pouze na ikonu *panovník v kiosku*, jež je zde přítomna hned dvakrát (Tab 123–126; Obr. 7). Již na ostění dveří vstupu do široké síně *vesechet* je na jejich vnější straně zobrazen po obou stranách veřejí ve třech registrech panovník obětující Amenreovi (Säve-Söderbergh 1957, Pl. LIV; Obr. 5).

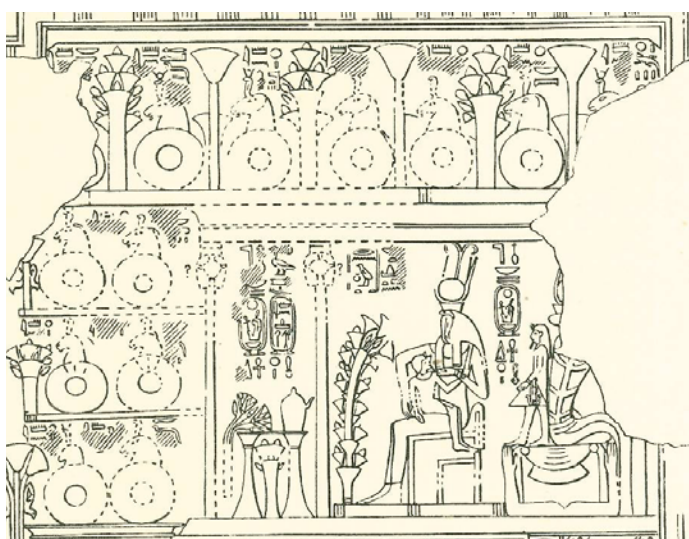
Obr. 5 Amenhotep III. obětují Amenreovi (Säve-Söderbergh 1957, Pl. LIV)

⁸⁰ Pro více titulů tohoto úředníka viz příloha (Tab. 102).

V horním registru je Amenre zobrazen s žezlem *w3s* a znakem *ʕnh* s korunou *šw.tj nʕ* hlavě. Panovník, který k němu přistupuje s nádobkami *nw*, má na hlavě korunu *hnw* v kombinaci s diadémem s ureem na čele a oděn je v krátké sukničce se středním pásem zakončeným dvěma urei. Obě postavy, Amenhotep III. i Amenre, mají k sukničce připnutý odznak královské moci – býčí ocas. Druhý registr je na obou stranách dveří velmi poničený. Z postavy boha Amenrea se dochoval pouze malý zlomek, avšak že se jedná o tohoto boha, je neoddiskutovatelné díky připsku u této postavy: *jmn-rʕ nsw ntr.w nb p.t ḥk3 psd.t* – „Amenre, král bohů, pán oblohy a vládce Devatera“. Z dochovaných zlomků jeho postavy je jasné, že se jednalo o *ithyfalickou* verzi tohoto boha s korunou *šw.tj* na hlavě. Panovník s modrou korunou *hprš* na hlavě je oblečen stejně jako v předchozím registru a přináší bohu kytici papyrů a lotosů. Třetí registr je zničen do takové míry, že nelze určit vystupující božstvo. Ze zobrazení Amenhotepa III. se zde zachovala jen část suknice stejného typu jako v obou předchozích registrech a kus ramene.

Severní stěna široké síně *vesechet* (Säve-Söderbergh 1957, Pl. XLI–XLII) je zdobena scénami z oslavy zemědělského svátku. Panovník v krátké sukničce se středním pásem zakončeným dvěma urei a modrou korunou *hprš* vykuřuje dveře sýpky. V další části jsou dvě vyobrazení panovníka oděného stejně, stojí však na podstavci a je doprovázen svým *ka*. Nejspíše se jedná o sochy, jak naznačuje jejich umístění na podstavci.

Obr. 6 Amenhotep III. kojen Renenutou (Säve-Söderbergh 1957, Pl. XLII)

Se zemědělskými slavnostmi souvisí i další zobrazení panovníka. Amenhotep III. zobrazený jako dítě s ureem na čele, sedí na klíně bohyni Renenutet, jež je zobrazena jako žena s hadí hlavou a korunou složenou ze dvou pštrosích per, slunečního kotouče a kravských rohů. Bohyně je zachycena během aktu kojení malého panovníka (Säve-Söderbergh 1957, Pl. XLII; *Obr. 6*), spojení této scény se zemědělskými svátky naznačuje titul bohyně *nb.t šnw.t* – „paní sýpky“. Za trůnem, na němž bohyně sedí, je zobrazeno královo *ka*, jež je postaveno na značce pro zlato – *nbw* a je opět chráněno bohyní Renenutet. Amenhotep III. by zde mohl zastupovat boha zrna Nepriho, jak se domníval N. Davies (Säve-Söderbergh 1957, 42). Další možný výklad⁸¹ by se dal spojit s bohyní Renenutet jako s dárkyní bohatství, které předává panovníkovi prostřednictvím jeho odkojení. Celá scéna by pak odkazovala na panovníka jako na štědrého vládce, který dále obdarovává své poddané. Tím by se dala vysvětlit monumentalita této hrobky. Nejspíše také nebude náhodou, že je tato scéna umístěna na místě, které bude později vyhrazeno pro ikonu odměňování zlatem od panovníka. Je tedy možné, že se zde jedná o stejnou myšlenku zachycenou jiným způsobem.

5.3.1 Panovník v kiosku jako ikona⁸²

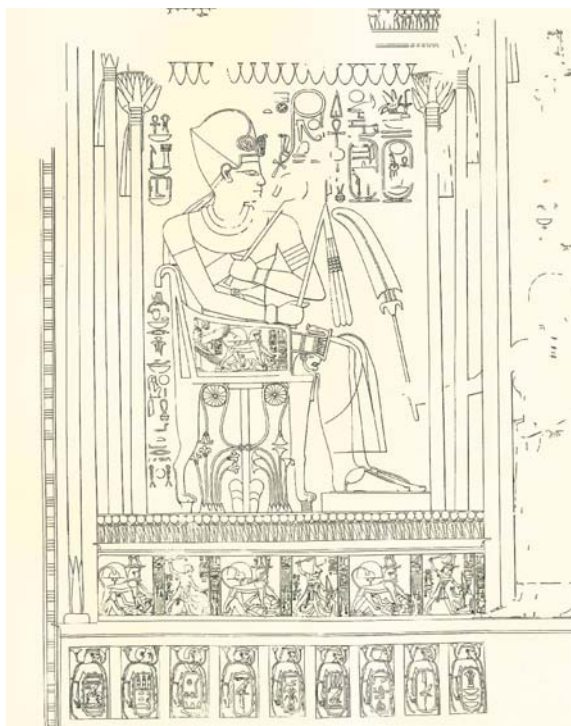
Zobrazení panovníka v kiosku se objevilo v pěti ze šesti zkoumaných hrobek. Je patrné, že je to nejběžnější motiv, který je použit pro postavu panovníka v kontextu nekrálovských hrobek. V případě vezíra Ramoseho v hrobce TT 55 se však nejedná o Amenhotepa III., proto tato hrobka nebude v této podkapitole zahrnuta. Hrobka písaře krále Chaemheta TT 57 je nedostatečně publikována. Ikona král v kiosku byla zpřístupněna pouze v díle W. Wreszinskiho z roku 1923. Dle této reprodukce se zdá, že se z celé ikony dochovala pouze hlava panovníka, zbytek je kresebná rekonstrukce (Wreszinski 1923, Taf. 203),⁸³ nejedná se proto o materiál, který by mohl být analyzován.

⁸¹ Ústní konzultace s J. Janákem 5. 7. 2016.

⁸² Pro rozbor jednotlivých případů viz příloha (*Tab. 119–128*).

⁸³ Problematický je také fakt, že rekonstrukce, která je v této publikaci otištěna, by typologicky odpovídala spíše zobrazení kiosku v době Thutmose III., ne Amenhotepa III.

Hrobky Cheruefa TT 192 a Amenemheta TT 48 obsahují ikonu *panovník v kiosku* hned dvakrát.

Obr. 7 Panovník v kiosku z hrobky Amenemheta Surera (Säve-Söderbergh 1957, Pl. XXX)

Již umístění toho motivu napovídá, že byl pro majitele hrobky klíčový, zpravidla je totiž umístěn naproti vchodu do hrobky. Ideálně tedy na západní stěně široké síně *vesechet*, jako je tomu v případě Cheruefa v hrobce TT 192. Amenemhet TT 48 a TT 226 mají toto zobrazení na severní stěně síně *vesechet*, ale tento fakt je dán tím, že hrobka nejspíše kvůli terénu není orientována východo-západně, jak bylo náboženským zvykem, ale jiho-severně. Severní stěna tedy v obou případech plnila funkci stěny západní.

Scéna královské audience, do níž ikona *král v kiosku* patří, se odehrává v trůnním sále, jak naznačuje zobrazená architektura. Kiosek je umístěn na pódiu, které obsahuje dva papyroformní sloupy, jež podpírají střechu síně. Další čtyři sloupy, které však nesahají až ke stropu, podepírají horní část kiosku tvořenou dvěma řadami ureů se slunečními kotouči na hlavě, kteří odkazují na oko boha Rea a chrání panovníka (Hartwig 2004, 59). Výzdoba pódia vyjadřuje, že Amenhotep III. byl svrchovaný vládce, jako například u scény prvního svátku *sed* v hrobce Cheruefa (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XXVI; Obr. 3) je

zdobeno kryptogramem, jenž se dá číst jako *dw3 rhy.t nb* – „uctíván všemi poddanými“, u scény k třetímu svátku *sed*, (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XLVII; Obr. 4) z téže hrobky je pódium zdobeno národy Devíti luků, stejně jako v obou případech hrobky Amenemheta (Säve-Söderbergh 1957, Pl. XXX–XXXI).

V kiosku může být panovník zobrazen sám (Säve-Söderbergh 1957, Pl. XXX–XXXI), s matkou Mutemwiou (Davies 1933, Pl. XLIII), s královnou Tejí, která stojí (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XIII), nebo s Tejí a Hathorou (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XLVII).

Amenhotep III., ať už je v kiosku sám, nebo v dámském doprovodu, vždy sedí na trůnu, který může být jednoduchý v podobě bloku (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XXVI; XLVII) nebo odkazující k dualitě země, jíž Amenhotep III. vládl, jelikož je vyzdobený motivem *zm3 t3.wj* (Davies 1933, Pl. XLIII). Také se mohlo jednat o křeslo se složitější výzdobou (Säve-Söderbergh 1957, Pl. XXX). V případě ikony panovníka v kiosku z hrobky Amenemheta řečeného Surer je křeslo zdobeno motivem *zm3 t3.wj* a područka nese dekoraci ve formě panovníka jako sfingu drtící nepřátele pod dohledem bohyně Maaty.

Panovník může být oblečen do různých typů oděvů. Je-li ikona součástí scény svátku *sed*, má na sobě zpravidla plášť s tímto svátkem spojovaný (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XXVI; Säve-Söderbergh 1957, Pl. XXXI). Stejně jako v případě jiných scén zachycených v hrobkách úředníků, ale například i na sochách panovníka, může být oděn do krátké suknice se středem zakončeným dvěma urei (Davies 1933, Pl. XLIII; Säve-Söderbergh 1957, Pl. XXX). Zvláštní oděv byl zachycen ve scéně z třetího svátku *sed* z hrobky Cheruefa, kde je panovník oblečen do tuniky napodobující sokolí peří, dlouhé suknice s pásem s kůží kočkovité šelmy a středem s urei bez slunečního kotouče po stranách (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XLVII).

Důležitým ukazatelem královské moci je samozřejmě koruna, která symbolizuje spojení pozemské a božské vlády, jelikož koruny patří slunečnímu bohu Reovi či nějakému jinému božstvu (Goebs 2001, 321–322). Nejčastěji, a to ve třech případech, se jedná o modrou korunu *hprš* (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XLVII; Davies 1933, Pl. XLIII; Säve-Söderbergh 1957, Pl. XXX) jde se o korunu, která byla panovníkem nejčastěji nošena, identifikuje totiž

nositele koruny jako dědice královského *ka* (Hartwig 2004, 61). V hrobce Amenemheta je jednou panovník zobrazen s korunou *3tf* v kombinaci s *nms* (Säve-Söderbergh 1957, Pl. XXXI). Spojení těchto dvou korun odkazuje na spojení Rea s Usirem tedy pána nebe a podsvětí. Důvod, proč je nošena panovníkem, by mohl souviset s rolí panovníka jako syna Reova a (syna) Usira po smrti (Hartwig 2004, 62). S dvojitou spojenou korunou *shm.tj* je Amenhotep III. zobrazen u příležitosti prvního svátku *sed* v hrobce Cheruefa (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XXVI).

Co se odznaků moci týče, ve všech zobrazeních drží Amenhotep III. žezlo a důtky. Ty mohou být doplněny znakem *ḥnḥ* (Nims – The Epigraphic Survey 1980, Pl. XLVII; Davies 1933, Pl. XLIII) a palicí (Davies 1933, Pl. XLIII). Panovník má vždy připojen býčí ocas jako odznak královského úřadu.

5.3.2 Dekorace a její prostorové rozmístění

Hrobky hodnostářů období vlády Amenhotepa III. se zpočátku nijak nelišily od hrobek z dalších fází 18. dynastie. Ke konci vlády Amenhotepa III. však některé hrobky svou rozlohou a strukturou přerostly⁸⁴ v tzv. chrámové hrobky, jako například hrobka Ramoseho TT 55.

Architektonicky i funkčně se hrobky dají rozčlenit na tři části: horní část superstruktury, tedy část nejbližší vstupu do hrobky, která byla spojená se slunečním kultem; střední část spojenou s kultem zemřelého, která byla ponechána přístupná i po smrti majitele a spodní část, kde spočinulo tělo po smrti, jež byla spojena s Usirem a která byla po pohřbu zapečetěná. Ideálně měla být hrobka orientována východo-západně, což vyjadřuje metaforu přechodu ze sféry živých do sféry mrtvých. Toto pravidlo reflektovala i výzdoba hrobky, proto v horní části, tedy nejbližší vstupu do hrobky, byla zobrazena témata spojená se slunečním kultem, jako například majitel hrobky konající zápalnou oběť pro Amenrea. Ve střední části, tedy západní části široké síně *vesechet*, obsahovala scény týkající se života majitele, jeho kultu a posmrtného života. Pro ilustraci lze zmínit například scény přinášení tributu či zobrazení královské audience, na které mohl majitel hrobky participovat. Chodba a kaple pak byly dekorovány scénami souvisejícími s náboženskými fenomény a zabezpečením života po smrti,

⁸⁴ K vývoji nekrálovské hrobky například Dziobek E. (1987).

například zobrazení poutě do Abydu, rituál otevírání úst, zobrazení bohů atd. (Fitzenreiter 1995, 105).

Centrální část západní stěny široké síně *vesechet* nesla nejdůležitější scény, jelikož je to první část výzdoby, kterou návštěvník při vstupu do hrobky viděl a navíc je to část, na kterou nejsilněji dopadalo sluneční světlo. Dekorace pohřební komory není v 18. dynastii běžnou záležitostí, nicméně je-li komora vyzdobena, obsahuje scény spojené s posmrtným životem (Hartwig 2002, 16).

Hrobka tedy byla vysoce funkční strukturou, kde šlo nejen o uložení těla majitele a zabezpečení jeho posmrtné existence, ale také o jeho prezentaci na veřejnosti. Scény volené pro její výzdobu byly také plně funkční, proto u ikony zobrazení panovníka bylo důležité poukázat na blízkost hodnostáře k vládoucímu králi. Ten skrze tuto blízkost demonstroval své vysoké postavení a své vynikající schopnosti.

5.4 Ikonografie – Shrnutí

Vzhledem k standardizaci výjevů na královských stélách byla analýza provedena na souboru nekrálovských hrobek. Zobrazení panovníka zde nepochybně sloužilo k legitimizaci postavení majitele hrobky. Proto volené scény zdůrazňují, že majitel byl přítomen důležitým událostem, jako byla například v případě Cheruefovy hrobky oslava panovníkových svátků *sed*.

Od období vlády Hatšepsuty a Thutmose III. (Fitzenreiter 1995, 118–119) je nedílnou součástí hrobek vysoce postavených mužů scéna královské audience, ať již k příležitosti přinášení darů – *jnw* vyslanci cizích zemí nebo u příležitosti odměny poddaných zlatem cti. Součástí audienční scény je ikona panovník v kiosku, která má své pevné místo ve výzdobě hrobky. Je to první zobrazení, s nímž se setká pohled návštěvníka vstupujícího do hrobky, což napovídá, že patřila mezi velmi důležité motivy. Navíc je její umístění situováno přímo naproti zobrazení obětování slunečnímu božstvu.

Přestože se jedná o ikonu s pevně danou formou, jednotlivá zobrazení se liší. Sám kiosek může stát volně nebo na pódiu s naznačenou okolní architekturou trůnního sálu. I jeho výzdoba se může lišit, největší variabilita je u pódia a podstavky kiosku, kde je zachycena totožná myšlenka – panovník jako svrchovaný vládce, avšak provedení se liší. Panovník, vždy sedící, může a nemusí být doprovázen dalšími osobami, ať již lidmi – matkou, manželkou nebo bohyněmi –

Maatou, Hathorou. Trůn, na kterém panovník, popřípadě další osoby sedí, má také více variant. Jak panovník, tak i případné další osoby zobrazené v kiosku mohou mít různé oblečení a různé insignie moci. Vzhledem k tomu, že odění panovníka koreluje se scénami, jichž je tato ikona součástí, dá se předpokládat, že pro jednu událost byl zvolen určitý úzus, jak má být panovník na této památce zobrazen. To, že královské insignie a oděv nejspíš nebyl volen dle skutečnosti, může napovídat srovnání vyobrazení stejné historické události na více pramenech. Například zobrazení prvního svátku *sed* u Cheruefa neodpovídá svým oděvem zachycení téže události, v chrámu Amenhotepa III. v Solebu (Schiff Giorgini 1998).

Lze tedy říci, že přestože se jedná o tradiční zobrazení, vykazují tyto scény poměrně velkou variabilitu, nevybočují však z běžné královské rétoriky, pokud však vláda Amenhotepa III. po obrazové stránce vykazovala nové prvky související se solarizací, v hrobkách úředníků se tato skutečnost neodrazila. Vysvětlení je dáno samotným účelem památky. Hrobky byly stavěny pro sebereprezentaci jejich majitelů, ne pro zachycení ideologie vládnoucího krále. Jeho zobrazení sloužilo jako symbol vysokého postavení hodnostáře. Stačila přítomnost symbolu/ikony, detaily zobrazení již nebyly tolik podstatné. Symbol jako takový pak nereagoval pružně na změnu královské ikonografie, protože to nebylo jeho účelem. To však neznamená, že by se ikona *panovník v kiosku* postupně nevyvíjela. Rozdíl mezi kioskem například Thutmose III. a Amenhotepa III. je na první pohled patrný. Změna pak nastala s přelomovou událostí, tzv. amarnskou reformou.

6 Případová studie – Luxorský chrám

Přestavba, nebo lépe řečeno výstavba chrámu v Luxoru je jedním z klíčových okamžiků vlády Amenhotepa III. Chrám jako takový, je považován za modelovou stavbu, pomocí níž jsou rekonstruovány ostatní sakrální monumenty postavené Amenhotepem III. Tento fakt je mimo jiné zapříčiněn poměrně dobrým dochováním této památky (Johnson, 1998, 80), které dovoluje podívat se na chrám z více pohledů.

Tato kapitola se soustředí na dvě místnosti chrámu v Luxoru – otevřený dvůr a hypostyl. Jejím cílem není kompletní analýza výzdoby, architektury a textů z chrámu jako celku, přestože by taková analýza mohla vrhnout nové světlo na problematiku pojetí královského majestátu Amenhotepa III. Pro účely diplomové práce byly pro ilustraci vybrány právě tyto dvě místnosti, protože jsou spojeny se závěrem vlády Amenhotepa III. a vykazují společné prvky s chrámem miliónů let. Neboť se jedná o případovou studii, která doplňuje poznatky získané pomocí předchozích analýz, je jejím cílem poukázat na důležité prvky spojené s tímto chrámem, kde mohou být explicitněji podané než v památkách jeho úředníků, či lépe dochované, než v chrámu miliónů let.

6.1 Luxorský chrám Amenhotepa III.

Amenhotep III. nepostavil luxorský chrám takřikajíc na zelené louce, přestavba chrámu, a to jak stavební fáze Amenhotepa III., tak Ramesse II., plně nahradila a zakomponovala předchozí stavby. Na tomto místě totiž původně stál chrám minimálně z období vlády Hatšepsut a Thutmose III. Bloky z jejich staveb však byly pečlivě přetesaný a znovu použity (Johnson 1998, 67).

Při vstupu do chrámu návštěvník prochází mladšími přestavbami a přístavbami. Prostor kolonády, který se nachází za prvním otevřeným dvorem, je první stavbou spojenou s aktivitou Amenhotepa III. Ta však začala vznikat v pozdním období panovníkovy vlády a byla dokončena až jeho nástupci. V materiálu je zachycena jak stavební fáze panovníka Achnatona, tak i Tutanchamona, Ajeho i Haremheba. Nápisů na architrávech z této části chrámu však byly vytvořeny až za vlády Sethiho I.

Kolonádou se prochází do slunečního dvora, který pravděpodobně vypadal stejně jako peristylový dvůr v chrámu miliónů let Amenhotepa III. na Kóm el-Hittánu. Stejně jako v případě chrámu miliónů let navazuje na sluneční dvůr, který je postaven ve formě peristylu, hypostyl. Ani jeden peristylový dvůr se nezachoval ve své úplnosti, nicméně spojením obou si lze udělat přibližnou představu, jak mohl sluneční dvůr v období vlády Amenhotepa III. vypadat. Dvůr ze tří stran obklopují dvě řady osmistvolových lotosových sloupů. Nad sloupy je umístěn jednoduchý abakus obdélníkovitého tvaru s kartuší Amenhotepa III. Sloupy jsou spojeny architrávy, které nesly zastřešení, jež se nedochovalo. Na architrávy nejen spočívala chrámová střecha, ale jsou také důležitým zdrojem informací, jelikož dodnes na nich najdeme nápisy z období vlády Amenhotepa III. (viz níže). Mezi sloupy byly umístěny sochy panovníka s různými korunami, jak bylo archeologicky dokázáno v případě peristylu chrámu miliónů let. Jednalo se o zobrazení Amenhotepa III. stojícího s nohama u sebe a s překříženýma rukama, v nichž svíral královská regália. Oděn byl do plisované suknice s opaskem, za nímž měl zastrčenou dýku, a s připevněným býčím ocasem, jak je u zobrazení panovníka běžné. Myšlenka duality Egypta byla v případě chrámu miliónů let vyjádřena skrze použitý materiál i zobrazení různých korun. Sochy, které stály v severní části dvora, byly zhotoveny z křemence a panovník byl zachycen s dolnoegyptskou korunou. Sochy v jižní části byly vytesány z asuánské žuly a Amenhotep měl na hlavě posazenu hornoeegyptskou korunu (Haeny 1981, 27–29). V luxorském chrámu se tyto sochy dochovaly v části prvního otevřeného dvora, datovaného do období vlády Ramesse II. (Bell 1997, 151), sluneční dvůr byl nejpravděpodobněji zbaven soch již ve starověku. Některé ze soch, nalezených v roce 1989 v tzv. luxorské skrýši, která byla objevena právě v prostoru slunečního dvora, mohly původně pocházet z prostoru tohoto dvora.

Za hypostylem se otevírá část chrámu, která je více členěná do menších místností, které v průběhu používání stavby doznaly různých změn, proto je jejich původní funkce spíše odhadována na základě architektury. Hypostyl je tvořen čtyřmi řadami po osmi sloupech s průchodem uprostřed. I v této části chrámu sloupy nesly architrávy podpírající střechu s nápisy (viz níže). Za hypostylem následuje místnost, dnes označovaná jako první předsíň, z níž se po stranách vstupuje do menších místností, nejspíše menších svatyní určených pro bárky

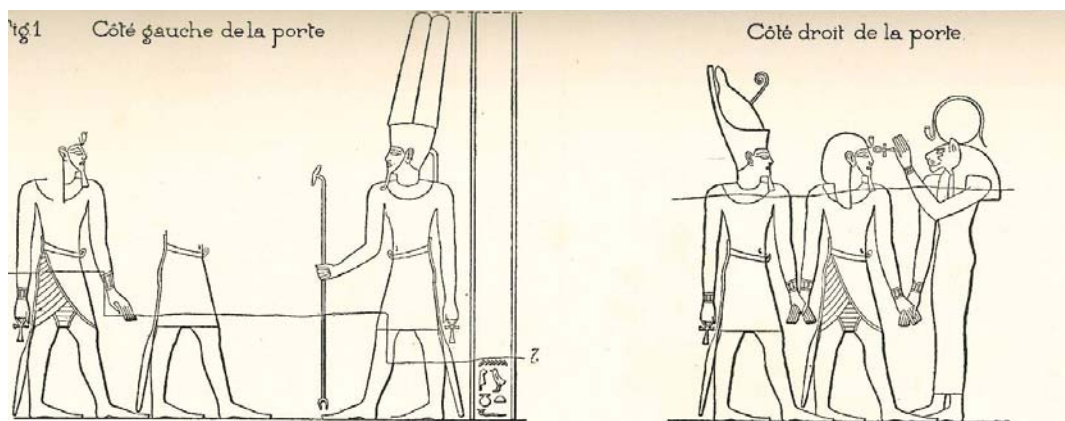
božstev thébské triády. Ve směru osy chrámu následuje další čtvercová místnost označená jako obětní předsíň, na níž navazuje místnost určená pro posvátnou bárku, jež byla přestavěna za vlády Alexandra Velikého. Z této místnosti vedou průchody do menších místností, které mohou být interpretovány pomocí zachovalé výzdoby. Jsou tu zobrazeny cykly božského zrození Amenhotepa III., jeho zbožštění jakožto slunečního boha, korunovace a jedno z jeho jubileí. Hlavní osa chrámu končí svatyní Amona v Opetu. Na hlavní osu opět navazoval systém menších kaplí a dalších doprovodných místností, jež jsou ve velmi fragmentárním stavu, a proto je jejich interpretace nemožná.

6.2 Sluneční dvůr

Sluneční dvůr Amenhotepa III. je první částí chrámu, která vznikla zcela v období jeho vlády a do níž dnes návštěvník vstupuje, jde-li stejnou cestou, jakou ve starověku přicházela procesí. Právě sluneční dvůr byl posledním místem, kam mohli při slavnostních příležitostech bez zasvěcení vstoupit běžní obyvatelé Egypta. Samotný chrám není přesně orientovaný dle světových stran, nicméně i tak se v egyptologické literatuře v rámci zjednodušení setkáváme s označením jednotlivých stran slunečního dvora jako severní, jižní, východní a západní. Zde se budeme držet stejného úzu, přestože si je autorka práce vědoma toho, že když zmiňuje severní část slunečního dvora, je její pozice ve skutečnosti severovýchodní.

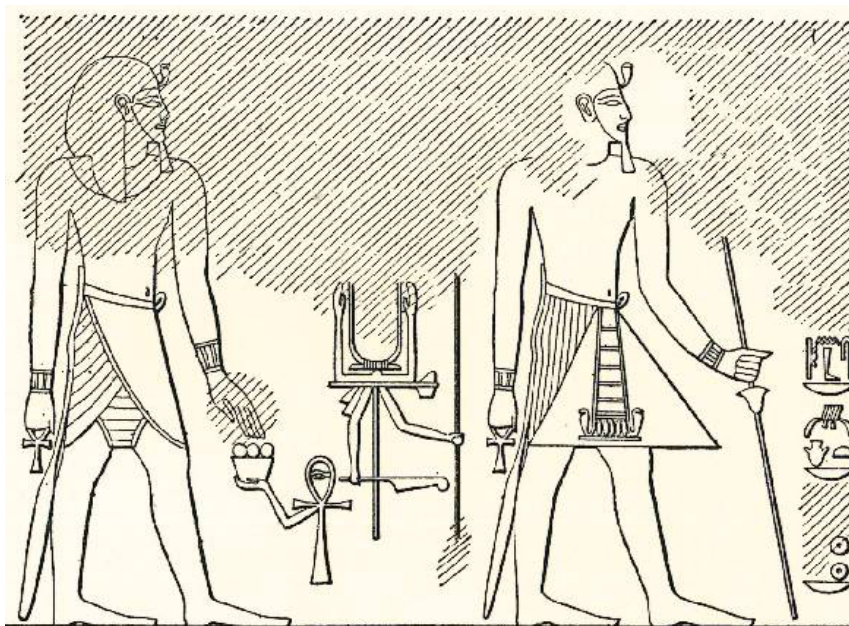
6.2.1 Stěna

Ze severní části sloupořadí se dochovaly jen zlomky zdi a na ní pouze malé části původní výzdoby. Tyto zlomky výzdoby byly zachyceny pouze ve východní polovině severní zdi. Vzhledem k jejich nedostatečné publikaci v monografii, jež vyšla v roce 1894, je identifikace jejich původního rozmístění velice obtížná. Jedná se celkem o čtyři scény, z nichž jsou dochovány jen spodní části. Vzhledem k fragmentárnímu stavu jejich dochování se ve dvou scénách podařilo bezpečně zjistit pouze počet osob, které v nich vystupují. Jedná se vždy o **tři postavy**, z nichž jedna je pravděpodobně panovník (Gayet 1894, Pl. 1,3; *Obr.* 8). Dochovala se zde totiž část, kde je zobrazena typická plisovaná suknice a býčí ocas, zbylé části scén jsou rekonstrukcemi.

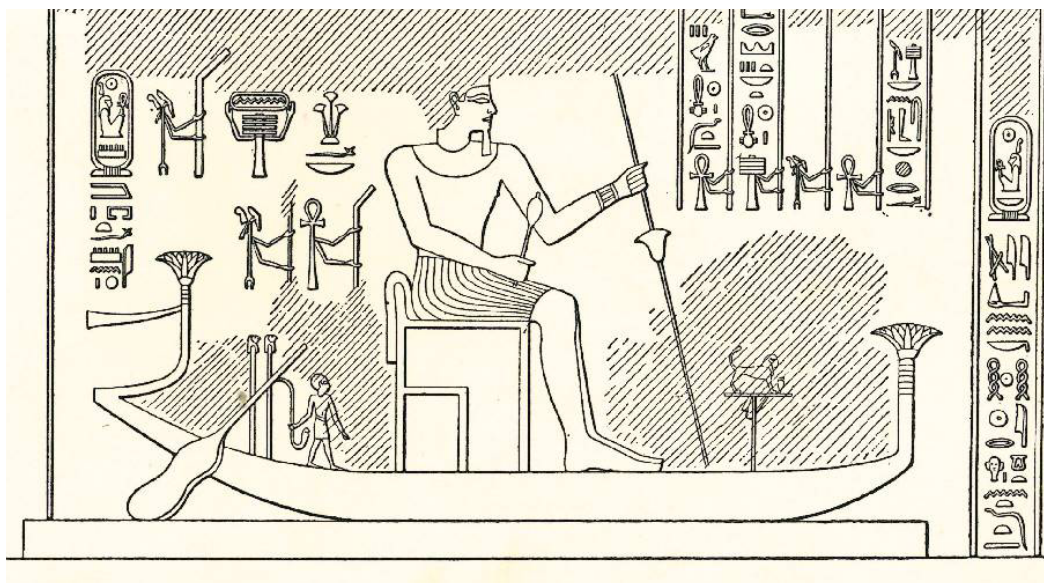
Obr. 8 Části scén ze slunečního dvora (Gayet 1894, Pl. 1,3)

Fragment scény, která pochází z oblasti nejbliže vstupu do slunečního dvora, zachycuje pouze dvojici postav (Gayet 1894, Pl. 2; Obr. 9). I zde se zachovala opět pouze spodní část scény. Jedná se o **panovníka doprovázeného dvojníkem ka**. Panovník je opět oděn do plisované suknice se středním pásem zakončeným dvěma urei. V levé ruce svírá dlouhou hůl, na níž je umístěn květ papyru. Papyrus je v kontextu královských scén nejen symbolem znovuzrození, ale je spojován také s bohem Horem, jenž zde vystupuje jako ochránce panovníka, a jenž je vtělením posvátné královské moci (Hartwig 2004, 63). *Ka* panovníka je doprovázeno znakem ϵnh , který podává dvojníkovi panovníka *ka* misku s ovocem, tedy značku *rnp.t*, představující čerstvé rostliny, jež by v tomto kontextu mohly zastupovat obětiny.

Obr 9. Panovník doprovázený svým ka (Gayet 1894, Pl. 2)

Posledním výjevem ze severní stěny slunečního dvora Amenhotepa III. v luxorském chrámu je vyobrazení **panovníka v bárce** (Gayet 1894, Pl. 4; *Obr. 10*).

Obr. 10 Panovník ve sluneční bárce (Gayet 1894, Pl. 4)

Po ikonografické stránce se jedná o klíčovou scénu. Amenhotep III. je zde zobrazen sedící ve sluneční bárce, kterou vzadu naviguje sluha pomocí dvou kormidel.⁸⁵ Postava Amenhotepa III. se dochovala téměř celá, chybí jen koruna. Panovník sedí na jednoduchém trůnu a je oděn do plisované suknice. V pravé ruce svírá palici ve tvaru hieroglyfu *ḥḏ* a v levé ruce stejnou hůl s květem papyru jako na předchozí scéně. Za hlavou panovníka byl původně delší přípisek, z něhož zůstaly nepoškozeny pouze tři znaky: *ḥ3=f nb*. Další znaky za zády panovníka tvoří dva kryptogramy, které lze číst jako: *ḫm3 ʿnḥ* – „ten, jenž stvořil život“, *ḫm3 w3st* – „ten, jenž stvořil Véset“. Podle umístění by se mělo jednat o epiteta, jimiž je označen panovník. Je-li tomu tak, jednalo by se o scénu, v níž panovník vystupuje jako solární božstvo, které má sílu tvořit. Amenhotep III. je zde tedy

⁸⁵ Jedná se o plavidlo kopírující vzor lodi z papyru. Velmi blízce připomíná loď nalezenou u pyramidy panovníka 4. dynastie Chufua viz (Jenkins 1980). B. Landström (1970, 116–117) se domnívá, že se jedná o sluneční bárku. Tuto teorii potvrzuje fakt, že v hrobkách panovníků Nové říše v Údolí králů je sluneční bůh zobrazován přesně v tomto typu lodi, například v hrobce Haremheba (Hornung 1971, Pls. 23a, 24, 31, 38b, 53), Thutmose III. (Piacentini – Orsenigo 2004, 44), Ramesse I. (Piankoff 1957, Pl. IV).

zobrazen jako jeden z aspektů boha Amenrea. Další přípisek v této scéně je opět tvořen kryptogramy. První je spojením značky pro zvlněnou vodní hladinu, která je umístěna v oválu, jenž drží sloup *dd* v rukou. Tento kompozitní znak se dá přečíst jako *dd k3 jmn* – „trvalé je ka Amona“. Za ním opět následuje kryptogram *km3 w3st* – „ten, jenž stvořil Véset“. Zde není jasné, zda označení *dd k3 jmn* – „trvalé je ka Amona“ patří k panovníkovi. Tato interpretace je pravděpodobná, jelikož se stejný motiv odráží i v textech z tohoto dvora (viz níže). Další část textu je psaná normálními hieroglyfy. Problematické zde je, že není jasné, jestli navazuje na předchozí text nebo je koncem přípisu, který byl nejspíše v horní, nedochované části scény. Mohlo by se jednat o popisek vysvětlující celou popisovanou scénu: *nb-m3^c.t-r^c m pr jt jmn-r^c* – „Nebmaatre je v domě otce, Amonrea“.

6.2.2 Architrávy

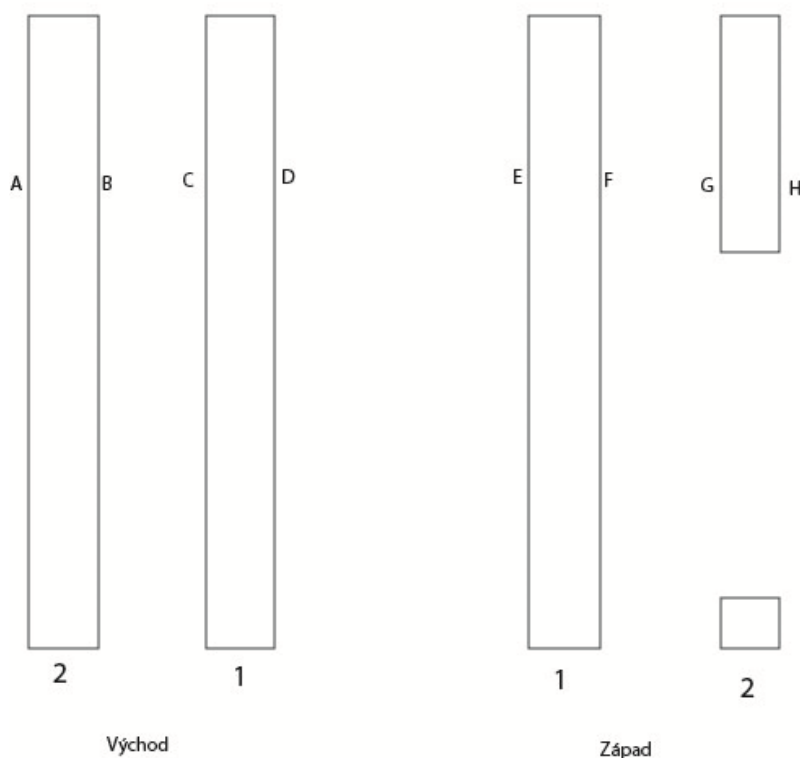
Ve zbytku slunečního dvora se sice nedochovaly další scény, ale jsou zde stále nápisy na architrávech, které na severní straně dvora chybí. Jedná se o dva architrávy na západní a dva na východní straně dvora. Na jižní straně je pouze jeden, který odděluje část slunečního dvora od hypostylu a bude analyzován v podkapitole zabývající se hypostylem.

Přestože jsou texty na architrávech umístěny ve výšce, která běžnému návštěvníku chrámu znemožňuje jejich přečtení, a odhlédneme-li od faktu, že pouze zlomek egyptské populace uměl číst, reflektují nápisy svým rozmístěním osu chrámu⁸⁶. Vnitřní strany dvou vnitřních architrávů (jedná se o východní stranu prvního západního architrávu a západní stranu prvního východního architrávu) nesou nejdelší, tedy tři řádkové texty. Ostatní popsání plochy (architrávy jsou popsány z obou bočních stran, tedy ze západní i východní) mají pouze dvouřádkové texty.

---

⁸⁶ Celé texty viz appendix (198–228). Jedná se o předběžné překlady sloužící k poukázání na jednotlivé motivy.

Zde navazuje hypostyl

Obr. 11 Schéma rozmístění textů na architrávech

Texty nepřímou ukázkou, že sluneční dvůr byl geograficky rozdělen na dvě poloviny, stejně jako peristyl chrámu miliónů let Amenhotepa III. V západní části slunečního dvora, konkrétně na západní straně prvního západního architrávu, je zmiňováno, že panovníkův křik dosáhl až Naharíny. Zatímco na straně východní, konkrétně na západní straně prvního východního architrávu, jsou oslavována panovníkova vítězství v Núbii. Dá se tedy předpokládat, že sochy panovníka se držely stejného rozlišení jako v peristylu chrámu miliónů let. Na tomto místě je třeba upozornit, že dnešní konvence označování světových stran ve slunečním dvoře Amenhotepa III. neodpovídá těm starověkým. Pokud by byl chrám přesně orientován východozápadním směrem, jak by ideálně ve starém Egyptě měl být,

byla by západní část na severu a východní na jihu. Nepřesné geografické umístění chrámu je způsobeno několika faktory. Jedním z nich je tok Nilu, podél nějž je chrám orientován, a zasazení památky do kontextu ostatních sakrálních staveb, s nimiž během významných svátků komunikoval a tvořil jednotu. Proto lze říci, že ve východní části slunečního dvora byly sochy panovníka pravděpodobně z červené asuánské žuly a panovník byl zobrazen s hornoegyptskou korunou na hlavě, zatímco v západní části dvora byl jako materiál pro výrobu soch použit křemenec, dovážený z oblasti Gabal el-Achmar nedaleko Héliopole, a panovníkova hlava byla ozdobena dolnoegyptskou korunou.

Texty na všech architrávech mají kromě titulatury panovníka společný ještě jeden prvek, a to oslavu krále, který postavil chrám v Luxoru.⁸⁷ Popis samotného chrámu má několik variant. Může být omezen na pouhé konstatování, že byl učiněn velmi velikým a širokým. Na druhou stranu například v textu na východní straně (tedy na vnější straně) druhého východního architrávu se můžeme dočíst:

<i>z3-r^c jmn-ḥtp ḥk3-w3st</i>	„Syn Reův: Amenhotep, vládce Vésetu
<i>jr mn.w 3.w m jp.t rsj bj3.t tmm m33</i>	učinil velké monumenty v Luxoru a úžasné věci, které nikdo předtím neviděl,
<i>m ḥḥj zp nb mnḥ n jt</i>	jelikož našel všechno nádherné pro otce,
<i>km3 nfr.w=f</i>	jenž stvořil jeho krásu / dobré věci.“

URK IV. 1689.5–8

Kromě geografického členění se ještě dají texty rozdělit na ty, jež jsou umístěné na vnitřní straně architrávů, tedy jsou orientované dovnitř k hlavní ose, a texty na vnější straně architrávů, tedy orientované ven od středu dvora.

Vnější strany architrávů (A, C, F, H) vyzvívají spíše válečnické přednosti Amenhotepa III. Je zde opět patrný rozdíl mezi východní a západní stranou slunečního dvora. Na **východní straně** (A, C) je panovník popisován jako jediný vládce, který vládne všem cizím zemím, skrze svůj teror. Například:

⁸⁷ Tento chybí pouze na východní straně druhého západního architrávu, který je však velmi poničen. Je tedy velmi pravděpodobné, že část popisující stavbu chrámu se nedochovala.

<i>h3s.wt nb hm.w km.t jw hjm n snd=f</i>	„Všechny cizí země, které neznaly Egypt, pokorně přišly ze strachu z něho.
<i>t3.w nb.w dmd m bw-w^c</i>	Všechny země se shromáždily na jednom místě
<i>jnw=sn hr psd=sn hmk.jt=sn n=f ms.w=sn</i>	se svými dary na svých zádech. Jejich darem pro něj bylo jejich obilí.
<i>fnd=sn ms m z3.t</i>	Jejich nosy byly přitisknuty k podlaze.
<i>hrj.t=f m jb.w=sn mj w^c</i>	Jeho teror byl v jejich srdcích jako v jednom.“

URK IV. 1689. 10–15

Další motivem, který je zde zdůrazňován, je svěření trvalého královského majestátu panovníkovi. V jednom případě je dokonce použita formulace:

<i>hk3=f t3.wj mj r^c d.t</i>	„on vládne Oběma zemím jako Re navěky.“
---	--

URK IV. 1689. 2

Naproti tomu na **západní straně** (E, F) slunečního dvora je také vyzdvihována panovníkova válečná moc, nicméně se jedná o obraz spravedlivého dobyvatele. Amenhotep III. je přirovnáván k Horovi a Moncuovi. Vítězství, která vybojoval, byla ospravedlněna skrze mýtus o Horovi bojujícím s uchvatitelem trůnu Sutechem. Zničení všech nepřátel mu dokonce bylo nařízeno Amonem. Jedná se opět o motiv ideálního vládce, který ustanovuje řád na zemi skrze pobíjení nepřátel, tak, jak mu nařizují bohové. Stejně tak jako Re musí každou noc zabít představitele ne-řádu hada Apopa, aby zavládla maat na zemi. Tato interpretace je zjevná z části textu prvního západního architrávu:

<i>z3-r^c jmn-htp hk3-w3s.t</i>	„Syn Reův Amenhotep vládce Vésetu
<i>ptpt wr.w n h3s.wt nb.w</i>	pošlapal knížata všech cizích zemí.
<i>nn h3s.wt h^c hr-h3.t=f</i>	Neexistuje země, jež by před ním stála.
<i>jy=f jw hb.n=f</i>	Vrátil se zpět domů poté, co

<i>kn nht.t mj hr z3 js.t mj r^c m p.t</i>	triumfoval. Vybojoval vítězství jako Hor, syn Esety, jako Re na obloze.“ <i>URK IV. 1692. 14–18</i>
--	--

U nápisů z **vnitřních stran architrávů** (B, D, E, G), které směřují k ose chrámu, je patrný společný motiv, a to popis solárních aspektů panovníka. Texty z vnitřních stran architrávů jsou bohatší na motivy, než texty z vnějších stran. Umístění textů tedy nebylo náhodné. Důležitější motivy směřují k ose chrámu, ty apotropaické, tedy panovník pobíjející nepřátele, směrem ven od osy chrámu. Jelikož se v textech z vnitřní strany architrávů objevují klíčové motivy pro pojetí královské ideologie Amenhotepa III., bude pojednán každý zvlášť.

Text ze **západní strany prvního východního architrávu** (D) začíná popisem stavby chrámu v Luxoru a sekvencí odpovídající zakládacímu rituálu:

<i>nsw.tj-bj.tj nb- m3^c.t-r^c jw^c-r^c</i>	„Král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre je dědic Reův
<i>jr.n=f mn.w=f n jt jmn-r^c</i>	postavil své monumenty otci Amenreovi.
<i>whm s^ch^c.n=f jpt m3w.t</i>	Dále nechal postavit nový Luxor,
<i>m jr z3 m jb mrr n jt</i>	protože to tak činí syn ze srdce, který miluje otce,
<i>smnh sw hr ns.t=f z3-r^c jmn-htp h3- w3st</i>	jenž jej učinil významným na svém trůnu. Syn Reův Amenhotep vládce Vésetu
<i>hmw hr h^c.w n sd3m.t</i>	na jehož údech je prach z práce z motyky,
<i>dd=f hr wpš [...] dd tp-rd n jw-hr</i>	protože on je ten, kdo rozzářil [...] On je tím, kdo dal instrukce, které zná (jenom on).
<i>sšm ns.w k3.wt</i>	On je ten, kdo vedl představeného prací.“ <i>URK IV. 1682. 10–18</i>

Následuje část, která ukazuje Amenhotepa III. jako ideálního vládce, který je připodobňován bohu Usirovi v jeho funkci spravedlivého vladaře, ještě před tím, než byl zabit svým bratrem Sutechem:

<i>nsw.tj-bj.tjm nb- m3^c.t-r^c tjt-r^c</i>	„Král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre je obrazem Rea
<i>dr=f grg m t3 nb</i>	zničil lež po celé zemi.

<i>šhm jsf.t ht jw.wj</i>	On je ten, kdo ničí ne-řád skrz naskrz obou břehů.
<i>smn hp.w nb(.w) n wsjr</i>	On je ten, kdo ustanovuje všechno právo Usira,
<i>r rwd t3-mrj mj zp tpj</i>	aby Ta-meri ⁸⁸ prosperovala jako na počátku.“

URK IV. 1683. 11–15

Další část není zcela jasná. Je zde možná interpretace, že se Amenhotep III. spojil s bohem⁸⁹ a nabyt tak slunečních aspektů:

<i>z3-r^c jmn-htp hk3-w3st</i>	„Syn Reův: Amenhotep, vládce Vésetu
<i>sk3 swsh w3st jpt-rsj</i>	učinil velikým a širokým Véset, Luxorský chrám
<i>ry.t dsr.t n.t nb r-dr dg=f jr.t n=f nb jm</i>	a posvátnou předsín Pána všehomíra, jenž dohlíží na všechno, co se tam pro něj dělá.
<i>hrp.t n=f b3k.w hmm.t</i>	Byli mu přivedeni služebníci lidu Chememet.
<i>h^c=f hn.t=f hnm.n=f sj</i>	Jeho harém se radoval, když se s ním spojil.
<i>htp jb=f jm m mrr.t=f</i>	Jeho srdce tam spočinulo, tak jak si přál.
<i>b^cb=f jm m nfr.w=f n t3 nb</i>	A ozařuje odsud celou zemi svou krásou
<i>r rwd=f k3 n hh rnp.t n zp-tp</i>	ze svých vysokých stupňů miliónů let jako poprvé.
<i>šzp=f wry.t jm n bj3.t</i>	Obdržel tam svou velikost pro úžasné věci.“

URK IV. 1683. 16–1684. 8

<i>hpw.tj mj jtn h3h pd=f</i>	„Běžec jako Aton, spěchá, když natáhne (krok).
<i>sb3 n d^cm sšd=f hr ssm.t</i>	Hvězda z elektronu, jenž září na voze.
<i>jn dr.w t3 rs</i>	On je ten, který dosáhl hranice země

⁸⁸ Tj. Egypt.

⁸⁹ Část je nedochovaná, dá se zde předpokládat, že se jedná o nějaké sluneční božstvo, Amenrea nebo Rea. Dalším explicitně zmíněným bohem je Usir, nicméně toto sloučení by znamenalo, že je panovník již mrtvý, což nebyl tento případ a navíc by pak nedávalo smysl, proč má panovník – Usir sluneční atributy.

sk zp sn.w t3 n kš
fdk ww=s

nepřítele.
On je ten, kdo dvakrát zničil zemi Kuš a
oddělil její břehy.“
URK IV. 1684. 16–1685. 3

Závěr textu se již neliší od ostatních. Amenhotep III. je zde vykreslen jako silný vládce, jenž má podrobeny všechny cizí země.

Text umístěný na **východní straně prvního západního architrávu (C)** začíná oslavou panovníka jako toho, kdo postavil mnohé monumenty a obětinami vybavil chrámy všech bohů. Je zde také zdůrazňován vztah k hlavnímu božstvu thébské oblasti Amenreovi, který je nazýván jeho otcem. Amenhotep III. je dosazen a korunován Amenreem jako věčný král, aby činil to, co si hlavní božstvo thébské oblasti přeje:

[...] jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t ms.n.tw=f n ntr šps jmn-r ^c nsw ntr.w	„[...] Amenhotep, vládce Vésetu byl zrozen vznešeným bohem Amonreem, králem bohů
[...] r ^c jb mj r ^c jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t rs pn m ḥhj jr.t 3h.t m jp.t-rsy n jt	[...] srdce jako Re. Amenhotep, vládce Vésetu je tím, kdo prodlévá v hledání toho, co je potřeba v Luxoru pro otce,
smn sw hr ns.t=f [jmn-r ^c p3.wtj t3.w]	jenž jej ustanovil na svém trůně Amonre předcházející Oběma zemím
sh ^c n=f m nsw nhh r jr.t mrr k3=f	učinil zjevení (Amenhotepa III.) jako věčného krále, aby udělal to, co si přeje jeho ka.“ URK IV. 1690. 14–20

Božský statut krále je zde vyjádřen pomocí svěření mu různých aspektů bohy i epitetem panovníka, jež odkazuje k bohu Thovtovi:

z3-r ^c jmn-ḥtp ḥk3-w3st	„Syn Reův: Amenhotep, vládce Vésetu
nb tnw ḥh m rnp.wt ḥfn.w d.t nhh	pán miliónů čísel, statisíců let na věky věků.
swd,n=f r ^c h ^c n hr sth hrwt=sn ph.tj=sn hr=f	Byla mu svěřena doba života Hora a Sutecha; jejich nadvláda a moc patří jemu.
dj=sn n=f r ^c h ^c n r ^c nsw.jt n jt jtm	Dali mu dobu života Rea a

královský majestát otce Atuma.“
URK IV. 1691. 1–5

Střední část se nejspíše zabývala božským zrozením panovníka, kterému je pak věnována samostatná kaple, tzv. *Kaple zrození*, jelikož se v dochovaných útržcích textů objevují formulace jako:

<i>s3.t jkr.t n.t jmn-r^c</i>	„výtečná dcera Amonrea
<i>rnn.t m hw.t-sr m-b3h jt jmn</i>	kojná v Paláci zrození
	v přítomnosti otce Amona.“
	URK IV. 1691. 12–13

Z textu na tomto architrávu se dále dochoval popis stavebních činností Amenhotepa III. v chrámu v Luxoru, který se příliš neliší od popisu této památky na ostatních architrávech. Konec textu je však klíčový, jelikož popisuje panovníkovy schopnosti. Amenhotep III. je zde opět přirovnáván Thovtovi, a proto jsou mu připisovány Thovtovy vlastnosti:

<i>nb hpš nb-m3^c.t-r^c jw^c-r^c stp.n</i>	„Pán meče, Nemaatre je dědic
<i>jmn</i>	Reův, vybraný Amonem.
<i>d^cr h.wt</i>	On je ten, kdo prozkoumal
	myšlenky lidí.
<i>{rh} jm.t jb</i>	On je ten, kdo ví, co je v srdcích.
<i>s33 mj dhwjtj</i>	On je ten, kdo je chytrý jako
	Thovt.
<i>d^c n nh tp r3=f</i>	Dech života je na jeho ústech.
<i>ms hn.t m-h.t=f</i>	On je ten, kdo se zrodil na čele
	své budoucnosti.
<i>šnw n hr-hr=f</i>	On je ten, kdo obklopuje vše, co
	je pod jeho kontrolou.
<i>jbd.wj hr hr shr.w=f</i>	Oba břehy Horovy jsou pod jeho
	radou.“
	URK IV. 1691. 19–1692. 6

Texty z dvou posledních architrávů, které směřovaly přímo do centra slunečního dvora, se doplňují. Na západní straně je panovník korunován božským vládcem a dostává atributy boha Thovta, zatímco na východní straně poráží všechny nepřátele stejně jako Re ne-řád a získává atributy slunečního božstva.

U textů obou **druhých architrávů**, umístěných na jejich vnitřní straně (B, G), jsou popisovány činy Amenhotepa III., které jasně ukazují, že se projevuje jako sluneční božstvo:

nb.tj smn hpw sgrḥ t3.wj

bjk nbw ʕ3 hpš ḥw sttj.w

psd=f mj 3ḥ.tj wbn=f ʕnh rḥy.t

sšm=f ʕnh.w nb.w mj mnṯw

šnw n ḥr-ḥr=f

„Obě paní: Ten, který ustanovuje
řád a uspokojuje Obě země.

Zlatý sokol: Silnou paží poráží
Asijce.

Jeho⁹⁰ světlo je jako oba
horizonty, když vychází v záři,
aby oživil rechyt.⁹¹

On vede všechny živé jako
Moncu.

On je ten, kdo obklopuje vše, co
je pod jeho kontrolou.“

URK IV. 1695. 1–8

nb.tj smn hpw sgrḥ t3.wj

bjk nbw ʕ3 hpš ḥw sttj.w

nsw.tj-bj.tj nb-m3ʕ.t-rʕ jwʕ-rʕ

nd.tj n k3-mw.t=f

tjt dsr n tm

*shpr [jmn nb ns.w t3.wj nsw
nṯr.w]*

jwʕ mnḥ n ḥprj

shd t3 mj pr m nw

km3 idb.wj-ḥr ds=f

nsw nṯr.t nb wrr

nfr ḥr ḥʕ m 3tf

„Obě paní: Ten, který ustanovuje
řád a uspokojuje Obě země.

Zlatý sokol: Silnou paží poráží
Asijce.

Král Horního a Dolního Egypta
Nebmaatre je dědic Reův

je ochráncem Kamutefa,

je posvátnou podobou Atuma,

je potomkem Amona pána trůnů
Obou zemí, krále bohů.

Je výtečným dědicem Chepriho.

On je ten, jenž ozařuje zemi jako
ten, jenž vyšel z Nuna⁹².

Ten, který stvořil samotné Oba
břehy Horovy.

Božský bůh, pán koruny Vereret.

Krásného obličeje, jenž se
objevuje v záři jako koruna Atef.“

URK IV. 1687. 8–18

⁹⁰ Jelikož této větě předchází titulatura Amenhotepa III., je tedy panovník podmětem věty.

⁹¹ Tj. poddané.

⁹² Tj. Re.

6.3 Hypostyl

Jak již bylo zmíněno, stejně jako v chrámu miliónů let na Kóm el-Hittánu, tak i v luxorském chrámu na otevřený peristyl – sluneční dvůr – navazuje hypostyl, sloupová síň.⁹³ Na rozdíl od hypostylu v chrámu miliónů let, kde se zachovaly pouze baze sloupů, poskytuje luxorský chrám více informací o vzhledu hypostylu. Jedná se o místnost obdélníkovitého půdorysu, která je vyplněná 32 sloupy uspořádanými ve čtyřech řadách po osmi. Osmistvolové papyrové sloupy stojí na jednoduché patce, na hlavicích mají umístěné abaky ve formě bloků kamene, jež nesou kartuše Amenhotepa III. Sloupy podpírají 10 architrávů, které jsou opět popsány texty Amenhotepa III. (viz níže). Celý hypostyl byl zastřešený, jak je patrné ze starých fotografií, které tyto bloky zachytily (*Obr. 12*) (Jéquier 1920, Pl. 70). Zeď hypostylové síně, jež nesla reliéfní výzdobu, se dochovala pouze v její východní polovině.

Obr. 12 Pohled do hypostylu (Jéquier 1920, Pl. 70)

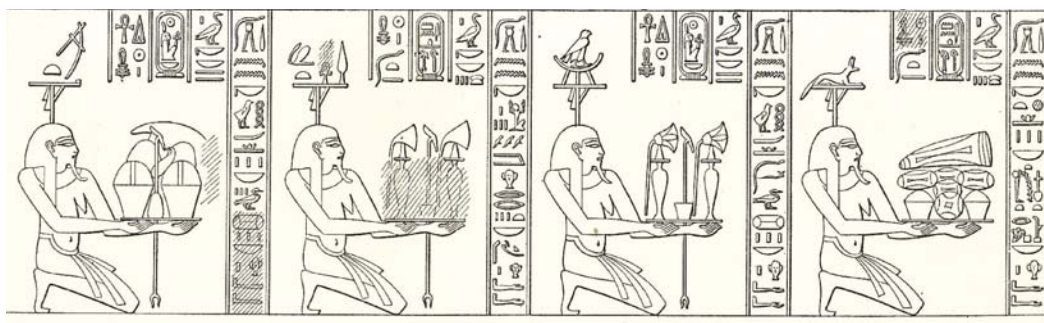
⁹³ V literatuře se může objevit i označení vestibul. Například v topografické příručce Porter – Moss (1929, 104).

6.3.1 Stěna

Hlavní výzdoba východní zdi hypostylu je rozdělena do tří registrů, z nichž každý obsahuje čtyři scény. Pod nimi, ve spodní části stěny, probíhal, nejspíše v celém hypostylu, vlys s personifikacemi jednotlivých nomů, které přináší různé obětiny (Gayet 1894, Figs. 7–40; *Obr. 13*). Doprovodné přípisky zohledňují komoditu, kterou personifikace přináší. Struktura přípisků je vždy stejná, v první části je popsáno, co je přinášeno a v druhé je konstatováno, že Amenhotep III. je tím, kdo dané komodity do chrámu přináší:

ḏd-mdw jn.n n=k ḥ.t nb.t nfr.t w3b.t rnp nb ḥr ʿ.wj z3=k nb ḥʿ.w jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t [mj rʿ] ḏ.t

„přináší se: tímto jsou ti přinášeny všechny dobré čisté věci a všechno čerstvé na rukou tvého syna, pána korun Amenhotepa, vládce Vésetu, jenž je věčný jako Re.“

Obr. 13 Vlys s personifikacemi nomů (Gayet 1894, Fig. III)

Nad vlysem jsou v jednom registru čtyři scény zobrazující rituály: vyhánění čtyř telat, zasvěcení čtyř *mr.t* truhlic, vztyčování kůlu a panovníkovo přijímání života od Amenrea.

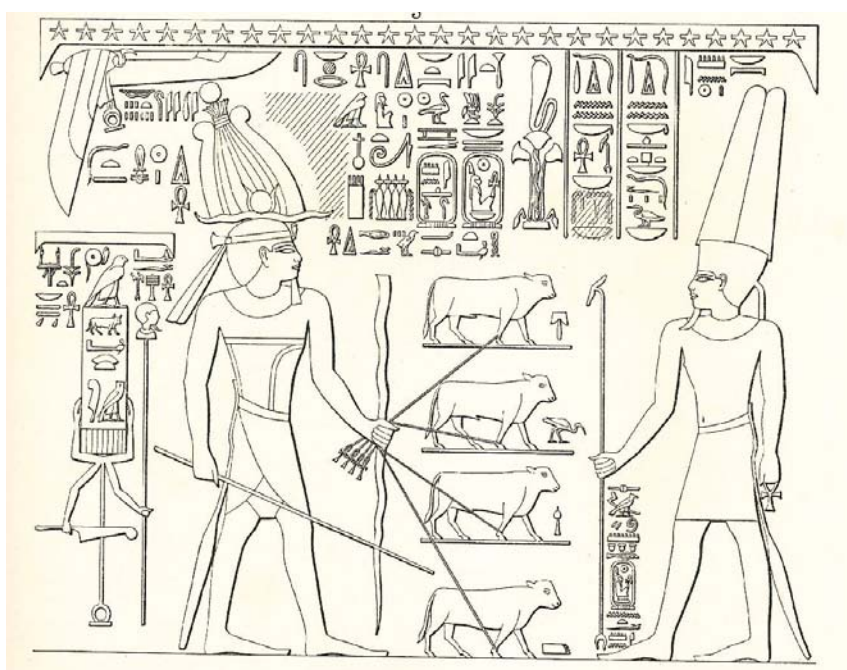
Registr, v literatuře označovaný III., začíná scénou se zobrazením rituálu **vyhánění čtyř dobytčat** (Gayet 1894, Fig. 57; *Obr. 14*). Obrazově je tento rituál doložen již ve Staré říši. Nejstarší fragmentární scéna s tímto rituálem pochází již z pyramidového komplexu panovníka 5. dynastie Sahurea (Borchardt 1913, Pl. 47). Jsou známy i další doklady jak ze Staré, Střední a Nové říše, ale i například z Ptolemaiovké doby.⁹⁴ I přes velké množství dokladů je tento rituál pro starší období nejasný, vzhledem k omezenému množství přípisků, které by

⁹⁴ Pro úplný seznam dokladů této scény viz Egberts (1995, 205–248).

vysvětlovaly jeho účel a průběh. Nejvíce informací podávají zobrazení rituálu v ptolemaiovských chrámech. Poznatky získané z takto pozdního období staroegyptské civilizace mohou být zavádějící, jelikož jak průběh, tak i účel rituálu se mohl za dobu jeho praktikování proměnit.

Zobrazení rituálu vyhánění čtyř dobytčat na východní zdi hypostylu Amenhotepa III. v chrámu v Luxoru je velmi poničené. Některé důležité detaily jsou již ztraceny. Celá scéna nese staroegyptské označení:

ḥw.t bḥs.w jr=f dj ʿnh – „vyhánění dobytčat, které učiní to, že bude dán život.“

Obr. 14 Vyhánění dobytčat (Gayet 1894, Fig. 57)

Zmíněná dobytčata jsou centrálním bodem celé scény. Jsou uspořádána nad sebou a každé z nich nese přípisek, jenž určuje jeho barvu. Z přípisů se tedy dozvídáme, že se jedná o dobytče: *s3b* – skvrnitý, *dšr* – červený, *ḥd* – bílý a *km* – černý. Barva je jediným faktorem, kterým se lišila dnes vypadají všechna stejně, jelikož se v této části chrámu nedochovala polychromie. Každé z nich má kolem pravé přední nohy uvázaný provaz, jenž je zakončen značkou ʿnh a drží jej Amenhotep III. spolu se zvlněnou holí, představující část těla hada (viz níže). Panovník je doprovázen svým *ka*, jež je zobrazeno ve formě Horova jména v *serechu*. Amenhotep III. má na hlavě korunu *3tf* doplněnou o horizontální rohy a

malý sluneční kotouč. Dále má kolem čela přivázán ureus. Vzhledem k nedochované polychromii je obtížné rekonstruovat jeho oděv, jelikož některé jeho součásti byly pouze namalovány. Jasně je, že měl trojdílnou suknicí a část oděvu, která zahalovala také jeho trup. Pravděpodobně se jednalo o suknicí a tuniku pokrytou sokolím peřím, což bylo v období Nové říše nejběžnější zobrazení oděvu panovníka na této scéně (Egberts 1995, 437). V pravé ruce svírá hůl, která by podle paralel měla být zakončena hlavou hada, tato část se ale nedochovala.

Na panovníkovo počínání dohlíží na opačné straně scény Amenre, který je zobrazen ve své typické antropomorfní podobě.

Ve scéně je přítomna symbolika čísla čtyři. Pravděpodobně odkazuje k čtyřem koutům světa (Egberts 1995, 338–339). Zemědělský význam této scény je patrný z pozdějších textů. Předpokládá se, že úkolem zobrazených dobytčat bylo zašlapávat zrna, a zajistit tak úrodu. Had, který by měl být ideálně zobrazen rozpůlený, má představovat škůdce, který chce úrodu zničit, a proto musí být panovníkem zabit a přeseknut napůl (Egberts 1995, 340–341). Další významová vrstva této scény souvisí s bohem Usirem a jeho ochranou. Zašlapávání zrna (tj. boha Usira), je aktem, který je dáván do souvislosti se schováváním hrobu boha Usira před jeho nepřáteli. Ti jsou symbolizováni přetáým hadem. Panovník v této scéně vystupuje jako Hor, jenž je dobrým synem a činí veškerá možná opatření pro ochranu svého otce. Skrze tento vztah také legitimizuje své postavení a nástupnictví na otcově trůnu (Egberts 1995, 366).

Scéna, na níž Amenhotep III. **zasvěcuje mr.t truhlice**, nepatří mezi snadno interpretovatelné. Jedním z omezení je opět nedostatečná publikace materiálu z luxorského chrámu. Při překresbě této scény se Gayet (1894, Fig. 58; *Obr. 15*) dopustil mnoha chyb. Přípisky u scény, jak upozorňuje A. Egberts (1995, 82), jsou vyloženy špatně opsané. Navíc jde o rituál, jenž je sice doložen již v 17. dynastii, nicméně nejvíce textů pro jeho pochopení opět pochází z Ptolemaiovského období.⁹⁵ V případě zobrazení tohoto rituálu na východní zdi hypostylové síně Amenhotepa III. je uvedeno, že se jedná o:

---

⁹⁵ Viz katalog ve studii A. Egbertse (1995, 10–51).

*ḥw.t zp 4 r mr.wt st3.wt*⁹⁶ – „čtyřnásobné udeření/namíření na pohyblivé truhlice meret.“

Obr. 15 Zasvěcování meret truhlic (Gayet 1894, Fig. 58)

Panovník je zde zobrazen ve společnosti Amenrea a jeho vlastního *ka*. Amenhotep III. je na této scéně zachycen stojící, v mírně pokrčené ruce napřežené za hlavu drží žezlo *ʿb3*, určené k vysvěcování předmětů (Eaton 2013, 153). Druhou ruku má také mírně pokrčenou a napřaženou v ochraném gestu k *meret* truhlicím (Eaton 2013, 153). Na hlavě má Amenhotep III. složitou korunu, jež je tvořena čelenkou boha Bese, na níž jsou umístěny horizontální rohy, jaké má bůh Chnum. Dále se koruna skládá ze slunečního kotouče a na rozích jsou umístěny ještě kravské rohy, mezi nimiž jsou dvě pštrosí pera – koruna *šw.tj*. Kolem čela má panovník ještě přivázaný ureus. Oděn je do jednoduché tuniky se středním výzdobným pásem zakončeným korálky ve tvaru kapky. Ze všech čtyř stran jsou kolem panovníka umístěné nápisy. Zajímavé je, že kromě trůnního jména a jména Syn Reův je zde použito také jméno Zlatý sokol.

Panovník je doprovázen svým *ka*. Obvykle, pokud není královo *ka* zobrazeno jako antropomorfní, se jedná o Horovo jméno panovníka umístěné na značce *k3* (Egberts 1995, 63). V případě této scény je tomu však jinak. Místo

⁹⁶ Pro přepis textu bylo přihlédnuto k přepisu a fotografii A. Egbertse (1995, 82–83, Pl. 20), jelikož scény byly překresleny s velkým počtem chyb.

Horova jména vepsaného do *serechu* svírají ruce *k3* královskou kartuši s trůnním jménem panovníka, tedy *nb-m3^c.t-r^c*. Na vršek kartuše je připojena podobná koruna, kterou má na hlavě také zde zobrazený panovník. Jedná se tedy o horizontální rohy s dvěma pštrosími pery, připojenými na sluneční kotouč. Otázkou tedy je, zda se zde jedná o zobrazení královského *ka*, či nikoliv.

Zobrazení boha Amenrea ničím nevybočuje z běžné ikonografie tohoto božstva. I epiteta zde použítá jsou pro něj typickými: *nsw ntr.w* – „král bohů“, *nb p.t* – „pán oblohy“, *hk3 w3s.t* –, „vládce Vésetu“.

Mezi bohem a panovníkem jsou v řadě nad sebou zobrazeny již zmíněné, truhlice *meret*. Jedná se o truhlice obdélníkovitého tvaru s naznačeným převázáním. Víko je ozdobeno čtyřmi pštrosími pery. Truhlice jsou umístěné na saních směřujících směrem od panovníka. Na vyobrazení této scény v ptolemaiovských chrámech bývá uvedeno, že truhlice obsahují čtyři druhy látek (Egberts 1995, 177), jmenovitě se jedná o bílé plátno, zelené plátno, *sšd* plátno a červené plátno.

Symbolika a interpretace této scény je obtížná.⁹⁷ Plátno, které je umístěno v truhlicích, pravděpodobně opět odkazuje na boha Usira a jeho obvazy používané při rituálu spojování jeho údů, proto jsou truhlice převázány. Jejich počet nebyl náhodný, jedná se o odkaz na čtyři strany nebe a země, odkud by mohli přijít nepřátelé, proto je nutno je chránit, stejně jako je třeba chránit Usířův hrob. Panovník provádějící rituál by zde zastupoval boha Hora, který chrání svého otce. Proto je zde přítomné *ka* panovníka, které jej spojuje s bohem Horem. Epiteta krále by jej ideálně měla nazývat Horem (Egberts 1995, 181–182). Název truhlic je podobný pro název celého Egypta: *mr.t* – *t3-mrj*, a postava Usira mohla zastupovat Egypt jako takový, každá část jeho těla je zastoupena jedním z nomů. Celý rituál by tedy legitimizoval panovníkovu vládu. Panovník zde zastupuje boha Hora, který ochraňuje zemi a mstí svého otce Usira (Egberts 1995, 199, 201).

Nicméně scéna, jak je zachycena v hypostylové síni luxorského chrámu, se odlišuje v důležitých detailech, které napovídají, že úloha Amenhotepa III. byla jiná. Na jiných scénách, například na scéně vyhánění čtyř dobytčat, která je umístěna hned vedle této, je *ka* krále zobrazeno jako *serech* s vepsaným Horovým

---

⁹⁷ Viz studie A. Egbertse (1995).

jménem. U této scény tomu tak není. Je tedy pravděpodobné, že zde Amenhotep III. nevystupuje jako král připodobněný bohu Horovi, ale jako sluneční bůh sám o sobě. Vodítkem k této interpretaci je použití trůnního jména Nebmaatre, pod nímž Amenhotep III. vystupoval jako božstvo i Solebu (Schiff-Giorgini 1998, Pls. 22, 29). Dále může být vodítkem i prvek, který je na kartuši trůnního jména připojen, částečně odpovídající i koruně, kterou má panovník na hlavě. Jedná se o korunu *šw.tj* se slunečním kotoučem. Tato koruna je spojována s oběma očima slunečního boha a její vlastností je vyzařovat světlo. Svou úlohu má při přechodech mezi různými typy existence, proto je využívána v zádušních textech. Její vyzařování je spojeno s vrstvami, do nichž je bůh zahalen, jejich kosmickou povahou, a je tak vlastně jedním z hlavních charakteristik spojených s bohy (Goebs 2011, 74–75).

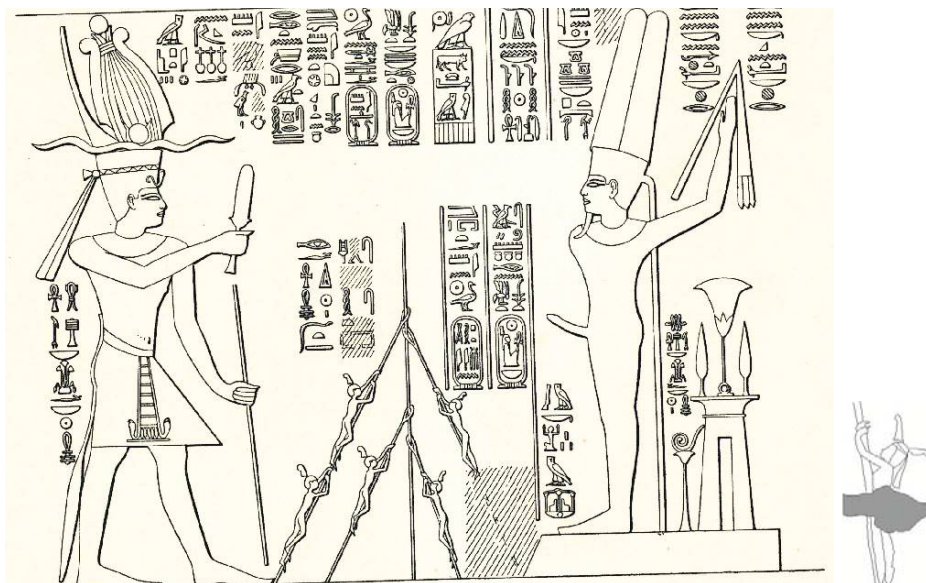
Amenhotep III. by tedy v této scéně vystupoval jako sluneční božstvo, které ochraňuje *meret* truhlice, odkazující na mýtus o Usirovi, potažmo na Egypt jako celek.

Třetí scénou v tomto registru je **vztyčování kůlu** (Gayet 1894, Fig. 59; *Obr. 16*). Scéna je také poničená a překresba v publikaci je opět nespolehlivá. I tento rituál je poprvé doložen v období Staré říše. Tentokrát byl identifikován ve zlomcích scény z pyramidového komplexu panovníka Pepiho II. (Jéquier 1938, Pl. 12).

Titulek scény je z velké části zničen, ale dá se pomocí paralel⁹⁸ zrekonstruovat jako:

s^ch^c [k3] sh[n.t] jr=f dj ^cnh mj r^c d.t – „vztyčování *ka*-kůlu kaple/stanu, které učiní to, že bude dán život“.

⁹⁸ Seznam dochovaných zobrazení tohoto rituálu viz Minas-Nerpel – De Meyer (2013, 160–163).

Obr. 16 Vztyčování kůlu A – překresba z edice (Gayet 1894, Fig. 59) B –
překresba z fotografie

Panovník je zde opět zobrazen při aktu zasvěcování žezlem *ʿb3*, které tentokrát drží před sebou. V druhé ruce drží hůl, stejnou jako při aktu zakládání. Na hlavě má opět komplikovanou korunu skládající se z červené koruny, na níž jsou umístěny horizontální rohy se slunečním kotoučem a koruna *3tf*. Oděn je do jednoduché suknice se středním cípem vespod zdobeným dvěma urei.

Naproti Amenhotepovi III. stojí Amenre v ithyfalické podobě, s atributy boha Mina, tedy s důtkami a minovským kultišťem umístěným za zobrazeným bohem i s fetišem typickým právě pro tohoto boha. Ke spojení Amenrea s Minem by také odkazovalo umístění boha na podstavec ve tvaru znaku *m3ʿ.t*. Avšak na hlavě mu bůh svou typickou korunou a epiteta také odpovídají běžným epitetům, s nimiž se u Amenrea setkáváme: *nb ns.w t3.wj* – „pán trůnů Obou zemí“, *nb p.t* – „pán nebe“ a *h33 w3s.t* – „vládce Vésetu“. Samotný zobrazovaný rituál je také spojován s bohem Minem (Feder 1998, 32).

Mezi panovníkem a bohem je zobrazen hlavní motiv scény: centrální kůl, na něž jsou přivázány další čtyři kůly, nebo provazy. Vedlejší větve kůlů/lan jsou zaplněny muži, kteří na ně lezou. V tomto místě je opět Gayetova (1894, Fig. 59) překresba mylná, jak dokládá detail fotografie pořízené v Luxoru v únoru 2016 (Obr. 16B). Pět mužů ve skutečnosti, na rozdíl od v edici publikované překresbě, vykazuje jasné znaky zobrazení lidí libyjské etnické příslušnosti, podle staroegyptského úzu. Jedná se o nejstarší zobrazení některého ze severních národů

u této scény, pro dřívější období je doloženo pouze zobrazení Nubijců (Feder 1998, 33). Interpretace scény vztyčování kůlu také není jednoznačná. Opět se z pozdějších přípisků zdá, že zde Min, nebo v případě tohoto pojetí scény Amenre jako Amenre-Min, vystupuje ve své funkci „pána strachu“ a „toho, kdo způsobuje teror“. Má zde rituální funkci zastrašit podrobený lid Východní i Západní pouště (Minas-Nerpel – De Meyer 2013, 140). Pouštní oblasti jsou od nejstarší doby egyptských dějin spojeny právě s bohem Minem, který je také často zmiňován při přinášení tributu z cizích zemí do Egypta (Feder 1998, 40). Celá scéna by tedy, stejně jako ostatní scény tohoto registru, měla ochrannou funkci.

Posledním zobrazením spodního registru je **přijímání života z rukou Amenrea** (Gayet 1894, Fig. 60; *Obr. 17*). Jedná se o běžnou scénu, jež je uvozena promluvou Amenrea:

dj.n(=j) n=k ʿnh dd w3s=k snb nb – „Tímto ti dávám život⁹⁹, trvání, tvou moc a všechno zdraví.“

Obr. 17 Přijímání života (Gayet 1894, Fig. 60)

⁹⁹ Gramaticky se jedná o použití *sdm.n=f* v performativním kontextu. Tedy vyslovením této věty se popisovaný akt stal.

Panovník přistupující s rukama svěšenýma podél těla má na hlavě modrou korunu *hprš*. Oděn je do jednoduché suknice s opaskem, z něj visí střední pruh zakončený dvěma urei se slunečním kotoučem na hlavě.

Amenre sedí na jednoduchém trůnu, jenž je umístěn na nízkém pódiu. Je oděn do jednoduché suknice a na hlavě má svou typickou korunu. Klíčové je gesto, jímž se dotýká panovníka. Jednou rukou mu dává k ústům znak života *ʿnh* a druhou jej objímá dlaní směřující k týlu panovníka. Jedná se o nejintimnější kontakt mezi panovníkem a bohem, který známe z egyptské ikonografie (Gulyás 2008, 56). Motivem této scény je opět ochrana, tentokrát však je panovník ten, kdo je chráněn bohem.

Souhrně lze říci, že u nejspodnějšího registru je hlavním tématem ochrana Egypta, který je dále symbolizován vlysem tvořeným personifikacemi nomů, jenž probíhá pod ním.

II. registr, tedy prostřední, je opět členěn do čtyř scén. Jedná se o scény: panovník obnovující monumenty, zakládací rituál, litanie, král zasvěcuje obětiny Amenreovi. Texty z tohoto registru nebyly zahrnuty do edice *Urkunden* a jak již bylo řečeno, Gayetova edice (1894, Figs. 53–56) je velmi nespolehlivá. Tento fakt znemožňuje texty přeložit v jejich úplnosti.

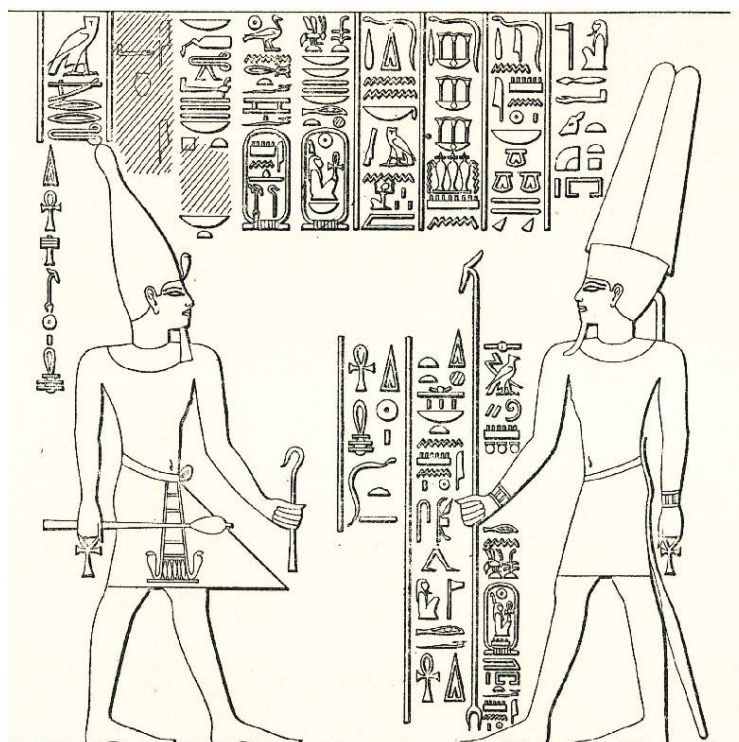
První scénou je **panovník obnovující monumenty**¹⁰⁰ (Gayet 1894, Fig. 53; *Obr. 18*), jak je patrné z přípisu u této scény, kde je zobrazen panovník v přítomnosti Amenrea:

zm3.wj mn.w jr.n nsw-bj.tj nb-m3^c.t-r^c m pr jt jmn-r^c – „obnovení monumentů, učiněné králem Horního a Dolního Egypta Nebmaatreem v domě otce Amenrea“.

---

¹⁰⁰ V *Topographical Biography* je u této scény uvedeno, že se jedná o zobrazení stojícího krále (1972, 318). Avšak díky přípisům, pokud se můžeme alespoň částečně spolehnout na Gayetovu překresbu, je možné tento motiv blíže určit.

Obr. 18 Panovník obnovující monumenty (Gayet 1894, Fig. 53)

Ikonograficky se jedná o běžné zobrazení panovníka s bílou hornoegyptskou korunou – *ḥd.t* na hlavě. Oděn je v jednoduché sukničce se středním pruhem zakončeným dvěma urei. V jedné ruce drží žezlo *ḥk3* a v druhé současně znak *ʿnh* s palicí.

Bůh Amenre je zobrazen stojící s dlouhým žezlem *w3s* v předpažené ruce. V přípiscích je opět označován svými běžnými epitety: *nb ns.w t3.wj* – „pán trůnů Obou zemí“, *ntr ʿ3 ḥnt jp.t* – „velký bůh, jenž je na čele Opetu.“ Druhé epiteton zapadá do kontextu přípisu bohem pronášené řeči, jejíž konec je nejasný¹⁰¹:

ḏd-mdw dj.n(=j) n=k wḥm n ḥḥ.w m ḥb-sd.w ḥnt mn – „pronášá se: tímto ti dávám opakování na milionkrát ve svátku *sed* na čele trvání(?)“

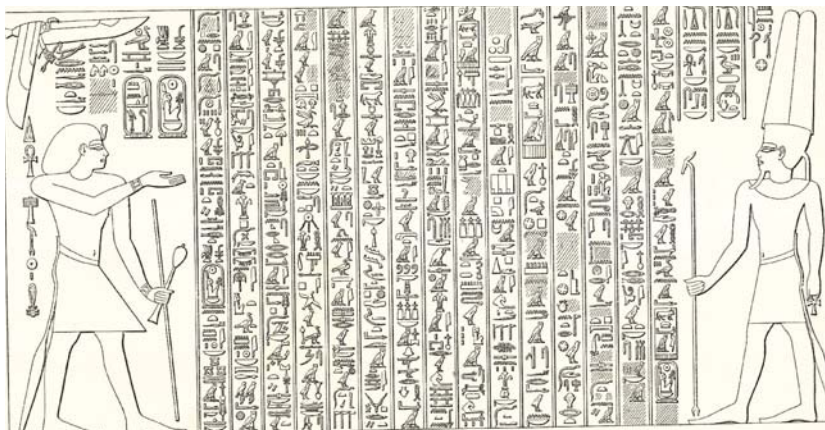
Význam scény by se tedy dal interpretovat jako: král obdržel od Amenrea opakující se obnovu královských sil za to, že přestavěl monumenty bohů, tj. luxorský chrám.

Rozsáhlý text je zakomponován do scény **zakládací rituál** (Gayet 1894, Fig. 54; Obr. 19). Panovník je zde zobrazen bez koruny pouze s ureem na čele. Oděn je do jednoduché sukničky bez viditelného zdobení. V jedné ruce drží palici a

¹⁰¹ Nejasnosti jsou nejpravděpodobněji způsobené chybným přepisem v edici.

tyč používanou při zakládacím rituálu. Druhá ruka směřuje k textu, tedy ukazuje, že se jedná o řeč prováděnou panovníkem. Amenhotep III. je zezadu chráněn supicí s žezlem *w3s* v pařátech.

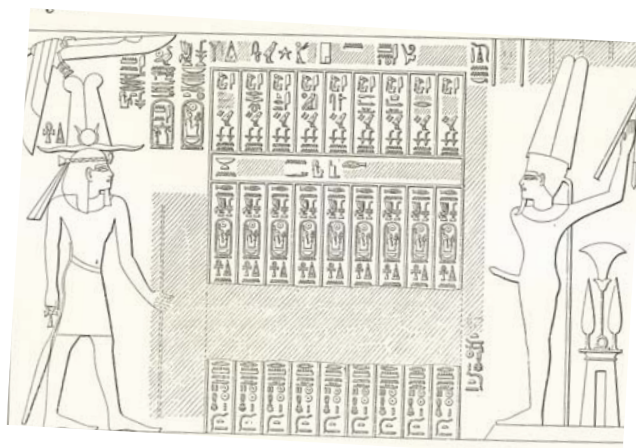

Obr. 19 Zakládací rituál (Gayet 1894, Fig. 54)

Amenre je zobrazen stojící s žezlem *w3s* v jedné ruce a znakem *ʿnh* v ruce druhé. Text zde uvedený je z důvodu velkého poničení a špatné překresby nesrozumitelný.

O moc lépe čitelný není ani text z další scény představující **litanií** (Gayet 1894, Fig. 55; Obr. 20). Text i vyobrazení jsou rozsáhle poničeny. Z přípisů jsou patrná slova:

jmn-rʿ [...] *dw3* – „Amenre [...] vzývat.“

Obr. 20 Litanie (Gayet 1894, Fig. 55)

Amenhotep III. je tentokrát zachycen v jednoduché sukničce s korunou *ḥnw* na hlavě. Kolem čela má navíc čelenku opatřenou ureem. V jedné ruce drží *ḥnh*, dlaň druhé ruky se nedochovala.¹⁰² Panovník je opět zezadu chráněn supicí.

U zobrazeného božstva se nedochovalo jméno, které by jej identifikovalo, přesto se dá s velkou pravděpodobností říci, že se jedná o Amenrea-Mina, jelikož je bůh zobrazen v *ithyfalické* podobě s důtkami, ale s korunou Amenrea. Bůh stojí na podstavě a za sebou má minovo kultiště.

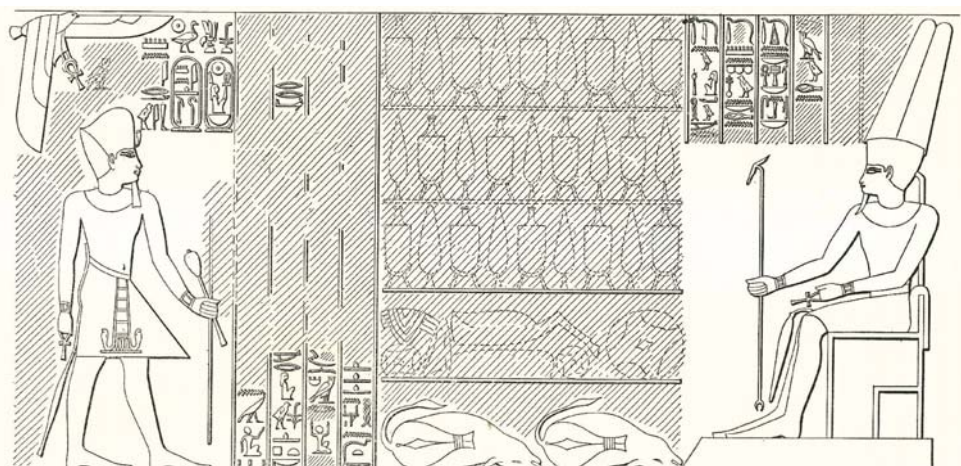
Text umístěný mezi bohem a panovníkem má zvláštní podobu. Je zapsán ve složité tabulce, kde se střídají vertikální sloupce a horizontální řádky. Jedná se o způsob, jak na menší plochu zapsat dlouhou skladbu, která je charakteristická tím, že se její jednotlivé prvky opakují. První část se skládá z devíti sloupců, z nichž v pěti se dochoval text. Jedná se o popis kvality, která se vztahuje k zájmenu v množném čísle. Například ve čtvrtém sloupci je uvedeno: *j ʕ3.wj nn* – „ó, jak velké jsou tyto“. Následuje horizontální řádek, který se četl pro všechny sloupce, bohužel se z něj téměř nic nedochovalo, až na jméno boha Usira. Následují opět sloupce, které tentokrát mají všechny stejnou podobu. Opět jsou z celé třetiny poničené, proto není jasné, zda byly ještě přerušeny řádkem, nebo text pokračoval ve sloupcích až do konce. Tato část se obracela ke králi:

jr.n nsw-bjtj nb-m3ʕ.t-rʕ dj ʕnh [...] r mn zp 2 mj rʕ d.t – „učinil král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre [...] aby trval dvakrát jako Re navěky.“

Vzhledem k velmi fragmentárnímu dochování není sdělení textu jasné.

Z poslední scény II. registru, na níž **král zasvěcuje obětiny**, (Gayet 1894, Fig. 56; *Obr. 21*) se toho nezachovalo o moc více. Postavě panovníka i boha sice chybí pouze detaily, zato přípisky i zobrazené obětiny téměř chybí. Z obětí jsou viditelná pouze těla dvou svázaných býků, umístění ve spodní části scény.

¹⁰² Gayet (1894, Fig. 55) rekonstruuje scénu tak, že do ruky panovníka umístil dlouhou hůl.

Obr. 21 Panovník a obětiny (Gayet 1894, Fig. 56)

Amenhotep III. je tentokrát nositelem modré koruny *hprš* a jeho jednoduchá suknice je ozdobena středním pásem zakončeným urei. V ruce lehce pokrčené před tělem svírá palici a dlouhou hůl. Propnutá ruka, jež je zachycena za zády krále nese *ʿnh*. Zezadu je opět chráněn supicí, která tentokrát také v pařátech nese znak *ʿnh*.

Druhou postavou tohoto výjevu je opět Amenre. Typické prvky pro tohoto boha jsou opět dodrženy. Je zobrazen sedící na jednoduchém trůnu, jenž je umístěn na podstavci ve tvaru *m3ʿ.t*. Jako atributy Amenre svírá v rukou *ʿnh* a *w3s*.

Z ikonografie a částečně srozumitelných textů lze odvodit, že II. registr východní stěny hypostylu Amenhotepa III. ukazoval panovníka jako dobrého vládce starajícího se o bohy tím, že jim postavil chrám, zabezpečil je po stránce přísunu obětí, a také je zde uctíval. Bohové, zde obvykle zastupovaní Amenreem, mu za to přiřkli zdraví, moc a opakování svátku *sed*.

Horní **registr I** se opět skládá ze čtyř scén: panovník koná libační oběť Amenreovi, obětuje mléko Amenreovi, poráží přimorožce, přináší vonné masti. I tohoto registru se týkají stejné problémy s dochováním a nepřesnou publikací jako dvou předchozích.

První scéna tohoto registru zobrazuje **úlitbu pro Amenrea** (Gayet 1894, Fig. 47). Přípisky jsou opět částečně zničené a částečně špatně opsané. Za panovníkem je čitelný text:

nsw-bj.tj nb-m3ʿ.t-rʿ hr šd.h t3.w [...] – „král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre je nad vodstvem zemí [...]"

Panovník přistupuje k Amenreovi bez koruny na hlavě. Jako odznak moci mu slouží pouze ureus na čele a býčí ocas. Oděn je v jednoduché sukničce se středním pruhem zakončeným dvěma urei. Obě ruce má natažené před tělem. V každé z nich drží nádobu *ḥs* s výlevkou, z nichž lije vodu do libačního bazénku. Ten má podobu obdélníku v polovině rozděleného na dvě části. Libační bazének je držen značkou *ḥnh*, která splývá se znakem *k3*.

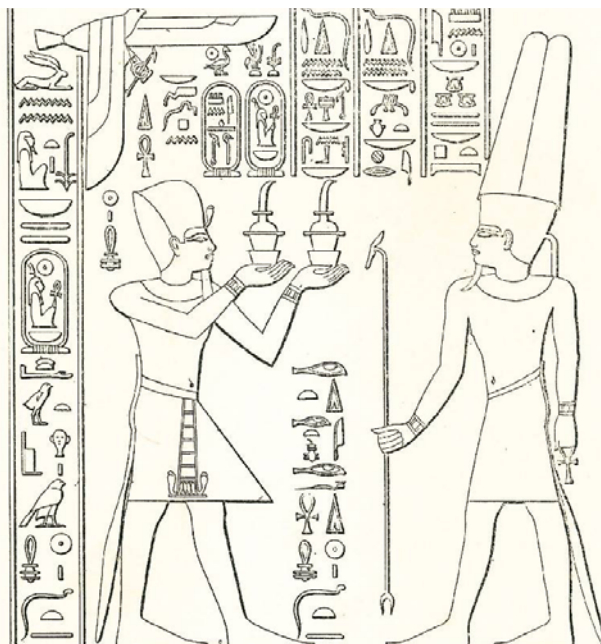
Amenhotep III. je doprovázen nosičem obětí, jenž má na čele také ureus a od pasu mu splývá býčí ocas, ale je oděn do přiléhavých šatů s ramínky, které mu sahají po kolena. Na rukách, které má obě pokrčené v lokti, přináší v obětním gestu obětiny sestávající z květů papyru a lotosu, tří druhů chleba a tří nízkých nádobek.

Amenre, jemuž jsou obětiny určeny, je zobrazen ve své typické podobě s běžnými epitety: *nb ns.w t3.wj* – „pán trůnů Obou zemí“, *nb p.t* – „pán nebe“.

Hlavní božstvo je doprovázeno svým ženským protějškem Ameunetou (Gayet 1894, Fig. 48). Bohyně je zobrazena s červenou hornoegyptskou korunou – *dšr.t* na hlavě, oblečena je v přiléhavých šatech, jež jí splývají až po kotníky. Ruce má mírně pokrčené, s dlaněmi směřujícími vzhůru v gestu, v němž obvykle bohyně přináší nějaké symboly. Zde jsou však ruce bohyně prázdné, což může být způsobeno špatnou překresbou, jak je v této edici časté. Za bohyní jsou tři registry se zvířaty, které jsou v edici pouze naznačené. Jedná se o vlasy se savci – gazelami, psy, ptactvem a rybami, které jsou umístěné ve spodní části.

Na další scéně **panovník obětuje Amenreovi nádoby s mlékem** (Gayet 1894, Fig. 49; Obr. 22). V tomto případě je čitelný i přípisek ke scéně:

jr.t dj jrt jr=f dj ḥnh mj rḥ d.t – „činění dávání mléka, aby bylo učiněno dání života jako Reovi na věky“.

Obr. 22 Obětování mléka (Gayet 1894, Fig. 49)

Panovník je oděn stejně jako na předchozí scéně, jediným rozdílem je modrá koruna *hprš*, kterou má na hlavě. Pozice rukou, v nichž přináší nádoby na mléko, je uzpůsobena komoditě, kterou se chystá obětovat božstvu. Amenre je také zobrazen jako na předchozí scéně. Má zde i stejná epiteta.

Jinak je bůh Amenre zobrazen na další scéně **panovník porážející přímorožce** (Gayet 1894, Fig. 50; Obr. 23). Tento motiv je umístěn v kontextu širší obětní scény. Panovník ve spojené – *slm.tj* koruně podřezává přímorožce před přeplněným obětním stolem, před nímž jsou umístěny dveře. Dveře patří ke svatostánku boha Amenrea.

Obr. 23 Panovník porážející přímorožce (Gayet 1894, Fig. 50)

Ten je zobrazen v *ithyfalické* podobě a opět má atributy boha Mina, důtky a kultišť. Stutečnost, že se jedná o Amenrea, je opět patrná z přípisků scény.

Poslední scénou I. registru je **přinášení vonných mastí** (Gayet 1894, 51–52; Obr. 24). Tím, kdo tyto masti přijímá, je opět Amenre, jenž je zobrazen sedící na jednoduchém trůnu umístěném na vyšším pódiu. K bohu přistupuje Amehotep III. v koruně *3tf* a jednoduché sukničce se středním pásem zakončeným dvěma urei. V rukou drží vyšší kónickou nádobku, z níž lije obsah na Amenrea. Za králem stojí jeho *ka* v podobě Horova jména vepsaného v *serechu*.

Za panovníkovým *ka* výjev pokračuje zobrazením dvou truhlic, na nichž jsou postaveny nádoby s devíti oleji. K nim přistupuje další postava se čtyřmi oleji na tácku, jež je oděna stejně jako Amenhotep III. a na hlavě má spojenou korunu *šhm.tj*. Problematické je, že se jedná o sokolí hlavu. Příspisky kolem muže se sokolí hlavou jsou velmi poničené. Nicméně je zde kartuše s královským jménem a i zbytky textů by spíše odkazovaly na to, že zobrazený muž je panovník.¹⁰³ Nabízí se vysvětlení, že se jedná o odkaz na panovníkovy solární projevy. Tuto interpretaci je možno opřít o formulaci z textu umístěného na třetím architrávu v hypostylu:

*z3-r^c jmn-ḥtp ḥk3-w3st
nsw rs ms-nsw jmn
smn sw ḥr ns.t=f
bjk ntrj pr m ḥ^c.w ntr*

„Syn Reův Amenhotep, vládce Vésetu.
Král, bdící nad dětmi krále Amona,
jenž jej ustanovil na svém trůně.
Božský sokol, jenž vyšel z údů boha.“
URK IV. 1701. 3–5

Zdali je zde explicitně použita božská podoba Amenhotepa III., nelze bez podrobnější dokumentace spolehlivě zjistit. Je také třeba vzít v úvahu fakt, že překresby v Gayetově edici jsou velmi nespolehlivé.

¹⁰³ V příručce Porter – Moss (1972, 318) se uvádí, že se jedná o boha Moncua, jenž doprovází panovníka. Této identifikaci však nic nenasvědčuje.

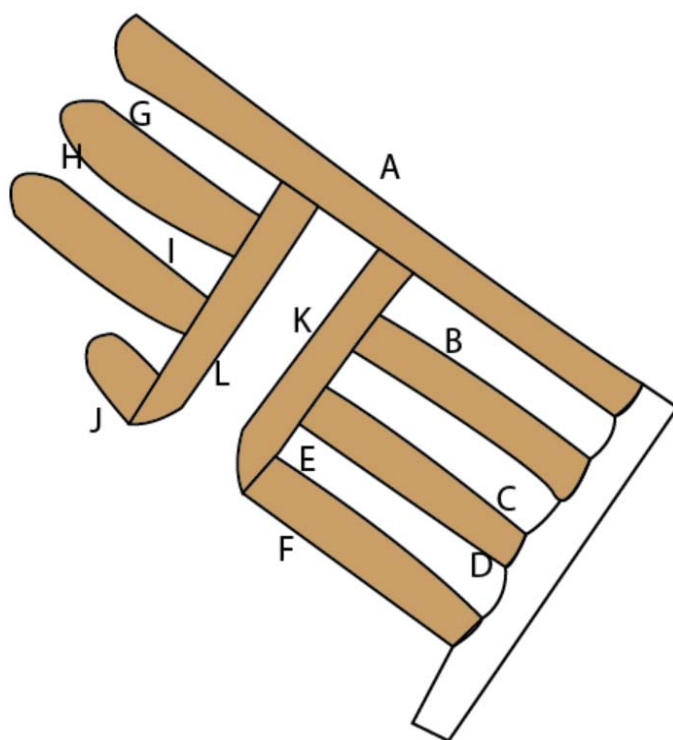

Obr. 24 Panovník přinášející mastí (Gayet 1894, 51–52)

Obecně se dá říci, že I. registr rozvádí myšlenku II. registru. Panovník je zde představován jako ideální vládce, který provádí rituální úkony božstvu, konkrétně Amenreovi.

6.3.2 Architrávy

Architrávy, které původně nesly střechu hypostylu, tvoří důležitý pramen pro poznání královské/sluneční ideologie Amenhotepa III. Přestože jsou v lepším stavu dochování než stěny hypostylu, i tak jejich poškození znesnadňuje jejich porozumění. Tři z nich jsou dochovány pouze fragmentárně (viz appendix str. 198–228). Osm architrávů je orientováno kolmo na osu chrámu. První severní architrávy, které přiléhají ke slunečnímu dvoru, jsou spojeny dohromady. Zbývajících šest architrávů tvoří dvě řady, napravo a nalevo od osy chrámu. Další dva jsou orientovány ve směru osy chrámu a jsou umístěny v prostoru mezi architrávy kolmými na osu. Jedná se tedy o vnitřní architrávy.

Obr. 25 Schéma rozmístění textů na architrávech v hypostylu

Texty, jež architrávy pokrývají, svým rozsahem kopírují hlavní osu chrámu. Severní strana prvních architrávů, která směřuje k slunečnímu dvoru (jedná se o architrávy, pod nimiž se prochází směrem do hypostylu), nesou třířádkový text (A). Dva architrávy kopírující směr osy chrámu také nesou třířádkový text (L, K). Jak první severní architrávy, tak oba vnitřní mají text pouze z jedné strany. Naproti tomu architrávy kolmé na osu chrámu, které nesly střechu uvnitř hypostylu (B, C, D, E, F, G, H, I, J), nesou pouze jednořádkové sdělení a jsou popsány z obou stran. Pouze tři z těchto architrávů však mají zachovány texty na obou stranách.

Z **prvních severních architrávů** (A) je více motivů zaznamenáno na architrávu napravo od osy chrámu. Kromě pasáží popisujících přestavbu chrámu a králových válečných úspěchů sloužících jako apotropaikum, které se objevují i u levého architrávu, jsou zde motivy, jež opět naznačují královu nadpřirozenou moc:

jmn-ḥtp ḥk3-w3s.t
swḥ.t šps n.t nb r-dr

„Amenhotep, vládce Vésetu
 je vznešené vejce (embryo) Pána
 věčnosti.“

URK IV. 1696. 16–17

z3 jmn ms n nw.t r ḥk3 šnn jtn

„Syn Amonův, zrozený Nutou, vládce všeho co obkružuje sluneční disk.“

URK IV. 1696. 20

nb-m3^c.t-r^c tḥn jtn tm3^c ḥr ph.tj

„Nebmaatre je zářící sluneční kotouč, mocné paže, Horovy síly.“

URK IV. 1697. 6

Popis stavby chrámu a králových válečnických schopností se opakuje i u **vnitřních architrávů** (L, K) umístěných po směru osy chrámu. Dále je zde akcentován motiv univerzální vlády Amenhotepa III.:

Nb.tj smn hp.w sgrḥ t3.wj

Obě paní: Ten, který ustanovuje řád a činí spokojenými Obě země.

tḥn ḥpr.w m t3.w nb.w

„On je ten, kdo je zářící podobou ve všech zemích.“

URK IV. 1704. 4–5

Panovníkovi jsou přisuzovány vlastnosti Amenrea:

ḥpr n km3 ḥm=f nfr.w n wtt sw

„Tvar/existence stvořitele je jeho veličenstva, krása/dobrá podoba zploditele je také jeho.“

URK IV. 1704. 9

Architrávy kolmé na osu chrámu se také vypořádávají s motivem panovníka jako mocného vládce a popisují jeho válečnické dovednosti. Opakuje se také popis stavby luxorského chrámu. Některé formulace opět ukazují panovníka jako solární božstvo. Amenhotep III. je nazýván zářící podobou nebo božským králem:

tḥn ḥpr.w ḥ^c=f mj 3ḥtj

„On je ten, kdo je zářící podobou, jenž vychází v záři jako Acheti.“

URK IV. 1700. 5

nsw ntr.j mj 3ḥ.t

„Božský král je jako Achet,

*shd t3 mj pr m nwn
h^c m m3^c.t mj r^c*

jenž osvětluje zemi, jako ten, co
vyšel z Nuna.¹⁰⁴

Ten, který vychází v záři v *maat*
jako Re.

URK IV. 1703. 8–10

nh hr k3 nht h^c m m3^c.t

„Žijící Hor: Mocný býk zjevující
se v záři v Maat.

Nsw tñn hpr twt mj jr sw

Zářící král, jenž se stal stejným
jako ten, jenž ho stvořil.“

URK IV. 1702. 10

Druhý architráv napravo od osy chrámu má na severní straně (G) zmíněno dětství
panovníka:

ntr nfr tyt r^c nd.tj n jmj.w w3s.t

„Dobrý bůh, obraz Rea, ochránce
těch, jenž přísluší Vésetu.

sd.n wsr.t m nhn r h3 šnn jtn

On je ten, jenž byl chráněn
Vesretou¹⁰⁵, když byl ještě malý
na vládu tomu, co obklopuje
sluneční kotouč.“

URK IV. 1702. 14–15

Ikonografie východní stěny hypostylu i přes zobrazení běžných témat,
která k výzdobě chrámu patří, vykazuje odchylky, které mohou být zapříčiněny
posunem vnímání postavy Amenhotepa III. Se stejným fenoménem jsme se
setkali také u textů z architrávů, které ačkoliv často pojednávají o stavbě chrámu,
či zobrazují panovníka jako ideálního vládce, také však naznačují jeho božské,
konkrétně solární, aspekty.

6.4 Případová studie – Shrnutí

Nejmłodší prostory postavené za vlády Amenhotepa III. v luxorském
chrámu, ačkoliv velmi poničené, jsou důležitým východiskem pro zkoumání
královského majestátu tohoto panovníka.

¹⁰⁴ Tj. Re.

¹⁰⁵ Bohyně oblasti Vésetu. Manželka boha Amona (Janák 2005, 190).

I když ikonografická studie mohla být provedena pouze na malém zlomku z původních scén zdobících sluneční dvůr, ukázalo se, že se zde Amenhotep III. prezentoval jako sluneční božstvo. Texty, jimiž byly architrávy pokryty, se dochovaly ve větším množství. Je zde patrná jejich struktura: strany, jež směřují ven z chrámu, nesou texty apotropaického významu. Ty, jež jsou umístěny k ose chrámu, jsou popsány texty, kde má panovník aspekty slunečního božstva. Hlavním motivem všech zde umístěných skladeb je stavba luxorského chrámu pro Amenrea, který panovníkovi za tento čin dává věčný život. Amenhotep III. je také korunován jako věčný král, legitimní syn Amenrea, jenž jej dosadil na svůj trůn. V podstatné části skladeb jsou rozváděny jeho schopnosti, které se rovnají projevům slunečního boha.

Z obvodových stěn hypostylu se dochovala pouze jedna – východní. Scény, jež nese, jsou sice na jednu stranu tradičními zobrazeními, které jsou v egyptských chrámech běžné. Na druhou stranu jsou do těchto scén zakomponovány prvky, které odkazují na odlišný statut Amenhotepa III. Nejvíce je tato tendence patrná u scény, kde Amenhotep III. zasvěcuje *mr.t* truhlice. Zobrazení samotného aktu se od ostatních scén s tímto rituálem neliší, nicméně koruna panovníka a jeho *ka* činí tuto scénu výjimečnou. Opět zde jasně, skrze složitou korunu, jejímž hlavním prvkem je koruna *šw.tj*, vystupují solární aspekty krále. Jakkoliv je problematické ztotožnění muže se sokolí hlavou u scény *přinášení mastí*, s panovníkem, má tento motiv oporu v textu z hypostylu. Zdá se tedy být více než pravděpodobné, že představa panovníka jako božstva s komplexní božskou charakteristikou nebyla Amenhotepovi III. cizí.

Texty z hypostylu se zabývají stejnými motivy jako texty ze slunečního dvora. Kromě výstavby chrámu a popisu panovníkových válečnických vlastností, je zde opět patrná solarizace královské ideologie. Panovník je několikrát přímo nazván zářící podobou, či podobou stvořitele. Motivem, který se neobjevuje v prostoru slunečního dvora, je panovníkovo dětství.

Jak již bylo zmíněno, na různé funkce jednotlivých chrámových místností odkazuje dispozice, výzdoba a texty, jež se v ní nacházejí. Toto zajisté platilo i pro otevřený dvůr a hypostyl Amenhotepa III. Jejich interpretace je opět limitována stupněm dochování památky, ale i tím, že stále není zcela jasno, jak chápat luxorský chrám jako celek. Z analyzovaných scén a textů se dá, s vědomím

toho, že se jedná o velmi předběžné závěry, odhadnout jejich funkci ve vztahu ke královské ideologii Amenhotepa III.

Hypostyl jako součást architektury chrámu odkazuje k vegetaci v prvotních bažinách (Wilkinson 2000, 66). Scény i texty z tohoto prostoru ukazují panovníka se solárními atributy, který zde vystupuje jako dobrý syn. Amenhotep III. nejen koná všechny obětiny a obřady pro svého otce Amenrea, ale je zde patrný silný vliv usírovského cyklu. Usír, jenž je chráněn, jehož nepřátelé jsou zabíjeni a jehož hrob je schováván, zde vystupuje jako metafora pro samotný Egypt. Panovník by na tomto místě měl vystupovat jako jeho syn Hor. Avšak vzhledem k solárním aspektům Amenhotepa III. se zdá, že v prostoru hypostylu nevystupuje jako Hor, ale přímo je Horem – tedy mladým bohem. Proto je zde zobrazen se sokolí hlavou a v textech je zmiňováno jeho dětství. Celá hypostylová síň by tedy mohla být místem dospívání slunečního božstva Nebmaatrea, které se odehrávalo v bažinách.

Korunovace slunečního božstva by pak proběhla v prostoru slunečního dvora. Proto je zde Amenhotep III. již zobrazen ve sluneční bárce a v textech architrávů jsou popisovány jeho sluneční charakteristiky. Na rozdíl od hypostylu je zde panovníkova korunovace explicitně zmíněna. Velký důraz je dáván na jeho univerzální vládu nad všemi zeměmi. Tento motiv byl nejpravděpodobněji zdůrazněn přítomností soch s podstavci, na nichž byla zapsána toponyma všech známých cizích zemí.

Jelikož byl chrám stavěn od zadní části směrem ven, zdá se pravděpodobné, že v pozdějším období vlády Amenhotep III. k chrámu Amenrea přistavěl části, které reflektovaly nové pojetí jeho královského / slunečního majestátu. Celý cyklus by začínal v kapli zrození, kde se panovník jako opravdový syn boha Amenrea narodil, pokračoval by hypostylem – dětstvím mladého boha a vrcholil by ve slunečním dvoře – korunovací nového slunečního božstva.

Na tomto místě je třeba upozornit na fakt, že hypostyl a sluneční dvůr mají paralelu v chrámu miliónů let na Kóm el-Hittánu, kde jsou prostory za hypostylem dodnes archeologicky neprozkoumané. Dá se předpokládat, že zde místnosti mohly mít stejnou funkci jako v chrámu v Luxoru. Panovník by tedy

mohl být také zde v peristylu chrámu korunován slunečním božstvem (Bělohoubková 2014, 41–42).

7 Závěr

Amenhotep III. je obvykle považován za jednoho z klíčových panovníků 18. dynastie, o němž se můžeme dočíst, že jeho vláda představovala pomyslný zlatý věk egyptských dějin. Zároveň je často diskutován i jeho vliv na tzv. amarnskou reformu, či možnost, že k jeho zbožštění došlo již za jeho života a nikoli – jak bylo pro egyptské panovníky typické – až po jeho smrti.¹⁰⁶ Problematikou královské ideologie a tedy i otázkou, zdali mohlo dojít k deifikaci vládnoucího panovníka již za života, se zabývá předkládaná práce.

Povaha královského majestátu Amenhotepa III. je v této práci zkoumána skrze jeho jména, epiteta a ikonografii. Za pramennou základnu byla zvolena edice *Urkunden*, která obsahuje dostatečně velký a různorodý korpus textů, vhodný k analýze. Tato probíhala odděleně u textů, které byly vydány králem či jeho kanceláří, a textů, jež se dochovaly na památkách jeho poddaných. Jednotlivé dílčí výsledky tedy ukazují, jak se panovník prezentoval sám či prostřednictvím své kanceláře, i jak s jeho ideologií pracovali či nepracovali jeho poddaní.

První byla podrobena zkoumání jména krále, kdy v ideálním případě tvořilo úplnou titulaturu pět královských jmen. Na základě provedené analýzy se nicméně ukázalo, že nejčastěji bylo používáno trůnní jméno a jméno Syn Reův, a tato dvě jména sama o sobě stačila k označení panovníka. Ostatní jména byla používána prakticky jen v rámci celé titulatury¹⁰⁷, a to obvykle pouze u delších textů.

Ve skladbách královské redakce se často objevuje trůnní jméno v rozšířené podobě. K základu Nebmaatre je tedy do kartuše vkládán další prvek, jenž definuje panovníkův vztah k bohu Reovi. Takto rozšířené jméno obvykle proklamuje nástupnický vztah mezi slunečním božstvem a panovníkem, viz například varianty *nb-m3ʕ.t-rʕ jwʕ rʕ* – „Nebmaatre je dědicem Rea“ (viz str. 17) a

¹⁰⁶ Viz např. O'Connor – Cline (1998), Goedicke (1992), Laboury (2010).

¹⁰⁷ Výjimkou jsou texty z architrávů z luxorského chrámu, viz appendix (198–228), kde se často objevuje i Horovo jméno Amenhotepa III. V tomto případě lze uvažovat o možnosti, že se jedná o apotropaické části textů, kde je panovník popisován jako velký bojovník. K tomuto aspektu moci panovníka odkazuje také jeho Horovo jméno – *k3 nḥt ḥʕj m m3ʕ.t*, tedy „Silný býk objevující se v záři v maat“.

nb.m3^c.t-r^c tjt r^c – „Nebmaatre je obrazem Rea“ (viz str. 17). V hypostylu chrámu v Luxoru se však vyskytuje i varianta trůnního jména, která odkazuje na božský statut panovníka, a to sice *nb-m3^c.t-r^c thn-jtn* – „Nebmaatre je zářící sluneční kotouč“ (URK IV. 1697; viz str. 17–18). V textech poddaných se rozšířená varianta jména nevyskytla.

Jméno Syn Reův v tituluře Amenhotepa III. až na jednu výjimku¹⁰⁸ nevyužívá rozšířené varianty. Nicméně, jak je v 18. dynastii běžné, k uvození jména se často používá obrat *z3-r^c n h.t=f* – „Syn Reův z jeho těla“. Rozšířené varianty pro toto jméno nebyly třeba, jelikož povaha vztahu mezi panovníkem a bohem Reem je definována již v jeho samotném názvu.

Ostatní tři královská jména také nevyužívala možnost rozšíření, avšak mohou se vyskytovat ve více variantách. Některé varianty, pro které máme doložen pouze jediný výskyt, byly pravděpodobně komponovány tak, aby vyhovovaly kontextu památky, kam byly umístěny. Jedná se o jména z chrámu miliónů let (*Tab. 19*), luxorského (*Tab. 12*) a karnackého chrámu (*Tab. 7,20*).

Právě tyto ojedinělé výskyty jmen jsou pro analýzu klíčové, neboť se jedná o jména, která ukazují panovníka v roli, kde není možné jednoznačně rozlišit, zda se stále jedná o vládnoucího krále či zda už má být tento vnímán jako sluneční božstvo. Tuto skutečnost dokládá například podoba Horova jména z chrámu miliónů let, tj. *tjt-r^c hnt t3.wj* – „Obraz Rea je na čele Obou zemí“ (URK IV: 1646. 12; viz str. 21–22).

Na památkách poddaných se ostatní jména z královské titulatury Amenhotepa III. vyskytla spíše výjimečně (pouze v 16 % výskytů) a toto nepochybně souvisí s povahou analyzovaného souboru. Je zde patrné, že primárním cílem těchto památek byla sebe prezentace zadavatele. Postava krále v nich sloužila jako zdroj legitimizace vysokého postavení úředníka, a proto obvykle dostačovalo užití trůnního jména, popřípadě jména „Syn Reův“. Výjimku tvoří texty z hrobky hodnostáře Cheruefa (TT 192), v nichž je vypsána celá titulatura Amenhotepa III. a dokonce zde byly identifikovány varianty jmen, jež nejsou doposud doloženy ani z královského kontextu. Tyto varianty odkazují k oslavě královského svátku *sed*, jmenovitě *k3 nht t3 hb-sd* – „Silný býk

¹⁰⁸ Na vápencové stěle z Tury se zachovala varianta jména Syn Reův v této podobě: *jmn-htp hk3-w3s.t jw^c-r^c* – „Amenhotep vládce Vésetu je dědicem Rea“ (URK IV. 1681. 8).

pozvedající svátek *sed*“ (viz str. 29) a *k3 nht wḥm ḥb-sd ḥꜥ m s.t wr.t* – „Silný býk opakující svátek *sed*, objevující se v záři na mnohých místech“ (tamtéž). Je tudíž pravděpodobné, že se v tomto případě jedná o jména, která byla zkomponována výhradně pro tento svátek.

V další části předložené diplomové práce jsou obdobným způsobem analyzována epiteta krále, jež se objevují ve více variantách než je tomu v případě královských jmen. V textech královské redakce se nejčastěji objevují krátká epiteta, která tvořila nedílnou součást královské titulatury, jako například *nb ḥꜥ.w* – „pán korun“ (viz str. 35) či *nb jr.t ḥ.t* – „pán rituálů“ (tamtéž). V souboru nekrálovských textů se krátká epiteta vyskytují, stejně jako celá titulatura krále, zcela výjimečně¹⁰⁹. Ostatní epiteta vykazují značnou variabilitu a jsou proto dochována v menších počtech. Pro lepší orientaci další práce s nimi byla tato rozdělena do čtyř kategorií:

- Obraz boha
- Dědic boha
- Starající se o bohy
- Silný muž

Svou orientací se oba dva soubory textů lišily. Zatímco v textech královské redakce byl zjevně kladen největší důraz na vykreslení panovníka jako *dědice boha*, u textů z památek jeho úředníků na kategorii *obraz boha*. Ukazuje se zde tedy stejná tendence jako u královských jmen. Ve skladbách úředníků již nebylo třeba legitimizovat postavení krále jako vládce, ale naopak, byl to právě vládnoucí král, skrze něhož byl legitimizován příslušný hodnostář.

Největší shoda mezi oběma soubory panuje v kategorii *silný muž*, jež vykresluje panovníka jako vládce všech cizích zemí, neúnavného válečníka a nejsilnějšího z mužů (viz str. 50). Klíčovými pro pochopení rétoriky Amenhotepa III. jsou opět jeho epiteta, která se v souboru vyskytují jednotlivě a mohla by tak být považována za anomálie. Nejproblematictější z této skupiny epitet jsou zahrnuta v kategorii *obraz boha* a opět pocházejí z chrámu miliónu let a chrámů v Luxoru a Karnaku (str. 38–42). Právě v tomto souboru je kladen velmi zřetelný

---

¹⁰⁹ Všechny pět jmen panovníka se ve zkoumaném korpusu textů nekrálovské redakce neobjevilo. Téměř celou titulaturu, bez jména Zlatý sokol, najdeme v hrobce Cheruefa TT 192 (Tab. 95) a na stéle Juniho (Tab. 51).

důraz na sluneční charakteristiky krále a jeho označení byla obvykle odvozena z epitet božstev se slunečními projevy (Amenre, Re, Atum, Chepri). Jedná se tak o epiteta jako *mj.tj r^c šh^d t3.wj mj 3ht.j* – „ten, jenž je stejný jako Re a ten, jenž ozařuje Obě země jako Ahti“ (viz str. xx), *h^c hr ssm.t mj wbn r^c* – „ten, jenž vychází v záři na koni stejně, jako vychází slunce“ (viz str. xx). V jednom dochovaném případě epiteton ukazuje Amenhotepa III. jako samoploditelské božstvo, tj. *kd kd sw ms ms sw* – „ten, jenž je stvořen svým tvořením a zrozen svým zrozením“ (viz str. xx).

V textech poddaných bylo v kategorii *obraz boha* nejčastěji identifikováno epiteton *thn jtn* – „zářící sluneční kotouč“ (str. 48). Právě tato skutečnost opět naznačuje, že minimálně v thébské oblasti, z níž tyto doklady pocházejí, mohl být nový, tj. božský statut panovníka přijímán a považován za samozřejmý.

Další část diplomové práce se věnuje otázkám deifikace panovníka v kontextu ikonografického materiálu. Jelikož texty královské kanceláře, jež jsou zahrnuty v edici *Urkunden*, pocházejí téměř výhradně ze stél panovníka, pro které je ikonografie standardizovaná, jsou zkoumány hlavně vyobrazení z hrobek thébských úředníků. Pokud jde o chrámová zobrazení, tato jsou pojednána v rámci případové studie, která se zabývá luxorským chrámem.

Zobrazení panovníka v hrobce jeho poddaného opět sloužilo k legitimizaci postavení majitele hrobky. Jako velmi důležitý prvek toho, co o sobě chtěl zesnulý sdělit,¹¹⁰ byl obraz krále umístěn na nejviditelnější místo nacházející se na stěně protilehlé ke vstupu do hrobky. Obvykle se jedná o zobrazení královské audience,¹¹¹ které byl úředník přítomen, čímž dokazoval svou blízkost ke králi a své vysoké postavení. V rámci této scény byl panovník zobrazen sedící v kiosku. Jedná se o ikonu¹¹² s pevně danou formou, která se liší v detailech, jako jsou provedení královských korun, detaily oblečení a jednotlivci, kteří panovníka doprovázejí (Teje, Mutemvia, Maat). Zobrazení panovníka ničím nevybočuje z běžné královské rétoriky, protože zde slouží jako symbol vysokého postavení hodnostáře. Jako takový nereflektuje probíhající solarizaci, která je doložitelná v textech.

---

¹¹⁰ Viz Guksch (1994), Dziobek (1995).

¹¹¹ Konkrétně v hrobkách TT 48, TT 55, TT 57, TT 192, TT 226. Viz str. 65–69.

¹¹² Viz Hartwig (2004, 54).

Poslední část diplomové práce je věnována případové studii – chrámu v Luxoru. Tato studie pojednává o slunečním dvoře a hypostylu tohoto chrámu a analyzuje jak ikonografii, tak texty ze scén a architrávů.

V prostoru slunečního dvora chrámu v Luxoru je Amenhotep III. zobrazen ve sluneční bádce a toto vyobrazení je doplněno přípisky, jež mu přisuzují stvořitelskou funkci. V textech je zmíněna jak jeho korunovace (URK IV. 1683.11–15; viz str. 82–83), tak jeho solární projevy (viz str. 81–82). V hypostylu je Amenhotep III. zobrazen jak textově, tak i ikonograficky, jako mladý bůh – zastupující/vystupující jako Hor, chránící svého božského otce. Obě tyto prostory mohly souviset s *Kaplí zrození*. Společně s ní by pak vytvářely prostor, kde se nový panovník/božstvo rodí, dospívá a je korunován/o na slunečního boha. Takto koncipovaná případová studie tudíž potvrzuje poznatky zjištěné analýzou jmen, epitet a ikonografie, související s rozvojem slunečních aspektů krále a jeho deifikací. Ukázala, že Amenhotep III. byl s největší pravděpodobností deifikován již za svého života, a toto tvrzení je platné minimálně pro oblast Théb. Proces deifikace dobře naznačuje koncepce a předpokládaná funkce zkoumaných prostor v luxorském chrámu. Jedinou část analýzy, kde se tento předpoklad nepotvrdil, představují zobrazení panovníka z hrobek hodnostářů, která se drží standartního vyobrazení krále. Amenhotep III. se tak stal v thébské oblasti božstvem se slunečními projevy, které bylo úzce provázané s héliopolskou náboženskou naukou, stejně jako královský majestát v 18. dynastii obecně. Z analyzovaného souboru textů však pravděpodobně vyplývá, že Amenhotep III. zašel ještě o kus dál, když se nechal korunovat na slunečního boha.

Jeho projevy byly odvozené od různých slunečních božstev. Amenhotep III. je nejen stvořitelským božstvem,

- „ten, jenž je stvořen svým tvořením a zrozen svým zrozením“ (URK IV. 1669.18)
- „ten, jenž stvořil život“ (Gayet 1894, Pl. 2)
- „ten, jenž stvořil Věset“ (Gayet 1894, Pl. 2)

ale i slunečním božstvem

- „ten, jenž vychází v záři na trůnu Amona jako Re navěky“ (URK IV. 1663.6)

- „ten, jenž vychází v záři na koni stejně, jako vychází slunce“ (URK IV. 1658. 13)
- „ten, jenž je stejný jako Re a ten, jenž ozařuje Obě země jako Acheti“ (URK IV. 1670. 7)
- „běžec jako Aton, spěchá, když natáhne (krok)“ (URK IV. 1684. 16)
- „hvězda z elektronu, jenž září na voze“ (URK IV. 1685. 1)
- „božský bůh, mocný mocí“ (URK IV. 1670. 9)

a samozřejmě byl také univerzálním panovníkem, srov.:

- „vládce toho, co obkružuje sluneční kotouč: trůn Geba, úřad Atuma a královský majestát Re-Chepriho“ (URK IV. 1667.8)

Pokud je předpoklad u scény¹¹³ přinášení mastí z hypostylu chrámu v Luxoru pravdivý, mohl být v ikonografii zastoupen také jako muž se sokolí hlavou. Jedná se o prvek, s nímž se u slunečních božstev setkáváme často. Tímto by se stal božstvem, u něhož je jasná nejen mytologie (napojená na héliopolskou sluneční královskou ideologii), ale i charakteristiky a rozvinutá ikonografie.

Jak vyplývá z výše uvedených výsledků analýz textů a ikonografie, je velmi pravděpodobné, že v případě Amenhotepa III. došlo k jeho deifikaci již za života a tento panovník-bůh tak minimálně v thébské oblasti plnil úlohu božstva se slunečními a stvořitelskými projevy.

---

¹¹³ Jedná se o scénu z I. registru na východní stěně, kde je zobrazen muž oděný jako panovník, ale se sokolí hlavou. Přípisky ke scéně tuto postavu také označují jako Amenhotepa III. (viz str. 103).

8 Seznam použité literatury:

- Aldred, C. 1988: *Akhenaten: King of Egypt*. London: Thames & Hudson.
- Arnold, D. 1962: *Wandrelief und Raumfunktion in ägyptischen Tempeln des Neuen Reiches*. [MÄS 2], Berlin: Bruno Hessling Verlag.
- Arnold, Di. 1962: *Wandrelief und Raumfunktion in ägyptischen Tempeln des Neuen Reiches*. [MÄS 2], Berlin: Verlag Bruno Hessling.
- Arnold, Do. 2008: Egyptian art - a performing art? In: D'Auria, Sue H. (ed.): *Servant of Mut: Studies in Honor of Richard A. Fazzini*. Leiden: Brill. 1–18.
- Assmann, J. 1990: *Ma'at. Gerechtigkeit und Unsterblichkeit in Alten Ägypten*. München: C. H. Beck.
- Assmann, J. 2002: *Egypt. Theologie a zbožnost rané civilizace*. Přel. Krumphanzlová, B. – Bareš, L. Praha: Oikoymenh.
- Baines, J. 2007b: *Orality and literacy*. In: Baines, J.: *Visual & Written Culture in Ancient Egypt*. Oxford: Oxford University Press. 146–178.
- Baines, J. – Eyre, Ch. 2007: Four notes on literacy. In: Baines, J.: *Visual & Written Culture in Ancient Egypt*. Oxford: Oxford University Press. 63–94.
- Baines, J. 1995a: Kingship, Definition of Culture, and Legitimation. In: O'Connor, D. – Silverman, D. P. (eds.) 1995: *Ancient Egyptian Kingship* [PdÄ 9], Leiden: Brill. 3–47.
- Baines, J. 1995b: Origin of Egyptian Kingship. In: O'Connor, D. – Silverman, D. P. (eds.) 1995: *Ancient Egyptian Kingship* [PdÄ 9], Leiden: Brill. 95–156.
- Baines, J. 2007a: Literacy and ancient Egyptian society. In: Baines, J.: *Visual & Written Culture in Ancient Egypt*. Oxford: Oxford University Press. 33–62

Bárta, M. (et. al.) 2009: *Ostrov zapomnění. El-Héz a české výzkumy v egyptské Západní poušti*. Praha: Dokořán.

Bárta, M. 2008: *Život a smrt ve stínu pyramid*. Praha: Paseka.

Bárta, M. 2014: Prehistoric mind in context: An essay on possible roots of Ancient Egyptian Civilisation. In: Kristiansen, K. – Šmejda, L. – Turek, J.: *Paradigm Found: Archaeological Theory. Present, Past and Future*. Oxford: Oxbow. 186–199.

Barta, W. 1969: Zum Goldnamen der ägyptischen Könige im Alten Reich. *ZÄS* 95. 80–88.

Beckerath, J. von 1984. *Handbuch der ägyptischen Königsnamen* [MÄS 20], München: Deuter Kunstverlag.

Bell, L. 1997: The New Kingdom Divine Temple: The Example of Luxor. In: Shafer, B. E. (ed.): *Temples of Ancient Egypt*. London: I. B. Tauris Publishers. 127–184.

Berman, L. M. 1998: Overview of Amenhotep III and His Reign. In: O'Connor, D. – Cline, E. H.: *Amenhotep III. Perspectives on His Reign*. Michigan: Ann Arbor. 1–25.

Bleigerg, E. 1985: Historical Texts as Political Propaganda during the New Kingdom. *Bulletin of the Egyptological Seminar* 7. 5–13.

Bohême, M-A. 2001: Kingship. In: Redford D. B. (ed.): *The Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt Vol. 2*. Oxford: Oxford University Press, 238–245.

Borchardt, L. 1913: *Das Grabdenkmal des Königs S'a'ḥu-reʿ. Band II: Die Wandbilder*. Leipzig: Hinrichs'sche Buchhandlung.

Brunner, H. 1964: *Die Geburt des Göttekönigs. Studien zur Überlieferung eines Altägyptischen Mythos*. [ÄA 10], Wiesbaden: Harrassowitz.

- Callender, V. G. 2006: The iconography of the princess in the Old Kingdom. In: Bárta, M. (ed.): *Old Kingdom Art and Archaeology*. Prague: Czech Institute of Egyptology. 119–126.
- Cline, E. H. – O'Connor, D. 2009: *Thutmose III. A New Biography*. Michigan: Ann Arbor.
- Davies, N. 1925: The Place of Audience in the Palace. *ZÄS* 60. 50–56.
- Davies, N. de G. 1933: *The Tombs of Menkheperresonb, Amenose, and Another*. London: EES.
- Davies, N. de G. 1941: *The Tomb of the Vizier Ramose*. London: EES.
- Dobrev, V. 1993: Les Titulatures des Rois de la IVe Dynastie. *BIFAO* 93. 179–204.
- Donovan, L. – McCorquodale, K. (eds.) 2000: *Egyptian Art. Principles and Themes in Wall Scenes*. Guizeh: Prism.
- Dorman, P. F. 2009: The Long Coregency Revisited: Architectural and Iconographic Conundra in the Tomb of Kheruef. In: Brand, P. J. – Cooper, L.: *Causing His Name to Live. Studies in Egyptian Epigraphy and History in Memory of William J. Murnane*. Leiden: Brill. 65–82.
- Doxey, D. M. 2001: Priesthood. In: Redford, D. (ed). *The Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt Vol. 3*. Oxford: Oxford University Press. 68–73.
- Dziobek, E. 1987: The Architectural Development of Theban Tombs in Early Eighteenth Dynasty. In: Assmann, J. – Burkard, G. – Davies, V. *Problems and Priorities in Egyptian Archaeology*. London: KPI. 69–80.
- Dziobek, E. 1995: Theban Tombs as a Source for Historical and Biographical Evaluation: The Case of the Vizier User-Amun. *SAGA* 12, 107–138.
- Eaton, K. 2013: *Ancient Egyptian Temple Ritual. Performance, Pattern, and Practice*. London: Routledge.

- Egberts, A. 1995: *In Quest of Meaning. A Study of the Ancient Egyptian Rites of Consecrating the Meret-Chests and Driving the Calves*. [Egyptologische Uitgaven VIII], Leiden: Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten.
- Faist, B. 2010: Kingship and Institutional Development in the Middle Assyrian Period. In: Lanfranchi, G. B. – Rollinger, R. (eds.): *Concepts of Kingship in Antiquity. Proceedings of the European Science Foundation Exploratory Workshop*. Padova: S.A.R.G.O.N. 15–24.
- Feder, M. 1998: Das Ritual *sḥꜥ k3 šhn.t* als Tempelfest des Gottes Min. *ÄAT* 33.2. 31–54.
- Fitzenreiter, M. 1995: Totenverehrung und sociale Repräsentation. *SAK* 22. 95–130.
- Frahm, E. 2013: Rissing Suns and Falling Stars: Assyrian Kings and the Cosmos. In: Hill, J. A. – Jones, P. – Morales, A. J. (eds.): *Experiencing Power, Generating Authority. Cosmos, Politics, and the Ideology of Kingship in Ancient Egypt and Mesopotamia*. Pennsylvania: Penn Press. 97–120.
- Frandsen, P. J. 2008: Aspects of Kingship in Ancient Egypt. In: Brisch, N. (ed.): *Religion and Power. Divine Kingship in the Ancient World and Beyond*. Chicago: University of Chicago. 47–73.
- Frankfort, H. 1978: *Kingship and the Gods. A Study of Ancient Near Eastern Religion as a Integration of Society & Nature*. Chicago: University of Chicago.
- Frazer, J. G. 2012: *Zlatá ratolest*. Přel. Herold, E. – Šťovíčková-Heroldová V., Praha: Československý spisovatel.
- Freed, R. E. 2006: Rethinking the rules for Old Kingdom sculpture: observations on poses and attributes of limestone statuary from Giza. In: Bárta, M. (ed.): *Old Kingdom Art and Archaeology*. Prague: Czech Institute of Egyptology. 145–156.
- Galán, J. M. 1995: *Victory and Border. Terminology related to Egyptian Imperialism in the XVIIIth Dynasty*. [HÄB 40], Hildesheim: Gerstenberg Verlag.

- Gardiner, A. 1969: *Egyptian Grammar. Being an Introduction to the Study of Hieroglyphs*. 3. red. vyd. London: Oxford University Press.
- Garnett, A. 2011: The Like of Which Never Existed: The Memphite Building Programme of Amenhotep III. In: Corbelli, J. – Boatright, D. – Malleson, C.: *Current Research in Egyptology 2009*. Oxford: Oxbow. 53–66.
- Gayet, A. J. M. P., 1894: *Le Temple du Louxor: Constructions d'Aménophis III.*, Paris: Leroux.
- Goebis, K. 2001: Crowns. In: : Redford D. B. (ed.): *The Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt Vol. 2*. Oxford: Oxford University Press, 321–326.
- Goebis, K. 2010: Kingship. In: Wilkinson, T. (ed.): *The Egyptian World*. London: Routledge. 275–295.
- Goebis, K. 2011: King as God and God as King. In: R. Gundlach (ed.), *Palace and Temple. Proceedings of the fifth symposium on Egyptian royal ideology* Wiesbaden: Harrassowitz. 57–101.
- Goedicke, H. 1992: *Problems concerning Amenophis III.* Baltimore: HALGO, Inc.
- Goyon, J-C. 1974: *Confirmation du Pouvoir Royal au Nouvel An*. Oxford: Oxford University Press.
- Guksch, H. 1994: *Königsdienst. Zur Selbstdarstellung der Beamten in der 18. Dynastie*. SAGA 11. Heidelberg.
- Gulyás, A. 2008: Symmetrical Repetition as a Principle of Decoration and Confirmation of Royal Power in Luxor-Temple. In: Rothöhler, B. – Manisali, A. (Hg.): *Mythos & Ritual. Festschrift für Jan Assmann zum 70. Geburtstag*. Berlin: LIT Verlag.
- Gundlach, R. 2004: Vom Ende Amenophis'II. bis zur Volljährigkeit Amenophis'III. Die Wende von der Außenpolitik zur Innenpolitik in der frühen Voramarnazeit im Spiegel der Königsideologie. In: Gundlach, R. – Klug, A. (eds.)

Das ägyptische Königtum im Spannungsfeld zwischen Innen- und Außenpolitik im 2. Jahrtausend v. Chr. Wiesbaden: Harrassowitz. 119–220.

Hartwig, M., K. 2004: *Tomb Painting and Identity in Ancient Thebes, 1419-1372 BCE*. [Monumenta Aegyptiaca X], Turnhout: Brepols.

Helck, W. 1975: *Historisch-Biographische Texte der 2. Zwischenzeit und Neue Texte der 18. Dynastie*. [Kleine Ägyptische Texte], Wiesbaden: Harrassowitz.

Hill, J. A. – Jones, P. – Morales, A. J. (eds.) 2013: *Experiencing Power, Generating Authority. Cosmos, Politics, and the Ideology of Kingship in Ancient Egypt and Mesopotamia*. Pennsylvania: Penn Press.

Hornung, E. – Krauss, R. – Warburton, D. A. (eds.) 2006: *Ancient Egyptian Chronology* [HdO 83], Leiden: Brill.

Hornung, E. 1971: *Das Grab des Haremhaf im Tal der Könige*. Bern: Francke Verlag.

Hornung, E. 1991: Sedfest und Geschichte. *MDAIK* 47. Mainz: Philipp von Zabern. 169–171.

Hornung, H. – Staehelin, E. 1974: *Studien zum Sedfest*. [AH 1], Basel: Schwabe Verlag.

Hornung, H. – Staehelin, E. 2006: *Neue Studien zum Sedfest*. [AH 20], Basel: Schwabe Verlag.

Charpin, D. 2013: “I Am the Sun of Babylon”: Solar Aspects of Royal Power in Old Babylonian Mesopotamia. In: Hill, J. A. – Jones, P. – Morales, A. J. (eds.): *Experiencing Power, Generating Authority. Cosmos, Politics, and the Ideology of Kingship in Ancient Egypt and Mesopotamia*. Pennsylvania: Penn Press. 65–96.

Janák, J. 2005: *Brána nebes. Bohové a démoni starého Egypta*. Praha: Libri.

Janák, J. 2010: Chaos a ne – řád ve starém Egyptě. In: Víteček T. – Starý J. – Antalík D. (eds.): *Řád a chaos v archaických kulturách* [Svět archaických kultur VI], Praha: Herrmann & synové, s. 129–144.

Jenkins, N. 1980: *The Boat Beneath the Pyramid. King Cheops' Royal Ship*. London: Thames and Hudson.

Jéquier, G. 1920: *L'Architecture et la Décoration dans l'ancienne Égypte. Les Temples Memphites et Thébains des Origines à la XVIIIe Dynastie*. Paris: Albert Morancé.

Jéquier, G. 1938: *Le Monument Funéraire de Pepi II. Tome II: Le Temple*. Le Caire: IFAO.

Johnson, R. J. 1998: Monuments and Monumental Art under Amenhotep III: Evolution and Meaning. In: O'Connor, D. – Cline, E. H.: *Amenhotep III. Perspectives on His Reign*. Michigan: Ann Arbor. 63–94.

Kampp, F. 1996: *Die Thebanische Nekropole. Zum Wandel des Grabgedankens von der XVIII. bis zur XX. Dynastie*. Mainz am Rhein: Philipp von Zabern.

Kantorowicz, E. H. 1957: *The King's Two Bodies*. Princeton: Princeton University Press.

Kaplony, P. 1980: Königstitulatur. In: *LA III*. Wiesbaden: Harrassowitz. 641–659.

Kemp, B. 2006: *Ancient Egypt. Anatomy of a Civilization*. London: Routledge.

Kitchen, K. A. 1982: *Pharaoh Triumphant. The Life and Times of Ramesses II*. Warminster: ARIS & PHILLIPS LTD.

Klug, A. 2002: *Königliche Stelen in der Zeit von Ahmose bis Amenophis III*. [Monumenta Aegyptiaca VIII]. Turnhout: Brepols.

Laboury, D. 2010: *Akhénaton*. Paris: Pygmalion.

Landström, B. 1970: *Ships of the Pharaohs. 4000 Years of Egyptian Shipbuilding*. London: Allen & Unwin.

Lanfranchi, G. B. – Rollinger, R. (eds.) 2010: *Concepts of Kingship in Antiquity. Proceedings of the European Science Foundation Exploratory Workshop*. Padova: S.A.R.G.O.N.

Leitz, Ch. (ed.) 2002a: *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen I*. [OLA 110], Leuven: Peeters.

Leitz, Ch. (ed.) 2002b: *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen II*. [OLA 111], Leuven: Peeters.

Leitz, Ch. (ed.) 2002c: *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen III*. [OLA 112], Leuven: Peeters.

Leitz, Ch. (ed.) 2002d: *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen IV*. [OLA 113], Leuven: Peeters.

Leitz, Ch. (ed.) 2002e: *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen V*. [OLA 114], Leuven: Peeters.

Leitz, Ch. (ed.) 2002f: *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen VI*. [OLA 115], Leuven: Peeters.

Leitz, Ch. (ed.) 2002g: *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen VII*. [OLA 116], Leuven: Peeters.

Leprohon, R. J. 2001: Titulature. In: Redford, D. (ed). *The Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt Vol. 3*. Oxford: Oxford University Press. 409–411.

Leprohon, R. J. 2013: *The Great Name. Ancient Egyptian Royal Titulature*. Atlanta: Society for Biblical Literature.

Minas-Nerpel, M. – De Meyer, M. 2013: Raising the Pole for Min in the Temple of Isis at Shanhūr. *ZÄS* 140. 150–166.

Morgan, J. – Bouriant, G. – Legrain, G. – Jéquier, G. 1894: *Catalogue des Monuments et Inscriptions de l’Égypte Antique I. De la Frontière de Nubie a Kom Ombos*. Vienne: Adolphe Holzhausen.

Morris, E. F. 2005: *Architecture of Imperialism. Military Bases and Evolution of Foreign Policy in Egypt’s New Kingdom*. [PdÄ 22], Leiden: Brill.

- Müller, M. 1993: Iconography: basic problems of the classification of scenes. In: Curto, S. – Donadoni, S. – Donadoni Roveri, A-M. – Alberton, B. *VI Congresso Internazionale di Egittologia*. Torino: Società Italiana per il Gas p. A. 337–352.
- Müller, M. 2002: Grundzüge einer Datenbank der ägyptischen Ikonographie. *GM* 188. 81–94.
- Müller, M. 2005: Iconography and Symbolism. In: Hartwig, M. (ed.) *A Companion to Ancient Egyptian Art*. Oxford: Wiley Blackwell. 78–97.
- Murnane, W. J. The Sed Festival: A Problem in Historical Method. *MDAIK* 37. Mainz: Philipp von Zabern. 369–376.
- Murphy, R. F. 2010: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Přel. Červinková, H. Praha: Slon.
- Nims, Ch. F. – The Epigraphic Survey. 1980: *The Tomb of Kheruef. Theban Tomb* 192. Chicago: The Oriental Institute of the University of Chicago.
- O'Connor, D. – Silverman, D. P. (eds.) 1995: *Ancient Egyptian Kingship* [PdÄ 9], Leiden: Brill.
- Oakley F. 2006: *Kingship*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Panofsky, E. 1939: *Studies in Iconology. Humanistic Themes In the Art of the Renaissance*. New York: Oxford University Press.
- Pardey, E. 1997: Der sog. Sprecher des Königs in der 1. Hälfte der 18. Dynastie. In: In Aksamit, J. – Dolińska, M. – Majewska, A. – Niwiński, A. – Rzepka, S. – Szafrński, Z. (eds). *Essays in Honour of Prof. Dr. Jadwiga Lipińska*. Warsaw: National Museum. 377-397.
- Petrie, W. M. F. 1897: *Six Temples at Thebes*. London: Bernard Quaritch.
- Piacentini, P. – Orsenigo, Ch. 2004: *La Valle dei Re Riscoperta. I Giornali di Scavo di Victor Loret (1898-1899) e altri inediti*. Milano: Università degli Studi di Milano.

Piankoff, A. 1964: *The Litany of Re*. New York: Pantheon.

Piankoff, A. La Tombe de Ramsès IER. *BIFAO LVI*. 189–200, Pl. I–IX.

Porter, B. – Moss, R. L. B. 1929: *Topographical Bibliography of Ancient Egyptian Hieroglyphic Texts, Reliefs, and Paintings II: Theban Temples*. Oxford: Clarendon Press.

Quirke, S. 2001: *The Cult of Ra – Sun worship in Ancient Egypt*. London: Thames & Hudson.

Quirke, S. 2010: *Who Were the Pharaohs? A Guide to their Names, Reigns and Dynasties*. London: British Museum Press.

Radner, K. 2010: Assyrian and Non-Assyrian Kingship in the First Millenium BC. In: Lanfranchi, G. B. – Rollinger, R. (eds.): *Concepts of Kingship in Antiquity. Proceedings of the European Science Foundation Exploratory Workshop*. Padova: S.A.R.G.O.N. 25–34.

Redford, D. 1967: *History and Chronology of the Eighteenth Dynasty of Egypt: Seven Studies*. Toronto: University of Toronto Press.

Redford, D. 1997: *Akhenaten. The Heretic King*. Princeton: Princeton University Press.

Redford, D. B. 1995: The Concept of Kingship during the Eighteenth Dynasty. In: O'Connor, D. – Silverman, D. P. (eds.) 1995: *Ancient Egyptian Kingship* [PdÄ 9], Leiden: Brill. 157–184.

Roehrig, C. H. (ed.) 2005: *Hatshepsut from Queen to Pharaoh*. New Haven: Yale University Press.

Sallaberger, W.: Das Ansehen eines altorientalischen Herrschers bei seinen Untertanen. In: Wilhelm, G. (ed.): *Organisation, Representation, and Symbols of Power in the Ancient Near East. Proceedings of the 54th Rencontre Assyriologique Internationale at Würzburg, 20-25 July 2008*, Winona Lake: Eisenbrauns, 1-20.

Säve-Söderbergh, T. 1957: *Four Eighteenth Dynasty Tombs*. [Private Tombs at Thebes I], Oxford: Oxford University Press.

Shafer, B. E. (ed.) 1997: *Temples of Ancient Egypt*. London: I. B. Tauris Publishers.

Schade-Busch, M. 1992: *Zur Königsideologie Amenophis' III. Analyse der Phraseologie historischer Texte der Voramarnazeit* [HÄB 35], Hildesheim: Pelizaeus-Museum.

Schäfer, H. 1933: Der Reliefschmuck der Berliner Tür aus der Stufenpyramide und Königstitel *ḥr-nb*. *MDAIK IV*. 1–17.

Schäfer, H. 1986: *Principles of Egyptian Art*. Přel. Baines, J. Oxford: Griffith Institute.

Schiff Giorgini, M. 1998: *Soleb V. Le Temple Bas-Reliefs et Inscriptions*. Caire: IFAO.

Schmitz, B. 1976: *Untersuchungen zum Titel s3ꜥnjswt „Königssohn“*. Bonn: Rudolf Habelt Verlag.

Schulz, R. 1992: *Die Entwicklung und Bedeutung des kuboiden Statuentypus. Eine Untersuchung zu den sogenannten „Würfelhockern“*. Band II. [HÄB 34], Hildesheim: Gerstenberg Verlag.

Silverman, D. P. 1995: The Nature of Egyptian Kingship. In: O'Connor, D. – Silverman, D. P. (eds.) 1995: *Ancient Egyptian Kingship* [PdÄ 9], Leiden: Brill. 49–92.

Spalinger A. 2015: Concept of Kingship: The Golden Horus Name. In: Coppens, F – Janák, J. – Vymazalová, H. (eds.) *Royal versus Divine Authority – Acquisition, Legitimization and Renewal of Power. Prague, June 26–28, 2013*. 305–324.

Swan Hall, E. 1986: *The Pharaoh Smites his Enemies*. [MÄS 44], Berlin: Deutscher Kunstverlag.

Trigger, B. G. 2003: *Understanding Early Civilizations*. Cambridge: Cambridge University Press.

Vandier, J. 1950: *Moalla. La tombe d'Ankhtifi et La tombe de Sébekhotep*. Caire: IFAO.

Varille, A. 1943: *Karnak I*. Caire: IFAO.

Verner, M. 2007: Král. In: Verner, M. – Bareš, L. – Vachala, B. *Encyklopedie starověkého Egypta*. Praha: Libri. 262–263.

Ward, W. A. 1982: *Index of Egyptian Administrative and Religious Titles of the Middle Kingdom*. Beirut: American University of Beirut.

Wildung, D. 1982: Neunbogen. In: Helck, W. – Otto, E. – Westendorf, W. (eds). *LÄ IV*. Wiesbaden: Harrassowitz. 472–473.

Wilkinson, R. H. 1992: *Reading Egyptian Art. A Hieroglyphic Guide to Ancient Egyptian Painting and Sculpture*. London: Thames & Hudson.

Wilkinson, R. H. 2000: *The Complete Temples of Ancient Egypt*. London: Thames & Hudson.

Wreszinski, W. 1923: *Atlas zur Altaegyptischen Kulturgeschichte*. Leipzig: J. C. Hinrichsche Buchhandlung.

9 Seznam zkratek:

EES	Egypt Exploration Society
JEA	The Journal of Egyptian Archaeology
SAGA	Studien zur Archäologie und Geschichte Altägyptens
TT	Theban Tomb
BSA	Annual of the British School at Athens
URK	Urkunden des Ägyptischen Altertums
KRI	KITCHEN, K. R. 1975–: <i>Ramesside Inscriptions</i> . Oxford.
PdÄ	Probleme der Ägyptologie
ZÄS	Zeitschrift für Ägyptische und Altertumskunde
HdO	Handbook of Oriental Studies
MÄS	Münchener Ägyptologisches Studien
HÄB	Hildesheimer Ägyptologische Beiträge
LÄ	Lexikon der Ägyptologie
GM	Göttingen Miscellen
ÄAT	Ägypten und Altes Testament
IFAO	Institut Français d'Archéologie Orientale
ÄA	Ägyptologische Abhandlungen
AH	Aegyptiaca Helvetica
MDAIK	Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts Abteilung Kairo
BIFAO	Bulletin de L'Institut D'Archéologie Orientale du Caire

10 Příloha

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	145
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	140
<i>k3 nḥt ḥ^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jež se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	53
<i>ʿ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	49
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	46
<i>Nb-m3^c.t- R^c jw^c r^c</i>	Nebmaatre je dědic Rea	trůnní jméno	19
<i>nb-m3^c.t R^c tjt r^c</i>	Nebmaatre je obrazem Rea	trůnní jméno	18
<i>nb-m3^c.t-r^c stp.n r^c</i>	Nebmaatre, vybraný Reem	trůnní jméno	10
<i>nb-m3^c.t-r^c mr.n r^c</i>	Nebmaatre milovaný Reem	trůnní jméno	8
<i>tjt r^c ḥnt t3.wj</i>	Obraz Rea je před Oběma zeměmi	Horovo jméno	2
<i>nb-m3^c.t-r^c s3 r^c</i>	Nebmaatre je syn Reův	trůnní jméno	2
<i>tz t3.wj s^cnḥ jb.w</i>	Ten kdo pozdvihuje Obě země a oživuje srdce	Obě paní	1
<i>s3 jmn hr hr m3^c.t</i>	Syn Amonův, ten který je spokojený kvůli <i>maat</i>	Zlatý sokol	1
<i>tjt r^c ḥnt t3.wj</i>	Obraz Rea je před Oběma zeměmi	Horovo jméno	1
<i>nb-m3^c.t-r^c tḥn jtn</i>	Nebmaatre je zářící sluneční kotouč	trůnní jméno	1
<i>smn hp.w mj nb w3s.t</i>	Ten, který ustanovuje řád jako pán Vésetu	Obě paní	1
<i>nb-m3^c.t-r^c jr.n r^c</i>	Nebmaatre stvořený Reem	trůnní jméno	1
<i>nd ntr.w ms ḥm.w=sn</i>	Ten, který chrání bohy, ten který tvoří jejich služebníky	Zlatý sokol	1
<i>k3 n nsw.w dr pd.t 9</i>	Býk králů, které poráží národy devíti luků	Zlatý sokol	1
<i>ptpt jwntjw ktk t3=sn</i>	Ten, který pošlapává Asiaty a bere si jejich zemi	Zlatý sokol	1
<i>jmn-ḥtp</i>	Amenhotep	Syn Reův	1
<i>ḥk3 w3s.t</i>	Vládce Vésetu	trůnní jméno	1

<i>jmn-htp hk3 w3s.t jw^c r^c</i>	Amenhotep vládce Vésetu, dědic Rea	Syn Reův	1
<i>k3 nh.t hk3 hk3.w</i>	Silný býk vládce vládců	Horovo jméno	1
<i>wr mn.w r- d3.t ph.tj=f jn m jnw mhtj r jnw rsy</i>	Mnohý monumenty odpovídající jeho moci, které přinesl ze severní do jižní Heliopole	Obě paní	1
<i>s^c3 hw.t jt=f n.t d.t</i>	Ten který zvětšil otcův dům věčnosti	Zlatý sokol	1

Tab 1. Jména panovníka královské redakce

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	9
<i>tjt r^c hnt t3.wj</i>	Obraz Rea je před Oběma zeměmi	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrh t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	8
<i>k3 nh.t h^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v Maat	Horovo jméno	1
<i>3 hpš hw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>Nb-m3^c.t- R^c jw^c r^c</i>	Nebmaatre je dědic Rea	trůnní jméno	1
<i>nb-m3^c.t R^c tjt r^c</i>	Nebmaatre je obrazem Rea	trůnní jméno	1

Tab. 2 Stéla z chrámu miliónů let

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2

Tab. 3 Stéla s vozem z chrámu miliónů let

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	3
<i>k3 nht h^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jež se zjevuje v záři v Maat	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrh t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>3 hpš hw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>ntr hk3 w3s.t z3 jmn</i>	Bůh vládoucí Vésetu, syn Amona	Syn Reův	1
<i>nb-m3^c.t-r^c jw^c-r^c</i>	Nebmaatre dědic Rea	trůnní jméno	1

Tab. 4 Stéla z Konossa

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán maat	trůnní jméno	3
<i>jmn-ḥtp</i>	Amenhotep	Syn Reův	1
<i>k3 nḥt ḥ^cj m w3s.t</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři ve Vésetu	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>ʕ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>Nb-m3^c.t- R^c jw^c r^c</i>	Nebmaatre je dědic Rea	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 5 Jižní asuánská stéla

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>ʕ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>ḥk3 w3s.t</i>	Vládce Vésetu	trůnní jméno	1
<i>Nb-m3^c.t- R^c jw^c r^c</i>	Nebmaatre je dědic Rea	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán maat	trůnní jméno	1

Tab. 6 Stéla z prvního kataraktu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>tjt r^c hnt t3.wj</i>	Obraz Rea je před Oběma zeměmi	Horovo jméno	1
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	3
<i>tz t3.wj s^cnh jb.w</i>	Ten, kdo pozvedá Obě země a oživuje srdce	Obě paní	1
<i>s3 jmn hr hr m3^c.t</i>	Syn Amonův, ten který je spokojený kvůli <i>maat</i>	Zlatý sokol	1
<i>nb-m3^c.t-r^c stp.n r^c</i>	Nebmaatre, vybraný Reem	trůnní jméno	2
<i>k3 nht h^cj m m3^c.t</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrh t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>3 hpš hw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>nb-m3^c.t-r^c tjt r^c</i>	Nebmaatre obraz Rea	trůnní jméno	1

Tab. 7 Dedikační nápis Moncuova chrámu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	4
<i>k3 nht h^cj m w3s.t</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři ve Vésetu	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrh t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>3 hpš hw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>nb-m3^c.t-r^c spt.n r^c</i>	Nebmaatre vybraný Reem	trůnní jméno	1
<i>Nb-m3^c.t- R^c jw^c r^c</i>	Nebmaatre je dědic Rea	trůnní jméno	1

Tab. 8 Stéla z chrámu miliónů let umístěná mezi kolosy

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m w3s.t</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři ve Vésetu	Horovo jméno	2
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>ʿ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2

Tab 9. Nápis z el-Berši

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m3ꜥ.t</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán Maat	trůnní jméno	1

Tab. 10 Stéla z Gabal es-Silsily

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2
<i>k3 nḥt ḥ^cj m m3^c.t</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>3 hpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t jw^c r^c</i>	Amenhotep vládce Vésetu, dědic Rea	Syn Reův	1

Tab. 11 Stéla z lomů v Tuře

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	44
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	20
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	19
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	17
<i>ꜥ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	16
<i>nb-m3ꜥ.t Rꜥ tjt rꜥ</i>	Nebmaatre je obrazem Rea	trůnní jméno	15
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ jwꜥ</i>	Nebmaatre je dědic	trůnní jméno	13
<i>nb-m3ꜥ.t-rꜥ mr.n rꜥ</i>	Nebmaatre milovaný Reem	trůnní jméno	8
<i>nb-m3ꜥ.t-rꜥ stp.n rꜥ</i>	Nebmaatre vybraný Reem	trůnní jméno	6
<i>nb-m3ꜥ.t-rꜥ jr.n rꜥ</i>	Nebmaatre stvořený Reem	trůnní jméno	1
<i>nb-m3ꜥ.t-rꜥ tḥn jtn</i>	Nebmaatre je zářící sluneční kotouč	trůnní jméno	1
<i>smn hp.w mj nb w3s.t</i>	Ten, který ustanovuje řád jako pán Vésetu	Obě paní	1

Tab. 12 Luxorský chrám

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	3
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	6

Tab. 13 Kaple zrození

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>ꜥ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2

Tab. 14 Nápis ze třetího pylonu v Karnaku

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	5
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	5
<i>ꜥ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	5
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	5
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	5

Tab. 16 Nápis ze skarabů

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 17 Socha Louvre A 18

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m³ᵉ.t- Rᵉ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	3
<i>k3 nḥt ḥᵉj m m³ᵉt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn ḥp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>ᵉ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>nb-m³ᵉ.t-rᵉ stp.n rᵉ</i>	Nebmaatre vybraný Reem	trůnní jméno	1
<i>nb-m³ᵉ.t Rᵉ tjt rᵉ</i>	Nebmaatre je obrazem Rea	trůnní jméno	1
<i>Nb-m³ᵉ.t- Rᵉ jwᵉ [rᵉ]</i>	Nebmaatre je dědic [Reův]	trůnní jméno	1

Tab. 18 Socha z Karnaku

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥ.t ḥk3 ḥk3.w</i>	Silný býk vládce vládců	Horovo jméno	1
<i>Nb-m³ᵉ.t- Rᵉ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2
<i>wr mn.w r- d3.t ph.tj=f jn m jnw mḥtj r jnw rsy</i>	Mnohý monumenty odpovídající jeho moci, které přinesl ze severní do jižní Heliopole	Obě paní	1
<i>sᵉ3 ḥw.t jt=f n.t d.t</i>	Ten, který zvětšil otcův dům věčnosti	Zlatý sokol	1

Tab. 19 Nápis z jižního Memnonova kolosu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn ḥp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>k3 n nsw.w dr pd.t 9</i>	Býk králů, které poráží národy devíti luků	Zlatý sokol	1
<i>nb-m3ꜥ.t-rꜥ s3 rꜥ</i>	Nebmaatre je syn Reův	trůnní jméno	2
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2
<i>tjt rꜥ ḥnt t3.wj</i>	Obraz Rea je před Oběma zeměmi	Horovo jméno	1
<i>ptpt jwntjw ktk t3=sn</i>	Ten, který pošlapává Asiaty a bere si jejich zemi	Zlatý sokol	1

Tab. 20 Nápis na sfínze z chrámu Muty v Karnaku

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 21 Nápis ze sochy lva z chrámu v Solebu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	3

Tab. 22 Socha z Britského muzea

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	14
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	12
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jež se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	5
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	3
<i>ꜥ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	2
<i>nḏ ntr.w ms ḥm.w=sn</i>	Ten, který chrání bohy, ten který tvoří jejich služebníky	Zlatý sokol	1

Tab. 23 Nápis z Gabal Barkalu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1

Tab.24 Nápis ze západních Théb

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 25 Nápis z velkého skaraba z Karnaku

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 26 Fragment nádoby

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	16
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	10
<i>smn hp.w sgrh t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	2
<i>k3 nht h^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	3
<i>3 hpš hw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1

Tab. 27 Náписy z malých předmětů

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	3
<i>ʿ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	4

Tab. 28 Nápis ze sochy šakala z chrámu miliónů let

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>k3 nḥt ḥ^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1

Tab. 29 Nápis ze zádového pilíře Memnonova kolosu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	17
<i>k3 nḥt ḥ^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	4

Tab. 30 Malé předměty denní potřeby

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn ḥp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>ꜥ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2

Tab. 31 Socha z chrámu miliónů let

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 32 Zádový pilíř sochy z ostrova Sai

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m3ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn ḥp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>ꜥ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán Maat	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 33 Nápis ze zdi z ostrova Sai

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	6
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2

Tab. 34 Nápis z menších soch

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 35 Malá stěla z chrámu miliónů let

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 36 Fragment stély z chrámu v Luxoru

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	7
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	6

Tab. 37 Stély z Aníby

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 38 Náписy ze Sedeingy

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2

Tab. 39 Stéla z káhirskeho muzea

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 40 Fajánsová stéla

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	57
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	29
<i>k3 nḥt ḥ^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	6
<i>smn ḥp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	3
<i>k3 nḥt t3 ḥb-sd</i>	Silný býk pozvedající svátek sed	Horovo jméno	2
<i>tjt r^c ḥnt t3.wj</i>	Obraz Rea je před Oběmi zeměmi	Horovo jméno	3
<i>nṯr-nṯr nb-m3^c.t-r^c mrj m3^c.t</i>	Dobrý bůh Nebmaatre milovaný Maatou	trůnní jméno	1
<i>ḥk3</i>	Vládce	trůnní jméno	1
<i>k3 nḥt whm ḥb-sd ḥ^c m s.t wr.t</i>	Silný býk opakující svátek sed objevující se v záři na mnohých místech	Horovo jméno	1
<i>ḥ^c m ḥd t3 dšr.t</i>	Objevuje se v záři v bílé koruně, pozvedající červenou korunu	Obě paní	1
<i>3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>nb-m3^c.t R^c tjt r^c</i>	Nebmaatre je obrazem Rea	trůnní jméno	1

Tab. 41 Výskyt jmen panovníka v textech jeho poddaných

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 42 Hrobka Ramoseho

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3

Tab. 43 Stéla Amenhotepa z Mennoferu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	8
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	5

Tab. 44 Památky Amenhotepa syna Hapuova

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>nṯr-nfr nb-m3^c.t-r^c mrj m3^c.t</i>	Dobrý bůh Nebmaatre milovaný Maatou	trůnní jméno	1

Tab. 45 Stéla vezíra Amenhotepa

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>ḥk3</i>	Vládce	trůnní jméno	1

Tab. 46 Hrobka Chaemheta

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	11
<i>k3 nḥt whm ḥb-sd ḥ^c m s.t wr.t</i>	Silný býk opakující svátek <i>sed</i> objevující se v záři na mnohých místech	Horovo jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	8
<i>k3 nḥt t3 ḥb-sd</i>	Silný býk pozvedající svátek <i>sed</i>	Horovo jméno	2
<i>k3 nḥt ḥ^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jež se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	4
<i>tjt r^c ḥnt t3.wj</i>	Obraz Rea je před Oběmi zeměmi	Horovo jméno	2
<i>ḥ^c m ḥd t3 dšr.t</i>	Ten, který se objevuje v záři v bílé koruně, vyzdvihuje červenou korunu	Obě paní	1
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1

Tab. 47 Hrobka Cheruefa

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 48 Texty z TT 226

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3

Tab. 49 Texty Neferseherua

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 50 Socha Nebneferua

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	2
<i>k3 nḥt ḥ^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1

Tab. 51 Text Juniho

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 52 Sobekhotep

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 53 Amenmesu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1

Tab. 54 Aannen

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	6
<i>jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	5
<i>tjt-r^c hn.t t3.wj</i>	Obraz Rea je na čele Obou zemí	Horovo jméno	1

Tab. 55 Texty z hrobky Amenemheta Surera

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1

Tab. 56 Ptahmes

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t</i>	Amenhotep vládce Vésetu	Syn Reův	1
<i>k3 nḥt ḥ^cj m m3^ct</i>	Silný býk, jež se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1
<i>smn hp.w sgrḥ t3.wj</i>	Ten, který ustanovuje řád a upokojuje Obě země	Obě paní	1
<i>3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	Silnou paží poráží Asijce	Zlatý sokol	1
<i>nb-m3^c.t R^c tjt r^c</i>	Nebmaatre je obrazem Rea	trůnní jméno	1

Tab. 57 Stéla ze Silsily (Amenhotepa?)

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m3^c.t- R^c</i>	Re je pán Maat	trůnní jméno	1

Tab. 58 Socha Mena z Karnaku

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m³ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	3

Tab. 59 Stéla Kamoseho

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>Nb-m³ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	2
<i>k3 nḥt ḥꜥj m m³ꜥt</i>	Silný býk, jenž se zjevuje v záři v <i>maat</i>	Horovo jméno	1

Tab. 60 Socha Mena z Asuánu

Jména krále	Překlad	Typ jména krále	Výskyt (počet)
<i>nb-m³ꜥ.t- Rꜥ</i>	Re je pán <i>maat</i>	trůnní jméno	1

Tab. 61. Stéla Heriho a Sutiho

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)	Panovník
<i>z3 r^c n h.t=f mr=f</i>	syn Reův z jeho těla, jím milovaný	17	dědic boha
<i>nb h^c.w</i>	pán korun	15	obraz boha
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův, jím milovaný	14	dědic boha
<i>nb jr.t h.t</i>	pán rituálů	13	starající se o bohy
<i>nb hpš</i>	pán meče	7	silný muž
<i>nb 3w.t-jb</i>	pán radosti	3	obraz boha
<i>stp.n ds=f</i>	vybrán sebou samým	1	dědic boha
<i>jmn mr dj ^cnh</i>	milovaný Amonem, jemuž byl dán život	2	obraz boha
<i>hk3 9 psd.t</i>	vládce národů 9 luků	2	silný muž
<i>hr hr nh.t</i>	ten, který je spokojený kvůli síle/vítězství	2	silný muž
<i>jtj itj t^c.w m shm=f</i>	vládce, jenž dobyl země svou mocí	2	silný muž
<i>z3 jmn mrr=f</i>	syn Amonův, kterého miluje	2	dědic boha
<i>3h r^c n msw</i>	ach Rea je pro toho, jenž se zrodil	1	obraz boha
<i>htp jb ntr.w m mnw=f</i>	ten, jenž uspokojuje srdce bohů skrze své monumenty	1	starající se o bohy
<i>wr mn.w s ^cš3 .w bj3.tw</i>	velký monumenty, mnohý kovy	1	silný muž
<i>sk jw^c .t n kš hz.t</i>	ten, jenž zničil dědice odporné Kuše	1	silný muž
<i>[dw] n nbw</i>	ten, jenž je horou zlata	1	obraz boha
<i>h^c hr ssm.t mj wbn r^c</i>	ten, jenž vychází v záři na koni, stejně jako vychází slunce	1	obraz boha
<i>^c3 ph.tj wr šf.t</i>	velký mocí, velký majestátem	1	silný muž
<i>shm jb mj jmj w3s.t</i>	ten, který je statečný stejně jako ten, jenž je ve Vésetu	1	obraz boha
<i>ptpt nhrn m hpš=f knj</i>	ten, který rozdupal Naharínu svou mocnou paží	1	silný muž
<i>mr.n r^c</i>	milovaný Reem	1	dědic boha
<i>kn m jth st</i>	mocný v odvlékání (nepřítel)	1	silný muž
<i>ndtj km3 nfr=f</i>	ochránce toho dobrého, co stvořil	1	silný muž

<i>wp mtn=s m nh.t hr wsr h3.t mš^c=f</i>	ten, jenž otevírá jeho (Egypta) cestu silou, když je na čele své armády	1	silný muž
<i>h^c hr nsw.t jmn mj r^c dt</i>	ten, jenž září na trůnu Amona jako Re na věky věků	1	obraz boha
<i>pd.t mr=f</i>	milovaný mezi vojáky	1	silný muž
<i>kn pr-^c</i>	mocný odvahou	1	silný muž
<i>nsw.t ntrj pr m r^c</i>	božský král, jenž vyšel z oka Reova	1	dědic boha
<i>rdj.n jmn hr nsw=f</i>	Amon jej dal na svůj trůn	1	dědic boha
<i>hk3 šnn.t-jtn nsw gb j3.t Jtm nsw.ty r^c-hprj</i>	vládce toho, co obklopuje slunce: trůn Geba, úřad Atuma a královský majestát Re-Chepriho	1	dědic boha
<i>jr 3h.wt psd.t</i>	ten, jenž je prospěšný Devateru	1	starající se o bohy
<i>kd kd sw ms ms sw</i>	ten, jenž je stvořený svým tvořením; ten který je zrozený svým zrozením	1	obraz boha
<i>mjt.j r^c shd t3.wj mj 3ht.j</i>	on je stejný jako Re, jenž ozařuje obě země jako Ahti	1	obraz boha
<i>nb st.wt m hr jtn h^c.w n=f nb.wt</i>	pán paprsků, stejně jako obličej Atona, kvůli němuž pámové jásají	1	obraz boha
<i>ntr ntr.j shm b3.w</i>	božský bůh, mocný mocí	1	obraz boha
<i>ptpt h3s.wt hw mnt.jw</i>	ten, jenž pošlapal cizí země a zaútočil na Asijce	1	silný muž
<i>h3s.t nb.t r tb.tj=f</i>	cizím země jsou pod jeho sandály	1	silný muž
<i>z3 r^c wtz mr.wt=f</i>	syn Reův, jenž je pozvedán jeho přízní	1	dědic boha
<i>km3.n r^c</i>	stvořen Reem	1	dědic boha
<i>jt.t nfr h4.t hnm shm.tj m n^ch w3s</i>	ten, jenž vzal krásnou bílou korunu a spojil obě koruny při životě a moci	1	silný muž
<i>h^c hr ns.t jt=f</i>	ten, jenž se objevuje v září na trůně svého otce	1	dědic boha
<i>ptpt wr.w n h3s.wt nb(.w)</i>	pošlapává velmi všechny cizí země	1	silný muž
<i>shtp ntr.w</i>	ten který činí bohy spokojenými	1	starající se o bohy
<i>nb hb-sd</i>	pán svátku <i>sed</i>	1	silný muž
<i>hk3 hk3.w</i>	vládce vládců	1	silný muž
<i>tjt r^c thn hr h^c mj jtn</i>	obraz zářícího Rea, jenž se objevuje v září jako sluneční kotouč	1	obraz boha

Tab. 62 Epiteta krále královské redakce

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>stp.n ds=f</i>	vybrán sebou samým	1
<i>jmn mr dj ḥnh</i>	milovaný Amonem, jemuž byl dán život	2
<i>nb 3w.t-jb</i>	pán radosti	1
<i>3h rḥ n msw</i>	<i>ach</i> Rea, toho jenž se zrodil	1
<i>ḥtp jb ntr.w m mnw=f</i>	ten, jenž uspokojuje srdce bohů skrze své monumenty	1
<i>nb ḥḥ.w</i>	pán korun	3
<i>ḥnh ḥr</i>	Živoucí Hor	1
<i>wr mn.w s ḥ3 .w bj3.tw</i>	velký monumenty, mnohý kovy	1
<i>ḥk3 9 psd.t nb t3.wj</i>	vládce národů 9 luků, pán Obou zemí	1
<i>sḥ3 pr=f</i>	ten, jenž zvětšil svůj dům	1
<i>shṯp nfr=f m jr.t mrr.wt k3=f</i>	ten, jenž činí spokojeným svůj kultovní obraz/dobro, když činí to, co si přeje jeho <i>ka</i>	1

Tab. 63 Texty z chrámu miliónů let

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>nb hpš</i>	pán meče,	1
<i>sk jw^c .t n kš hz.t</i>	ten, který zničil dědice odporné Kuše	1
<i>dw n nbw</i>	on je horou zlata?	1
<i>h^c hr ssm.t mj wbn r^c</i>	ten, jenž vychází v záři na koni, stejně jako vychází slunce	1
<i>ʕ ph.tj wr šf.t</i>	velký mocí, velký majestátem	1
<i>shm jb mj jmj wʕs.t</i>	ten, který je statečný stejně jako ten, jenž je ve Vésetu	1
<i>ptpt nhrn m hpš=f knj</i>	ten, který rozdupal Naharínu svou mocnou paží	1
<i>mr.n r^c</i>	milovaný Reem	1
<i>kn m jth st</i>	mocný v odvlékání (nepřátel)	1
<i>nb h^c.w</i>	pán korun	1

Tab. 64 Texty ze stély z vozem z chrámu miliónů let

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>hr hr nh.t</i>	ten, který je spokojený kvůli síle/vítězství	1
<i>ndtj km3 nfr=f</i>	ochránce toho dobrého, co stvořil	1
<i>kn.w hr hr nh.t</i>	ten, který dobyl a je spokojený kvůli vítězství	1
<i>wp mtn=s m nh.t hr wsr h3.t mšc=f</i>	ten který otevírá cestu (Egypta) silou, když je vpředu své armády	1
<i>h^c hr nsw.t jmn mj r^c dt</i>	ten, jenž září na trůnu Amona jako Re na věky věků	1
<i>nb jr.t h.t</i>	pán rituálů	1
<i>z3 r^c n h.t=f mr=f</i>	syn Reův z jeho těla jím milovaný	1

Tab. 65 Stéla z Konosso

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův, jím milovaný	1

Tab. 66 Jižní asuánská stéla

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>nb hpš</i>	pán meče	2
<i>pd.t mr=f</i>	milovaný mezi vojáky	1
<i>kn pr-c</i>	mocný odvahou	1

Tab. 67 Stéla z prvního kataraktu

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>nsw.t ntr.j pr m r^c</i>	božský král, který vyšel z Rea	1
<i>jtj itj t^c.w m shm=f</i>	Vládce, jenž dobyl země svou mocí	2
<i>rdj.n jmn hr nsw=f</i>	Amon jej dal na svůj trůn	1
<i>hk3 šnn.t-jtn nsw gb j3.t Jtm nsw.ty r^c-hprj</i>	vládce toho, co obklopuje slunce: trůn Geba, úřad Atuma a královský majestát Re-Chepriho	1
<i>ntr nfr nb 3w.t-jb</i>	dokonalý bůh, pán radosti	1
<i>nb h^c.w</i>	pán korun	2
<i>nb jr-h.t</i>	pán rituálů	1
<i>jr 3h.wt psd.t</i>	ten, který je prospěšný Devateru	1
<i>kd kd sw ms ms sw</i>	ten, který je vytvoření svým tvořením; ten který je zrozený svým zrozením	1
<i>ntr nfr mjt.j r^c šhd t3.wj mj 3ht.j</i>	dokonalý bůh stejný jako Re. Ten jnež ozařuje obě země jako Ahti	1
<i>nb st.wt m hr jtn h^c.w n=f nb.wt</i>	pán záření, stejně jako obličej Atona, kvůli němuž pámové jásají	1
<i>hk3 psd.t</i>	vládce národů 9. luků	1
<i>ntr ntr.j shm b3.w</i>	božský bůh, mocný mocí	1
<i>ptpt h3s.wt hw mnt.jw</i>	ten, který pošlapal cizí země a zaútočil na Asijce	1
<i>h3s.t nb.t r tb.tj=f</i>	cizím země jsou pod jeho sandály	1
<i>z3 r^c wtz mr.wt=f</i>	syn Reův, který je pozvedán jeho přízní	1
<i>km3.n r^c</i>	ten, jenž byl stvořen Reem	1
<i>jt.t nfr hd.t hnm shm.tj m nh w3s</i>	ten, který vzal krásnou bílou korunu a spojil obě koruny při životě a moci	1

Tab. 68 Dedikační nápis chrámu Moncua v Karnaku

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>nb ḥꜥ.w</i>	pán korun	1
<i>z3 rꜥ n ḥ.t=f mr=f</i>	syn Reův z jeho těla jím milovaný	1

Tab. 69 Stéla z chrámu miliónů let umístěná mezi kolosy

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>ntr nfr nb 3w.t-jb</i>	dobrý bůh pán radosti	1
<i>nb jr.t-ht</i>	pán rituálů	1
<i>z3 rꜥ n ḥ.t=f mr=f</i>	syn Rea z jeho těla, jím milovaný	1
<i>ḥꜥ hr ns.t jt=f</i>	ten, jenž se objevuje v záři na trůně svého otce	1

Tab. 70 Stéla z Tury

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>shꜥp ntr.w</i>	ten, který činí bohy spokojenými	1

Tab. 71 Socha Louver A 18

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův jím milovaný	2

Tab. 72 Text z Memnonova kolosu

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův jím milovaný	1

Tab. 73 Text ze sfingy chrámu Mut v Karnaku

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův jím milovaný	1
<i>nb ḥb-sd</i>	pán svátku <i>sed</i>	1

Tab. 74 Socha z Britského muzea

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>nb jr.t ḥ.t</i>	pán rituálů	1
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův, jím milovaný	3

Tab 75. Text z Gabal Barkal

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>z3 r^c n ḥ.t=f mr=f</i>	syn Reův z jeho těla, jím milovaný	5
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův, jím milovaný	1
<i>ḥk3 ḥk3.w</i>	vládce vládců	1
<i>nb jr.t ḥ.t</i>	pán rituálů	2
<i>nb ḥ^c.w</i>	pán korun	1

Tab. 76 Texty z malých předmětů

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>tjt r^c ṯḥn ḥr ḥ^c mj jtn</i>	obraz zářícího Rea, který se zjevuje v záři jako sluneční kotouč	1
<i>nb ḥpš</i>	pán meče	1

Tab. 77 Socha šakala z chrámu miliónů let

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>nb ḥ^c.w</i>	pán korun	1

Tab. 78 Zádový piliř Memnonova kolosu

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>z3 r^c n ḥ.t=f mr=f</i>	syn Reův z jeho těla, jím milovaný	1
<i>nb n ḥ^cs.wt nb.t</i>	pán všech cizích zemí	1

Tab. 79 Socha z ostrova Sai

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)	Typ
<i>tḥn jtn</i>	zářící sluneční kotouč	7	obraz boha
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův, jím milovaný	4	dědic boha
<i>nb jr.t ḥ.t</i>	pán rituálů	4	starající se o bohy
<i>z3 jmn</i>	syn Amonův	3	dědic boha
<i>shr=f/k ḥf.wt=f/k m mwt m ḥ</i>	svrhl jsi své nepřátele mrtvé i živé	2	silný muž
<i>mn.tj ḥr sw.t jt /r^c n ḥ.w/d.t mj r^c</i>	jsi trvalý na trůně otce/Rea živoucí/jako Re navěky	2	obraz boha
<i>ḥk3 psd.t psd</i>	vládce národů Devíti luků	2	silný muž
<i>z3 r^c n ḥ.t=f mr=f</i>	syn Reův z jeho těla, jím milovaný	2	dědic boha
<i>t3 nb.w ḥr tbt.j=k</i>	všechny země jsou pod tvými sandály	1	silný muž
<i>ḥk3 nḥt</i>	mocný (vítězný) vládce	1	silný muž
<i>z3 smsw n ḥr-3ḥ.t</i>	starší syn Horacheta	1	obraz boha
<i>r^c pw ntf</i>	on je Re	1	obraz boha
<i>dj.w n=f nḥḥ ḥb-sd nn ḥn.tj=f</i>	byla mu dána věčnost, a svátek sed, jež nemá konec	1	obraz boha
<i>ntf js jw^c jtm</i>	on je dědic Atumův	1	dědic boha
<i>nb ḥ^c.w</i>	pán korun	1	obraz boha
<i>jr ḥb.w-sd mj jt ḥr-t3-nn</i>	učinil svátky sed jako jeho otec Hor Tatenen	1	dědic boha
<i>nb 3.w mj Mn ḥr st wr (.t)</i>	pán trvání jako Min na velkém trůně	1	obraz boha
<i>ḥnm šhm.tj</i>	ten, který spojuje obě koruny	1	obraz boha
<i>nb nḥt</i>	pán vítězství	1	silný muž
<i>ḥ^c.w ḥr s.t ḥr n.t ḥ.w mj r^c r^c-nb</i>	ten, jenž zjevuje se v záři na Horově trůně žijících jako Re každý den	1	obraz boha
<i>jtj n ḥpr mj.tj n=f</i>	vládce, jemuž neexistuje rovný	1	silný muž
<i>ḥw wr.w ḥ^cs.t nb.t</i>	ten, jenž pobíjí všechny vládce cizích zemí	1	silný muž
<i>ḥpš.wj n=f ḥw tp.w nb.w</i>	meče pro něj stínají všechny hlavy	1	silný muž
<i>ḥk3 ḥk3.w</i>	vládce vládců	1	silný muž

<i>nb hpš</i>	pán meče	1	silný muž
<i>stp.n r^c</i>	vybraný Reem	1	dědic boha

Tab. 80 Epiteta krále v textech jeho poddaných

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>t3 nb.w hr tbt.j=k</i>	všechny země jsou pod tvými sandály	1
<i>shr=f/k hf.wt=f/k m mwt m ^cnh</i>	svrhl jsi své nepřátele mrtvé i živé	2
<i>mn.tj hr sw.t jt /r^c n ^cnh.w/d.t mj r^c</i>	jsi trvalý na trůně otce/Rea živoucí/jako Re navěky	2

Tab. 81 Texty z Ramoseho hrobky

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>hk3 nht</i>	mocný (vítězný) vládce	1
<i>ntr pn</i>	tento bůh	3

Tab. 82 Texty Amenhotepa z Mennoferu

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>z3 smsw n hr-3h.t</i>	starší syn Horacheta	1
<i>r^c pw ntf</i>	on je Re	1
<i>dj.w n=f nhh hb-sd nn hn.tj=f</i>	byla mu dána věčnost, a svátek sed, jež nemá konec	1
<i>ntf js jw^c jtm</i>	on je dědic Atumův	1

Tab. 83 Texty Amenhotepa syna Hapuova

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>hk3 psd.t psd</i>	vládce národů Devíti luků	2
<i>z3 r^c mr=f</i>	syn Reův, jím milovaný	4
<i>nb jr.t h.t</i>	pán rituálů	3
<i>nb h^c.w</i>	pán korun	1
<i>z3 r^c n h.t=f mr=f</i>	syn Reův z jeho těla jím milovaný	2
<i>jr hb.w-sd mj jt hr-t3-nn</i>	učinil svátky sed jako jeho otec Hor -ta-nen	1
<i>nb 3.w mj Mn hr st wr (.t)</i>	pán trvání jako Min na velkém trůně	1
<i>z3 jmn</i>	syn Amonův	3
<i>hnm shm.tj</i>	ten, který spojuje obě koruny	1
<i>nb nht</i>	pán vítězství	1

Tab. 84 Texty z hrobky Cheruefa

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>nb jr.t ḥ.t</i>	pán rituálů	1

Tab. 85 Texty z hrobky TT 226

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>ṯhn jtn</i>	zářící sluneční kotouč	5

Tab. 86 Texty Neferseherua

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>ḥ^c.w ḥr s.t ḥr n.t ṣnh.w mj r^c r^c-nb</i>	ten, jenž zjevuje se v záři na Horově trůně žijících jako Re každý den	1

Tab. 87 Texty z Nebneferovy hrobky

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>jtj n hpr mj.tj n=f</i>	vládce, jemuž neexistuje rovný	1
<i>hw wr.w h^cs.t nb.t</i>	ten, jenž pobíjí všechny vládce cizích zemí	1
<i>hpš.wj n=f hw tp.w nb.w</i>	meče pro něj stínají všechny hlavy	1

Tab. 88 Stéla ze Silsily (Amenhotepova?)

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>thn jtn</i>	zářící sluneční kotouč	2

Tab. 89 Kamoseho stéla

Epiteta krále	Překlad	Výskyt (počet)
<i>hk3 hk3.w</i>	vládce vládců	1
<i>nb hpš</i>	pán meče	1
<i>stp.n r^c</i>	vybraný Reem	1

Tab. 90 Menova stéla z Asuánu

Titul	Překlad
<i>jmj-r3 nj.wt</i>	starosta
<i>t3.t</i>	vezír
<i>jrj p^c.t h^ct.j-^c</i>	dědičný šlechtic a kníže
<i>r3 shrr m t3 r dr=f</i>	mluvčí, jež ustanovuje mír po celé zemi
<i>htm.tj-bj.tj</i>	nosič královské pečeti
<i>smr 3</i>	veliký přítel (krále)
<i>r3 nhn</i>	mluvčí Hierakonpole
<i>hm-Ntr m3^c.t</i>	kněz Maat
<i>smr w^c.tj</i>	jediný přítel krále
<i>jmj r3 k3.wt m mn.w wr.w</i>	představený prací na velkých monumentech
<i>jmj r3 hm.w-ntr n.w mhw šm^c.w</i>	představený kněží Horního a Dolního Egypta

Tab. 91 Tituly Ramoseho

Titul	Překlad
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>htm.tj-bj.tj</i>	nosič královské pečeti
<i>jr.tj n nsw</i>	oči panovníka
<i>nh.tj bjt.j</i>	uši panovníka
<i>r3 shrr m stp -s3</i>	mluvčí, jež ustanovuje mír v paláci
<i>zš nsw m3^c.t</i>	opravdový písař krále
<i>jmj-r3 wr n nsw</i>	představený úředníků krále

<i>smr w^c.tj</i>	jediný přítel krále
<i>jmj-r3 n mn-nfr</i>	představený Mennoferu
<i>r3 shrr m t3 r dr=f</i>	mluvčí, jež ustanovuje mír po celé zemi

Tab. 92 Tituly Amenhotepa z Mennoferu

Titul	Překlad
<i>zš nsw m3^c.t</i>	opravdový písař krále
<i>hrp j3.wt nb.t n nsw</i>	vedoucí všech úřadů panovníka
<i>smr 3</i>	veliký přítel (krále)
<i>z3 rd.wj n nb t3.wj</i>	strážce nohou pána Obou zemí
<i>htm.tj-bj.tj</i>	nosič královské pečeti
<i>jmj-r3 k3.wt nb.t</i>	představený všech prací
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>jmj-r3 hm.w ntr</i>	představený kněží
<i>jr.tj n nsw</i>	oči panovníka
<i>nh.tj bjt.j</i>	uši panovníka
<i>r3 shrr n rhy.t</i>	mluvčí, jež ustanovuje mír pro poddané
<i>jmj-r3 k3.wt nb.t</i>	představený všech prací

Tab. 93 Tituly Amenhotepa syna Hapuova

Titul	Překlad
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>jr.tj n nsw m njw.t šm^c</i>	oči panovníka ve městech horního Egypta
<i>nh.tj bjt.j m sp3.wt mhw</i>	uši panovníka v nomech dolního Egypta
<i>jmj-r3 šn.wt n.w šm^c mhw</i>	představený obou sýpek horního a dolního Egypta
<i>sš hsb jt n nb t3.wj m šm^c mhw</i>	písař a počtář ječmene pána Obou zemí horního a dolního Egypta
<i>sš n šn.t pr-^c3</i>	písař sýpky panovníka
<i>sš nsw</i>	písař krále

Tab. 94 Tituly Chaemheta

Titul	Překlad
<i>jmj-r3 hm.t-nsw wr.t tjy</i>	Představený věcí velké královské manželky Teje
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>smr ^c3</i>	veliký přítel (krále)
<i>sš nsw</i>	písař krále
<i>htm.tj-bj.tj</i>	nosič královské pečeti

Tab. 95 Tituly Cheruefa

Titul	Překlad
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>jmj-r3 k3.wt nb.t n.t nsw</i>	představený všech prací panovníka
<i>smr w^c.tj</i>	jediný přítel krále
<i>jmj-r3 mn^c(.wt) n z3 nsw</i>	představený kojných syna panovníka
<i>sš nsw</i>	písař krále
<i>jr.tj n nsw</i>	oči panovníka
<i>jmj-r3 pr n hm=f</i>	představený domu jeho veličenstva
<i>jmj r3 pr n hw.t mn-hpr-r^c jmn</i>	představený domu Hutmencheperreimen

Tab. 96 Tituly majitele hrobky TT 226

Titul	Překlad
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>htm.tj-bj.tj</i>	nosič královské pečeti
<i>smr tpj</i>	první přítel
<i>z3 rd.wj jtj m pr=f</i>	strážce nohou panovníka v jeho domě
<i>sš nsw</i>	písař krále
<i>jmj-r3 pr</i>	představený domu
<i>jmj-r3 k3.t m h^cpj ^c3</i>	představený prací na velké záplavy
<i>jmj-r3 n pr nb-m3^c.t-r^c t^hn jtn</i>	představený domu Nebmaatrea zářícího slunečního kotouče
<i>jmj-r3 k3.w n jmn</i>	představený býků Amona
<i>jmj-r3 pr n t^hn Jtn</i>	představený domu zářícího slunečního kotouče
<i>jmj-r3 šn.wt n jmn</i>	představený amonových sýpek
<i>jr.tj n nsw m t3 r-dr=f</i>	oči panovníka po celé zemi
<i>^cnh.tj nsw m ^ch=f</i>	uši panovníka v jeho paláci
<i>sš wd^hw</i>	písař obětního oltáře

Tab. 97 Tituly Neferseherua

Titul	Překlad
<i>hrj h3.w n jmn</i>	Představený měřičů zrna Amona

Tab. 98 Tituly Nebnefera

Titul	Překlad
<i>sš pr-hd</i>	písař domu stříbra

Tab. 99 Titul Juniho

Titul	Překlad
<i>sš nsw</i>	písař krále
<i>jmj-r3 pr-hd</i>	představený domu stříbra

Tab. 100 Tituly Sebekhotepa

Titul	Překlad
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>htm.tj-bj.tj</i>	nosič královské pečeti
<i>hrj-hb.t</i>	kněz předčítatel
<i>hm-ntr sn.w n jmn</i>	druhý kněz Amona
<i>smr w^c.tj</i>	jediný přítel krále

Tab. 101 Tituly Aannena

Titul	Překlad
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>smr w^c.tj</i>	jediný přítel krále
<i>sš nsw</i>	písař krále
<i>jmj-r3 pr wr.w nsw n jmn</i>	představený domu královských úředníků Amona
<i>jmj-r3 k3.w n jmn</i>	představený králova dobytka

Tab. 102 Tituly Amenemheta Surera

Titul	Překlad
<i>jrj p^c.t h3tj-^c</i>	dědičný princ a kníže
<i>smr w^c.tj</i>	jediný přítel krále
<i>htm.tj-bj.tj</i>	nosič královské pečeti
<i>hm-ntr tpj</i>	velekněz

Tab. 103 Tituly Ptahmeseho

Titul	Překlad
<i>sš mš^c</i>	písař vojska
<i>sš nsw</i>	písař krále

Tab. 104 Tituly Mena (z Karnaku)

Titul	Překlad
<i>t3t šw.t n nsw p3 z3</i>	nosič vějíře po králově pravici
<i>htm.tj-bj.tj</i>	nosič královské pečeti

Tab. 105 Tituly Kamoseho

Titul	Překlad
<i>hrj sʿnh.w m mn.w ʿ3.w wr.w n nsw</i>	představený sochařů na velkých a důležitých monumentech panovníka
<i>jmj-r3 k3.t m dw dšr.t</i>	představený prací na Červeném kopci

Tab. 106 Titul Mena (z Asuánu)

Název: Chrám Moncua, Karnak, dedikační nápis Amenhotepa III.
URK IV. 1667–1671.3

Dnešní umístění: *in-situ*

Publikováno v: Varille Karnak I, pl. XX–XXIX

Rozměry/Materiál:

Datace:

Původní umístění:

Poznámka: bloky s výzdobou a nápisy Amenhotepa III. Špatný stav dochování. Nejedná se o stělu, ale o nápis ze stěn chrámu v Karnaku!

Epiteta: viz *Tab. 68*

Narativní část:

- již jako dítěti mu byl odkázán trůn, kdy byl vybrán mezi dětmi
- přestavěl chrámy bohů, ozdobil je zlatem
- své monumenty postavil pro svého otce Amenrea + popis z čeho a jak
- popis jak Am. III. zabral cizí země
- samotná dedikace a popis stavby, na níž tento nápis byl
- jmenovala se: *Nb-m³ʿ.t-rʿ hʿ-m-m³ʿ.t*
- seznam s použitým materiálem

Tab. 107 Nápis z Moncuova chrámu – formulář

Název: Jižní asuánská stéla; URK IV.1663.11–1665.4

Dnešní umístění: *in-situ*

Publikováno v: KLUG stéla 15; s. 418–421

Rozměry/Materiál: 115 x 88 cm/ červená žula

Datace:

Původní umístění: nedaleko Konosso stély, na ostrově mezi Asuánem a Fílé

Poznámka:

Obrazově: Hor Bechdetský

Amon-Re ➡ zajatci ← Am III. ← Anukis

Panovník napřaženou pravou rukou, v levé drží za vlasy zajatce

Epiteta: *Tab. 66*

Narativní část:

- Panovník oslovován Amonem:
  - můj milovaný synu
  - dal jsem ti severní i jižní země
  - všechny země jsou pod tvou nadvládou
  - zvolání jsem tvůj otec
  - dal jsem ti svou sílu a královský majestát

Tab. 108 Jižní asuánská stéla – formulář

Název: Stéla z Konosso; URK IV. 1661.10–1663.6

Dnešní umístění: *in-situ*

Publikováno v: KLUG stéla 17; s. 425–430

Rozměry/Materiál: 216 x 87 cm/ červená žula

Datace: 5 rok vlády

Původní umístění: Konosso nalevo od stély jeho otce Thutmose IV.

Poznámka: Dnes částečně pod vodou

Obrazově: Hor Bechdetský

4 personifikovaní cizinci ➡ Amenre ➡ ➡ Am. III. ➡ Chnum

Epiteta: *Tab. 65*

Narativní část:

- Am III. se vítězně vrací z Kuše
- rozšířil tím hranice k 4 sloupům světa jako nikdo před ním
- postavil stélu
- Amon mu dal moc k tomu, aby ovládal všechny světové strany
- vládcové sami mu dali své děti do výchovy a on jim za to dal dech života

Tab. 109 Stéla z Konosso – formulář

Název: Stéla z el-Berši, URK IV. 1677.5–1678.4

Dnešní umístění: in-situ el- Berša (wádí el- Nachla)

Publikováno v: KLUG stéla 4; s. 366–368

Rozměry/Materiál: Klug neuvádí/ vápenec

Datace: 1. rok. 3. měsíc období Šemu, den nedochován

Původní umístění: in-situ

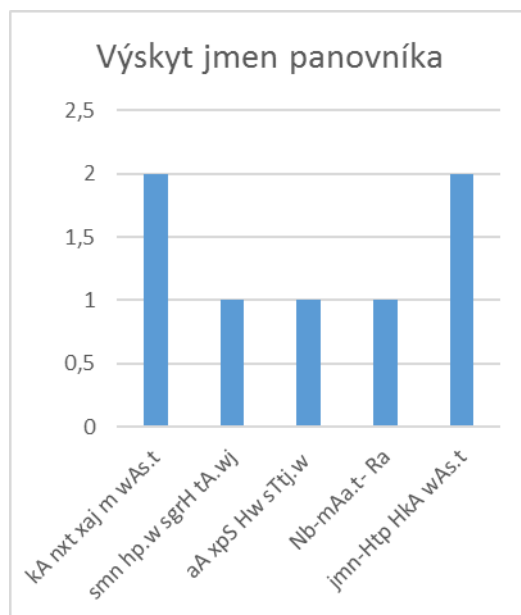
Poznámka: Stéla vytesána přímo do skály, velmi poničena pozdějším využitím skály. U postav nelze kromě Am. III. zjistit totožnost (vzhledem k oslovovaným bohům by se mělo jednat o Thovta). Klug vycházela pouze z fotografie a URK.

Obrazově:

Am. III. → ← Božstvo ←→ Božstvo

Narativní část:

- Am. III. vytvořil monumenty pro svého otce Thovta + epiteta
- popis z čeho je vytvořil

Tab. 110 Stéla z el-Berši – formulář

Název: Severní stéla chrámu miliónů let, URK IV. 1955–1958.11

Dnešní umístění: in-situ

Publikováno v: KLUG stéla 9; s. 384–390

Rozměry/Materiál: 860 x 328 cm/křemenec

Datace:

Původní umístění: *in-situ*

Poznámka: Stéla velmi poničená.

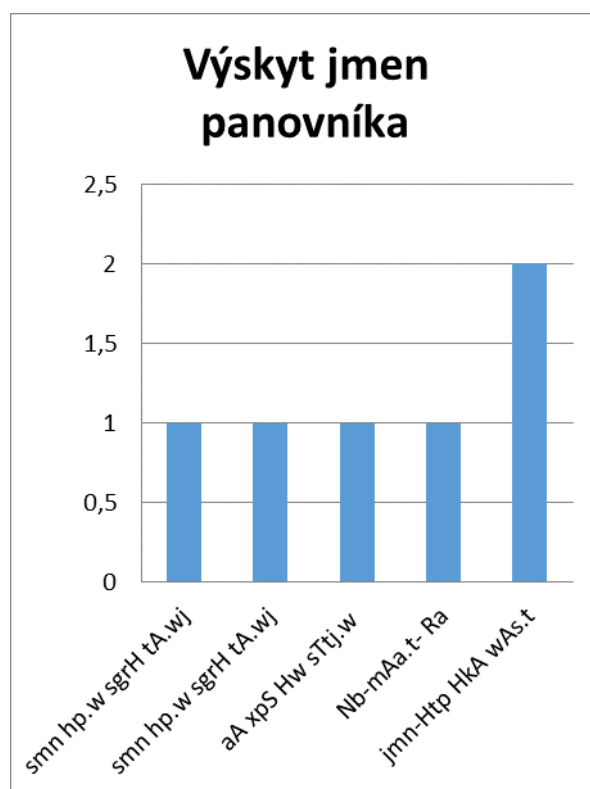
Obrazově:

Teje → Am. III. → Sokar Amenre → [Am. III.]
[Teje]

Epiteta: *Tab. 63*

Narativní část:

- velmi fragmentární
- popis toho, co Am. III. postavil a co postavil v zádušním chrámu pro Sokar-Usira

Tab. 110 Stéla z chrámu miliónů let – formulář

Název: Stéla umístěná mezi Memnónovými kolosy, URK IV.1671.5–1677.4

Dnešní umístění: částečně in-situ, částečně Berlín 23270

Publikováno v: KLUG stéla 8; s. 376–383

Rozměry/Materiál: 970 x 405 cm/ křemenec

Datace:

Původní umístění: mezi Memnónovými kolosy, Kóm el-Hittán

Poznámka: Stéla byla velmi poničena, text velmi fragmentární

Obrazově: Hor Bechdetský

Epitata: Tab. 69

Teje ➡ Am. III. ➡ Sokar-Usir Amenre ➡ Am. III. ➡

Teje

Panovník je držen božstvem za ruku, Teje s dvojitou péřovou korunu a v ruce sistrum

Narativní část:

- Oslovování Amenrea, aby se přišel podívat, co pro něj Am. III. postavil:
  - naplnil jsem jej sochami a popis materiálu
  - naplnil jsem jej obětinami
  - vztyčil jsem obelisky
- Amon Kamutef mu odpovídá:
  - přijď můj synu, shlédl jsem, co jsi postavil, jsem spokojen
  - ty jsi vyšel z mého těla, jsi na mém trůně
  - je hodně chválen, nikdo nic takového nedokázal
- Promlouvá Devatero:

dd mdw jn psd.t wšb=sn hr ntr=sn

Jw.tn jmn=r^c r hw.t-ntr=k n.t dt

*Nb-m^{3c}.t-r^c pw z³=k jr n=k nn hs=k
sw hr=s*

*Msw=f n rh h^c nb=n dk³=f n wn tp
t³*

Pronáší se Devaterem.
Odpovídají v přítomnosti
jejich boha:

Přijď Amenre do tvého
chrámu věčnosti!

Je to tvůj syn Nebmaatre,
kdo pro tebe učinil tyto
(věci), kvůli čemuž ho
chválíš.

On nás zrodil, je tím, kdo

*dj.n=f http=n m hw.t-3 m hw.t=f
n.t hhw.w m rnp.wt*

*Jr=f n kj pr=n hnt=k m tp-rd ms=k
n jm=f*

*Jm wn=f hnt nh.w hnm=f st=k n.t
nh.w*

*Wn=k m p.t shd n t3 jw=f hr t3 hr
jr.t nswj.t=k*

*z3=k smsw ssm=f hnm.wt nh=f r
nhh dd hm=f n d.t*

poznal radost našeho pána.
Spatřil nás, kteří jsme na
zemi.

Dal nám spočinout v paláci
jeho chrámu miliónů let.

Učinil nás těmi, kteří vychází
a tvém čele podle pravidel,
jež jsi dal tam pro nás
vzniknout

Dej, aby byl na čele živých!
Ať je spojen s tvým místem
živých.

Ty jsi na nebi a záříš pro
zemi, zatímco on je na zemi a
spravuje tvůj královský
majestát.

Tvůj starší syn vede lid
chenmemut. Bude žít na věky
a jeho majestát trvá věčně.

Tab. 111 Stéla mezi Memnonovými kolosy – formulář

Název: Malá stéla s vozem URK IV. 1657.10–1658.17

Dnešní umístění: Káhirské muzeum CG 34026, JE 31409

Publikováno v: KLUG stéla 12; s. 408–412

Rozměry/Materiál: 207 x 110 cm/ vápenec/poničená

Datace:

Původní umístění: Zádušní chrám Amenhotepa III. Na Kóm el-Hittán

Poznámka: Nalezena v zádušním chrám Merenptaha, jasné úpravy v Amarnské a Poamarnské době. Restaurace stély za Sethiho I.

Obrazově: Panovník na voze poráží nepřátele a odváží válečné zajatce

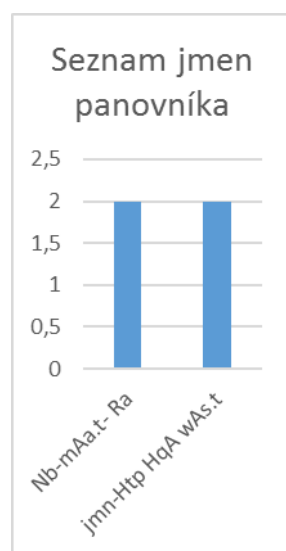
AM III.   Amenre Amenre   AM III.

Obětování vína pro božstvo

Epiteta: *Tab. 64*

Narativní část:

- popis nakládání se zajatci a lidmi z Kuše
- text vlastně obsahuje samá válečná epiteta krále
- končí zvoláním, že všichni lidé z Kuše a Naharíny jsou pod jeho nohama

Tab. 112 Stéla s vozem – formulář

Název: Stéla z 1. Kataraktu (Severní asuánská stéla) URK IV. 1665. 15–166

Dnešní umístění: *in-situ*

Publikováno v: KLUG stéla 16; s. 422–424

Rozměry/Materiál: 139 x 82 cm/ červená žula

Datace: 5. rok, 3. měsíc období Achet, 2 den

Původní umístění: Nedaleko Jižní asuánské stély

Poznámka: Jedná se o shluk stél vytesaných přímo do skalisek

Obrazově: Hor Bechdetský

Chnum → Amenre → nepřátelé ← Am. III. ← Ptah

Opět panovník pobíjející klečící nepřátele

Epiteta: *Tab. 67*

Narativní část:

- Kuš má zradu ve svém srdci
- Am. III. šel a dobyl své velké vítězství
- jedná se o jeho 1. kampaň
- panovník je přirovnáván k Moncuovi a Horovi
- přirovnání Amenhotep III. je lev
- zničil Kuš a pošlapal velkého vládce

Tab. 113 Stéla z prvního kataraktu – formulář

Název: Stéla z Tury URK IV. 1680–1681

Dnešní umístění: *in-situ* / část Toledo no. 1925.522

Publikováno v: KLUG stéla 3; s. 361–365

Rozměry/Materiál: 213 x 184 cm/ vápenec

Datace: 2. rok vlády

Původní umístění: *in-situ*

Poznámka: Část stély sejmuta a odvezena do Toleda. Text je Identický s textem ze stély z 1. Roku vlády panovníka a tomtéž místě.

Obrazově: panovník dává obětiny

bohyně se lví hlavou → [Bůh] → [?] → [Amenre] → ←

Am. III.

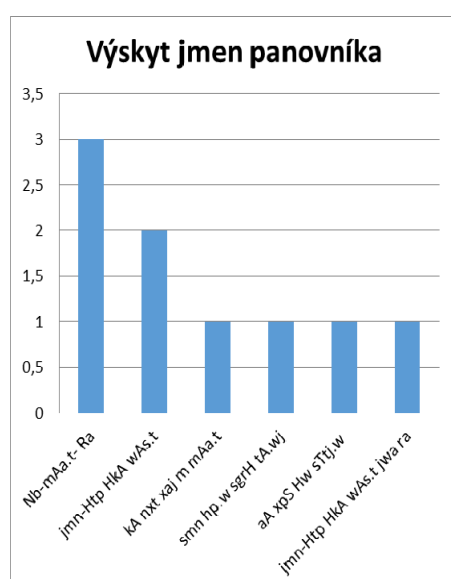
Hathor → Verethekau → Anubis → Sopdu → ←

Am. III.

Epiteta: *Tab. 70*

Narativní část:

- nařízení otevřít nové lomy v Tuře
- je třeba materiál na stavbu chrámu miliónů let

Tab. 114 Stéla z Tury – formulář

Název: Stéla z Gabal el-Silsily východ, URK IV. 1678.5–1679

Dnešní umístění: *in-situ*

Publikováno v: KLUG stéla 14; s. 414–417

Rozměry/Materiál: 71 x 107 cm/ pískovec

Datace: 20+ první měsíc

Původní umístění: *in-situ*

Poznámka: Stéla vysekána do rostlé skály, velmi poničena. Nelze přesně identifikovat datum. V textu je patrný vliv Novoegyptštiny, objevuje s členem *p³*.

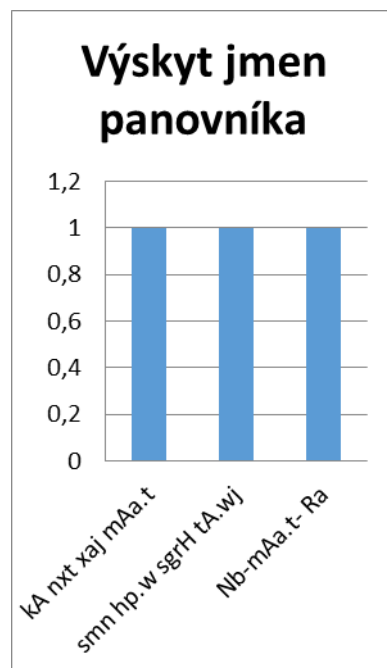
Obrazově: Hor Bechdetský

AM III → ← Amenre? → Amenre ← Am. III.

Epiteta: *Tab. 75*

Narativní část:

- Am. III. je synem Amenrea, chrání ty, co ho následují
- dal do pořádku všechny obyvatele cizích zemí a popis toho co vše pro božstvo dělá
- popisovány kvality krále ve vztahu k Amonovi, jako např. rozpoznal v něm svého syna

Tab. 115 Stéla z Gabal el-Silsily

Hrobka	Jméno: Ramose	Číslo: TT 55	Umístění: Šejch Abd el-Kurna	Datace:	30. rok vlády Am.III, Am. IV.
Velký cyklus:	Kde:	Co:	Anomálie:		
Zádušní kult	V stěna síně vesechet, J část i S část	obětiny, hostina, rodina			
Popis:	Nízký reliéf, zobrazení konání obětí a zádušní hostiny v přítomnosti celé rodiny, majitel zobrazen s různými atributy svého úřadu, různě oděn.				
Cyklus:	Kde:	Co:	Anomálie:		
Obětiny	V stěna síně vesechet, J a S část u vchodu	Obětní scény určené pro sluneční božstvo			
Popis:	Ramose a manželka koná zápalnou oběť bohům (tj. komunikace mezi pozemskou a božskou sférou); nosiči obětí, rituální příprava obětí - porážka býka, zpěváci				
Scéna:	Kde:	Co:	Anomálie:		
Zpěváci	V stěna vesechet, J polovina, spodní část	3 zpívající mužové,			
Popis:	zdi 3 mužské postavy, které tleskají do rytmu nad nimi nadepsaný text toho, co zpívají.				

Tab. 116 Ramose ikonografie – A

Ikona:	Zpěváci <i>šsp.t n.t šm^c.w</i> - chór zpěváků
Předpokládaný význam:	Zpěvák - prostředník pro komunikaci s božskou sférou během svátků (Hartwig 2004, 101)
Počet postav:	Skupina 3 lidí symbolizuje plurál (Schäfer 1986, 184)
Kompozice:	Tvoří řadu
Související:	přípisek viz překlad
V sousedství:	scény rituálního porážky býka - pro získání obětí
Kontext:	obětování slunečnímu božstvu

Tab. 117 Ramose ikonografie – B

Ikona:	Panovník s Tejí	Umístění:
Amenhotep III.		Teje
Pozice:	Stojící v ruce <i>ṛnh</i>	Stojící drží Am. III za ruku
Typ koruny:	<i>hnmw</i>	2 vysoké péra jako Mut
Oblečen:	Suknice	Dlouhé šaty
Typ:	do půli lýtek s našasením na boku	
Opasek:	s "vodním" dekorem	
Další:	na opasku zavěšen leopard a cíp s dvěma urei na boku;	
	má býčí ocas	

Tab. 118 Hrobka Cheruefa – scéna úlitby

Jméno: Cheruef zvaný Sena	Číslo: TT 102	Umístění: Asasíf	Datace: konec vlády Am III. 36 rok			
Velký cyklus:	Kde:		Co:	Anomálie:		
První svátek sed	Z portikus		svátek sed			
Popis:	Horní registr zobrazuje co dělal panovník, přijíždí na lodi s Tejí, vychází z paláce, sedí v kiosku					
	Dolní registr zobrazuje oslavy s tímto spojené, tanečnice, hudebnice, princezny					
Scéna:	Kde:		Co:		Anomálie:	
Panovník v kiosku	Součást scény k prvnímu sed		Panovník ve společnosti Hathor a Teje			
Popis:	Panovník a bohy sedí na trůnech, královna stojí za nimi titulatura panovníka i s epitety je před ním.					
	Kiosek stojí na pódiu dole- papyrus, lilie, pak kryptogram: <i>dw3 rhy.t nb</i> pak nápis - všechny země jej uctívají					
	Před panovníkem jsou dva vějíře držené znakem anch a was. Kiosek je podpřen 4 sloupy 2 s hlavicí ve tvaru					
	papyru a dvěma s hlavicemi ve tvaru lilie spojené s lotosem. Na architrávu je titulatura Hora Bechdeského; po					
	stranách titulatura panovníka.					

Tab. 119 Cheruef audience prvního svátku sed – A

Kiosek	Prvního svátku <i>sed</i>				
Amenhotep III.		Hathor		Teje	
Pozice:	Sedící	Pozice:	Sedící	Pozice:	Stojící
Trůn:	Chráněn Nechbetou, pod nohama znak <i>sed</i>	Trůn:	Obyčejný bez dekorace	Typ koruny:	věnec s ureů se slunečním kotoučem vysoké kraví rohy a mezi nimi 2 vysoké pera
Typ koruny:	Dvojitá - <i>šhm.tj</i>	Typ koruny:	Diadém s ureem a rohy se slunečním kotoučem	Diadém:	2 urei s dolno a hornoegyptskou korunou, zezadu Nechbeta
Oblečen:	Plášť <i>sed</i>	Oblečen:	Dlouhé šaty	Oblečen:	Dlouhé šaty stejné jako Hathora
šperky	široký náhrdelník a esetin uzel - <i>tjt</i>	Šperky:	náhrdelník menhit na paži zavěšen kryptogram: <i>nb hk3 hfn</i>	Šperky:	Široký náhrdelník
Insignie	důtky a žezlo už spíš připomíná pastýřskou hůl	Insignie	v pravé ruce 3 palmové stvoly ukončené HkA Hfn	Insignie	papyrus a v druhé ruce flagelum z lilie v kombinaci s dlouhými lístky
Další:	má býčí ocas	Další:	Drží panovníka kolem ramen	Další:	

Tab. 120 Cheruef audience prvního svátku *sed* – B

Hrobka	Jméno:	Číslo:	Umístění:	Datace:		
Velký cyklus:	Kde:		Co:	Anomálie:		
Třetí svátek sed	západní portikus					
Popis:	Panovník účastní se na rituálech na počest Usira, stavění sloupu <i>džed</i> , uctívání Usira panovníkem. Obětiny, rituální tance a boje. Princezny se sístrem, panovník s královnou přijímají dary v kiosku.					
Scéna:	Kde:		Co:		Anomálie:	
Panovník v kiosku						
Popis:	Kiosek na pódiu, na jeho podstavě toponyma národů Devíti luků. Kiosek je podpřen 4 sloupy 2 s hlavicí ve tvaru papyru a dva s hlavicí ve tvaru lilie spojené s lotosem. Panovník i královna sedí na trůnech a mají podnožku. Na architrávu je titulatura Hora Bechdeského stranách titulatura panovníka. Kiosek je umístěn v paláci podle zobrazených <i>ḥkr</i> značek nad ním					

Tab. 121 Cheruef audience třetího svátku sed – A

Kiosek	třetího svátku <i>sed</i>		
Amenhotep III.		Teje	
Pozice:	sedící	Pozice:	Sedící
Trůn:	jednoduchý zezadu chráněn Horem	Trůn:	spodní část <i>zm3</i> a propletené 2 zajatkyně, opěrka sfinga drtící nepřátele
Typ koruny:	Modrá - <i>hprš</i>	Typ koruny:	dvě vysoká pera
Oblečen:	sokolí tunika, dlouhá suknice pás s leopardí kůží a středem s urei bez slunečního kotouče po stranách	Oblečen:	dlouhé šaty převázané pod prsy
šperky	široký náhrdelník a náhrdelník z korálků	Šperky:	diadém s urei s horní a dolnoegyptskou korunou, široký náhrdelník
Insignie	žezlo důtky a anch	Insignie	anch a žezlo v podobě lilie a kombinováno s dlouhými lístečky
Další:	má býčí ocas	Další:	

Tab. 122 Cheruef audience třetího svátku *sed* – B

Hrobka	Jméno: Amenemhet zvaný Surer	Číslo: TT 48	Umístění: Chocha	Datace:	
Velký cyklus:	Kde:		Co:	Anomálie:	Hrobka minimálně
Přinášení darů	Široká síň S stěna, V od dveří				2x poničená
Popis:	Panovník v kiosku dohlíží na úředníky přinášející dary a sochy, které jsou tažené na saních				
	jedná se jak o zorazení panovníka tak o zobrazení královny				
Scéna:	Kde:		Co:		Anomálie:
Panovník v kiosku	Široká síň S stěna, V od dveří		Panovník		
Popis:	Am III. sám sedí v kiosku, který je opět umístěn v místnosti, sloupy stejné jako u TT 226. Kiosek				
	umístěn na platformě, která je vyzdobena toponymy národů Devíti luků. Spodní část kiosku				
	je zdobena 6 panely se zobrazeným panovníkem, který buď v podobě člověka, nebo v podobě sfingy				
	s různými korunami na hlavě pobíjí nepřítele. Nahoře podstavy kiosku je opět řada ureů,				
	Am, III, je ovíván 1 vějířem, Titulatura před obličejem panovníka. Architektonická část, kde se dá také				
	očekávat se nedochovala.				

Tab. 123 Scéna Amenhotep III. v kiosku z hrobky Surera – IA

Ikona: panovník v kiosku	
Amenhotep III.	
Pozice:	Sedící
Trůn:	<i>zm3 t3.wj</i> z kytek, područka panovník jako sfinga drtící nepřátele za dohledu Maaty
Typ koruny:	Modrá - <i>hprš</i>
Oblečen:	suknice se středem urei, část oděvu přepásána přes prsa
šperky	široký náhrdelník
Insignie	žezlo důtky,
Další:	Má býčí ocas

Tab. 124 Scéna Amenhotep III. v kiosku z hrobky Surera – IB

Velký cyklus:	Kde:		Co:	Anomálie:	Hrobka minimálně	
Přinášení darů	Široká síň S stěna, Z od dveří				2x poničená	
Popis:	Panovník v kiosku dohlíží na úředníky přinášející dary a sochy, které jsou tažené na saních					
	jedná se jak o zorazení panovníka tak o zobrazení královny					
Scéna:	Kde:		Co:		Anomálie:	
Panovník v kiosku	Široká síň S stěna, V od dveří		Panovník			
Popis:	Am III. Sám sedí v kiosku, který je opět umístěn v místnosti, sloupy stejné jako u TT 226. Kiosek					
	umístěn na platformě, která je vyzdobena toponymy národů Devíti luků. Spodní část kiosku					
	je zdobena 6 panely se zobrazeným panovníkem, který buď v podobě člověka, nebo v podobě sfingy					
	s různými korunami na hlavě pobíjí nepřítele. Nahoře podstavy kiosku je opět řada ureů, Am III.					
	je ovíván 1 vějířem. Titulatura na architektonické části a před panovníkem. Nápis před ním:					
	<i>ḥꜥ.t nsw ḥr ns.t wr.t mj jt=f rꜥ rꜥ-nb</i> . Zjevování se panovníka na velkém trůně stejně jako se zjevuje					
	jeho otec Re každý den.					

Tab. 125 Scéna Amenhotep III. v kiosku z hrobky Surera – IIA

Ikona: panovník v kiosku	
Amenhotep III.	
Pozice:	Sedící
Trůn:	jednoduchý zdoben palácovou fasádou, zezadu sokol chránící panovníka
Typ koruny:	Nemes s ureem, na němž je ještě koruna <i>3tf</i>
Oblečen:	dlouhý zdobený přiléhavý šat - asi plášť svátku sed
šperky	široký náhrdelník
Insignie	žezlo dlouhé až velikost pastýřské hole, důtky,
Další:	Má býčí ocas

Tab. 126 Scéna Amenhotep III. v kiosku z hrobky Surera – IIB

Jméno: Anonym	Číslo: TT 226	Umístění: Šejch Abd el-Kurna	Datace:	Počátek vlády Am. III
Kde:		Co:	Anomálie:	Velmi poničená
Síň vesechet , S část				
Panovník v kiosku, přinášení darů, u vstupu fragment scény se zápalnou obětí				
Kde:		Co:		Anomálie:
Síň vesechet, Z stěna S části				řada ureů i na podlaze kiosku
Velmi poničená scéna, v muzeu dnes zrekonstruovaná, kiosky podepřeny 4 sloupky z vnějšku: lotos, lilie s ptačíma hlavami, další 2 sloupky ze síně, kde kiosky stály: papyrus. Titulatura na architektuře ale i před postavami. Panovník s matkou, ovíván 2 vějíři. Kiosky 3 řady ureů se slunečním kotoučem samotná místnost navíc řada ureů s jtn a 2 amonovými perami. Pódium zobrazení zajatců na rampě a pod ní zobrazeny sfingy - s dvojitou korunou, hlava sokol tělo lev				

Tab. 127 Scéna s panovníkem v kiosku z hrobky TT 226 – A

Ikona: panovník v kiosku		Umístění:	
Amenhotep III.		Mutemwia	
Pozice:	Sedící	Pozice:	Stojící
Trůn:	zm3 t3.wj z kyték		Drží panovníka za paži
Typ koruny:	Modrá - <i>hprš</i>	Typ koruny:	jako královny mutina
Oblečen:	suknice se středem urei	Oblečen:	dlouhé šaty přes prsa přepásané
šperky	široký náhrdelník	šperky	široký náhrdelník
Insignie	žezlo důtky, palice, anch	Insignie	
Další:	Má býčí ocas	Další:	

Tab. 128 Scéna s panovníkem v kiosku z hrobky TT 226 – B

11 Appendix – nápisy z Luxoru

Jedná o předběžné překlady, které slouží pouze k doplnění obrazu královské rétoriky Amenhotepa III. Tyto texty v budoucnosti projdou detailnější gramatickou analýzou.

11.1 Architrávy z nádvoří Slunečního dvora

Západní strana 1. východní architráv (D)

<i>ʕnh hr k3 nht hʕ m</i> <i>m3ʕ.t</i>	Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v <i>maat</i> “ URK IV. 1682
<i>ʕnʕ h3 wp.t –t3</i>	Ten, jenž bojuje. Ten, jenž dobyl Rohy země.
<i>spd ʕb.wj mn jb</i> <i>hr-m-wn.t k3=f</i> <i>n hnwt=f</i>	Ostrých rohů, stálého srdce. Ten, jenž je efektivní a vytrvalý. a není sto se zastavit.
<i>nsw.tj-bj.tj nb-</i> <i>m3ʕ.t-rʕ jwʕ-rʕ</i>	Král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre je dědic Reův
<i>jr.n=f mn.w=f n jt</i> <i>jmn-rʕ</i>	postavil své monumenty otci Amenreovi.
<i>whm sʕhʕ.n=f jpt</i> <i>m3w.t</i>	Dále nechal postavit nový Luxor,
<i>m jr z3 m jb mrr n jt</i> <i>smnh sw hr ns.t=f</i> <i>z3-rʕ jmn-htp h3- w3st</i>	jelikož to činí syn ze srdce, který miluje otce, jenž jej učinil významným na svém trůnu. Syn Reův „Amenhotep vládce Vésetu“
<i>hmw hr hʕ.w n</i> <i>sd3m.t</i>	na jehož údech je prach z práce z motyky,
<i>dd=f hr wpʕ [...]</i> <i>dd tp-rd n jw-hr</i>	protože on je ten, který rozzářil [...] Ten, který dal instrukce, které zná (jenom on).
<i>sšm ns.w k3.wt</i> <i>dd hm=f tnw-zp</i> <i>tw.t wr.t hh n zp</i> <i>dj r dm 3h.wt</i> <i>jr mnw m jp.t n</i> <i>msw-nsu</i>	On je ten, kdo vedl představeného prací. Jeho veličenstvo pokaždé pronáší to co proneslo milionkrát a učinil, aby bylo vytesáno to důležité. On je ten, kdo postavil monumenty v Luxoru, pro toho, jenž zrodil krále. ^{URK IV. 1683}
<i>s.t=f n.t m3ʕ.t</i> <i>hwn=f jm=s</i> <i>ʕh pr.n=f jm=f m</i> <i>3w m tr=f hʕʕ=f</i> <i>hpr.w=f m-hr nb-</i>	Jeho místo přísluší <i>maat</i> a on v něm byl vychován. Je to palác, z něhož vyšel v radosti a ve svém čase, kdy se zjevil v záři. Jeho podoby jsou před pánem obou zemí

t3.wj
nb-m3^c.t-r^c jr hrtr=f
k3-mw.t=f
mn.w nfr.w wr.w
nn-zp hpr.w mjt.t dr
jm.w t3j
smn.w r jr.t n jmj.w
h3.wt šps.w
2 Nb.tj smn hp.w
sgrh t3.wj
r n.t n mh(3).t mj
[...]

nn h3k nb m-kb jr.w
nsw.tj-bj.tj nb-
m3^c.t-r^c tjt-r^c
dr=f grg m t3 nb
šhm jsf.t ht jw.wj

smn hp.w nb (.w) n
wsjr
r rwd t3-mrj mj zp
tpj
z3-r^c jmn-htp h3-
w3st
sk3 swsh w3st jpt-rsj

ry.t dsr.t n.t nb r-
dr
dgg=f jr.t n=f nb
jm
hrp.t n=f b3k.w
hmm.t
h^c=f hn.t=f
hnm.n=f sj
htp jb=f jm m
mrr.t=f
b^cb=f jm m nfr.w=f
n t3 nb
r rwd=f k3 n hh
rnp.t n zp-tp
šzp=f wry.t jm n
bj3.t

Nebmaatre je ten, kdo to postavil, aby
uspokojil Kamutefa,
mnohými krásnými monumenty.
Nikdy nevznikly stejné (monumenty) od
těch, jež přísluší k lidskému pokolení.
Byly učiněny trvalými, aby bylo konáno pro
ty, jež přísluší k prvním vznešeným.
Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a činí
spokojenými Obě země“
? váhy jako (nějaký bůh)

uvnitř nichž neexistuje žádná lstivost.
Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre
je obrazem Rea“
zničil lež po celé zemi.
On je ten, kdo ničí ne-řád skrz naskrz obou
břehů.
On je ten, kdo ustanovuje všechno právo
Usira,
aby Ta-meri¹¹⁴ prosperovala jako na počátku.

Syn Reův: „Amenhotep vládce Vésetu“

učinil velikým a širokým Véset, luxorský
chrám^{URK IV. 1684}
a posvátnou předsíň Pána všehomíra,

jenž dohlíží na všechno, co se tam pro něj
dělá.
Byli mu přivedeni služebníci lidu
Chememet.
Jeho harém se radoval, když se s ním spojil.

Jeho srdce tam spočinulo, tak jak si přál.

A ozařuje odsud celou zemi svou krásou
ze svých vysokých stupňů miliónů let jako
poprvé.
Obdržel tam svou velikost pro úžasné věci,

¹¹⁴ Tj. Egypt.

nb t3.wj nb-m3^c.t-r^c
[jmn-r^c hn.t jpt-
s.wt]
jr.n=f jpt-rsy n jt
nsw-ntr.w
sk3.tj swḥ.tj wr m
bj3.t tm mm.t m33
3.bjk nbw 3 hpš hw
sttj.w
pḏ.tj nh.t-^c st r mḏd
ḥpr m nh.wt mj nb
w3s.t
nsw.tj-bj.tj nb-
m3^c.t-r^c stp.n r^c
hpw.tj mj jtn h3h
pḏ=f
sb3 n ḏm sšd=f hr
ssm.t
jn dr.w t3 rs

sk zp sn.w t3 n kš
fdk ww=s
z3-r^c jmn-htp hk3-
w3st
p3 nsw
kb nh.wt hr h3s.wt

ptpt mh.tj t3
hb hn.t-t3 m šm.w
pr.t
nn shn.j
h3s.wt nb.(wt) hr
tb.tj=f
jw w^c nb hr=s
twt r sn.w=f m hn
nb sbk ntj m-^c=sn
n jt jt.w=sn dr rk
ntr
r zj tw rdj.t=sn ḏ^c.w
n ḥnh
nsw.tj-bj.tj nb-
m3^c.t-r^c
jr.n=f rn knj hr
h3s.wt nb.(w)

Pán Obou zemí Nebmaatre

(od) Amonrea, jenž je na čele Karnaku.

On je ten, kdo postavil Luxor otci, králi bohů,

jenž je učiněn velikým a širokým a mnohým úžasnými věcmi, které žádný člověk neviděl. Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“.

Lučištník vítězné ruky, jenž neomylně střílí.

On je ten, kdo je vybaven mocí jako Pán Vésetu.

Král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre, jenž byl vybrán Reem.

Běžec jako Aton, on spěchá, když natáhne (krok).

Hvězda z elektronu, jenž září na voze.^{URK IV. 1685}

On je ten, který dosáhl hranice země nepřítelů.

On je ten, kdo dvakrát zničil zemi Kuš a oddělil její břehy.

Syn Reův „Amenhotep, vládce Vésetu“,

ten král.

On je ten, kdo znásobil vítězství nad cizími zeměmi.

On je ten, kdo rozdupal severní zemi.

On je ten, kdo je zničil Nubii v období Šemu i Peret.

Není sto se zastavit.

Všechny cizí země jsou pod jeho sandály

A každý jedinec kvůli tomu

rovná se svým druhem majetek, který je před nimi

pro otce jejich otců od času boha

přichází, aby obdrželi dech života.

Král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre

je ten, kdo učinil silné jméno po všech cizích zemích

<i>m ph.tj jmn n jt</i>	skrze sílu Amona, otce,
<i>sšm =f mnḥ</i>	dosáhl výjimečnosti.
<i>wḏ.n=f nḥ.t rdj t3.w</i>	On spravuje vítězství, když umístil všechny
<i>nb.w ḥr tḃ.w=f</i>	země pod své sandály.

Východní strana 1. východní architráv (C)

<i>ḥnḥ ḥr k3 nḥt ḥᶜ m m3ᶜ.t</i>	Žijící Hor: Mocný býk zjevující se v záři v <i>maat</i> ,
<i>z3 jmn nb ḥpš wᶜ pḏt-psḏ.t</i>	syn Amonův, pán meče, ten, jenž ohnul národy Devíti luků.
<i>nsw.tj-bj.tj nb-m3ᶜ.t-rᶜ jr.n rᶜ</i>	Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre, učiněný Reem“.
<i>z3-rᶜ jmn-ḥtp ḥk3-w3st</i>	Syn Reův: „Amenhotep, vládce Vésetu“
<i>jr.n=f mn.w=f n jt jmn-rᶜ nsw nṯr.w</i>	postavil své monumenty otci Amenreovi, králi bohů. ^{URK IV. 1686}
<i>whm sᶜḥᶜ.n=f jpt m3w.t</i>	Dále nechal postavit nový Luxor,
<i>sk3.tj swḥ.tj wr.t</i>	jenž je učiněn velmi velikým, velmi širokým.
<i>m3.tw ḏsr.w=s m rš</i>	Jeho nádhera vyhlíží jako radost.
<i>nfr.w=s mj 3ḥ.t n.t p.t</i>	Jeho krása je jako horizont nebe,
<i>m jr z3 ḥᶜ.w n jt</i>	tak jak jej syn učinil a jeho srdce se raduje pro otce,
<i>dd sw ḥr ns.t=f</i>	který ho dosadil na svůj trůn.
<i>nb t3.wj nb-m3ᶜ.t-rᶜ stp.n rᶜ</i>	Pán Obou zemí „Nebmaatre byl vybrán Reem“,
<i>z3 jmn mrr=f</i>	„syn Amonův, jehož miluje“,
<i>rdj.n=f r nb wᶜ tp-t3 r sḏf.w</i>	jenž ho učinil jediným pánem na zemi, aby zaopatřil oltáře bohů.
<i>ḥ3.wt nṯr.w</i>	A učinil slavnostním jeho dům z elektra jako nebe,
<i>shb pr=f m ḏᶜm mj ḥr.t</i>	které je studené jako hvězdy.
<i>kb.tj m sb3.w</i>	Nebyla oddělena jeho krása z něj jako [...]
<i>n wḏᶜ. n.tw jm3.wt=s m ḥr mj</i>	Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a uspokojuje Obě země“
[...]	Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“
<i>nb.tj smn ḥpw sgrḥ t3.wj</i>	
<i>bjk nbw ʿ3 ḥpš ḥw sttj.w</i>	

nsw.tj-bj.tj nb-m3^c.t-r^c stp.n r^c

jr mn.w 3.w m jp.t-rsj

stnw r jr.t (n) jr,t jmj.w h3.t šps

n jt stnj.n sw nsw w3h

dj.n=f km.t dšr.t hr s.t hr=f

jmn.tjw j3b.tjw hr hrj.t=f

n 3.t mr=f sw r nsw.t nb

z3-r^c jmn-htp hk3-w3st

j^c-jb jmn m mrr.t=f

*jr hrr jt k3-mw.t=f mn.w nfr.w
3h.w r nhh*

n zp jr mj.tjt dr jm.w t3j

dj.n=f h^c.w

Král Horního a Dolního Egypta
„Nebmaatre byl vybrán Reem“
postavil velké monumenty
v Luxoru.

Ten, který byl pozvednut, aby
konal pro ty, jež patří mezi
nejpřednější vznešené
a pro otce, který to korunoval
trvajícím královským
majestátem.

Byla mu dána Černá i Červená
země pod jeho trůnem kvůli
němu.

Ti, kteří přísluší západu i
východu jsou pod jeho terorem,
protože on je mocnější svou
láskou více než všichni králové.

Syn Reův: „Amenhotep, vládce
Vésetu“^{URK IV. 1687},

těší Amona skrze svou lásku.

Ten, jenž činí spokojeného otce
Kamutefa krásnými, skvělými
monumenty na věčnost.

Nikdy nebylo nic takového
učiněno od lidí.

Bylo mu dáno bohatství [...]

Západní strana 2. východní architráv (B)

nb.tj smn hpw sgrḥ t3.wj

bjk nbw ʕ3 hpš hw sttj.w

nsw.tj-bj.tj nb-m3ʕ.t-rʕ jwʕ-rʕ

nd.tj n k3-mw.t=f

tjt dsr n tm

*shpr [jmn nb ns.w t3.wj nsw
ntr.w]*

jwʕ mnḥ n hprj

shd t3 mj pr m nw

km3 idb.wj-hr ds=f

nsw ntr.t nb wrr

nfr hr hʕ m 3tf

shm=f 3w-jb nb mn.w

*nb t3.wj nb jḥ.t nb-m3ʕ.t-rʕ tjt-
rʕ*

*jr.n=f mn.w=f n jt jmn-rʕ nsw
ntr.w hnt jpt sw.t*

jr.n=f jpt m3w.t

sk3.tj swḥ.tj wr.t m jnr n rwd

jr.n z3-rʕ jmn-htp hk3-w3st

*jmn-rʕ jpt-rsy mry dj ʕnh mj rʕ
d.t*

Obě paní: „Ten, který ustanovuje
řád a uspokojuje Obě země“.

Zlatý sokol: „Silnou paží poráží
Asijce“.

Král Horního a Dolního Egypta
„Nebmaatre je dědic Reův“.

Ochránce Kamutefa.

Posvátná podoba Atuma.

Potomek Amona pána trůnů Obou
zemí, krále bohů.

Výtečný dědic Chepriho.

Ten, jenž ozařuje zemi jako ten,
jenž vyšel z Nuna.¹¹⁵

Ten, který stvořil samotné Oba
břehy Horovy.

Božský bůh, pán koruny Vereret.

Krásného obličeje, jenž se
objevuje v záři jako koruna Atef.

Je mocný když činí veselí, pán
monumentů.

Pán Obou zemí, pán
ceremoniálních věcí „Nebmaatre
je obrazem Rea“^{URK IV. 1688}

postavil své monumenty otci
Amenreovi, králi bohů, jenž je na
čele Luxoru.

Postavil nový Luxor,

jenž je učiněn velmi velikým a
velmi širokým z pevného kamene.

Syn Reův: „Amenhotep, vládce
Vésetu“ učinil

Amenreovi Luxor milovaný,
jemuž je dán život jako Reovi
navěky.

¹¹⁵ Tj. Re

Východní strana 2. východní architráv (A)

nb.tj smn hpw sgrḥ t3.wj

Obě paní: „Ten, který ustanovuje
řád a uspokojuje Obě země“<sup>URK IV.
1688.9</sup>

*nsw.tj-bj.tj nb jr.j ḥ.t nb ḥ^c.w
nb-m3^c.t-r^c jw^c-r^c*

Král Horního a Dolního Egypta,
pán ceremoniálních věcí, pán
korun „Nebmaatre je dědic Reův“
pro otce Amenrea [pána trůnů
Obou zemí]

n jt jmn-r^c [nb nsw t3.wj]

učinil nový Luxor,
jenž je velmi velikým, velmi
širokým

jr.n=f jpt m3w.t

sk3.tj swḥ.tj wr.t

místem spočinutí pána bohů.
Radují se kvůli němu všechny
země, anály roků života jsou
naplněny/zaopatřeny.

st ḥtp n nb ntr.w

*ḥ^c.wt n=s t3.w nb.w ḥr ns.w
{nhb} sdf.tj*

není přeplněný lidmi, když na něj
shlíží(?).

n z33 n rmt m3n=sn

Byl postavený jeho milovaným
synem, pánem Obou zemí
Nebmaatrem.

*jr.n=f z3=f mr=f nb t3.wj Nb-
m3^c.t-r^c*

Dědic Reův je na jeho trůně.

jw^c r^c ḥr ns.t=f

nd.tj n jmj w3s.t

Ochránce Vésetských.

*wdd.n=f n=f ḥ3s.wt nb(.w)t r
j^c-jb=f jm=sn*

Svěřil mu všechny cizí země, aby
jimi byl potěšen.

stp.n=f ḥn.t msw=f

On byl vybrán na čelo jeho dětí.

sj3.n=f sw m jr 3ḥ.t

Poznal ho, když činil obětiny.

*z3 r^c wṯz mrw jt jmn-ḥtp ḥk3
w3s.t*

Syn Reův je pozvedán láskou otce,
Amenhotep, vládce Vésetu.<sup>URK IV.
1689</sup>

jr=f dj^c nh^c dd w3s 3w=f

Bylo pro něj učiněno to, že mu byl
dán život, trvání, moc z jeho
laskavosti.

ḥk3=f t3.wjmj r^c d.t

On vládne Oběma zemím jako Re
navěky.

[...] *nfr ntr*

[...] dobrý bůh

rs pw wr ḥr pr jt jmn

On je velmi bdělí v domě otce
Amona.

z3-r^c jmn-ḥtp ḥk3-w3st

Syn Reův: „Amenhotep, vládce
Vésetu“

jr mn.w ʕ3.w m jp.t rsj
bj3.t tmm m33

m ḥḥj zp nb mnḥ n jt

km3 nfr.w=f
mj rdj.t n=f t3 ḥr shr.w=f

ḥ3s.wt nb ḥm.w km.t jw ḥjm n
snd=f

t3.w nb.w dmd m bw-wʕ

jnw=sn ḥr psd=sn
ḥnk.jt=sn n=f ms.w=sn
fnd=sn ms m z3.t

ḥrj.t=f m jb.w=sn mj wʕ

z3 rʕ nb-m3ʕ.t-rʕ
jr=f dj ʕnh w3s dd 3w=f

ḥk3 t3-wj mj rʕ d.t

učinil velké monumenty v Luxoru
a úžasné věci, které nikdo předtím
neviděl,

když našel všechno nádherné pro
otce,

jenž stvořil jeho krásu /dobré věci.
Stejně jako mu dal zemi pod jeho
správu.

Všechny cizí země, které neznaly
Egypt, pokorně přišly ze strachu
z něho.

Všechny země se shromáždily na
jednom místě

se svými dary na svých zádech.

Jejich darem pro něj je jejich obilí.

Jejich nosy byly přitisknuty
k podlaze.

Jeho teror byl v jejich srdcích jako
v jednom.

Syn Reův: Nebmaatre,

pro něžž bylo učiněno to, že mu
byl dán život, moc, trvání z jeho
laskavosti.

On vládne Obou zemím jako Re
navěky.

Východní strana 1. západního architrávu (E)

[...] *nb-m3^c.t-r^c jw^c-r^c*
ntr-nfr mrt.j
z3 smsw [...] wr [mn.w] ʕš3.w bj

nsw- bjtj nb-m3^c.t-r^c stp.n-r^c hr
mr r^c

kd hw.t ntr.w nb.w
ms ʕhm=sn

wn m db.t kd m jnr

n jr=s hpr.w hr h3.t wp.w

z3=f mr=f nb h^c.w nb-m3^c.t-r^c
tj.t r^c

jr mnw m w3s.t
dd htp psd.t m hm.w=sn

jb=sn 3w m rš.wt

wdh ʕš3 m hd nbw

h3y.t=sn sdf m ht w3b m hr.t-
hrw r^c-nb

mj z3 3h n jt jmn
jr.n=f mnw=f n jt jmn-r^c

jr.t n=f hm.w šps.j m k3,t mnh
n.t nhh
nsw.tj-bj.tj nb-m3^c.t-r^c jw^c-r^c

jmn-r^c nsw ntr.w mrj dj ʕnh mj
r^c d.t

[...] *jmn-htp hk3 w3s.t*

[...] „Nebmaatre je dědic Reův“
 milovaný dobrý bůh
 starší syn [...] mnohý
 monumenty, velký kovy.

Král Horního a Dolního Egypta
 „Nebmaatre vybraný Reem“.

Hor milovaný Reem
 postavil chrámy všech bohů,
 dal zrodit jejich božským
 obrazům.

To, co bylo v cihlách, je
 postaveno v kameni.

Nestalo se, že by to vzniklo
 před rozdělením.

Jeho syn, jím milovaný, pán
 korun „Nebmaatre je obrazem
 Rea“

vytvořil monumenty ve Vésetu.

On je ten, kdo dal spočinout
 Devateru v jeho svatyních
 a jejich srdce jsou rozšířené
 radostí.

Jsou obsypány mnohým ve
 stříbře a zlatě.

Jejich oltáře jsou zásobeny
 čistými věcmi během každého
 dne.

Jako skvělý syn pro otce Amona
 postavil své monumenty otci
 Amonreovi.

Byly pro něj postaveny vznešené
 kaple výtečnou prací na věčnost.

Král Horního a Dolního Egypta
 „Nebmaatre je dědic Reův“

Amonreovi, králi bohů,
 milovanému, jemuž je dán věčný
 život jako Reovi.

[...] „Amenhotep, vládce
 Vésetu“

*ms.n.tw=f n ntr šps jmn-r^c nsw
ntr.w*

*[...] r^c jb mj r^c
jmn-htp hk3 w3s.t
rs pn m hbj jr.t 3h.t m jp.t-rsy n
jt*

*smn sw hr ns.t=f
[jmn-r^c p3.wtj t3.w]*

*sh^cn=f m nsw nhh r jr.t mrr
k3=f*

z3-r^c jmn-htp hk3-w3st

*nb tnw hh m rnp.wt hfn.w d.t
nhh
swd,n=f r^ch^c n hr sth hrwt=sn
ph.tj=sn hr=f*

dj=sn n=f r^ch^c n r^c nsw.jt n jt jtm

twt swt jr.t n jr.w 3h.t n jr 3h.t

*swsh n jp.t šps m3w
sk3.tj js r^c3.t wr*

sntr nb ntr.w h^c jm=s

z3-r^c jmn-htp hk3-w3st

*jmn-r^c nsw-ntr.w mrj dj r^cnh mj
r^c d.t
[...] nb-m3^c.t-r^c tj.t r^c*

*s3.t jkr.t n.t jmn-r^c
rnn.t m hw.t-sr m-b3h jt jmn*

nsw.tj-bj.tj nb-m3^c.t-r^c stp.n-r^c

jr.n=f mn.w=f n jt jmn-r^c nsw

ten, jenž byl zrozen vznešeným
bohem Amonreem, králem bohů
[...] srdce jako Re.

„Amenhotep, vládce Vésetu“
je tím, kdo prodlévá v hledání
toho, co je potřeba v Luxoru pro
otce,

jenž jej ustanovil na svém trůně.
Amonre předcházející Oběma
zemím

učinil zjevení (Amenhotepa III.)
jako věčného krále, aby udělal
to, co si přeje jeho ka.

Syn Reův: „Amenhotep vládce
Vésetu“^{URK IV. 1691}

pán miliónů čísel, statisíců let na
věky věků.

Byla mu svěřena doba života
Hora a Sutecha; jejich nadvláda
a moc patří jemu.

Dal mu dobu života Rea a
královský majestát otce Atuma.
Je to dobré, když je činěno pro
toho, kdo činí a je to důležité,
pro toho kdo činí důležité věci.

Nově rozšířil vznešený Luxor,
učinil ho velikým mnohý
významnými věcmi.

Byl učiněný božským, pán bohů
se v něm raduje.

Syn Reův: „Amenhotep, vládce
Vésetu“

Amonre, milovaný král bohů,
jemuž je dán život jako Reovi.

[...] „Nebmaatre je obrazem
Rea“

výtečná dcera Amonrea
kojná v Paláci zrození
v přítomnosti otce Amona.

Král Horního a Dolního Egypta
„Nebmaatre, vybraný Reem“,
postavil své monumenty otci

<i>nṯr.w</i>	Amenreovi, králi bohů.
<i>sḥḥ.n=f jp.t nfr.t m3w.t m snt r</i>	Dal postavit krásný Luxor nově,
<i>3h.t n.t p.t</i>	jenž předčí horizont nebe.
<i>st jb pw n nb nṯr.w</i>	Je to místo srdce pána bohů.
<i>nb hpš nb-m3ḥ.t-rḥ jwḥ-rḥ stp.n</i>	Pán meče, „Nemaatre je dědic
<i>jmn</i>	Reův“, vybraný Amonem.
<i>dḥr h.wt</i>	On je ten, kdo prozkoumal
	myšlenky lidí.
<i>{rh} jm.t jb</i>	On je ten, kdo ví, co je v srdcích.
	URK IV.1692
<i>s33 mj dhwtj</i>	On je ten, kdo je chytrý jako
	Thovt.
<i>dḥ n ḥnh tp r3=f</i>	Dech života je na jeho ústech.
<i>ms hn.t m-h.t=f</i>	On je ten, kdo se zrodil na čele
	své budoucnosti.
<i>šnw n hr-hr=f</i>	On je ten, kdo obklopuje vše, co
	je pod jeho kontrolou.
<i>jbd.wj hr hr shr.w=f</i>	Oba břehy Horovy jsou pod jeho
	radou.
<i>h3s.wt wr.w hm.w m km.t jw m</i>	Všechny cizí země, které nejsou
<i>ks m wḥ tp [...]</i>	v Egyptě známy, přišly
	v pokloně [...],
<i>r dbh nb t3.wj nsw.tj-bj.tj nb-</i>	aby žádali mír z rukou pána
<i>m3ḥ.t-rḥ mrj. N rḥ</i>	Obou zemí, krále Horního a
	Dolního Egypta Nebmaatrea,
	jenž je milovaný Reem
<i>jmn-rḥ nsw nṯr.w mrj dj ḥnh mj</i>	a Amonrea milovaného krále
<i>rḥ d.t</i>	bohů, jemuž byl dán věčný život
	jako Reovi.

Západní strana (F)

nb.tj smn hpw sgrḥ t3.wj

bjk nbw ʕ3 hpš hw sttj.w

*nsw.tj-bj.tj nb t3.wj nb jrj-ḥ.t nb
m3ʕ.t.-rʕ mrj.n-rʕ z3-rʕ jmn-ḥtp
ḥk3-w3s.t*

ptpt wr.w n ḥ3s.wt nb.w

nn ḥ3s.wt ʕḥ hr-ḥ3.t=f

jy=f jw ḥb.n=f

kn nḥt.t mj hr z3 js.t mj rʕ m p.t

ḥ3k=n dmj=sn ds=n

*ḥrp.w r t3 mrj.t m jn.w nb n
ḥ3s.wt=n*

*m ph.tj nb-t3.wj z3 rʕ jmn-ḥtp
ḥk3-w3s.t mntw ʕ3 hpš*

mk km.t mj hr z3 js.t

*jr.n=f mn.w=f n jt jmn-rʕ nsw-
ntr.w*

jr.n=f jp.t sʕ3.tj r nḥḥ

*nsw.tj-bj.tj nb-m3ʕ.t.-rʕ tjt-rʕ dj
ʕnh*

[...]

wʕf b3.w=f ḥ3.w nb.w

*t3.w nb.w ḥ3s.wt nb.w hr
jn.w=sn ḥrd.w=sn ssmt=sn*

Obě paní: „Ten, který ustanovuje
řád a uspokojuje Obě země“.

Zlatý sokol: „Silnou paží poráží
Asijce.“

Král Horního a Dolního Egypta,
pán Obou zemí, pán
ceremoniálních věcí, Nebmaatre,
jenž je milovaný Reem, syn
Reův: „Amenhotep, vládce
Vésetu“

pošlapal knížata všech cizích
zemí.

Neexistuje země, jež by před
ním stála.

Přišel zpět domů, poté co
triumfoval.

Vybojoval vítězství jako Hor,
syn Esety, jako Re na obloze.

My sami jsme vyplnili jejich
vesnice,

jež poskytují Egyptu všechny
dary z našich cizí zemí

skrže sílu pána Obou zemí, syna
Reova „Amenhotepa, vládce
Vésetu“, Moncua silné paže. ^{URK}
IV. 1693

Hle Egypte, jako Hor syn Esety
on učinil mnohé monumenty pro
otce Amenrea, krále bohů
a postavil Luxor, jenž je učiněn
velikým na věčnost.

Král Horního a Dolního Egypta
„Nebmaatre je obrazem Rea,
jemuž je dán život“.

[...]

Jeho moc ohnula Egejdu
všechny země a všechny cizí
země jsou pod jejich dary: jejich
děti, jejich koně

<i>hḏ nšm.t ʕš3.w wr 3b w3b</i>	stříbro, světle modrý živec, rozličné perly a bílá slonovina
<i>nn rḥ w3.wt ḥr ḥ3s.wt=sn</i>	nepoznají cestu z jejich cizích zemí,
<i>hrp=sn n k3 nḥ.t ḥr ḥʕ m m3ʕ.t</i>	jelikož ony jsou spravovány Silným býkem Horem zjevujícím se v záři v <i>maat</i> .
<i>nsw ntr.j n shw.n=f</i>	Božský král, jehož skutky jsou chváleny.
<i>nb nḥ.t n ʕb jm=f</i>	Pán vítězství skrze jeho roh.
<i>nsw.tj-bj.tj nb-m3ʕ.t-rʕ tj-t-rʕ</i>	Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre je obrazem Rea“.
<i>mntw m t3.w nb.w</i>	Je Moncuem ve všech zemích
<i>wr ph.tj jt m šhm=f</i>	Velký mocí. On je ten, kdo dobył skrze svou moc.
<i>wʕf.n=f psḏ.t pḏ.t</i>	On je ten, kdo ohnul národy Devíti luků.
<i>jr.n=f rn knj ḥr ḥ3s.t nb.t</i>	On je ten, jehož jméno obejmulo každou cizí zemi.
<i>hmhm.t tf spr.tj nhrjn</i>	Jeho křik dosáhl Naharíny.
<i>dj=f snḏ m jb=sn ḥw.t=sn sd</i>	Umístil strach do jejich srdcí. Jejich těla jsou zlomená.
<i>wnn t3 nb ḥr kn.t=k wḏ.t jt=k jmn</i>	Každá země je pod tvou silou, jak bylo nařizeno tvým otcem Amonem,
<i>z3 rʕ jmn-ḥtp ḥk3 w3s.t mj rʕ</i>	synu Reův, „Amenhotepe, vládce Vésetu“, jenž jsi jako Re.

Západní strana 2. západního architrávu (H)

nb.tj smn hpw sgrh t3.wj

Obě paní: „Ten, který ustanovuje
řád a uspokojuje Obě země“^{URK}
IV. 1694

ntr nfr mj.tj r^c jtj jt m hpš

Dobrý bůh stejný jako Re,
vládce, jenž pobíjí svou paží.

jr^c.wj=f mj nb w3s.t

Obě jeho paže činí jako pán
Vésetu.

z3 jmn mrr=f [...]

Syn Amonův, jím milovaný [...]

*k3 rnp.t spd 3b.w shm-jb mj z3
nw.t*

mladý býk ostrých rohů,
mocného srdce jako syn Nuty.

*nsw.tj-bj.tj nb-t3.wj nb jrj-h.t
nb h3.w bnr mr.t nb hpš nb-
m3^c.t-r^c*

Král Horního a Dolního Egypta,
pán Obou zemí, pán
ceremoniálních věcí, pán korun,
sladký láskou, pán meče
Nebmaatre.

*[...] jmn-r^c nsw-ntr.w mry
jr.n=f mj r^c d.t*

[...] milovaný Amonreem král
bohů, jenž byl učiněn jako Re
navěky.

[...] rn=f [...] hr pn tm3

[...] jeho jméno [...] Je to Hor
mocné paže.

w^cf btn.w ph=sn m wsr hpš

On je ten, kdo ohnul zlosyny,
jejich konec/pozadí jsou na jeho
mocné paži.

wd=f jt jmn r hw psd.t pd.t

Bylo mu nařízeno otcem
Amonem, aby zničil národy
Devíti luků.

nsw mrt.j mj jmn

Milovaný král jako Amon.

*s^ch^c.n=f jpt m3w.t sk3.tj swsh.tj
r^c 3.t wr*

Dal postavit nový Luxor, učinil
ho velkým, širokým, aby byl
větším a významnějším.

z3 r^c n h.t=f mr=f w^cf h3s.wt nb

Opravdový syn Rea (z jeho těla),
jím milovaný, jenž ohýbá
všechny cizí země.

*nb-t3.wj nb h^c.w jmn-htp hk3-
w3s.t*

pán Obou zemí, pán korun
„Amenhotep, vládce Vésetu“

*[...] jmn-r^c nsw ntr.tj mry
jr.n=f mj r^c d.t*

[...] Amonre milovaný božský
král, jenž je učiněn jako Re
navěky.

Východní strana stejného architrávu (G)

<i>nb.tj smn hpw sgrḥ t3.wj</i>	Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a uspokojuje Obě země“ ^{URK IV. 1695}
<i>bjk nbw ʕ3 hpš ḥw sttj.w</i>	Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“
<i>psd=f mj 3ḥ.tj wbn=f ʕnḥ rḥy.t</i>	Jeho světlo je jako oba horizonty, když vychází v záři, aby oživil rechyt. (poddané)
<i>sšm=f ʕnḥ.w nb.w mj mnṯw</i>	On vede všechny živé jako Moncu.
<i>šnw n ḥr-ḥr=f</i>	On je ten, kdo obklopuje vše, co je pod jeho kontrolou.
<i>jbd.wj ḥr ḥr šḥr.w=f</i>	Oba břehy Horovi jsou pod jeho radou.
<i>nn r [...]</i>	Nestalo se, že by [...]
<i>t3.w tm ḥr dw3=f nswj-bj.tj</i>	Všechny země jej uctívají, tedy krále Horního a Dolního Egypta
<i>jmn-ḥtp ḥk3-w3s.t dj ʕnḥ</i>	„Amenhotepa, vládce Vésetu“, jemuž byl dán život.
<i>knj nḥ.t mj z3 js.t</i>	To on je ten, jenž dobývá mocí jako syn Esety,
<i>šḥm-jb mj z3 nw.t</i>	ten, jenž je mocného srdce jako syn Nuty
<i>nd.tj ntr.w nb.w ḥr s3b-šw.t</i>	Ochránce všech bohů, Hor mnohobarevného peří,
<i>nb tnw ḥḥ m rnp.wt ḥfn.w d.t</i>	pán čísel, miliónů let statisíců na věky věků
<i>nḥḥ</i>	pro něhož Re učinil prosperující jeho hranice.
<i>sw3d.n n□f rʕ t3š.w=f</i>	[...] jako ten, jenž se stal.
<i>[...] mj nt.j ḥpr</i>	Syn Reův: „Amenhotep, vládce Vésetu“ je jako Re.
<i>z3-rʕ jmn-ḥtp ḥk3-w3st mj rʕ</i>	

11.2 Hypostyl

Severní strana prvního architrávu napravo v hypostylu (A)

<i>k3 nh.t h^c m m3^c.t</i>	„Silný býk zjevující se v záři v <i>maat</i> “ ^{URK IV. 1696}
<i>nb.tj smn hpw sgrh t3.wj</i>	Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a uspokojuje Obě země.“
<i>nsw.tj-bj.tj nb-m3^c.t-r^c tjt-r^c</i>	Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre je obrazem Rea“
<i>jr.n=f mn.w=f n jt jmn-r^c nb p.t</i>	učinil své monumenty pro otce Amonrea, pána oblohy.
<i>jr.n=f nsw.tj-bj.tj nb-m3^c.t-r^c mrj r^c jp.t nfr.t m3.wt</i>	Král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre, jenž je milovaný Reem, učinil nový krásný Luxor.
<i>m3.wt mj 3h.t m jr jb mrr</i>	Vypadá jako Achet, byl postaven tak, jak si přálo srdce.
<i>nb-m3^c.t-r^c mrj r^c hb-sd [...]</i>	Nebmaatre, jenž je milovaný Reem svátek sed [...].
<i>nh hr 3 hpš hw n hd=f nhrn</i>	Žijící Hor, mocný paží, jenž rozdrtil Naharínu svou palicí.
<i>ptpt n pd.t=f stj.w t3.w nb.w hr tb.tj=f</i>	Rozdrtil Asijce svým lukem. Všechny země jsou pod jeho sandály.
<i>z3 r^c jmn-htp hk3-w3s.t</i>	Syn Reův: „Amenhotep, vládce Vésetu“.
<i>z3 jmn ndtj=f</i>	Syn Amonův, jenž je jeho ochráncem,
<i>kd.n=f sw m nht hr wsr jmn-htp hk3-w3s.t</i>	jej vytvaroval skrze vítězství a moc. „Amenhotep, vládce Vésetu“
<i>swh.t šps n.t nb r-dr</i>	je vznešené vejce (embryo) Pána věčnosti.
<i>nd.tj ntr.w nb.w jmn-htp hk3 w3s.t</i>	Ochránce všech bohů „Amenhotep, vládce Vésetu“
<i>smn jmn h^c=f r nsw [...]</i>	Amon učinil trvalou svou korunu pro krále [...]
<i>z3 jmn ms n nw.t r hk3 šnn jtn</i>	Syn Amonův, zrozený Nutou, vládce všeho co obkružuje sluneční disk.

nsw mr.tj nb-m3^c.t-r^c stp.n-r^c

jr mn,w 3.w m [nj.wt=t]n

sšm jmj-r3 k3.wt nb.wt

*3 hpš nb-m3^c.t-r^c jw^c-r^c z3 jmn
mryt*

*nb-m3^c.t-r^c tħn jtn tm3^c ħr
ph.tj*

jn dr [t3 N]

Milovaný král Nebmaate, jenž
byl vybrán Reem,^{URK IV. 1697}

jenž postavil velké monumenty
ve va[šem městě],
a jenž vedl představeného všech
prací.

Mocné paže je Nebmaatre, jenž je
dědicem Reovým, milovaný syn
Amonův.

„Nebmaatre je zářící sluneční
kotouč“, mocné paže, Horovy
síly, jenž
byla přivedena ke konci země N.

Severní strana 1. Architrávu vlevo (A)

hr k3 nh.t h^c m m3^c.t

mnwy hpr mn.w jp.wt

nsw.tj-bj.tj nb-m3^c.t-r^c stp.n r^c

rs.w mm hhy zp jkr n jt

dj nsw hr ns.t=f

shkr pr=f r 3h.t m dm^c hsb

jmj=f K3.wt [...]

jmj=f k3.wt [...]

*3.t nb.t šzp m b3k wr.w h3s.wt
nb*

*Nb hpš nb-m3^c.t-r^c mrj-n-r^c mrj
jmn-r^c*

jr=f n=f dj 3nh mj r^c d.t

nb.tj smn hpw sgrh t3.wj

jr bj3.w 3 m jp.t -rsj.t

z3-r^c jmn-htp h3k3-w3s.t

d^cr k3.wt gm n m-h.t smnh hr d.t

whm ms jpt-rsj n jt nsw ntr.w

*sk3.tj swh.tj wr m bj3.t tm mm.t
m33*

nb t3.wj jmn-htp h3k3-w3s.t

Hor: „Mocný býk zjevující se
v záři v *maat*“,

jenž je bohatý monumenty. Ten,
jenž dal vzniknout monumentům
ve svatyni.

Král Horního a Dolního Egypta
„Nebmaatre, jenž byl vybrán
Reem“.

Ten, jenž je bdělý, když hledá
vhodnou příležitost pro otce,

jenž dává krále na svůj trůn.

Ten, jenž ozdobil jeho dům
v horizontu z elektronu a tyrkysu
Učinil práce [...]

Všechny vznešené kovy
zpracované ve velkém množství
cizími zeměmi.

Pán meče Nebmaatre, jenž je
milovaný Reem, milovaný
Amonem,

jenž mu dal věčný život jako
Reovi.

Obě paní: „Ten, který
ustanovuje řád a uspokojuje
Obě země“

učinil mnohé úžasné věci
v Luxoru.

Syn Reův: „Amenhotep, vládce
Vésetu“

vymyslel práce, aby našel
budoucnost a učinil ji výtečnou
na věčnost.

Ten, který opakuje zrození
luxorského chrámu pro otce,
krále bohů.^{URK IV. 1698}

Je učiněn velikým a širokým a
mnohý úžasnými věcmi, které
žádný člověk neviděl.

Pán Obou zemí „Amenhotep,

<i>jmn-r^c nb p.t mrj jr=f n=f dj ^cnh mj r^c d.t</i>	vládce Vésetu“ milovaný Amonrem, pánem oblohy, jenž mu dal věčný život jako Reovi.
<i>bjk nbw 3 hpš hw sttj.w</i>	Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“.
<i>p^d.tj nh.t-^c mj nb w3s.t</i>	Lučištník vítězné ruky jako pán Vésetu.
<i>nsw.tj-bj.tj nb-m3^c.t-r^c jw^c-r^c ^ch^c hr pg3 nn hr w^c=f</i>	Ten, jenž stojí na bitvevním poli, aniž by byl někdo jako on.
<i>wsr jb hft hw ^c nj r hr</i>	On je statečný, když poráží toho, co je před ním.
<i>hbj prj mj mn^tw</i>	Ten, který vstupuje na bojiště jako Moncu
<i>jr st gbgb.t</i>	a poráží jej na hromadu.
<i>dj bw.t=sn tz prj</i>	Ten, kdo činí jejich místa svázaná s bojištěm.
<i>dj hty stj.w</i>	Ten, jemuž bylo dáno vítězství nad Asiaty.
<i>^ch^c hr pg3</i>	Ten, jenž stojí na bitevním poli.
<i>nb hpš nb-m3^c.t-r^c tjt-r^c</i>	Pán meče, „Nemaatre je obraz Reův“
<i>jmn-r^c nb p.t mry jrj n=f dj ^cnh mj r^c d.t</i>	Amonre pán oblohy, milovaný, jenž mu dal věčný život jako Reovi.

Severní strana 4. Architrávu nalevo (E)

ṣnh hr k3 nht hṣ m m3ṣ.t

mnwy hpr mn.w r wn p.t

nb.tj smn hpw sgrḥ t3.wj

hṣṣ=f mj 3h.tj

bjk nbw ʕ3 hpš hw sttj.w

ṭhn hpr.w mrw.tj mj jmn

nsw.tj-bj.tj nb-m3ṣ.t-rṣ jwṣ-rṣ dj
ṣnh

jr.n=f mn.w=f n jt jmn-rṣ nsw
nṭr.w

ṣḥṣ.n=f jp.t nfr.t m3w.t

sk3.tj swsh.tj r ʕ3.t wr m jnr nfr
n rwd

smnh m k3.wt d.t jr z3 m jb mrr

jr n=f z3-rṣ jmn-ḥtp hk3-w3s.t

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“, jenž je bohatý monumenty. Ten, jenž dal vzniknout monumentům, aby existovala obloha.

Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a uspokojuje Obě země“,

když vychází v záři jako oba horizonty.

Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“. ^{URK IV. 1699}

On je ten, kdo je zářící podobou a milovaným jako Amon.

Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre je dědic Reův“, jemuž je dán život

postavil své monumenty otci Amenreovi, králi bohů.

Dal postavit krásný Luxor nově učinil ho velikým a širokým mnohými věcmi z dobrého pevného kamene.

Ten, který je ozdoben prací věčnosti, když syn učinil, jak si jeho srdce přálo.

Udělal to pro něj syn Reův Amenhotep, vládce Vésetu.

Jižní strana (F)

ʿnh hr k3 nht hʿ m m3ʿ. t

nb.tj smn hpw sgrh t3.wj

bjk nbw ʿ3 hpš hw sttj.w

nsw.tj-bj.tj nb-m3ʿ. t-rʿ tjt-rʿ

z3-rʿ jmn-htp hk3-w3st

jr.n=f mn.w=f n jt jmn-rʿ

nb p.t m jp.t-rsj

sʿhʿ.n=f jpt m3w.t m jnr nfr
rwḏ.t

sk3.tj swsh.tj r ʿ3.t wr.t

shkr.tj m [ḏʿm] r 3w=s

ʿ3.t nb šps (n) htp jmn

s.t htp n nb ntr.w

stwt.tj r 3h.t =f jmj.t p.t

jr=f dj ʿnh

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“.

Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a uspokojuje Obě země“.

Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce.“

Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre je obrazem Rea“.

Syn Reův: „Amenhotep, vládce Vésetu“

postavil své monumenty otci Amenreovi,

pánu oblohy v Luxoru.

Nechal postavit nový Luxor z dobrého pevného kamene učinil velikým a širokým významnými kovy.

Je ozdoben [elektronem] po své šířce

a všemi vzácnými kovy (pro) spočinutí Amona.

Místo spočinutí pána bohů.

Učinil ho podobným jako jeho obzor na nebesích.

Učinil to, aby mu byl dán život.

3. architráv severní strana nalevo (C)

ᵀnh hr k3 nḥt ḥᵀ m m3ᵀ.t

mnwy ḥpr mn.w r wn m3ᵀ.t

nb.tj smn ḥp.w sgrḥ t3.wj

tḥn ḥpr.w ḥᵀ=f mj 3ḥtj

bjk nbw ʕ3 ḥpš ḥw sttj.w

tḥn ḥpr.w mrw.tjmj jmn

nsw.tj-bj.tj nb-m3ᵀ.t-rᵀ tjt-rᵀ

jr.n=f mn.w=f n jt jmn-rᵀ nsw nṯr.w

wḥm sᵀḥᵀ.n=f jpt m3w.t

sk3.tj swḥ.tj wr.t

shkr.tj m {ḏᵀm} r 3w=s

s.t ḥtp n nb nṯr.w

stwt.tj r 3ḥ.t=f jmj.t p.t

jr.n=f z3-rᵀ jmn-ḥtp dj ᵀnh

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“,

jenž je bohatý monumenty. Ten, jenž dal vzniknout monumentům, aby existovala *maat*.^{URK IV. 1700}

Jméno Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a činí spokojenými Obě země“.

On je ten, kdo je zářící podobou, jenž vychází v záři jako Ahti.

Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“.

On je ten, kdo je zářící podobou a milovaným jako Amon.

Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre je obrazem Rea“

postavil své monumenty otci Amenreovi, králi bohů,

dále nechal postavit nový Luxor, jenž je učiněn velmi velikým a velmi širokým.

Je ozdoben [elektronem] po své šířce

Je to místo spočinutí pána bohů.

Učinil ho podobným jako jeho obzor na nebesích.

Učinil to syn Reův „Amenhotep, vládce Vésetu“, jemuž byl dán život.

Pravá strana téhož (I)

ḥnh hr k3 nht ḥḥ m m3ḥ.t

nb.tj smn hp.w sgrḥ t3.wj

bjk nbw ʕ3 hpš ḥw sttj.w

nfr ntr nb ʕw.t nḥ.t mk t3 m ḥpš=f

nsw.tj-bj.tj nb-m3ḥ.t-rḥ tjt-rḥ

mrw.tj ḥḥ=f z3[...]

nfr ntr nb-m3ḥ.t-rḥ dw3 n t3 hr jmntj nj
n p.t

z3-rḥ jmn-ḥtp ḥk3-w3st

nsw rs ms-nsw jmn

smn sw hr ns.t=f

bjk ntrj pr m ḥḥ.w ntr

nsw.t[j-bj.tj nb-m3ḥ.t-rḥ tjt-rḥ]

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“.

Jméno Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a činí spokojenými Obě země“.

Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“.

Dobrý bůh, pán laskavosti. Hle země je v jeho moci.

Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre je obrazem Rea“.

Ten, jenž je milovaný, když vychází v záři syn [...]

Dobrý bůh Nebmaatre, ten, jenž je uctíváný zemí patřící na západní oblohu.

Syn Reův „Amenhotep, vládce Vésetu“.

Král, bdící nad dětmi krále Amona,

jenž jej ustanovil na svůj trůn.

Božský sokol, jenž vyšel z údů boha.

Král Horního[a Dolního Egypta Nebmaatre je obrazem Rea].

2. architráv jižní strana napravo (H)

hr k3 nh.t spd °b.wj nn hsf °=f m
t3.w nb.w

nb.tj smn hpw mj nb w3s.t

bjk nbw °3 hpš hw sttj.w

nsw.tj-bj.tj nb-m3° .t-r° tjt-r°

z3-r° jmn-htp hk3-w3st

nfr ntr dw3 nl l6 t3

h°° .w p° .t m jr .n=f

sdr rs hr hñj 3h.t n jt jmn-r° km3
nfr.w=f

nsw.tj-bj.tj nb-m3° .t-r° tjt-r°

z3-r° jmn-htp hk3-w3st

Hor: „Silný býk ostrých rohů“,
neexistuje nikdo, kdo by odrazil
jeho ruku ze všech cizích zemí.

Obě paní: „Ten, jenž ustanovuje
mír jako pán Vésetu“

Zlatý sokol: „Silnou paží poráží
Asijce“.

Král Horního a Dolního Egypta
„Nebmaatre je obrazem Rea“.

Syn Reův: „Amenhotep, vládce
Vésetu“.

Dobrý bůh, jenž je vzýván na
zemi.

Byl oslavován lidmi, když to
učinil.

Ten, který strávil noc vzhůru,
aby našel Achet pro otce
Amonrea, jenž stvořil jeho krásu.

Král Horního a Dolního Egypta
„Nebmaatre je obrazem Rea“

Syn Reův „Amenhotep, vládce
Vésetu“.

¹¹⁶ Spíše by zde měla být předložka *m*, nejspíše jde o chybu písaře.

2. architráv severní stran nalevo (B)

ᵐnh hr k3 nht hᵐ m m3ᵐ.t

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“.

nb.tj smn hp.w sgrh t3.wj

Jméno Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a činí spokojenými Obě země“.

bjk nbw ʕ3 hpš hw sttj.w

Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“.

nfr ntr hk3 nfr.w mnwy m pr-jmn

Dobrý bůh, vládce dokonalosti, ten, jenž je bohatý monumenty v domě Amona.^{URK IV. 1702}

nb t3.wj nb jh.t mrj.tjmj ms nsw

Pán Obou zemí, pán ceremoniálních věcí. Ten, jenž je milován jako syn krále.

nsw.tj-bj.tj nb-m3ᵐ.t-rᵐ tjt-rᵐ dj ᵐnh

Král Horního a Dolního Egypta „Nebmaatre je obrazem Rea“, jemuž je dán život.

Tentýž architráv napravo (G)

ᵐnh hr k3 nḥt ḥᵣ m m3ᵣ.t

nsw ṯhn ḥpr twt mj jr sw

nb.tj mr.tj mj jmn-rᵣ

bjk nbw ʕ3 ḥpš wr mn.w bj.t m pr jt
jmn-rᵣ

swd3.n=f n=f ns.t gb

j3t km3 sw

nṯr nfr tjt rᵣ nd.tj n jmj.w w3s.t

šd.n wsr.t m nḥn r ḥk3 šnn jtn

nsw.tj-bj.tj nb-m3ᵣ.t-rᵣ

jr.n=f mnw=f n jt jmn-rᵣ

jr.t n=f ḥw.t-nṯr m m3w [...]

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“.

Zářící král, jenž se stal stejným jako ten, jenž ho stvořil.

Obě paní: „Ten, jenž je milovaný jako Amonre“.

Zlatý sokol: „Silné paže“, velký monumenty a pozoruhodnými věcmi v domě otce Amonrea.

On pro něj učinil celým trůn Geba,

jenž stvořil jeho úřad.

Dobrý bůh, obraz Ra, ochránce těch, jenž přísluší Vésetu.

On je ten, jenž byl chráněn Vaseretou, když byl ještě malý na vládu tomu, co obklopuje sluneční kotouč.

Král Horního a Dolního Egypta Nebmaatre

postavil své monumenty otci Amonreovi.

postavil mu nový chrám [...].

3. Architráv na jižní strana vlevo (D)

ḥnh hr k3 nht ḥḥ m m3ḥ.t

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“.^{URK IV. 1703}

nsw.tj-bj.tj mḥw šmḥ smn n jt jmn jtm
rḥ ḥprj

Král Horního a Dolního Egypta, Severu a Jihu, jenž byl ustanoven otcem Amonem, Atumem, Reem a Cheprim.¹¹⁷

gn.wt=f n.t ḥḥ.w m rnp.wt

Jeho anály jsou zapsány na milióny let.

nsw.tj-bj.tj jr-ḥ.t nb-t3.wj nb-m3ḥ.t-rḥ
mrj.n-rḥ

Král Horního a Dolního Egypta, pán ceremoniálních věcí, pán Obou zemí „Nebmaatre, milovaný Reem“.

z3-rḥ jmn-ḥtp ḥk3-w3st

Syn Reův: „Amenhotep, vládce Vésetu“.

Nfr ntr z3 jmn nd.tj n jmj w3s.t

Dobrý bůh je syn Amonův, ochránce Vésetských.

nsw ntr.j mj 3ḥ.t

Božský král je jako

shd t3 mj pr m nwn

Achet, jenž osvětluje zemi, jako ten, co vyšel z Nuna.¹¹⁸

ḥḥ m m3ḥ.t mj rḥ

Ten, který vychází v záři v *maat* jako Re.

stwt jt m ḏḥm

Ten, který dává zazářit otcí jako elektronu.

jr mnw n jt špz [jmn-rḥ]

Ten, kdo postavil monumenty vznešenému otcí [Amonreovi].

¹¹⁷ Atum, Re a Chepri jsou 3 podoby slunečního boha.

¹¹⁸ Tj. Re.

4. architráv jižní strana vpravo (J)

ḥnh hr k3 nht ḥ^c m m3^c.t

nb.tj smn hp.w sgrḥ t3.wj

s^cḥ^c.n=f ḥw.t-ntr špz m jnr nfr n rwd.t
[...]

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“.
Jméno Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a činí spokojenými Obě země“
dal postavit vznešený chrám v dobrém pevném kameni
[....]

Vnitřní nápis na pravém architrávu (L)

ḥnh hr k3 nht ḥ^c m m3^c.t

nb.tj smn hp.w sgrḥ t3.wj

ṯhn ḥpr.w m t3.w nb.w

bjk nbw ʕ3 ḥpš ḥw sttj.w

nsw.tj-bj.tj ḥk3 3w jr-ḥ.t n ms sw jmn

rd.n=f ns.t=f

ḥpr n km3 ḥm=f nfr.w n wtt sw

nb t3.wj nb-m3^c.t-r^c jw^c r^c dj ḥnh

spd ʕb.wj šhm jb nht mj z3 nw.t

jst ḥtp jb n ḥm=f hr jr.t mn.w n wtt
sw jmn-r^c nb ns.w-t3.wj

Žijící Hor: „Mocný býk zjevující se v záři v *maat*“.^{URK IV. 1704}

Obě paní: „Ten, který ustanovuje řád a činí spokojenými Obě země“.
On je ten, kdo je zářící podobou ve všech zemích.
Zlatý sokol: „Silnou paží poráží Asijce“.

Král Horního a Dolního Egypta, laskavý vládce, pán ceremoniálních věcí pro děti krále Amona, jenž ho dal na svůj trůn.
Stalo se, že jeho veličenstvo vytvořilo dokonalost pro svého stvořitele.

Pán Obou zemí „Nebmaatre je dědic Reův“, jemuž byl dán život, je ostrých rohů, odvážného srdce. Ten, jenž je vítězný jako syn Nuty.

Srdce jeho veličenstva je

nsw.tj-bj.tj nb-m³.t-r^c stp.n r^c

jr.n=f jpt m³w.tm zn.t r ³h.t

*z³ r^c jmn-htp h^k3-w³s.t jmn-r^c mrj dj
n^h mj r^c*

spokojené, když činí
monumenty pro jeho
zploditele Amonrea, pána
trůnů Obou zemí.

Král Horního a Dolního
Egypta „Nebmaatre, jenž byl
vybrán Reem“

postavil nový Luxor
v kvalitě jako achet

Syn Reův: „Amenhotep,
vládce Vésetu“, milovaný
Amonreem, jemuž je dán
život jako Reovi.

Levý vnitřní architráv (K)

ʕnh hr k3 nht hʕ m m3ʕ.t

hpr n km3 hm=f nfr.w n wtt sw

nb.tj smn hp.w sgrh t3.wj

nn h3k nb m-kb jr.w

pd.tj nh.t-ʕ st r mdd

jr h3s.wt m jwn.w

mk km.t

nsw.tj-bj.tj nb-m3ʕ.t-rʕ tjt-rʕ [...]

wlm sʕhʕ.n=f jpt m3w.t

sk3.tj swsh.tj r ʕ3.t wr m tnt r hpr dr
wtt

st htp n nb ntr.w

stwt.tj r s.t =f jmj.t p.t

jr=f dj ʕnh

Žijící Hor: „Mocný býk
zjevující se v záři
v maat“^{URK. IV. 1704}

Tvar/existence stvořitele
je jeho veličenstva,
krása/ dobrá podoba
zploditele je jeho.

Jméno Obě paní: „Ten,
který ustanovuje řád a
činí spokojenými Obě
země“.

Uvnitř něj neexistuje
žádná lstivost

Lučištník vítězné ruky,
jenž neomylně střílí.

Ten, který učinil z cizích
zemí haldy mrtvol.

Hle Egypte:

Král Horního a Dolního
Egypta „Nebmaatre je
obrazem Rea“ [...]

Dále nechal postavit
nový Luxor

učinil ho velikým a
širokým mnohými věcmi
všemi, co vznikly od
zploditele.

Místo spočinutí pána
bohů.

Učinil ho podobným
jako jeho místo na
nebesích.

Učinil to, aby mu byl dán
život.